HORA

FLACCI

POEMATA.

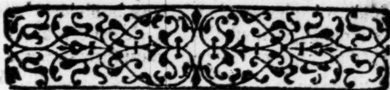
Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint, à IOANNE BOND illustrata.

Quarta Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI,
Impensis *Bonhami Norton.*
1614.

226 ; 01

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

VÆ sunt artes (Princeps illustrißime) in quibus Reges præcipuè versari, studiumque ponere aut solent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercére, hostilemq; iniuriam propulsare possint: per hanc verò vt se & suos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profectò est iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim raró & non nisi necessariò reges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulsâ, simul & iure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & prouidos, sapientes & iustos, communis salutis amantes & valdè studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt,

subditos (quibus præsunt) fortunæ bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poetæ, non aliam ob causam *Palladem* finxerunt armatam, quàm vt significarent in regibus bellicam virtutem cum sapientia coniunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës in disciplinam doctorum hominum filios suos studiosè tradiderunt, *Alexandrum* magnum docuit *Aristoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Isocrates*, *Epaminondam Lysis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream: tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia, & amor in te singularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarũ viam præeant, *Challinerum*, *Neutonum*, atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui consilio, eloquentia, omnique scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Iam verò in ijs Authoribus qui sapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam benè & sapienter instituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non postremum locum sibi vendicant: siquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi singulari beneuolentia Poetas semper sunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæsar Augustus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in summo pretio habuit plurimique fecit: hunc, inquam, non vnum de multis, sed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris absolutum: Poetam multiplici rerum copia refer-

refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæterasque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad Principis vitam præstantia; verumetiam quid deceat quoduis genus hominum, quid doceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit Adde, si placet, quòd Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

rat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi diligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studijs iam optimè progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam sidera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vsui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi viuam reddat imaginem Patris tui, Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, iustitiam, clementiam, munificentiam, atque alios suauissimos mores veneramur & amamus; sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium terque quatérque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abundè superque esse possit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obserua, huius heroicas & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quò meliùs hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inspicias *Christianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque procerus; sic certè pietate, prudentia, fortitudine atque alijs virtutibus & salutaribus artium maximarum disciplinis

plinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtru-ctus & eruditus. Cuius præſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm aliis de cauſis, tùm maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duo Reges terrâ marique potentiſſimos arctiſſimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quaſi clauis trabalibus, coniunctos eſſe & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſeruet incolumem.

Celſitudinis tuæ omni officio deuinctiſſimus,

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis erudiendæ munus sustinerem (quod Saxum volui viginti annos & ampliùs) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellare placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, vt scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum est, vt amicorum aliquot cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandem, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissimè dictum est, μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιόν ἐστι, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπόν, *facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriysse, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, faciiemq; reddiderim. Prætereà, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moresq; gentium, inusitatas*

tas

tas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime: sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale,

Augusti 7, 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetratâ, scriptum quæstorium comparauit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mecenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo, Titum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

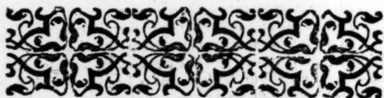
Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subieci *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit.* Et rursus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν.* Præterea, sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit, Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed vt Vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum:

eumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam cuius initium est.

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem breuitatem, quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint, quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est vi. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nouum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

T*Andem*, Flacce, *Lyram tangis, tandem arte Poetã*
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamq; potes pueris, & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode I.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyricj affectat.

MÆCENAS,[1] *atauis edite regibus,*
O & [2] *præsidium & dulce decus meum:*
[3] *Sunt quos* [4] *curriculo puluerem Olympicum*
Collegisse iuuat: [5] *metáque* [6] *feruidis*
Euitata rotis, [7] *palmáque nobilis*
Terrarum Dominos [8] *euehit ad Deos.*
[9] *Hunc si* [10] *mobilium turba Quiritium*
Certat [11] *tergeminis* [12] *tollere honoribus:*
[13] *Illum,* [14] *si proprio condidit horreo*
Quicquid de [15] *Lybicis verritur areis,*
Gaudentem patrios [16] *findere sarculo*
Agros, [17] *Attalicis conditionibus*
Nunquam dimoueas, vt trabe [18] *Cypria*
[19] *Myrtoum* [20] *pauidus nauta secet mare.*
[21] *Luctantem Icarijs fluctibus* [22] *Africum*
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] *Quassas,* [24] *indocilis pauperiem pati.*

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus concitari solebat puluis quo currentes spargebantur
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) antè euitatus,
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Dijs æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, Ædilitate maiore, Pratura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit diues & copiosus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Lybia regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri, Græc. τὸ σκαλίδιον appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamuis regias opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Naue ex trabibus Cyprijs compacta, pro quauis naue. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragij metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icarijs. 22 Qui flat ab occasu hyberno. 23 Naues laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

[25] *Est qui nec veteris pocula*[26] *Massici,*
Nec partem solido[27] *demere de die.*
Spernit, nunc viridi[28] *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput[29] *sacræ.*
Multos castra iuuant, &[30] *lituo tubæ*
Permistus sonitus, bellaq; matribus
[31] *Detestata. Manet sub*[32] *Ioue frigido*
Venator,[33] *teneræ coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua[34] *fidelibus,*
[35] *Seu rupit teretes*[36] *Marsus aper plagas.*
Me doctarum[37] *ederæ præmia frontium*
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumq;[38] *leues cum Satyris Chori*
[39] *Secernunt populo:*[40] *si neque tibias*
[41] *Euterpe cohibet, nec*[42] *Polyhymnia*
[43] *Lesboum refugit tendere barbiton.*
[44] *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem, pabulóque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi id est, sub arbuto amœna & conuiuijs idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est, suóque murmure somnos allicit.
30 Lituus equitum est & incuruus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub äere frigido.
33 Coniugis delicatæ.
34 Mira est canū fidelitas in dominos.

35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus pro quouis apro. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39. Me dignum faciunt vt propter excellenciam à vulgo segreger. 40 Si, i. quia sic placet Musis, quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eáque iucunda. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregii Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mecænas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vsque euehar, idémque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel, ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode II.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

IAm satis terris niuis, atque[1] *diræ*
Grandinis misit[2] *Pater: &*[3] *rubente*
Dextra sacras[4] *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

1 Grandinis formidandæ, vt à Iouis ira prouenientis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel Templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, ciues vrbanos timere fecit.

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] Sæculum Pyrrhæ, noua monstra [6] questæ,
Omne quum [7] Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] vlmo,
Nota quæ sedes fuerat [9] columbis:
Et [10] superiecto pauidæ natarunt
Æquora damæ.
Vidimus [11] flauum Tiberim, retortis
[12] Littore Etrusco violenter vndis;
Ire deiectum [13] monumenta regis,
Templaq; [14] Vestæ:
[15] Iliæ dum se nimium [16] querenti
[17] Iactat vltorem: [18] vagus, & [19] sinistra
Labitur ripa ([20] Ioue non probante) [21] Vxorius amnis.
[22] Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] vitio parentum
Rara iuuentus.
[24] Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperi [25] rebus? [26] prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
[27] Carmina Vestam?
[28] Cui dabit partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros [29] amictus
[30] Augur Apollo.

5 Ne tempus eluuionis rediret, cùm Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere relicti, Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.
6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.
7 Quum Proteus phocarum pastor & custos pecus, id est vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram eiecto.
11 Tiberim turbidum & arenæ colore flauum.
12 Vndis repulsis à Littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari in quod Tiberis influit.
13 Regiam Numæ Pompilij.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Iliæ Romuli matri, Tiberis vxori, abs qua Iulius Cæsar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti vrbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideóque rari audient ciues in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent meliùs, id est. iustiùs perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentis futura.

Siue tu mauis,[31] Ericina ridens,
[32] Quam Iocus circumuolat, & Cupido:
Siue neglectum [33] genus & nepotes
Respicis [34] autor,
Heu nimis longo satiate [35] ludo:
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] leues, burnisht.
[37] Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hostem.
Siue [38] mutata [39] iuuenem figura
Ales in terris [40] imitaris, almæ
Filius Maiæ,[41] patiens vocari
Cæsaris vltor:
[42] Serus in cœlum redeas, diúque
Lætus intersis populo [43] Quirini:
Neue te [44] nostris vitijs iniquum
[45] Ocyor aura
Tollat.[46] hîc magnos potiùs triumphos,
Hîc ames dici [47] pater atque princeps:
Neu sinas [48] Medos [49] equitare inultos
[50] Te duce, Cæsar.

31 Venus, sic dicta à monte Eryce: vbi religiosissimè colebatur. 32 Circa quam Iocus volat. 33 Genus ex oculis tuis reiectũ (ô Mars) qui opem ferre negligis. 34 Mars pater Romuli qui Romam condidit. 35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & oblectamenta. 36 Galeæ expolitæ. 37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus. 38 Mutata figura tui in formam Augusti. 39 Augustum cui Poeta assentatur, Mercurium cum esse dicens. 40 Repræsentas. 41 Qui pateris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Siue ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ, patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum mutatâ figurâ. 42 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu viuas in terris. 43 Romuli, pro Pop. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modò princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideóque dux inuictissimus.

Ode III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem audaciámque vehementer insurgit.

[1] SIc te,[2] diua potens Cypri,
Sic [3] fratres Helenæ, lucida sidera.

1 Ordo est. O nauis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus &c. vt finibus Atheniensibus eum saluum restituas veluti rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores.

Ventorumq́, regat[4] *pater,*
[5] *Obstrictis alijs, præter*[6] *Iapyga:*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues[7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit[9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes[11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit[13] *gradum,*
Qui[14] *siccis oculis*[15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos[16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus*[18] *abscidit*
Prudens Oceano[19] *dissociabili*
Terras, si tamen[20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt[21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax[24] *Iapeti genus*
Ignem fraude[25] *mala gentibus*[26] *intulit:*
Post ignem ætheria domo
[27] *Subductum, macies &*[28] *noua febrium*

4 AEolus.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, ijs vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.
9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas á fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lachrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro á fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia dissociauit terras á mari si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat á terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium quæ vsui humano inseruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem é cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq́, prius [29] *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum est.*
[34] *Cœlum ipsum petimus* [35] *stultitiâ: neque*
Per nostrum patimur [36] *scelus*
Iracunda Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Necessitas mortis prius tardâ & maturâ senectâ venientis celerauit gradum & citiùs aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium est volare.
32 Hercules per vim descendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, vt olim Gigantes & Phaëton. 35 Per stultitiam vnde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus vt improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris descripta, & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

[1] *SOluitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Fauoni:*
[5] *Trahuntq́, siccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neque [7] *iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq́, Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:* [13] *dum graues Cyclopũ*
Vulcanus ardens [14] *vrit officinas.*

1 Veris aduentu mollescit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax & aspera.
3 Vere in vicem redeunte quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephiri qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad nauigandum naues siccas: atque ideo siccas quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marinâ. 10 Venus, dux chori iam cum Nymphis & Gratijs ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem. 11 Aglaïa, Euphrosyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerosè saltantes. 13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & ministerio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vrit, sed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquescunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi [15] *nitidũ caput* [16] *impedire myrto*
Aut flore, [17] *terræ quem ferunt solutæ.*
[18] *Nunc & in vmbrosis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare lucis,*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
[21] PALLIDA *mors* [22] *æquo pulsat pede pauperũ* [23] *tabernas,*
Regumq; turres. ô beate Sexti,
[24] *Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,* [26] *fabulæq; manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia.* [28] *quò simul meâris,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum [31] *Lycidam mirabere,* [32] *quo calet iuuentus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vnguento splendescens. 16 Coronare caput serto ex myrto aut alijs floribus concinnato. 17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant constrictæ. 18 Anno iam expleto, *scil.* veris tempore. 19 Fauno rusticorũ Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana. 20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam sperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi. de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectu oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraueris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] *QVis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis vrget odoribus,*
Grato Pyrrha sub [3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5] *Simplex munditijs? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosq; [7] *Deos flebit, &* [8] *aspera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis vrget. id est, arctè auideq; amplectitur? 2 Delibutus unguentis quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent. aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt ei placeas? 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in leuitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedissequis, *scil.* Gratijs, risu, ioco, osculis, alijsque huiusmodi quæ tales amores comitari, facileq; mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari, ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est sæua & implacabilis.

Emirabitur [11] insolens,
Qui nunc te fruitur credulus [12] aurea:
Qui semper [13] vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius [14] auræ
Fallacis. [15] miseri quibus
Intentata nites. me tabula [16] sacer
[17] Votiua paries indicat vuida
Suspendisse [18] potenti
[19] Vestimenta maris Deo.

11 Insuetus & talē in Pyrrha meretricum amorem non expertus.
12 Te pulchrā & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore alijs omnibus contemptis
14 Inconstantiæ muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam voui medijs in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & moribus describendus aptus & idoneus.

SCriberis [1] Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonij carminis alite,
[2] Quam rem cunque ferox nauibus aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ [3] stomachum, [4] cedere nescij,
Nec [5] cursus duplicis per mare Vlyssei,
Nec [6] sæuam Pelopis domum,
Conamur, [7] tenues grandia: dum pudor,
[8] Imbellisq; lyræ musa potens vetat
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] Culpâ deterere ingeni.

1 Scriberis à Vario, Mæonij carminis alite. id est, maiestate carminis Homerici, vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prædito planè Mæonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, διπλοῦς. 6 Sæuam propter varia homicidia in eâdem familiâ perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filiô est occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atq; extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] Martem tunica tectum adamantina
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] Merionem? aut [12] ope Palladis
Tydidem [13] superis parem?
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] acrium
Cantamus, [15] vacui, siue quid vrimur,
Non præter solitum leues.

10 Martem id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quæ dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, puluere Troico squallidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æqualē.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad rẽpugnandum sectos habeant, ne forte pugna sit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quòd sumus vacui, id est, valdè otiosi, siue quid vrimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & vsitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

LAudabunt alij [1] claram Rhodon, aut [2] Mitylenen,
Aut [3] Ephesum, [4] bimarisue Corinthi
Mœnia: vel Baccho [5] Thebas, vel Apolline [6] Delphos
Insignes, aut Thessala [7] Tempe.
[8] Sunt quibus vnum opus est, intactæ Palladis [9] vrbem
Carmine [10] perpetuo celebrare, &
[11] Vndique decerptam fronti præponere oliuam.
[12] Plurimus, in Iunonis honorem,
Aptum dicit [13] equis Argos, ditésque [14] Mycenas.

1 Rhodon claram propter elegantem structuram tuium ciuitatum quæ sunt in eâdem insula, *aut* claram, i. præclaram pontibus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. *aut* claram, i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus. Insulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnę Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio, hinc Ægæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bæotia à Cadmo ædificata cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculũ. 7 Loca amœnissima in Thessalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas Mineruæ inuiolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare cuius folia vndique, i. circum circa detonsa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet viz. *Vndique decerptæ frondi præponere Oliuam*, vt sit sensus: Omnibus omnia locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere quę Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

15 Lacedæmon dicitur patiens ob seueram disciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vsque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemiscerent quidē.
16 Larissa est vrbs in Thessalia, à qua & Achilles Larissæus dictus est.
17 Permouit, affecit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vnà cum fonte consecratum.
19 Fluuius Anio de celso scopulo multam aquam deorsum effundens.
20 Tiburnus primū Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria discurrentibus riuis irrigua.
22 Notus serenus.
23 Cœlo caliginoso
24 Vino suaui.
25 Siue militiæ, siue domi tuæ eris.
26 Aquila, Dracone, alijsque id genus signis militaribus.
27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem.

Me nec tam [15] patiens Lacedæmon,
Nec tam [16] Larissæ [17] percussit campus opimæ,
Quàm [18] domus Albuneæ resonantis,
[19] Et præceps Anio, & [20] Tiburni lacus, & vda
[21] Mobilibus pomaria riuis.
[22] Albus vt [23] obscuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] mero: [25] seu te fulgentia [26] signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer [27] Salamina patrémque
[28] Quum fugeret, tamen vda Lyæo
[29] Tempora [30] populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] melior fortuna parente,
Ibimus, ô socij comitésque.
Nil desperandum Teucro duce, & [32] auspice Teucro,
[33] Certus enim promisit Apollo
[34] Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
O fortes [35] peioráque passi
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] iterabimus æquor.

28 Quamuis fugeret. 29 Caput vinum madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O passi grauiora! *Virgil.* 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus est.

[1] LYdia dic, per omnes
Te deos oro, [2] Sybarin cur properes [3] amando

[4] Perdere?

[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] campum, [6] patiens pulueris atque solis?
Cur neque [7] militaris
Inter æquales equites, [8] Gallica nec [9] lupatis
[10] Temperet ora frænis?
Cur timet flauum Tiberim [11] tangere? [12] cur oliuam
Sanguine [13] viperino
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat [14] armis
Brachia: sæpe [15] disco,
[16] Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.
[17] Quid latet? vt marinæ
[18] Filium dicunt Thetidis [19] sub lacrymosa Troiæ
Funera: [20] ne virilis
Cultus in cædem & [21] Lycias proriperet cateruas.

4 Eius bona abligurire & corporis vires frangere. 5 Campum Martiũ, cur oderit? 6 Quum possit pati puluerem & solem & alios etiam labores militares. 7 Militarem in morem. 8 Gallicorum equorum ora. 9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus. 10 Moderetur & sibi parere doceat. 11 Tiberim tranare. 12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine venenoso. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expeditè emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

VIdes vt alta [1] stet niue candidum
[2] Soracte: nec iam sustineant [3] onus
Syluæ [4] laborantes: geluq́;
Flumina [5] constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
[6] Largè reponens: atque [7] benigniùs
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, *vel* è longinquo appareat niue plenum. 2 Mons in Faliscis, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, eo quod in eiusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.

3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt superne. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm solebas prome de diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] diota.
[9] Permitte diuis cætera: qui [10] simul
Strauêre ventos æquore [11] feruido
Deprœliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] agitantur orni.
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] Quem fors dierum cunque dabit, [14] lucro
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] puer, neque tu [16] choreas:
[17] Donec virenti canities abest
Morosa. nunc & [18] campus & areæ,
Lenesq; [19] sub noctem [20] susurri
[21] Composita repetantur hora:
[22] Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] Pignusq; direptum lacertis,
Aut digitis malè pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. postesquam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in aheno feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τύχη δαίμονος.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens iuuenis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leui & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed vt se ipsa prodat. 23 Armilla vi auulsa ex lacertis, aut annulus à digito malè, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode X.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate, atque ab ijs, quibus fungitur, muneribus.

MErcuri [1] facunde, nepos [2] Atlantis,
Qui [3] feros cultus hominum recentum
[4] Voce formasti [5] catus, & decoræ
More [6] palestræ:

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominũ primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformauisti. 5 Quasi cautus. 6 Palestræ Græci exercebantur ad iucundam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuntium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quid & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio diues Priamus relicto,
[17] Thessalosq; ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaq; [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod iocum risumque concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elisijs. 21 Caduceo quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dij dederint, Leuconoë: nec [3] Babylonios
Tentaris numeros, [4] vt melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spacio breui
Spem longam reseces, dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. [8] carpe diem, [9] quàm minimùm credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam inuenisse dicuntur.
4 Vt sapias meliùs pati quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. Aut, vt vina percoles: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

[1] QVem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cuius [4] recinet iocosa
Nomen [5] imago,
Aut in vmbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidóue in [8] Hæmo?
Vnde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ,
[10] Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresq; ventos,
[11] Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, varijsq; mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Vnde nil [17] maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
[19] Proximos illi tamen occupauit
[20] Pallas honores.
Prælijs [21] audax, neque te silebo
Liber & sæuis inimica [22] virgo
Belluis: nec te metuende [23] certa
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] Alciden, [25] pueròsque Ledæ,
[26] Hunc equis, [27] illum superare pugnis

1 O Clio, quem virum fortẽ aut heroa semideum suscipies celebrandum.
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo vocis imago, quæ veluti ludens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatę sunt Heliconides.
7 Monte Arcadiæ
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundam Poetã (Calliopes & Apollinis filium) syluę sequutæ sunt temerè, i. αὐτομάτως, sua sponte & confuse.
10 Musica.
11 Et adeò blandũ vt quocunque voluerit possit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cithara canora.
13 Quid potiùs dicam quàm solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.

15 Quatuor anni temporibus, Vere, Aestate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima est Ioui, sed longo interuallo proxima. 20 Minerua non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia trudit inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & ineuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem

Nobilem: [28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Considunt venti:* [31] *fugiuntque nubes.*
Et [32] *minax (quòd sic* [33] *voluëre) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquini [37] *fasces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabritiumq;*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Vtilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &* [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor æuo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis humor ex niue gelúue in aquam resolutus.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quiescit, quæ vento intumuerat.
33 Filij Ledæ Castor & Pollux sic voluere.
34 Romę conditorē
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex. regnum armis paratum, Religione, iustitia & bonis moribus stabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinij prisci. nō Tarquinij superbi, cōmemorau certè indigni propter Lucretię cōstuprationē
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primùm ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticensis. qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palbebris illigatum in machina perpetuis vigilijs necauerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Libens vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cuius abstinentia. continentia, seueritate alijsque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quàm possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis maioribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum deceat 53 Occultè velùti arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus est & occisus. 55 Stella crinita quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subuolans. 56 Inter stellas 57 Iupiter.

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto Dominus triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.
59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus fit secundus post te scilicet vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.
60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.

61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in Æthiopia apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solùm folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur,*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Riualis tui.
2 Ceruicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, ceræ similia.
4 Interiectio est, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili quæ facilè sedari non potest.
6 Cholerâ, quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis iecinori annexa quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est.

10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Lædentem oſcula, quæ Venus
[22] *Quinta parte ſui nectaris imbuit.*
FOELICES ter & [23] ampliùs
Quos [24] irrupta tenet copula, [25] nec malis
Diuulſus querimonijs
Suprema citiùs ſoluet amor die.

22 Quæ oſcula Venus quinta parte ſuæ ſuauitatis. i. concubitu repleuit. Quinqoe etenim ſunt partes amoris. Aſpectus, colloquium, tactus, oſculum, concubitus.
23 Terque quaterque 24 Indiſſolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulſus malis querimonijs. i. litibus & rixis ſoluet vltima die citiùs, id eſt, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O [1] *Nauis, referent* [2] *in mare te noui*
[3] *Fluctus. ô* [4] *quid agis? fortiter occupa*
[5] *Portum. nónne vides vt*
[6] *Nudum remigio latus?*
Et [7] *malus celeri* [8] *ſaucius Africo,*
[9] *Antennæq; gemant? ac ſine* [10] *funibus*
Vix [11] *durare carinæ*
Poſſint [12] *imperioſius*
Æquor? non tibi ſunt [13] *integra lintea,*
[14] *Non dij,* [15] *quos iterum preſſa voces malo.*
Quamuis [16] *Pontica pinus,*
Syluæ filia nobilis,
[17] *Iactes & genus* [18] *& nomen inutile.*
Nil [19] *pictis timidus nauita puppibus*
Fidit. tu, [20] *niſi ventis*
Debes ludibrium, [21] *caue.*
[22] *Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,*
[23] *Nunc deſiderium, curaq; non leuis.*

1 O Reſpub. Tota hæc Ode eſt Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quàm male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigiis. i. vt Reſpublica deſtituta eſt militibus?
7 Malus arbor eſt, cui velum annectitur, ponitur hîc allegoricè pro AEgyptio rege, à quo Pompeius eſt obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli neruis.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempeſtatem.

13 Integra vela. i. integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Caſtor & Pollux, ſeu quiuis alius Deus, quod erat Nauis Inſigne. 15 Quos nunc ſub Octauiano tu oppreſſa inuoces. 16 In Ponto magna eſt arborum copia vnde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ ſed robori & ornamentis fidunt nautæ: ſic milites non in generis ſplendore ſed armis & exercitu ſpem collocant. 20 Niſi vis fieri ludibrio ventis, i. inflatis & ambitioſis ducibus. 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O reſpub. quæ mihi ex tuis malis ſolicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me abſentem tui deſiderio afficis.

Inter-

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non posis.

Interfusa[24] *nitentes*
[25] *Vites æquora*[26] *Cycladas.*

26 Cycladæ sunt Insulæ in mari Ionio, numero 53. sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quàm non flare.
5 Fata luctuosa non solum Paridi sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auspiciis ad domum paternam ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti.

[1]*PAstor quum traheret per freta nauibus*
[2] *Idæis Helenam* [3] *perfidus hospitam,*
[4] *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, vt caneret [5] *fera*
[6] *Nereus fata.* [7] *Mala ducis aui domum,*
[8] *Quam multo repetet Græcia milite,*
[9] *Coniurata tuas* [10] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[11] *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
[12] *Sudor: quanta moues* [13] *funera Dardanæ*
Genti! iam galeam Pallas & [14] *ægida*
Currúsque & [15] *rabiem parat.*
[16] *Nequicquam, Veneris præsidio* [17] *ferox*
[18] *Pectes cæsariem: grataque fœminis*
[19] *Imbelli cithara carmina* [20] *diuides.*
Nequicquam Thalamo [21] *graues*
Hastas, & calami spicula [22] *Cnosij*
Vitabis, [23] *strepitumque, & celerem* [24] *sequi*
Aiacem: tamen heu [25] *serus adulteros*
Crines puluere collines,

10 Dissoluere illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum. 11 Dolendi est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoues Troianæ genti quæ olim dicta est Dardane à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1758. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Frustra. Nam Venus cùm non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mensæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò sua voce, modò lyræ sono vtuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses. est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vnguentis delibutos, puluere deturpabis, i. serò tandem traheris mortuus.

Non

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucérque, &* [30] *Sthenelus,* [31] *sciens*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger: [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, ceruus vti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies, mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisq; Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyssem Laertis filium.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatus Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide supra Od. 6
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies sic vt ceruus fugit lupum visum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriosè iactaueras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 28 Prorogabit tempus, id est, bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpámque transfert in iram, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano,*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum. i. quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces iambos meos abolendos quos in te scripsi. 3 Siue iambos exurere voles, siue in mare deijcere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem sacerdotum [7] incola Pythius,
Non Liber [8] æquè: non [9] acuta
Sic geminant [10] Corybantes æra,
Tristes vt iræ: quas neque [11] Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipse [12] ruens tumultu.
Fertur [13] Prometheus addere [14] Principi
Limo [15] coactus particulam [16] vndique
Desectam [17] & insani Leonis
Vim [18] stomacho apposuisse nostro.
Iræ [19] Thyesten exitio graui
[20] Strauêre: & altis vrbibus [21] vltimæ
Stetêre causæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq́; muris
Hostile [22] aratrum exercitus [23] insolens.
[24] Compesce mentem. [25] me quoque [26] pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Misit [27] furentem: [28] nunc ego mitibus
Mutare quæro tristia: [29] dum mihi
Fias [30] recantatis amica
Opprobrijs, [31] animumq́; reddas.

7 Apollo qui in dādis oraculis mentem sacerdotis incolit, i. quatit, mouet, cogit.
8 Non æquè sed vehementius ira animos hominum commouet, quàm Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem sacerdotum.
9 Tympana acutè sonantia.
10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulsu & cornuū cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.
11 Noricus pro quouis ense. In Norico (quam regionē plerique nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses, neque quoduis aliud periculum extimescit.
12 Descendens cum fulmine tremendo.
13 Iapeti & Clymenæ filius propter singularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum verò ex particulis aliorum animalium vndique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, & ab alijs aliud mutatus est. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Necessitate compulsus, quòd in bestijs fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum mouere, pro, iratum facere, & stomachari, pro irasci. 19 Thyesti suos filios frater Atreus edendos apposuit, eò quòd Thyestes cum Atrei vxore concubuisset. 20 Deiecere de statu. 21 Extremæ fuerunt causæ vsque ad euersionem. 22 Vrbs tum esse desinit, cùm in ea aratrum sit circumductum: aratro etiam prisci in condendis vrbibus vtebantur. *Interea Æneas vrbem designat aratro. Virgil.* 23 Exercitus superbus, quia victoria naturâ insolens est & superba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excusat se Horatius conferens iræ causam in adolescentiæ feruorem. 26 Ira est ebullitio sanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc studeo mitia persequi, tristia relinquere. 28 Ea conditione vt fias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs atque maledictis, quibus tu etiam me lacerasti. 31 Atque ea conditione vt me in spem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

[1] *Velox amœnum sæpe [2] Lucretilem*
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsque meis, [5] pluuiosq; ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma [7] deuiæ
[8] Olentis vxores mariti:
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] hædiliæ lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reducta valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus: & fide [19] Theïa
[20] Dices laborantes [21] in vno
Penelopen [22] vitreamq; Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia in quo sacra Fauni vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque, i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti vxores deuiæ i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur *vir gregis*, hîc maritus.
9 Nec hædorum stabula seu greges metuunt lupos martiales, id est, lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa leuigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro, opulenta ruris honorum copia, i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornucopiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theïa. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore. vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circen pulchram & pellucidam instar vitri.

23 Hic bibes pocula vini Lesbij innocentis,i.non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur,quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.
25 Commiscebit

[23] *Duces sub vmbra:* [24] *nec Semeleius*
Cum Marte [25] *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues proteruum
[26] *Suspecta Cyrum,* [27] *ne malè dispari*
Incontinentes inijciat manus:
Et scindat hærentem [28] *coronam*
Crinibus, [29] *immeritamq́; vestem.*

prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro suspecta & obseruata quòd alium ames,metues eum. fuit Cyrus Horatii riualis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus iniiciat. 28 Coronam è floribus,cuiusmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Vestem,quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustum immoderatè furorem concitat.

1 Vite Baccho consecrata.
2 Potiùs plantaueris.
3 Fundum bene excultum,vel mites vuas efferentem.
4 De quo vide supra Od.7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur.Poeta igitur sua vtitur licentia,ponens fratrem pro fratre.
6 Ijs qui sobrij

NVllam Vare [1] *sacra vite* [2] *prius seueris arborem*
Circa [3] *mite solum* [4] *Tiburis,& mœnia* [5] *Catili.*
[6] *Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque*
[7] *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
[8] *Quis post vina grauem militiam aut pauperiē crepat?*
[9] *Quis non te potiùs,Bacche pater,téque decens Venus?*
At [10] *ne quis* [11] *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cum [12] *Lapithis rixa* [13] *super mero*
[14] *Debellata: monet* [15] *Sithonijs non leuis Euius:*
[16] *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Discernunt [17] *auidi.non ego te* [18] *candide Bassareu*

sunt,& vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id est,commemorat vel queritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potiùs ô Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet,&c. id est,pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quòd Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis diiudicata. 15 Thracibus non leuis, i iratus Bacchus,dictus Euius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine,id est,nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

Inuitum

[19] *Inuitum quatiam: nec variis obsita frondibus*
[20] *Sub diuum rapiam.* [21] *Sæua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, [22] *quæ subsequitur cæcus* [23] *amor sui,*
Et tollens [24] *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcaniq; fides [25] *prodiga, perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inulto, quum bibunt vsque ad ebrietatem.
20 Nec diuulgabo arcana tua multis pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur, tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia, & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro, id est, sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis, omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode XIX.

Se illius amore vri.

[1] M*ater sæua cupidinum,*
[2] *Thebanæq; iubet me Semeles* [3] *puer*
Et lasciua [4] *licentia*
[5] *Finitis animum reddere amoribus.*
[6] *Vrit me Glyceræ nitor*
[7] *Splendentis Pario marmore puriùs:*
Vrit grata [8] *proteruitas*
Et [9] *vultus nimiùm lubricus aspici.*
In me [10] *tota ruens Venus*
[11] *Cyprum deseruit: nec patitur* [12] *Scythas*
Et [13] *versis animosum equis*
Parthum dicere, [14] *nec quæ nil attinent.*
[15] *Hîc viuum mihi cespitem, hîc*
[16] *Verbenas pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in lasciuiam semper resoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo quod in Insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ita ficta quæ in puella gratior est amatoribus quàm obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu nam, veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeò certè est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt faciliùs Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est, ô serui ponite & parate mihi cespitem viuum i. viridem (cuius herba adhuc viridis est) vt super eam Veneri sacrificem: Nota quòd in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras.

[17] Bimi cum patera meri.
[18] Mactata veniet lenior hostia.

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multò lenior & mansuetior, non poterua.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum.

[1] Vile potabis modicis [2] Sabinum
[3] Cantharis, Græca quod ego ipse [4] testa
Conditum.[5] leui: datus in theatro
[6] Quum tibi plausus,
Care Mæcenas, [7] eques: [8] vt paterni
[9] Fluminis ripæ, simul & iocosa
Redderet laudes tibi [10] Vaticani
Montis [11] imago.
[12] Cæcubum, & prælo [13] domitam Caleno
Tu bibes [14] vuam: [15] mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

1 Non magni pretij. 2 Vinum in montibus Sabinis natum. 3 In poculis modicis non admodum capacibus. 4 Cado fictili, vel amphora quæ fingebatur in Græcia. 5 Picaui, vel pice illiui, à verbo *lino*. 6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat. 7 In equestri dignitate permanens. 8 Sic vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem & plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contrà sibilis explodebantur. 9 Tiberis qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est Theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Pressam. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum: sic dictum ab vrbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidêre.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

[1] Dianam teneræ [2] dicite virgines,
[3] Intonsum pueri dicite [4] Cynthium,

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantare. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima. pingitur etiam imberbis quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cynthio sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

Late-

[5] *Latonámque supremo*
Dilectam [6] *penitus Ioui.*
[7] *Vos lætam fluuijs, & nemorum coma*
[8] *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[9] *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
[10] *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
[11] *Insignémque pharetra,*
Fraternáque humerum lyra.
[12] *Hic bellum lachrymosum, hic* [13] *miseram famem*
Pestémque à populo & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus [14] *aget prece.*

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue. 6 Valdè vel familiariter. 7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus. i. venatione. 8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mõs est in agro Tusculano distans ab vrbe Roma quindecim millia passuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris, i. vmbrosis syluis Cragi, qui mons est in Lycia.

9 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amœnissima in Thessalia. 10 Delon in qua nati sunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum insignem pharetra & lyra quam ipse à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus vestra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, pestem abiget in Persas atque Britannos pop. Romani hostes. 13 Fame nihil miserius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta est, idque suo exemplo probat.

[1] *INteger vitæ, scelerisq; purus*
Non eget Mauri [2] *iaculis, neque arcu,*
Nec venenatis [3] *grauida sagittis,*
Fusce, pharetra:
[4] *Siue per Syrtes iter æstuosas,*
Siue facturus per [5] *inhospitalem*
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
[7] *Lambit Hydaspes.*
Namque [8] *me sylua lupus in Sabina,*

1 Innocens, & qui suam vitam scelere non reddit impuram 2 Cuiusmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores 3 Pharetra plena sagittis veneno imbutis. 4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ solitudines mediterraneas, arenosas, puluerulentas, & siticulosas) siue per Caucasum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æstum. 6 Hydaspes Indiæ fluuius de quo multa fabulosa ab Historicis scribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina, dum canto meam Lalagen. i. Lagalæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum, i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum meam canto Lagalen, & vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] *inermem.*
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis,*
Nec [13] *Iubæ tellus generat, leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris vbi nulla campis*
Arbor [16] *æstiuâ recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malusq;*
[18] *Iupiter vrget:*
Pone [19] *sub curru nimiùm* [20] *propinqui*
Solis, in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem vitæ igitur integritati est hoc assignandum. 10 Qualem portentosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic Rege: militaris autem dicitur quia viros efferr fortes & ad militiam aptos. 12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. 13 Mauritania, in qua Iuba regnauit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa 20 Sol illic directos deiicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viripotens & ætate matura.

VItas [1] *hinnulo me similis Chloë,*
Quærenti pauidam montibus [2] *auijs*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & syluæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus folijs, seu virides [5] *rubum*
Dimouere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo, pullo ceruino, quo nihil timidius. 2 In montibus sine vijs, qua feræ discurrere solent. 3 Ceruam. 4 Siue veris aduentus inhorruit, i. tremuit mobilibus folijs. Sed per Hypallagen, lege sic, siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste, Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore,

[7] *Atqui non ego te,*[8] *tigris vt aspera,*
[9] *Gætulúsve leo,*[10] *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

7 Atque ô Chloë, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocißimum.

9 Africus leo, est enim Getulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

[1] *QVis desiderio sit pudor aut modus*
Tam chari capitis? præcipe[2] *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam[3] *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium[4] *perpetuus sopor*
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
[5] *Incorrupta Fides,*[6] *nudáque Veritas,*
[7] *Quando vllum inuenient parem?*
Multis ille bonis flebilis[8] *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
[9] *Tu frustra pius (heu) non ita*[10] *creditum*
Poscis Quintilium deos.
[11] *Quid si Threïcio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguinis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] *Durum. SED leuius fit*[13] *patientia,*
Quicquid corrigere est[14] *nefas.*

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra vel doce cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio.
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Raiò aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à dijs vt nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandiùs & delectabiliùs Threïceo Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animatum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo. de quo vide supra Ode xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, *vel*, non est poßibile, *ἀδύνατον*.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

[1] PArciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
[4] Ianua limen,
[5] Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines: [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

1 Rariùs quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo?
7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu, i. cùm fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores te fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante, vel, circiter interlunij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium.
11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare, hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς, i. equæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quódque magis gaudeat pulla myrto, i. subuiridi myrto, penè nigra. Metaph. est: nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*. 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui idcirco dicitur hyemis sodalis, quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA.
Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poeta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[1] *MVsis amicus, tristitiam & metus*
[2] Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis sub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid * Tiridatem terreat vnicè*
Securus.[5] ô quæ fontibus [6] integris
Gaudes,[7] apricos necte flores,
Necte meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis. nil [10] sine te mei
Possunt honores: [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Téque tuásque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id est, vt portent eas animi ægritudines in mare.
2 Tradere ventis, est obliuioni tradere, perinde acsi diceret, ego omnes curas ex animo eiiciam.
3 Vnicè securus, id est, non admodum sollicitus à quibus AEolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regẽ: quasi dicat Quid nostrâ interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub vrsa, signo cœlesti. * Al Mithridatem. 5 Ordo est O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, necte flores, necte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte & fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu poesis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuásque sorores fidibus Latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (qualis Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consueuerunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur, & poculis ipsis pugnent barbarorum more.
Ode XXVII.

[1] *NAtis in vsum lætitiæ scyphis,*
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem,[2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis, i. natura factis in vsum lætitiæ, est hominum barbarorum cuiusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas sanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modestia tractate debetis, Hypallage est.

Sanguineis

3 A vino & conuiuijs nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus, pro quouis gladio.
5 Quàm multum discrepat: i. mirum in modum, immane hîc ponitur pro magno.
6 Compescite vociserationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere, i. cuius puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puellã.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe vbi nata est.

Sanguineis prohibete rixis.
[3] *Vino & lucernis Medus* [4] *acinaces*
[5] *Immane quantum discrepat? impium*
[6] *Lenite clamorem sodales,*
Et [7] *cubito remanete presso.*
Vultis [8] *seueri me quoque sumere*
Partem falerni? [9] *dicat Opuntiæ*
Frater [10] *Megellæ, quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
[11] *Cessat voluntas? non alia bibam*
[12] *Mercede.* [13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
[14] *Ignibus:* [15] *ingenuoq; semper*
Amore peccas. [16] *quicquid habes, age,*
Depone [17] *tutis auribus.* [18] *ah miser,*
[19] *Quanta laboras in Charybdi,*
Digne puer meliore [20] *flamma.*
[21] *Quæ saga, quis te soluere Thessalis*
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] *Vix illigatum te triformi*
[23] *Pegasus expediet* [24] *Chymeræ.*

11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendũ. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te iugum mittit, non est cur pudeat pœniteátve te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non seruilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris? quàm rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es? 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis. i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te in illa implicitum & impeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt suprà meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis, Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echidnæ filia monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, peténsque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

[1] *TE maris & terræ, numeróque carentis arenæ*
[2] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10] Tithonúsque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus. habéntque
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, [15] non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullũ
Sæua caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. [25] sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadauer sic nauta alloquitur. O Archyta, parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui sumptus id est, paruum sepulchrum. quod munus & officium viuentes præstare debent mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia, iuxta quẽ Archytas iacet sepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd sis adeò curiosus in astris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytas. Non est mirum, me Mathematicum & Philosophũ esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ, qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre solebat. 12 Pythagoram qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpè mortuum, transeunte eius anima in alios. 14 Quamuis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Vna mortis necessitas omnes expectat. 17 A Furijs constantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere 19 Cumulantur. 20 Mors, est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in decliui cœli parte situs est. Nam Orion siue oriens siue occidens nymbos & ventos excitat, qui ideirco ipsius comites dicuntur. 22 Firmum, est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti. i. corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adiurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliuerit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus Hesperijs, [26] *Venusinæ*
Plectantur syluæ, [26] *te sospite: multáque merce,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti,*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Postmodo te natis [32] *fraudem committere. forsan*
[33] *Debita iura vicésque superbæ*
Te maneant ipsum. precibus non linquar [34] *inutilis*
[35] *Téque piacula nulla resoluent.*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa*) *licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

26 Syluæ Venusinæ luant, pro quibuscunque syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ.
27 Te saluo.
28 Vndecunque est occasio.
29 Ab Ioue tibi fauente.
30 Vbi Neptunus deuotius colebatur.
31 Leue esse putas. Ordo est. forsan tu negligis committere fraudem nocituram postmodo te natis immeritis, id est, paulò post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri insepulto debita, & pœnæ graues reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret,* euentura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt nisi meo cadaueri terram inieceris. 36 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. *Et magna manes ter voce vocaui.* 38 Licebit vt nauiges.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transijsse diuitiarum cupiditate.

ICci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non antè [3] *deuictis Sabææ*
4 *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *Quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 Æmularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. deuictis
4 Militiam paras contra Reges Sabææ, quæ Æthiopiæ est Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabricas.
6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) postquam sponsus eius erit à te occisus? 7 Puer regius, *vel* nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguento delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Seres, populus Parthis vicinus. 11 Ordo est, quis neget relabi posse riuos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reuerti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætij vndique coemptos & domum Socraticam?

Pronos

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Paneti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [16] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticã, Platonem, Xenophontem, & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quàm militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes.

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq;*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq;* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Est Cnidus vrbs Cariæ, vbi Venus sanctissime colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula, de qua supra, Od. xix.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.
6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te, i. sine rebus venereis. 9 Iuuentas Dea, Iouis & Iunonis filia, quam Græci appellant *Heben*, i. pubertatem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

QVid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? Non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [6] Indicum:
Non rura quæ [7] Liris quieta
[8] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[9] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [10] diues & aureis
Mercator [11] exsiccet culuillis
Vina Syra reparata merce,
Dijs charus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor [12] Atlanticum
[13] Impunè. me pascunt oliuæ
Me [14] Cichorëa, [15] leuesq; maluæ.
Frui [16] paratis & [17] valido mihi
[18] Latoë dones, & (precor) [19] integra
Cum mente: [20] nec turpem senectam
Degere, nec cithera carêre.

5 Calabria Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.
6 *Virg. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.*
7 Liris est Campaniæ fluuius lenis & altus.
8 Alluit, *vel*, lambit, vt supra, Ode xxii.
9 Calcent in torculari vuas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina.
10 Ordo est, & diues mercator charus dijs ipsis quippe ter & quater anno impunè reuisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis culuillis reparata merce. 11 Bibat in poculis vina reparata, id est, vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio, ergo Dijs charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Maluæ lubricæ, quæ Ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego paraui. 17 Mihi sano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est, ô Latoe, precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra. & dones degere senectam nec turpem, nec cithera carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM. *Ode* XXXII.

Alloquitur Lyram, eámque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] POscimus, si quid [2] vacui sub vmbra
[3] Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat & plures: age, dic [4] Latinum
Barbite carmen:
[5] Lesbio primùm modulate ciui:
[6] Qui ferox bello tamen inter arma,

1 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus vt id enulgetur & in publicum prodeat.
2 Otiosi & à negotijs liberi.
3 Cecinimus.
4 Cuius ego sum author & Princeps. 5 Qui primùm vsurpatus es ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur. 9 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen siue bella gereret, siue in portu à nauigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[7] *Liberum & Musas, Venerémque, & illi*
Semper hærentem [8] *puerum canebat:*
Et [9] *Lycum, nigris oculis nigroq;*
[10] *Crine decorum.*
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] *Grata testudo Iouis, ô laborum*
Dulce lenimen, [12] *mihi cunque salue*
Ritè vocanti.

7 Conuiuia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cythara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue Cithara dulce solatium mihi te cunque, i. te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, [1] *ne doleas plus nimio, memor*
[2] *Immitis Glyceræ: neu* [3] *miserabiles*
Decantes elegos, [4] *cur tibi iunior*
[5] *Læsa præniteat fide.*
[6] *Insignem* [7] *tenui fronte Lycorida*
Cyri [8] *torret amor, Cyrus in asperam*
[9] *Declinat Pholoen: sed prius* [10] *Appulis*
Iunguntur capreæ lupis,
[11] *Quàm turpi Pholoë peccet* [12] *adultero.*
[13] *Sic visum Veneri: cui placet* [14] *impares*
Formas atque animos [15] *sub iuga ahenea*
Sæuo mittere cum Ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò.
2 Glyceræ crudelis, quòd amantem non redamat, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum inprimis erat attemperatum.
4 Quòd riualis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto, hoc te scire volo, quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensius est in amorem Pholoës asperæ & proteruæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore, sic infrà amatorem nominat adulterum, Od. xxxvj. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo Ioco, i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere, vtpote, quum deformis formosam senex puellam vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum

Ipsum me[16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede*[18] *Myrtale*
Libertina, fretis[19] *acrior Adriæ*
[20] *Curuantis Calabros sinus.*

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quod Calabriam ambit, vel quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè Deos coluerit.

[1] *PArcus deorum cultor &*[2] *infrequens,*
Insanientis dum sapientiæ
[3] *Consultus erro,*[4] *nunc retrorsum*
Vela dare,[5] *atque iterare cursus*
Cogor relictos. namque[6] *Diespiter*
[7] *Igni corusco nubila diuidens,*
Plerunque[8] *per purum tonantes*
[9] *Egit equos, volucremq́;*[10] *currum:*
Quo[11] *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo[12] *Styx, &*[13] *inuisi horrida Tænari*
Sedes,[14] *Atlanteusq́; finis*
Concutitur:[15] *valet ima summis*
Mutare, & insignem[16] *attenuat deus,*
[17] *Obscura promens.*[18] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum[19] *stridore acuto*
Sustulit, hîc posuisse gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non assuetus.
3 Dum erro consultus, i. peritus Epicureæ sapientiæ quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare consilium cogor. Metaph. à nautis ducta qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque recurrere, & eâdem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes disrumpens.
8 Per aëra vel cœlum serenum: fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristia: Poëta igitur non vano deorum metu perterritus, resipiscit. 9 Terruit. 10 Vide supra Od. XII. 11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus vrbs Laconiæ, vel promontorium, vnde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in vltimo Oceani fine, cuius cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem, i. summitatem potestatis aufert fortuna, i. deus, hîc posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. poeta Fortunam & Deum pro eodem hîc ponere videtur. 19 Cum strepitu luctuoso.

AD FORTVNAM. Ode xxxv.

Obſecrat eam, vt Cæſarem conſeruet in Britannos iturũ.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus aſper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbeſq; genteſq;, & Latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, &
[10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioſo ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet: imperiumq; frangat.
Te ſemper anteit ſæua [13] Neceſſitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeuerus
[16] Vncus abeſt, liquidumq; plumbum.
[17] Te ſpes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.

1 O fortuna Iouis ſubo. iuſſu.
2 Quæ præſides Antio, vrbi, in qua templum tibi conſecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui laceſſit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicoſa iuxta Iſtrum fluuium degens.
8 Scythæ in plauſtris tanquam in domibus habitantes, certam ſedem nuſquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum Imperij ne euertas.
12 Neue populus congregatus concitet quietos ad arma & deſtruat Imperiũ.
13 Idcirco Neceſſitas dicitur Fortunã præcedere quòd certiora ſunt & ſtabiliora quæ fiunt neceſſariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales ſunt claui magni quibus trabes configuntur, vel vt alij volunt, ſunt prægrandes pali ad inſtar clauorum cuſpidem habentes ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus inſertis non ſolùm res finduntur, ſed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficorum pœnas, ſed hîc ſignificat hamum ferreum quo ſaxa & cæmenta firmiſſime inter ſe deuinciuntur, præſertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo eſt, te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veſte candida induti quũ peterent Magiſtratum aut dignitatẽ ſperabant ſe εὐτυχεῖς futuros. 18 Fide nuda & ſimplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipſa (Fides ſcilicet) tibi comes eſſe recuſat. fidelis enim amicus non deſerit amicum olim florentem, nunc miſerum. 20 Quandocunque tu, ſacta inimica linquis & deſeris quos antea beaueras, veſte tua mutata aut luctu aut paupertie.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *dolosi.*
[23] *Serues iturum Cæsarem in vltimos*
Orbis Britannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoq; rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & sceleris pudet,*
[27] *Fratrumq;* [28] *quid nos dira refugimus*
Ætas? quid intactum [29] *nefasti*
Linquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *ô vtinam noua*
Incude diffingas retusum in
[33] *Massagetas Arabesq; ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit te mutatã & aduersã.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, serues iturum Cæsarem, &c.
24 Et serua nouum exercitum ex iuuenibus conscriptum, Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit.

26 Pudor vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dira ætas, i. homines huius ætatis sine misericordia? 29 Nefarij. 30 Religione aduersus deos 31 Quæ templa deorum non violat iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas, i. de nouo fingas & refabrices ferrum re usum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optimè consentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM. Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & [1] *fidibus iuuat*
Placare, & vituli sanguine [2] *debito*
Custodes Numidæ [3] *Deos:*
[4] *Qui nunc* [5] *Hesperia sospes ab vltima,*
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula.

1 Carmine lyrico.
2 Debito, vel voti vel officij causa.
3 Castorem & Pollucem nauigationis præsides iratos forsan futuros nisi sacrificia eis promissa persolueret.
4 Ordo est, qui nunc sospes reuersus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege, & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hunc poetam sæpè pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ: [6] *memor*
Actæ non alio rege pueritiæ,
[7] *Mutatæq; simul togæ.*
[8] *Cressa ne careat pulchra dies nota:*
[9] *Neu promptæ modum amphoræ,*
[10] *Neu morem in Salium sit requies pedum:*
[11] *Neu multi Damalis meri*
Bassum Threicia vincat [12] *amystide:*
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] *viuax apium, neu* [14] *breue lilium.*
[15] *Omnes in Damalin putres*
Deponent oculos: [16] *nec Damalis nouo*
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis [17] *ambitiosior.*

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore. 7 Cumque essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta deposita, togam virilem sumpserunt. 8 Cretensi vel niueo lapillo notetur hæc dies. 9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna. 10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium, i. vt saliant Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potiùs contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustim & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in aluum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui sorbillare paulatim, est contrarium. Angli appellant **Carowsing or drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes defigent & conijcient in Damalin suos oculos putres, i. oculos ebrios *vel.* libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] *nunc pede libero*
Pulsanda tellus: nunc [2] *Saliaribus*
Ornare [3] *puluinar deorum*
[4] *Tempus erat dapibus sodales.*
[5] *Antehac nefas depromere cæcubum*

1 Nunc post Augusti victoriam liberè tripudiandum est. 2 Dapibus opiparis & delicatis, cuiusmodi Sali Martis sacerdotes vti consueuerunt. 3 Lectulos & puluinos, quibus dij imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis auitis depromere vinum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] *Cellis auitis,* [7] *dum Capitolio*
Regina dementes ruinas,
[8] *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege [9] *turpium*
Morbo virorum: [10] *quidlibet impotens*
Sperare, fortunáque dulci
[11] *Ebria.* [12] *sed minuit furorem*
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentémque [13] *lymphatam Mareotico*
Redegit [14] *in veros timores*
Cæsar, ab Italia [15] *volantem*
[16] *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] *Æmoniæ) daret vt catenis*
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens, [18] *nec muliebriter*
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & [19] *iacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis, [20] *& asperas*
Tractare serpentes: vt [21] *atrum*
Corpore combiberet venenum:
[22] *Deliberata morte ferocior:*
[23] *Sæuis Liburnis scilicet inuidens,*
[24] *Priuata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

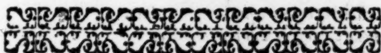
6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reipub. Romolifretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant.
11 Rebus secundis elata, & ob hoc improuida, vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam cõpressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in AEgypto paludem nascitur, *vel*, mentem fanaticam Mareotici regni. i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est. Cæsar remis adurgens, i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c) vt illam in vincula conijceret quasi monstrum fatis sibi reseruatum. 17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & niuoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas AEgypti latebras se contulit, vbi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & deiectum. 20 Et fortis, i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quàm prius fuerat. 23 Scil. inuidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis, id est, in hostilibus nauibus Liburnorum, quorũ auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non ampliùs regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis, sed summo loco nata.

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum ſuum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàm myrtum.

[1] *PErſicos odi puer apparatus:*
Diſplicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte ſectari, roſa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet [7] myrtus, neque me, ſub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & ſumptuoſas delitias, ſcil. odores, vnguenta, coronas operoſas, quibus vti ſolebant Perſæ in conuiuijs.
2 Tenuiſsima tiliæ membrana, qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte ſtudioſè quærere quo in loco ſuccreſcunt roſæ tardiùs enaſcentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Roſa ſerotina, quæ elapſo ſuo temporé non niſi in raris locis inuenitur 5 Maneat & vltra cæteras roſas duret. 5 Sedulò curo vt nihil laborioſè addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratiſsima & ad diſcutiendum vini vaporem vtiliſsima, non faciet te minoris eſſe gratiæ, neque me, ſub ſpiſſa & vmbroſa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Pollionem monet vt trăgœdiarum ſcripturam tantiſper intermittat, dum reſpublica ſit compoſita. Deinde commendat illius ſcripta.

[1] *MOtum ex Metello conſule ciuicum,*
Belliq́; [2] cauſas, & [3] vitia, & [4] modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello, id eſt, ex eo tempore quo Metellus fuit conſul, &c. periculoſæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc ſcriptionem, &c. Et ſine Muſam tragicam pauliſper deſiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiā, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæſar ſuperiorem. 4 Modos, quibus Fortuna luſit in his contentionibus, nunc aduerſa, nunc proſpera.

Ludumq́; Fortunæ,[5] *grauesq́;*
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus[7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] *cineri doloso.*
[9] *Paulùm seueræ musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox[10] *vbi publicas*
Res ordinaris,[11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui[14] *Laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc*[17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, iam litui strepunt:*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitúmque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] *Non indecoro puluere sordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis[21] *amitior*
Afris,[22] *inulta cesserat impotens*
Tellure:[23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine ciuili oblita, nondũ lota, nec aliqua expiatione pura effecta.
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt *alearum* lusus, dubium habebit euentum, tibique periculosum, quod multorum vitia quum tu notaueris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineri, qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia continet renocabis.
12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum rege qui primus scripsit tragœdias.
13 O Pollio, qui rei insignis es patronus, & curiæ. i. senatui in statuendo de rep. das consilium id à te expetenti.
14 Victoria, quæ laurum meruit.
15 Solonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum.
16 Tam graphicè exprimis res gestas ô Pollio, vt iam mihi videar non audire, sed interesse prælijs quæ narras.
17 Murmure mortem minitanti.
18 Percutis vel obtundis aures.
19 Puluere glorioso sordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt.
20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæsare subiugatas, præter inuictum animum Catonis.
21 Qui fauerat Numidis in bello Iugurthino.
22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere.
23 Romanorum Posteros nuper cæsos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas.
24 Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non testatur impia prælia in quibus ciuem ciuis trucidauit? quasi diceres, Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine.

Campus sepulchris impia prælia
Testatur,[25] auditumq; Medis
[26] Hesperiæ sonitum ruinæ?
[27] Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare [28] Dauniæ
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
[29] Sed ne relictis Musa procax iocis
Ceæ retractes munera [30] næniæ:
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leuiore [31] plectro.

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro stragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries: Est lamentatio belli naualis.
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars est Italiæ.
29 Poeta dum tragicum laudat, ipse penè tragicus factus est: reuocat igitur suam Musam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horum verborum hæc est: sed tu ô procax (i. petulans Musa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentum à Simonide poeta in Insula Cea nato, iocis (i. rebus lasciuis) relictis: quære mecum modo (i. versus faciliori stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro venereo) in quo res leues & venereæ sunt canendæ.
30 Næniæ, carmen est lugubre, quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 Plectrum latinè pecten, est instrumentum citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήσσω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

[1] NVllus argento color est, auaris
Abditæ terris inimice lamnæ,
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.
Viuet [2] extento Proculeius æuo,
[3] Notus in fratres animi paterni:
[4] Illum aget penna metuente solui
Fama superstes.
[5] Latiùs regnes, auidum domando

1 Ordo est, ô Crispe Sallusti inimice lamnæ (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defossæ, nullus est color vel splendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus est vsus moderatus.
2 Æuo producto ad posteros, i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publici post Cæsaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiserant. 4 Fama perennis Proculeio superueniens, extollet eum pennâ, cuius nulla vnquam dissolutio futura est. significatur æternitas quæ neque perit, neque perire metuit. 5 Latiùs possis regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm si orbem vniuersum possideas.

Spiritum, quàm si Lybiam [6] *remotis*
Gadibus iungas: [7] *& vterque Pœnus*
Seruiat [8] *vni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beato-
-rum eximit virtus: [14] *populumq; falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq; laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul sitis ab ipsa Lybia. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (.soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes aceruos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, vt omnes alios diuites, numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] *ÆQuam memento rebus in arduis*
Seruare mentem, non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia: [3] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] *Seu te in remoto gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, siue mœstus vixeris, siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, i. in loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

[6] *Quà*

[6] *Quà pinus ingens* [7] *albaq; populus*
Vmbram hospitalem consociare [8] *amant*
Ramis,& obliquo laborat
Lympha fugax [9] *trepidare riuo.*
[10] *Huc vina,& vnguenta,& nimiùm* [11] *breues*
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
[12] *Dum res,& ætas,& sororum*
Fila trium patiuntur atra.
[13] *Cedes coemptis saltibus,& domo,*
Villaq; [14] *flauus quam Tiberis lauit,*
Cedes: [15] *& extructis in altum*
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab [16] *Inacho,*
Nil interest,& infima
De gente [17] *sub dio morêris,*
[18] *Victima nil miserantis* [19] *Orci.*
[20] *Omnes eòdem cogimur.* [21] *omnium*
Versatur [22] *vrna:* [23] *seriùs,ociùs*
Sors exitura,& nos in æternum
Exilium impositura [24] *cymbæ.*

6 In quo gramine.
7 Populus arbor, cuius frondes interna sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus.
9. Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò deflorescentis. *Quàm longa vna dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis praeterfluit.

14 Vide Ode 1. lib. 1. 15 Ex diuitijs coaceruatis potietur hæres fortasse ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An viuas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura seriùs vel ocyùs,& nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam conijciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Siue tardiùs siue celeriùs moriendum est. 24 Naui Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vsu venerit.

[1] *NE sit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phoceu, [2] *priùs insolentem*

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem anteà non amare solitum

[3] *Serua Briseis* [4] *niueo colore*
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem [5] *Telamone natum*
[6] *Forma captiuæ dominum Tecmessæ:*
Arsit [7] *Atrides medio in triumpho*
[8] *Virgine rapta:*
[9] *Barbaræ postquam cecidêre turmæ*
[10] *Thessalo victore,* [11] *& ademptus Hector*
Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Graijs.
[12] *Nescias an te generum* [13] *beati*
Phyllidis flauæ decorent parentes.
[14] *Regium certè genus & penates*
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi [15] *de scelesta*
Plebe delectam: [16] *neque sic fidelem,*
Sic lucro auersam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, [17] *teretesq; suras*
[18] *Integer laudo.* [19] *fuge suspicari,*
Cuius octauum [20] *trepidauit ætas*
Claudere lustrum.

3 Ex Lyrnesso capta, ergo serua, iure belli. 4 Colore candido, i. sua pulchritudine. 5 Non Aiacem, qui fuit Oilei filius. 6 Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Aiace filium peperit Euricalen. 7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Cassandram. 8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis. 9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur. 10 Achille qui fuit ex Larissa vrbe Thessaliæ. 11 Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leuiora tolli, i. faciliora vt tollerentur & euerterentur. 12 Incertum est an pulchra Phyllis (quamuis captiua) sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Dolet certè tam regijs parentibus ortam penates habere sibi inimicos, adeò vt iam captiua sit & præ paupertate suo stemmati respondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius sum, i. languidior ad res venereas quàm adolescens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum lustrum i. quinquennium octauum, scil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura; ergo ab eius cupiditate est mens reuocanda.

[1] NOndum subacta ferre iugum valet
[2] *Ceruice:* [3] *nondum munia comparis*

1 Lalage nondum est ad concubitum matura. Metaphor. est perpetua ducta à iuuenca quæ nondum subijt iugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Ceruice subacta, i. supposita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum suo pari, i. marito.

Æquare, nec [4] tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] iuuencæ, nunc fluuijs grauem
[6] Solantis æstum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis salicto
[7] Prægestientis. [8] tolle Cupidinem
Immitis [9] vuæ: iam tibi liuidos
[10] Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore:
[11] Iam te sequetur. [12] currit enim ferox
Ætas: [13] & illi, quos tibi dempserit,
Apponet annos. [14] iam proterua
Fronte petet Lalage maritum.
[15] Dilecta, quantum non Pholoë [16] fugax,
Non Chloris: [17] albo sic humero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] Cnidiusq; Gyges.
[19] Quem si puellarum insereres choro,
Mirè sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguóque vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti. 5 Tuæ puellæ. 6 Refrigerantis æstum. 7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis letis in vdo salicto. i. in loco salicibus conserto. 8 Est alia allegoria ducta ab vua immatura. 9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ. 10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est tempus subsequens illam tibi virginem maturabit. 11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit propediem matura te vltrò petet. 12 Non tarda est, ætas, cito pede labitur. 13 Et ætas.i. tempus adiiciet tuæ Lalagi florentes annos quos tibi detraxit. i Illa maturescet tu verò senesces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inuerecunda.i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ, 16 Viros fugiens, vt inde plus ametur. 17 Lagale sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id est, luna nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formosissimus, Cnidius dictus ex Cnido Insula Veneri dicata. 19 Quem Gygen si inter puellas prostitueres, discrimen obscurum, id est, parua differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perspicaces. Nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant, quia crinibus longis vtitur & intonsis, faciemque habet tam venustam & politam, vt ambigi posit sit ne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi, [1] Gades aditure mecum, &
[2] Cantabrum indoctum iuga ferre nostra

1 Qui si opus est, mecum aditurus es Gades vltimam Hispaniæ insulam.

2 Populum Hispaniæ ferocissimum qui nondum didicit Romano imperio obedire.

[3] Barbaras

3 Syrtes inhospitales. Vide Od. xxij lib. 1.
4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argiuo.
6 Vtinam Tibur sit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ i. tres sorores Laniscæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibeant.
8 Adibo Galesum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam suis sunt cooperte propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius quo duce Lacones Apollinis oraculó Tarentum condiderunt.

[3] *Barbaras Syrtes,* [4] *vbi Maura semper*
Æstuat vnda:
Tibur Argeo [5] *positum colono,*
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
[6] *Sit modus lasso maris, & viarum,*
Militiæq;.
[7] *Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,*
Dulce [8] *pellitis ouibus Galesi*
Flumen, [9] *& regnata petam Laconi*
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] *ridet, vbi non* [11] *Hymetto*
Mella decedunt, viridisq; certat
[12] *Bacca Venafro:*
Ver vbi longum, tepidásque præbet
[13] *Iupiter brumas: & amicus* [14] *Aulon*
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
[15] *Ille te mecum locus &* [16] *beatæ*
Postulant arces: [17] *ibi tu calentem*
[18] *Debita sparges lachryma fauillam*
[19] *Vatis amici.*

10 Arridet, placet. 11 Vbi mella non dant locum. i. vbi mella non sunt deteriora melle suauissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo alijsque herbis odoriferis abundante. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus ferax fertilis vitis, cuius oliua non inuidet, i. non cedit neque est deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iusta persolues, fauillã calentẽ. i. cineres meos lachrymis conspergens. 18 Lachryma debita propter nostrã amicitiã. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

1 Ordo est, ô Pompei prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus (i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoq; cœlo? i. quis te patria eiectum iterum fecit ciuem Romanum?

O [1] *Sæpe mecum tempus in vltimum*
Deducte, Bruto militiæ duce,

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs,[2] *Italóque cœlo,*
Pompei, meorum[3] *prime sodalium?*
Cum quo[4] *morantem sæpe diem mero*
[5] *Fregi,*[6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum[7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Sensi, relicta*[9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus,[10] *& minaces*
[11] *Turpe solum tetigere mento.*
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] *Denso pauentem sustulit aëre:*
Te rursus in bellum[13] *resorbens*
Vnda fretis tulit[14] *æstuosis.*
Ergo[15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque fessum militia[16] *latus*
Depone[17] *sub lauru mea: nec*
Parces cadis tibi[18] *destinatis.*
[19] *Obliuioso leuia Massico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de[20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem[22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego saniùs*
Bacchabor[24] *Edonis.*[25] *recepto*
Dulce mihi[26] *furere est amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstiuum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Ode. 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est vnguentum Syrium preciosissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Vbi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatum cum suis mentis tetigêre.
12 Nube, quæ densior est aër.
13 Retrahens Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reuersum. 14 Per freta æstuosa i. bella feruentia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinarijs ad tuum reditum reseruatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciborea læuia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliuioso. i. vino Campaniæ impleta, quod vinum liberiùs epotum obliuionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis, in quibus vnguenta seruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum iactus regem bibendi conuiuijque magistrum efficiebat, quem iactum alij putârunt esse numerum ter senarium, alij, quum omnes tali iacti cadebant dissimiliter vultuque diuerso apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN IVLIAM BARINEM.
Ode VIII.

Non eſt cur Barini iuranti credatur, quum ex perjurijs pulchrior exoriatur.

VLla ſi [1] *iuris tibi peierati*
Pœna, Barine, nocuiſſet vnquam:
[2] *Dente ſi nigro fieres, vel vno*
Turpior vngui:
[3] *Crederem. ſed tu* [4] *ſimul obligaſti*
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchior multò, iuuenumq; prodis
[5] *Publica cura.*
[6] *Expedit matris cineres opertos*
Fallere, [7] *& toto taciturna noctis*
Signa cum cœlo, gelidáque diuos
[8] *Morte carentes.*
[9] *Ridet hoc (inquam) Venus ipſa, rident*
[10] *Simplices nymphæ, ferus & Cupido,*
Semper ardentes acuens ſagittas
[11] *Cote cruenta.*
Adde, quòd [12] *pubes tibi creſcit omnis:*
[13] *Seruitus creſcit noua:* [14] *nec priores*
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt [15] *iuuencis,*
[15] *Te ſenes parci: miſeræq; nuper*
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] *Aura maritos.*

1 Iuriſiurandi abs te violati.i. periurij.
2 Si minima parte corporis fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos eſſe vindices periurij in rebus amatoriis.
4 Similac.i.poſtquã per caput tuum iuraſti.
5 In publicum prodis à multis iuuenibus voice amata
6 Vtile eſt tibi & alijs (ſi periuria non puniantur) matri mortuæ promiſſa non perſoluere.
7 Et omnem mundi maieſtatem fallere, ſcil. ſydera quæ ſunt viſa nocte ſilenti.
8 Deos immortales ἀθανάτους.
9 Hoc deridet Venus: *Periuria ridet amantum Iupiter & ventos irrita ferre iubet. Tibullus.*
10 Nymphæ faciles non iracundæ, Veneris comites, nimirum, Iocus, Riſus, Fletus.
11 Cote aſperſa ſanguine ſagittarum quæ in illa cote acuuntur, *vel* cruenta dicitur cos propter cædes ex amore orientes, *vel*, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara. 13 Amatores accedunt noui qui tibi ſeruiant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id ſæpe minentur propter tuum periurium. 15 Matres filijs ſuis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur. 15 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis ſuis relictum. 17 Ne tui odores, venuſtas & blanditiæ maritos ſuos ab ſeſe alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

[1]NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut [2] mare Caspium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4]Vsque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi stat glacies [6] iners
Menses per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu semper vrges flebilibus modis
Mysten ademptum: [10] nec tibi vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non [11] ter æuo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum senex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ sorores
Fleuere semper. [14] desine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Augusti [15] trophæa
Cæsaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medumq; flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intraq; præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & senticosos. i. non est semper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempestuosæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio est in Asia inter montes Taurum & Caucasum sita.
6 Glacies, quæ fluuios in agros efficit pigros atq; otiosos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte non semper ventis agitantur.
8 Nec folijs semper nudantur orni, i. fraxini syluestres.
9 Tu assidue insequeris Mysten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum prouocantibus.
10 Nec manè, nec vesperi Mystis amor te deserit. Est Vesper stella Veneris quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, orientem verò antegrediens nuncupatur Hesperus vel Lucifer.
11 Nestor (qui tertiam ætatem hominum viuebat, i. nonaginta annos) non semper plorauit Antilochum filium suum ex Euridice, cæsum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili sorores, Polixena, Cassandra, &c. 14 Desine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus post Verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias sunt enim trophæa victoriæ signa. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiæ fluuius, vel mons est Armeniæ niue horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirùm Armenijs, Parthis, & alijs à Cæsare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos iam voluunt, nam sentientes se cum Armenijs & Medis esse debellatos, angustiis fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europææ populos intra exiguos terminos ab Augusto præscriptos equitare, i. non excurrere & vagari, vbi libuisset.

AD

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

[1] *REctiùs viues, Licini,*[2] *neque altum*
[3] *Semper vrgendo: neque dum procellas*
[4] *Cautus horrescis, nimiùm premendo*
[5] *Littus iniquum.*
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret[6] *obsoleti*
Sordibus tecti, caret[7] *inuidenda*
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] *Decidunt turres: feriuntq; summos*
Fulmina montes.
[9] *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem benè præparatum
Pectus.[10] *informes hyemes reducit*
Iupiter, idem
[11] *Summouet. non, si malè nunc, &*[12] *olim*
Sic erit.[13] *quondam cithara tacentem*
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] *Rebus angustis animosus atque*
Fortis appare: sapienter[15] *idem*
[16] *Contrahes vento nimiùm secundo*
Turgida vela.

1 Faciliùs, commodiùs. 2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio. 3 Semper occupando profundum mare i. in alto mare semper nauigando. 4 Cautus teforu i-das. 5 Littus flexuosum, vel littus nautis propter vada & saxa periculosum. 6 Domicilij paupertate squallidi. 7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam. 8 De alto ruunt. 9 Pectus benè præparatum. i. animus bene institutus, in rebus aduersis fortunâ bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam. 10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes. 11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus sed quondam, i. interdum citharam ad cantandum prouocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprimes vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode xi.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

[1] QVid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis æui pauca. [6] fugit retro
Læuis iuuentus, & decor, [7] arida
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilemq; somnum.
Non semper idem floribus est [8] honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consilijs animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temerè, & rosa
Canos [11] odorati capillos
Dum licet, [12] Assyriaq; nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ociùs
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est, ô Q. Hirpine, remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.
2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode vj.
3 Gens orientalis, vide Ode xxxiij. lib. I.
4 Scythes seiunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca poscit, quia vita breuis est.
6 Imberbis iuuentus tandem senescit
7 Sicca senectute Venerem abigente, & somnum facilem, i. somnum grauem & longum, nam somnus senibus difficilis est & breuis propter caloris defectum & morborum molestiam.
8 Pulchritudo.
9 Inferiorem quàm vt futura Dei consilia comprehendat.

11 Ordo est. cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temerè, i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt casus tulerit nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo vel ipsa rosa internexos. 12 Vnguento Nardino. est Nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quòd in Syria nardus nascitur, sed quòd montis in quo oritur, pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Diosc. lib. I. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens, quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha, i. quis refrigerabit pocula aqua fluuiatili diluta ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam sed secretiùs cognitam? quæ quum sit deuia, i. à via publica semota, minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, dic Lydæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexum tantùm & negligenter compositum more mulieris Laconiæ.

AD MÆCENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt, Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] *Nolis longa feræ bella*[2] *Numantiæ,*
Nec[3] *durum Annibalem, nec*[4] *Siculum mare*
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] *Aptari citharæ modis:*
Nec sæuos[6] *Lapithas, & nimium mero*
[7] *Hyleum, domitosq; Herculea manu*
[8] *Telluris iuuenes,*[9] *vnde periculum*
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuq;[10] *pedestribus*
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas meliùs, ductaq; per vias
[11] *Regum colla minantium.*
Me dulcis dominæ Musa[12] *Lycymniæ*
Cantus, me voluit dicere[13] *lucidùm*
Fulgentes oculos, &[14] *benè mutuis*
Fidum pectus amoribus:
[15] *Quam nec ferre pedem dedecuit choris,*
[16] *Nec certare ioco, nec dare brachia*
[17] *Ludentem nitidis virginibus,*[18] *sacro*
Dianæ celebris die.
[19] *Num tu, quæ tenuit diues*[20] *Achæmenes,*
[21] *Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,*
Permutare velis crine Lycymniæ?
[22] *Plenas aut Arabum domos?*

1 Ne velis, ne iubeas, æquum est te nolle.
2 Numantiam, post bellum 18 annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditùs deleuit.
3 Annibalem laborum patientem, alij legunt *dirum*, i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Perithoi deuictos.
7 Vnum è Centauris mero nimium i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gygantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant.
9 Vnde, i. à quibus cœlum timuit periculum.
10 Historijs scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis.
11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos.
12 Amicæ tuæ & dominæ. alij legunt Liciniæ vel Liciuniæ.
13 Lucide fulg.oc.
14 Pectus valdè fidele.
15 Quam non dedecuit saltare.
16 Nec facetis dictis certare, vel iocose gesticulari.
17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret.
18 Die festo Dianæ.
19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit diues Achemenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas?
20 Persarum rex.
21 Aut fertilis Phrygiæ opes dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege.
22 Domos opulentas propter aromata. sensus Poetæ hic est, tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem.

Dum[*] *fragrantia*[23] *detorquet ad oscula*
Ceruicem,[24] *aut facili sæuitia negat*
Quæ poscenti magis gaudeat eripi:
[25] *Interdum rapere occupet.*

* Alij flagrantia.
23 Auertit ceruicem.
24 Aut fictâ sæuitiâ negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quàm ille (nempe amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum osculum rapere anteuertat atque prior osculetur, vt irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV REpentino penè oppressus fuerat. *Ode* XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *ILle & nefasto te posuit die,*
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] *Produxit arbos, in nepotum*
Perniciem, opprobriumq́ pagi:
Illum & parentis [3] *crediderim sui*
Fregisse ceruicem, & [4] *penetralia*
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] *Colchica*
Et quicquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] *caducum*
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] *in horas. nauita* [8] *Bosporum*
Pœnus perhorrescit, [9] *neque vltra*
Cæca timet aliunde fata.
[10] *Miles sagittas & celerem fugam*
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] *Vis rapuit rapietq́ gentes.*

1 O arbos, ille te Plantauit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.
5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.
6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro quouis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valdè periculosum.
9 Neque aliunde metuit improuisa fata id est, neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosporo. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. vide Od. xix. lib. I. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quàm parno interstitio ab inferis abfui, i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutoni vxor est inferni regina, vide Od. xxviij. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.
15 Campos Elysios in quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Saphô Graijs chordis murmurantem. scripsit Sapphô Aeolicè, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamauit. vnde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quàm penè vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nauigationis, fugæ, & belli aureo plectro, id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poeta lyricus in eloquendo breuis & magnificus, plurimumque Homero similis. *Quintil.* 19 Exilij, *vel*, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est: sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos. i. turba vmbrarum frequens & conferta attentiùs audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito. *vel*, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tesiphone, cædis & flagitiorum vltrices quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec Curat orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina, fingunt poetæ vmbras apud inferos iisdem rebus delectari, quibus viuentes hîc gaudebant.

[12] Quàm penè [13] furuæ regna Proserpinæ,
Et iudicantem vidimus [14] Æacum,
[15] Sedésque descriptas piorum, &
[16] Æolijs fidibus querentem
Sapphô puellis de popularibus:
[17] Et te sonantem pleniùs aureo
[18] Alcæe plectro dura nauis,
Dura [19] fugæ mala, dura belli.
[20] Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur vmbræ dicere: [21] sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? [22] vbi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua [23] centiceps
Aures, & intorti capillis
[24] Eumenidum [25] recreantur angues.
Quin & Pometheus & [26] Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
[27] Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTHVMVM. *Ode* XIIII.

Vita breuis, & mori necesse est.

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardiùs senesces, neque tardiùs morieris.

[1] EHeu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: [2] nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ

Afferet

Afferet,[3] *indomitæq; morti.*
[4] *Non si tricenis,*[5] *quotquot eunt dies,*
Amice[6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris:[7] *qui ter-amplum*
[8] *Geryonem*[9] *Tityónque tristi*
Compescit[10] *vnda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ*[12] *munere vescimur,*
Enauiganda: siue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractisq; rauci fluctibus[14] *Adriæ:*
Frustra per[15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus[16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater*[18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,*[20] *& Danai genus*
Infame, damnatúsque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor:[22] *neque harum*[23] *quas colis arborum*
Te præter inuisas cupressos,
Vlla breuem dominum sequetur.
[24] *Absumit hæres*[25] *cæcuba*[26] *dignior,*
Seruata centum clauibus: & mero
[27] *Tinget pauimentum superbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili, vel impugnabili.
4 Amice posthume tu neque senectam neque mortem effugies, etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo est. qui compescit ter-amplum Geryonē & Tityum tristi vnda omnibus enauiganda quicunque vescimur terræ munere, siue erimus reges, siue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem. fuit Geryon rex Hispaniæ, qui ob triplex regnū corpore triplicato fertur constitisse. Hunc Hercules interfecit boues suos suffurantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse nouem iugerum. vide Od. iiij. lib. I.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis forrasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt supra Od. xj. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib. 3.) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eumdem Aphor. 16 Austri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo est. ater Cocytus flumine languido est visendus. i. moriendum est. 18 Aqua pigrè fluente propter eius crassitiem. 19 Cocytus est fluuius flexuosus, infernalis, è Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd vna nocte patris iussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus AEoli filius sic damnatus, vt longam laborem nunquam finiret. 22 Ordo est. neque vlla harum arborum quas colis sequetur te breuem dominum (i. te breui victurum) præter cupressos inuisas, i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effusissimè consumet quæ tu nimis parcè conquisiuisti. 25 Vina accuratissimè seruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ possidet, quum tu parcas vt sacris. 27 Resperget magnificum triclinij pauimentum vino meliore quàm quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM. Ode XV.

Iam pauca [1] aratro iugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latius
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanúsque cœlebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicijs, veterúmque norma.
[12] Priuatus illis census erat breuis.
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quum omnis penè ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant instar molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurritur.
4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantùm inseruiens propter opacitatem euincet vlmos. i. maior erit numerus plantanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est: tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea crescebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores Solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris, & Catonis intonsi, id est, hirsuti & seueri. 12 Illi paruam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam, vt ea perueniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam, astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare: quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

[1] *Ocium diuos rogat in patenti*
[2] Prensus Ægæo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] venale, nec auro.
Non enim [8] gazæ, neque consularis
Summouet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & cura laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVITVR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa? [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare: & amara læto

1 Vitã quietã petit à Castore & Polluce.
2 Is, qui à tempestate deprehenditur in lato mari AEgæo, sic dicto ab AEgæo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abscondit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, vt vrsa & similia.
5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia. i. Thrax bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis nec purpura nec auro, quia solùm prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur, i. bene viuit is paruo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quauis supellectile paterna. salinum vas est in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri, multa desideramus? 15 Cur iaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriã relictã? 17 Quis patriæ dulcedinem & se, i. suos affectus & naturæ propensionem obliuiscitur? 18 Naues rostratas & robustas. 19 Cura est velocior ceruis & ipsis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere siue nauim siue equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet.

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] *Tithonum minuit senectus:*
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget [23] *hora.*
[24] *Te greges centum* [25] *Siculæq; circum*
Mugiunt vaccæ: [26] *tibi tollit hinni-*
tum apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] *Murice tinctæ*
Vestiunt lanæ: [28] *mihi parua rura &*
Spiritum [29] *Graiæ tenuem camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit insuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus nota, quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ. & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, inuidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis poetis desumptam. Graiæ est nomen Adiectiuum Genitiui casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] *exanimas tuis?*
[2] *Nec dijs amicum est nec mihi, te prius*
Obire, Mæcenas, mearum
[3] *Grande decus columenq; rerum.*
[4] *Ah, te meæ si partem animæ rapit*
Maturior vis, [5] *quid moror altera,*
[6] *Nec charus æquè, nec superstes*
Integer? [7] *ille dies vtramque*
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] *Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,*
[9] *Vtcunque præcedes, supremum*

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet dijs. sic Græci οὐ θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Ode 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt antea, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vterque nostrûm ruet & morietur. 8 Ego non peierani vt milites qui sacramento obstricti fidem violârunt. 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimæræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi reſurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam. ſic potenti*
[14] *Iuſtitiæ placitumq́, Parcis.*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ, ſeu [17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq́, noſtrûm incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucriſq́, fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit ſonum:*
Me [22] *truncus illapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextra leuaſſet, [23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum. reddere victimas
[24] *Ædémq́, votiuam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus, vt comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite, de qua vide Od. XXVII. lib. I.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquam ſeparabit à propoſito meo non viuendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, Iuſtitia id poſcit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt, quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo eſt, vtrumque noſtrûm aſtrum (i. aſtrum tuum & aſtrum meum) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit, ſeu Scorpio. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo.
16 Metuendus, quia Scorpius attribuitur Marti, cuius ſtella malefica eſt, & inclemens.
17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno grauiſſimas pluuias excitat maximè in Italia.
18 Iouis ſtella quæ te tuetur Saturni malignitatem diſcuſsit & auertit.
19 Suo aſpectu ſubueniens, & Saturno repugnans.
20 Mortem impendentem repreſsit.
21 Ter applauſit. vide Ode XX. lib. I.
22 Arbor irruens in caput me interemiſſet, niſi Faunus ſyluarum deus ictum ſuſtinuiſſet.
23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poetæ qui ſunt ſub Mercurij tutela.
24 Templum quod Mæcenas ægrotans ſaluti promiſerat, ſi ſaluus euaderet.
25 Nos paruum ſacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles ſumus.

ODE XVIII.

Re tenui ſe contentum dicit, vbi alij cupiditatibus ſuis & diuitijs ſtudent, quaſi perpetuò victuri.

[1] *NOn ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet, i. reſplendet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupaui:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq́, diues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil suprà*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæq́, pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisq́, Baijs obstrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidosq́, natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso colomnis superimponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad columnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatem expugnaui, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiā, i. regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus hęres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ viciniæ, meorum clientium vxores lanas mihi neut purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconiæ regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena, Metaph. ducta à metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.
8 Propter fidē meā & ingeniū diues appetit meū fauorem.
9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulò ante mortem. 15 AEdificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baiæ ciuitas est Campaniæ, à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs prælucet amœnis.* 16 Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vlterius protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid quod vsque, i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata fine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

[24] *Rapacis*

[24] *Rapacis Orci* [25] *fine destinata,*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid vltrà tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regúmque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captus.* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coërcet:* [34] *hic leuare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* vsurpauit in fœminneo genere, concordat autem cum *destinata.*
26 Expectet diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Od. xxviij. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas nunquam reuehet.
30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem. Orestem, 34 Ordo est. vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus. id est, audit vt subleuet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. *Ode* XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

BAcchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite posteri)*
[3] *Nymphasq; discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euæ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenóque Bacchi pectore [8] *turbidùm*
Lætatur euæ, parce Liber
Parce, graui metuende [9] *thyrso:*
[10] *Fas peruicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Viniq; fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In secretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi estis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueuerunt.
7 Subsultat mens, & conturbata est.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. 10 Licet mihi, *vel,* possibile est. δυνατὸν ἐστὶ 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cauis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit.

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Disiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium [17] *Lycurgi.*
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu separatis [19] *vuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Bistonidum [20] *sine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum scanderet impia:
[22] *Rhœcum retorsisti leonis*
Vnguibus horribilíque [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: sed idem*
Pacis eras [25] *mediúsque belli.*
Te vidit [26] *insons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam, [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitq; crura.

14 Coronam nuptialem inter sydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina sæua ab irato Deo illata. quòd mulieres bacchantes spectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites intersecare conatus, crura sua sibi amputauit.
18 Mare Indicum domas, nam Indos Bacchus superauerat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracum comas serpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter se superstructos. 22 Rhœcum Gygantem tu in Leonem conuersus deiecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrumqum paratus, siue bellum esset gerendum, siue pax colenda. Poëta hoc significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad Inferos descendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poetæ idcircò cornua affingunt Baccho, quòd bibaces plærunque sunt pugnaces. *Vel vt alÿ volunt*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui tetigit pedes tuaque crura redeuntis ad superos.

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum versus per vniuersum prouolabit orbem, vnde sibi promittit suæ poëseos immortalitatem.

[1] *NOn vsitata aut tenui ferar*
Penna [2] *biformis per liquidem æthera*
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera, non vsitata nec tenui penna, sed penna sublimi Latinis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longiùs

Longiùs: [3] *inuidiáque maior*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas*
Dilecte, Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iam iam [8] *resident cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascunturq́ leues*
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] *Dædaleo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bospori,*
Syrtésque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodaníque potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctúsque turpes & querimoniæ:
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte superuacuos honores.*

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 AEthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mœcenas, ego non obido mortem quem (me pauperem) tu vocas, ô dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt. de Styge vide Od. xxxiij li. 1.
8 Hærescunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vna cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
12 Bospori murmur emittentis, de Bosporo vide suprà Od. xiij.

13 Syrtes Lybicas, vide Od. xxij lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide suprà Od. ix. 18 *Hispanus* vsu peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint næniæ, id est, absint carmina funebria à funere meo inani: inane appello quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus Poetarum ales. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode I.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] profanum vulgus, & arceo.
[2] Fauete linguis. [3] & carmina non priùs
Audita, Musarum sacerdos,
[4] Virginibus puerisq; canto.
[5] Regum [6] timendorum, in proprios greges,
[7] Reges in ipsos imperium est Iouis,
[8] Clari giganteo triumpho:
Cuncta supercilio mouentis.
[9] Est vt vir viro latiùs ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] in campum petitor:
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] Æqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos,
Omne capax [12] mouet vrna nomen.
[13] Districtus ensis cui super impia
Ceruice pendet, non [14] Siculæ dapes

1 Odi vulgus indoctum: nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos sacris. 2 Attendite cum silentio. *vel*, bona verba dicite. εὐφημεῖτε. 3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non priùs audita à Romanis, lyrica *scil.* exactè & ad plenum facta. 4 Quò rectiùs suam vitam instituant. 5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges, Imperium Iouis clari gigantum triumpho, & cuncta mouentis supercilio, est in ipsos reges. 6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio, id est, nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alios alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen, id est, Mors æqualiter sortitur. i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum. vide Od. 3. lib. 2. 25. De Damocle Dionysij assentatore vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] elaborabunt saporem,
Non auium citharæq; cantus
[16] Somnum reducent. [17] somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, vmbrosamq; ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum [19] sollicitat mare,
Nec sæuus [20] Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis [21] Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] Fundusq; mendax: [23] arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] Contracta pisces æquora sentiunt,
Iactis [25] in altum molibus. [26] huc frequens
[27] Cæmenta demittit [28] redemptor
Cum famulis, dominúsque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] ærata triremi, &
[30] Post equitem sedet atra cura.
[31] Quòd si dolentem nec [32] Phrygius lapis
Nec purpurarum sydere clarior
[33] Delenit vsus, nec Falerna
[34] Vitis, [35] Achæmeniumq; costum:
[36] Cur inuidendis postibus & nouo
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem motus abstulit.
17 Ordo est & sensus. somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque vmbrosam ripam aut amœna Thessaliæ loca Zephiris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non nauigat, neque se maris periculo exponit vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda vrsæ, quæ propter tempestates quas oriens excitat, est vehemẽs, sed occidens est multo vehementior.
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonii, quibus orientibus sæuit mare.
22 Fundus infructuosus qui votis agricolę non respondet.
23 Arbore (quę nec flores nec fructus profert) modò pluuias culpante, modò sydera. i. æstum immoderatum è vi syderum prouenientem.

24 Æquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapide cæsos ad fundamentum substruendum, vbi ædificium consistat. 28 Operum conductor. ἐργολάβος, Angl. a Tasker. 29 Vide Od. 16. lib 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd si neque ædes sumptuosæ neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ. vnde venit Costum. vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis inuidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam.

37 Cur

37 *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitã ago tranquillã) diuitias appetam molestiarum plenas magnaque operâ comparatas?

AD AMICOS. Ode II.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 ANgustam, amici, pauperiem pati
2 Robustus acri militia puer
Condiscat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta.
Vitamq; 4 sub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
5 Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & 6 adulta virgo
7 Suspiret, Eheu, ne 8 rudis agminum
Sponsus lacessat 9 regius asperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes
DVLCE & decorum est pro patria mori.
Mors & 11 fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
12 Poplitibus, timidoq; tergo.
Virtus repulsæ 13 nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit 14 secures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusq; vulgares & vdam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 Est & fideli tuta silentio

1 Pauperiem durã & difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos, pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum viuat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nobilis & matura viro.
7 Voce querebunda hæc verba loquatur: Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscios.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu sæuum, est Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis, quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosę ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Fauoris, i. prout mobili & leui populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & interclusas. 17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentij.

Merces:

Merces.[19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit[20] *trabibus, fragilemq; mecum*
Soluat[21] *faselum. sæpe*[22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit neque mecum in eâdem naui vehetur, qui sacra Cereris, i. quoduis arcanum euulgârit, homo scil. riarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.

22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raro patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

ODE III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito, dêque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

Iustum &[1] *tenacem propositi virum,*
[2] *Non ciuium ardor praua iubentium,*
Non vultus[3] *instantis tyranni*
[4] *Mente quatit solida: neque Auster,*
[5] *Dux inquieti turbidus Adriæ,*
Nec fulminantis magna Iouis manus,
[6] *Si fractus illabatur orbis,*
Impauidum ferient ruinæ.
[7] *Hac arte Pollux, &*[8] *vagus Hercules*
Innixus, arces attigit[9] *igneas.*
Quos inter Augustus[10] *recumbens*
[11] *Purpureo bibit ore nectar.*
[12] *Hâc te*[13] *merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres,[14] *indocili iugum*

1 Virum proposito recto perseuerantem.
2 Non seditio ciuiũ iniqua leges ponentium quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsenti.
4 De sententia dimouet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Od. 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iustus illius ruinam non expauescet.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. —— *Tu das epulis accumbere, diuûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuus. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit*, i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, *vel* merentem, i. militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

15 Romulus patris sui equis, i. arte militari fugit Acheronta paludem infernalem, & ad superos euasit.
16 Iunone rem gratam dijs eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hîc incipit Iunonis oratio in diuorum cœtu habita.
19 Paris à fatis datus iudex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit, i. fraudauit promissâ mercede Deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iussu Laomedonti suas operas locârant ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris auxilijs.

Collo trahentes. hac [15] Quirinus
Martis equis Acheronta fugit:
[16] Gratum eloquuta [17] consiliantibus
Iunone diuis; [18] Ilion, Ilion
[19] Fatalis incestusq; iudex,
[20] Et mulier peregrina vertit
In puluerem, [21] ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæq; [22] damnatum Mineruæ
Cum populo & [23] duce fraudulento.
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] Famosus hospes, nec Priami domus
[25] Periura pugnaces Achiuos
[26] Hectoreis opibus refringit:
Nostrisq; [27] ductum seditionibus
Bellum resedit: [28] protinus & graues
Iras, & inuisum [29] nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,
[30] Marti redonabo. illum ego lucidas
[31] Inire sedes, [32] ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] Dum longus inter sæuiat Ilion
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisq; [34] busto
Insultet armentum, [35] & catulos feræ
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] triumphatisq; possit

27 Et bellum nostris discordijs productum in decennium resedit, i. finitum est & compositum. 28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam. quamuis enim Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Diuinos liquores bibere, & diuis adnumerari. 33 Ordo est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic vt Troiano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita deserta vt in ea armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ, i. illæsæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis deuictis & per triumphum ductis.

Roma ferox dare iura Medis.
[37] *Horrenda latè nomen in vltimas*
Extendat oras: quà [38] *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua [39] *Nilus:*
[40] *Aurum* [41] *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum [42] *rapiente dextra.*
Quicunque mundi [43] *terminus obstitit,*
[44] *Hunc tangat armis, visere gestiens*
[45] *Qua parte debacchentur ignes,*
[46] *Qua nebulæ pluuijq; rores.*
Sed bellicosis [47] *fata Quiritibus*
Hac lege dico, ne nimiùm pij,
[48] *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
[49] *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna [50] *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
[51] *Autore Phœbo, ter pereat meis*
[52] *Excisus Argiuis, ter* [53] *vxor*
Capta [54] *virum puerósque ploret.*
[55] *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine [56] *peruicax*
Referre sermones deorum, [57] *&*
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti fluuius sic dictus à Nileo rege. vel, quòd trahit νέον ἰλὺν. i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est. horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum quam cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sacris non parcit.
43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam vbi sæuit ingens solis æstus. vide Od. xxi lib. I.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit,
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe ne nimiùm pij, i. ne nimiùm amantes Troiæ (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est. Fortuna Troiæ renascens alite lugubri, i. malis auspicijs, iterabitur tristi clade, me (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices cateruas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor, tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusq́ue malè cessisse qui aduersum Deo aliquid moliri voluerint.

[1] *DEscende [2] cœlo, & dic age tibiâ*
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
[3] *Auditis? an me ludit amabilis*
Insania? [4] *audire, & videor pios*
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] *subeunt & auræ.*
[6] *Me fabulosæ Vulture in Appulo,*
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumq́, somno
Fronde noua puerum palumbes
Texêre: mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] *Acherontiæ,*
Saltusq́, [8] *Bantinos, & aruum*
Pingue tenent [9] *humilis Ferenti:*
[10] *Vt tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & vrsis: [11] *vt premerer sacra*
Lauróque, [12] *collatáque Myrto,*
[13] *Non sine dijs animosus infans.*
[14] *Vester, Camœnæ, vester in arduos*
[15] *Tollor Sabinos: Seu mihi* [16] *frigidum*
Præneste, seu Tibur [17] *supinum,*

1 Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos. i. longam & suauem cantilenam.
2 Habent musæ etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ.
3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentē, an mè fallit poetica insania?
4 Videor mihi audire Calliopen quodq́ue ipsa discurrit per lucos pios. i. per lucos quos dij incolunt.
5 Quos lucos aquæ iucundæ præterfluunt. & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ (i. Palumbes de quibus Poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuêre noua fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis. i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucaniæ admodum parua, in sublimitate montis posita, ideoq́ue nido comparat, *vel*, per nidum domum propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto, &c. 11 Quòd premerer lauro sacra. i. lauro Apollini dicata. quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto comportata à palumbibus quæ Veneri consecrata significat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuerò, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

Seu

Seu [18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Vestris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis versa acies retro,*
[21] *Deuota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *palinurus vnda.*
[23] *Vtcunque mecum vos eritis, libens*
[24] *Insanientem nauita Bosporum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Assyrij, viator.
Visam [26] *Britannos hospitibus feros,*
Et lætum equino sanguine [27] *Concanum:*
Visam pharetratos [28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inuiolatus amnem.*
Vos [30] *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus vt [34] *impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine sustulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & vrbes, regnáque [37] *tristia,*
Diuósque mortalésque turbas
Imperio regit [38] *vnus æquo.*

18 Baiæ est vrbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo est. me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retro, non arbos, &c.
20 Philippi est vrbs in Thracia, vbi versus erat in fugam Bruti & Cassij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor scelerata. vide. Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro nauis Aeneæ gubernatore, vbi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosporum æstuosum. vide Od. 13 & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hospites mactabant pro hostia. Feri igitur & inhospitales tunc temporis erant. neque id mirum: nam vt à sole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat ab omni humanitate, clementiâ, mansuetudine, & id genus virtutibus procul aberant. Verùm vbi Deus (cuius prouidentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianam vocauerat, sensim euanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigrauit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hîc dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis atque affabilis.
27 Concani erant Hispani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus, & lacti commixtus, potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem, vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inuiolatus. i. saluus Musarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est. Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul vt in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poeticâ. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo visus est Cæsar in subiugandis barbaris. 34 Gigantes cum dijs belligerantes. 35 Fulmine in caput Titânum candente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter.

 [39] *Magnum*

[39] Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens, iuuentus horrida, brachijs,
[40] Fratrésque tendentes [41] opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid [42] Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid [43] minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, [44] euulsisq; truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis [45] ægida
Possent ruentes? [46] hinc [47] auidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris [48] positurus arcum,
Qui [49] rore puro Castaliæ lauit
[50] Crines solutos, qui [51] Lyciæ tenet
Dumeta, [52] natalémque syluam
Delius & Patareus Apollo.
[53] VIS consili expers mole ruit sua,
[54] Vim temperatam dij quoque prouehunt
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo [55] mouentes.
Testis mearum [56] centimanus Gyges
Sententiarum notus, & [57] integræ
Tentator [58] Orion Dianæ
Virginea domitus sagitta.
[59] Iniecta monstris terra dolet suis:
Mœrétque partus fulmine luridum
Missos ad orcum: nec peredit
Impositam celer ignis [60] Ætnam:
[61] Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, [62] nequitiæ additus

39 Ordo est. illa iuuentus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulit Ioui.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere
41 Olympo vmbroso.
42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.
43 Ingenti statura.
44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas iacularetur in hostes
45 Contra Mineruæ clypeum, quo Iupiter etiam vsus est contra gigantes. Contra Iouis sapientiam nil possunt gigantes.
46 Ex parte Iouis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est auidus.
48 Apollo qui semper arcum gestat.
49 Aqua sincera fontis Castalij, sic dicti a Castalia puella quam Apollo adamauit.
50 Crines humeris sparsos.
51 In Lycia fons est Castalius.
52 Syluam, in qua natus est Apollo, dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur. 53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus, de quo vide Oden xvij. lib. 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam eius sagittis est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filijs, dolet, & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum, i. ad Plutona supra modum pallidum & inferni colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti iniectum. 61 Nec vultur relinquit peredere iecur Tityi luxuriosi qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ suæ appositus vt ei sit infestus.

Custos: amatorem trecentæ,
[63] Perithoum cohibent catenæ.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibusq; Persis.
Miléſne Crassi, [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Prô curia, inuersiq; mores)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Vestæ,
[11] Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

63 Ixlonis & Diæ filium, amatorē Proserpinę quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

1 Vt tonitrua demonstrant Iouē esse cœli regem, sic Cęsaris victoriæ diuinitatem eius arguunt.
2 Dum es in viuis.
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum priuignum superati sunt.
4 Propter Crassi cladem Persæ vel Parthi graues & perniciosi habebantur, qui tamen Augusto facilè cesserunt, signaq; militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt seruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quàm indignas res passa es contra maiestatem populi Ro. & ô mores quàm inuersi & corrupti estis, vt Rom. milites iam barbaris seruiāt, qui iis olim dominari solebant.
8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti, vxores acceperunt à Medis & Persis, vt ibi velut in proprijs sedibus omnem ætatem agerent.
9 Ignaui erant milites sub Crasso qui obliuiscerentur ancilia, i. scuta breuia numero duodecim in æde Martis seruata ex quibus vnum de cœlo lapsum credebant. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile. ancilia hîc pro virtute ponuntur, toga pro dignitate.
10 Æterni ignis qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur.
11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat sedes, q. d. non deserta vrbe à suis dijs turpe igitur militibus Rom vt sub armis hostilibus senescerent.
12 Regulus hoc prouiderat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret.
13 A conditionibus fœdis. noluit enim Regulus captiuos à frorū pro se reddi.
14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiua periret immiserabilis, i. sine misericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignauiùs pugnarent.
15 Hæc est Reguli oratio in Senatu Rom. habita. *genus est deliberatiuum.*
16 Ego vidi arma Afrìcanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
[17] *Retorta tergo brachia libero*
[18] *Portasq; nunc clausas,* [19] *& arua*
Marte coli populata nostro.
[20] *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
[21] *Damnum. neque amissos colores*
[22] *Lana refert medicata* [23] *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
[24] *Curat reponi deterioribus.*
[25] *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
[26] *Qui perfidis se credidit hostibus?*
[27] *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit [28] *iners, timuitq; mortem?*
[29] *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
[30] *Altior Italiæ ruinis.*
[31] *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosq; natos, [32] *vt capitis minor*
A se remouisse, & virilem
[33] *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret [34] *autor nunquam aliàs dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret [35] *exul.*
[36] *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero. 18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium securitatem. 19 Et vidi eos agros coli qui fuerant à nobis antea deuastati. 20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est. 21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis. 22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum. 23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes. 24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti iam ac deprauati sunt. 25 Si fieri potest vt ceruа è retibus expedita pugnare audeat. 26 Qui hostium potestati se permisit. 27 Et altero prelio Carthaginenses subiget is qui lora, &c. 28 Ignauus. 29 Hic miles nesciens vitam armis non deditione esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se remouisse. i. non admisisse coniugis osculum. 32 Vt capite diminutus, id est, vt seruus factus per captiuitatem. 33 Et dicitur toruo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor siue monitor. 35 Exul per captiuitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Off. 3.

Dimouit

Dimouit [37] obstantes propinquos,
Et [38] populum reditus morantem,
Quàm si clientum longa negotia
[39] Dijudicata lite relinqueret,
[40] Tendens Venefranos in agros,
Aut Lacedæmonium [41] Tarentum.

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hostes rediret.
38 Populum, qui reditum suum tardabat.
39 Lite finita & sententia pronunciata.
40 Iter habens Venefranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia, vide Od. 6. lib. 1.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS, DE MORIBVS sui seculi corruptis. Ode VI.

[1] DElicta Maiorum immeritus lues
Romane: donec templa [2] refeceris
AEdesq; labentes deorum, &
[3] Fœda nigro simulachra fumo.
[4] Dijs te minorem quòd geris, imperas.
[5] Hinc omne principium, [6] huc refer exitum.
Dij multa [7] neglecti dederunt
[8] Hesperiæ mala luctuosæ.
Iam bis [9] Monæses, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros: & adiecisse prædam
Torquibus exiguis [10] renidet.
Penè occupatam [11] seditionibus
Deleuit vrbem [12] Dacus & AEthiops:
Hic [13] classe formidatus, [14] ille
Missilibus melior sagittis.
[15] Fœcunda culpæ sæcula, nuptias
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[16] Hoc fonte deriuata clades

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas, quas non es meritus.
2 Donec reædificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra situ vetustatis sordentia.
4 Quia deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hunc versum sic interpretantur vt sit sensus: in exordio rerum deos inuoca, eisdem in exitu gratias agito.
7 Dij minus studiose culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæses & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Crassum, secundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, nostrosque conatus inauspicatos (quia contempsimus auspiciorum necessariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet se adiecisse prædam aureis suis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti sunt ampliores.
11 Bellis ciuilibus.
12 Scythæ & AEgyptij sub Antonio & Cleopatra.
13 Classe quam Cleopatra instruxerat.
14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis sagittis.
15 Sæcula, in quibus homines assiduè culpam committunt.
16 Ex adulterijs.

In

In patriam populumq́, fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc: & incestos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iussa coram non sine conscio*
Surgit marito: seu vocat [26] *institor,*
Seu nauis Hispanæ [27] *magister*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
[30] *Pyrrhumq́, & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemq́, dirum.*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & seueræ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes: sol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

17 Saltationes lasciuas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & saltare secundum artem
19 A teneris annis discit & excercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo iuniores, i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas stupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne sint testes pollutæ veneris vndiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero accersita e lecto surgit vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Romani qui nauali bello Poenos superarunt. vide Od. 1. lib. 1.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ regem à M. Acilio superatum. 32 Proles virilis, non effœminata 33 Sabinis pro quibusuis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum, si matres seueræ sic iuberent. 36 Vesperi. nam Sol descendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quiescimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non consumit? 39 Paulò post. hîc obserua elegantem gradationem in tribus versiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monetque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] *QVid fles Asterie quem tibi candidi*
Primo restituent vere Fauonij,
[2] *Thyna merce beatum*
Constanti iuuenem fide
Gygen? ille [3] notis actus ad Oricum,
[4] *Post insana Capræ sydera, frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*
[6] *Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,*
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat penè datum Pelea Tartaro,*
Magnessam Hippoliten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. nam scopulis surdior [10] Icari
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] Enipeus
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] flectere equum sciens
Æquè conspicitur [13] gramine Martio:

1 Ordo est & sensus. O Asterie quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constantis fidei, quem Thynâ merce beatum candidi Fauonij, i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent.

2 Locupletatum merce aduecta è Cilicia.

3 Notis actus, i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum vrbium primã in Epiro.

4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas.

5 Non dormiens.

6 Ordo est & sensus. atqui vafer nuntius sollicitæ hosp. tæ (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens Chloen miserã suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippoliten, & idem fallax nuntius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias historias quæ peccandi viam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat. 12 AEquè peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti benè sciret.

Nec

Nec quiſquam citus æquè
[14] Tuſco denatat alueo.
[15] Prima nocte domum claude, [16] neque in vias
Sub cantu [17] querulæ deſpice tibiæ.
[18] Et te ſæpè vocanti
Duram, difficilis mane.

14 Tiberino flu-nio, qui Tuſciam à Sabino diuidit. 15 Noctis initio. 16 Neque in vias deorſum deſpice ex alto. 17 Querentis ſe immeritò abs te contemni. 18 Denique ô Aſterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & ſæuam ſæpè vocanti.

AD MÆCENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominus Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

[1] Martijs [2] cœlebs quid agam [3] Kalendis:
Quid velint flores, & [4] acerra thuris
Plena, miraris, [5] poſitúſque carbo in
Ceſpite viuo.
Docte ſermones [6] vtriuſque linguæ.
[7] Voueram dulces epulas, & album
Libero caprum, propè [8] funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, [9] anno redeunte feſtus,
[10] Corticem aſtructum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere [11] inſtitutæ
[12] Conſule Tullo.
Sume Mæcenas ciathos amici
[13] Soſpitis centum: [14] & vigiles lucernas
Profer in lucem. procul omnis eſto
[15] Clamor & ira.

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ, tu miraris quid ego cœlebs agam in Martijs Kalen. 2 Sine vxore. 3 Kalendis quas mariti celebrabant vt vxores caſtas & pudicas haberent domi. 4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula eſt, in qua thus ponebatur. 5 Ignis paratus ſuper aram ex viuo ceſpite erectam, vide Od. 16. lib. 1. 6 Linguæ Græcæ & Latinæ. 7 Dijs ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur. 8 Prope morti datus caſu arboris in caput ſuum procumbentis. vide Od. 13. lib. 2. 9 Anno vertente. i. ſingulis annis. 10 Corticem pice illitum. i. ſuperpicatum. 11 Amphoræ, quæ cœpta eſt fieri fumoſa. i. vetuſta. Intelligit vinum valdè vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt depromi non poſſet, neque bibi niſi aquâ dilutum. 12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem, vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & ſalui ab arboris illius caſu. 14 Et producito vigiles, i. accenſas lucernas in lucem, i. totam noctem compotemus. 15 Vide Oden 27. lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] super vrbe curas.
Occidit Daci [17] Cotisonis agmen:
[18] Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis.
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] Cantaber, sera domitus catena:
Iam Scythæ [20] laxo meditantur arcu
Cedere campis.
[21] Negligens ne qua populus laboret,
Parce [22] priuatus nimium cauere: &
[23] Dona præsentis rape lætus horæ, ac
[24] Linque seuera.

16 De vrbe.
17 Cotison rex fuit Dacorum quos Octauianus superauit.
18 Medi seditionibus ciuilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa.
20 Remisso arcu. i. armis depositis.
21 Negligens esto non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.

22 Quum magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare temp. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omitte res serias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus est de præteritis amoribus, eisdemque renouandis.

Ho. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] Nec quisquam potior brachia candidæ
ceruici iuuenis dabat,
Persarum [3] vigui rege beatior.
Ly. *Donec non alia magis*
[4] Arsisti, [5] neque erat Lydia post Chloen:
[6] Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior [7] Ilia.
Ho. *Me nunc [8] Thressa Chloë regit,*
Dulces docta [9] modos, & citharæ sciens:
Pro qua non metuam mori,
[10] Si parcant animæ fata superstiti.
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non aliam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quàm Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros
10 Si mea morte assequar, vt sit mihi superstes, quasi diceret: Chloen animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est. Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua. id est, amore mutuo me vrit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in sinu Tarentino.

Si

Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
HO. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq́; iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Reiectæq́; patet ianua Lydiæ?*
LY. *Quanquam sydere pulchior*
[17] *Ille est, tu leuior* [18] *cortice, &* [19] *improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN. Ode X.

Lycen monet, vt positâ duritie sibi supplici parcat.

[1] EXtremum Tanaim si biberes Lyce,
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, [3] *quo nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] *supplicibus tuis*
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit, nosque discordes copulat iugo aheneo i. amore indissolubili?
15 Quid si Chloe eijcitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ.
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 Æstuoso mari Adriatico. vide Od. 33. lib. 1.
1 O Lyce. si extremum Scythiæ fluuiũ biberes. i. si barbara esses & Scythę nupta
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidẽ asperas & iniquas, non patereris, imò plorares me (iniquã) exponere ventis septẽtrionalibus qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter, i. æther cõuertit in glaciem niues demissas puro numine, i. aperto & sereno cœlo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne Fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto, rotæ retrocurrunt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæua & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem. 9 Color pallidus violacei coloris particeps. 10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non flectit te in amorem meum. 11 Miserere tamen mei supplicis tui. 12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum, i. nec mitiorem habes animam, quàm serpentes Mauritaniæ. 13 Non semper ero iuuenis vt possim super limen ianuæ tuæ cubare, idq; cœlo pluuioso, noli igitur occasionẽ amoris mei potiundi præterire. 14 Pluuiæ.

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cantus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] *MErcuri (nam te docilis magistro*
Mouit [2] Amphion lapides canendo)
Túque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida neruis:
*([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc & *
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq́ tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitésque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesq́ manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosq́ vultu
[21] Risit inuito: [22] stetit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Crimine mulces.

1 Ordo est. ô Mercuri, dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet. nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo, &c.
2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Perita, quæ scitè scis resonare septem chordis.
5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces, & à me auersas.
8 Equa trium annorum.
9 Per saltationem.
10 Cauet ne tangatur.
11 Non nupta, ἄγαμος.
12 Immatura viro petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam, vide Od: 12. lib. 1.
14 Ingentis & vastæ aulæ. quæ omnium mortalium est capax.
15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Euryciden ab inferis reduceret.
16 Vide Od. 13. lib. 2.
17 Anhelitus niger.
18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore.
19 Ixion Iunoni stuprum conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, vt rotæ inter serpentes alligatus assiduè & sine requie circumagatur.
20 Tityos est nominatiuus Græcus. vide Od. 3. huius lib.
21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem.
22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas.
23 Danai filias.

Audiat

[24] Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
[25] Dolium fundo pereuntis imo:
[26] Seraq; fata,
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
[27] Impiæ: nam quid potuere maius?
Impiæ sponsos potuere [28] duro
Perdere ferro.
[29] Vna de multis [30] face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
[31] Splendidè mendax, & in omne [32] virgo
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne [33] longus tibi somnus, [34] unde
Non times, detur: socerum & scelestas
[35] Falle sorores.
[36] Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
[37] Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo.
[38] Me pater sæuis oneret catenis,
Quòd viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
[39] I, pedes quò te rapiunt & [40] auræ:
Dum fauet nox & [41] Venus: i secundo
Omine: & nostri memorem sepulchro
[42] Sculpe querelam.

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo.
26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eo grauius puniant.
27 O impiæ sorores, nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna: cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro iustitia mentiri in ijs præsertim quæ sunt contra deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors. μακρος ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge, λάθεσθε.
36 Ordo est. quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.
37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo. 38 Esto, quòd pater me in vincula coniiciat, vel in exilium pellat, idque classe, vt difficilius sit redire, quòd viro &c. 39 Fugam accelera siue terra, siue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus.
42 Et scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adolescentis amore capta, vitam agit inertem & desidiosam.

[1] Miserarum est,[2] neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino [3] lauere: aut [4] ex-
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] qualum Cythereæ puer [6] ales,
Tibi telas, operosæq; Mineruæ
[7] Studium aufert, Neobule,[8] Lyparæi nitor Hebri.
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
[9] Simul vnctos Tiberinus humeros lauit in vndis:
[10] Catus idem [11] per apertum fugientes
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] fruticeto [13] excipere aprum.

1 O Neobule, miserarum est, i. miseræ sunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem. neque vino sic hilarantur, vt à se pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui obiurgationes. solet enim patruus fratris liberos seuerius reprehendere quàm pater ipse.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas, à lauo, is, tertiæ coniugationis
4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta est Citherea. 7 Studium lanificij cui maximè præest Minerua dea operosa 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lipara, eques sanè melior ipso Bellerophonte, neque arte pugili neque cursu pedestri victus. 9 Simulatque, mox vbi. 10 Ingeniosus vel peritus iaculandi, id est, configendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus consitum. 12 Vbi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum est proprium venatorum, qui ex insidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti permittit, eiusque amœnitatem summoperè commendat.

[1] O Fons Blandusiæ,[2] splendidior vitro,
[3] Dulci digne mero, non sine [4] floribus,
[5] Cras donaberis hœdo:

1 Erat hic fons in agro suo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in sacrificijs exhibito veteres enim fontibus sacrificabant tanquam dijs. vide Od. 1. lib. 1. 4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel quibus hostias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
[6] Primis, & venerem & prælia [7] destinat
Frustrà, nam gelidos [8] inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
[9] Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora [10] Caniculæ
[11] Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
[12] Præbes, & pecori vago.
[13] Fies nobilium tu quoque fontium
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus. 7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit aduersarium cum quo possit præliari, sed frustrà nam morte præuenietur & immolabitur. 8 Tinget tibi. i. in tuum honorem. 9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum. 10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus efficieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cauis impositam saxis, è quibus decurrant lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
ODE XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

[1] HErculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte [2] venalem petijsse laurum,
Cæsar, Hispana repetit [3] penates
Victor ab ora.
[4] Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis [5] operata diuis:
[6] Et soror clari ducis, & decoræ
[7] Supplice vitta
Virginum matres, [8] iuuenumq; nuper

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petijsse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu, i. vt olim Hercules extincto Gerione. 2 Victoriam mortis contemptu emendatam: lauro enim coronabantur victores. 3 Domum redit. 4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens diuis. 6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ, 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt,

Sospitum. vos ô pueri & puellæ
Iam virum[9] *expertæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi festus[11] *atras*
Eximet curas: ego nec[12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete[14] *vnguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[16] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Pallere testa,
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuisum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albescens animos*[21] *Capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta,*
[23] *Consule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete, Fauete linguis, vt Ode 1. huius lib.
11 Tristes curas quę atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem furorem.
13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento homines elegantiores cæsariem in conuiuijs madefaciebant.
15 Vinum in cella cōditum, cùm bello Marsico Italia arderet.
16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Appennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo seruili bello, quod cum populo Rom. gessit anno ferè. 16 Post bellum Marsicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo, id est religare crinem in nodum, vt veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandum, vide Od. xj lib. 2. 18 Crinem subflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum. 19 Si non statim à ianitore admittare, noli esse molestus sed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, secus in iuuentute ad vltionem deuenissem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem feruidus iuuentute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres: anno scilicet ab vrbe condita 710.

IN CHLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famosisq; laboribus.*

2 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lasciuæ & obscœnæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

 3 Ma-

[3] Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
[4] Et stellis nebulam spargere candidis.
[5] Non, si quid Pholoen satis,
Et te Chlori decet. [6] filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas vtì concitata tympano.
Illam cogit amor [7] Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
[8] Te lanæ prope nobilem
Tonsæ [9] Luceriam, non citharæ decent,
[10] Nec flos purpureus rosæ,
[11] Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

3 Desine inter virgines ludere quum sis propior funeri i. morti propinqua. 4 Et virginibus formosis te seniculam aridam immiscere. 5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuã decet, hoc etiam decet te. 6 Filia tua rectiùs quàm tu ad iuuenum fores vltrò currit, inque eas irrumpit veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata. 7 Nothus, est nomen amatoris. 8 Aetas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Appuliæ circa quam lanæ optimæ tondebantur, 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi potati vsque ad fæcem te vetulam decent.

AD MÆCENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est suã sorte vnde beatus existit.

INclusam [1] Danaën turris ahenea,
Robustæq; fores, & vigilum canum
[2] Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab [3] adulteris:
Si non [4] Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
[5] Risissent. [6] fore enim tutum iter & patens,
Conuerso [7] in precium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. [9] concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

1 Acrisii filiam. 2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent. 3 A corruptoribus qui noctu sæpius ambulant. 4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri. 5 Illusissent. 6 Sciebant fore. 7 In aurum. 8 Solet perrumpere saxa. i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

10 De-

[10] *Demersa excidio.* [11] *diffidit vrbium*
Portas [12] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera nauium*
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Maiorumq; fames.* [16] *iure perhorrui*
[17] *Latè conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negauerit,*
A dijs plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto:* [21] *& transfuga diuitum*
Partes linquere gestio:
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quàm si, quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ riuus aquæ, syluáque iugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec si plura velim, tu dare deneges.
[32] *Contracto meliùs parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] *Mygdonijs regum* [34] *Alyattici*

10 Terræ hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat in quæ asellus auro onustus posset ascendere.
13 Munera irretiunt sæuos nauium duces, i. piratas, *vel* Munera nauium, i. merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentũ, ego meritò metui caput meum attollere, i. ad summas diuitias & nimium potentiam ascendere.
17 Diffusè: celebrè.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O diuinum Horatium quẽ in hoc vtinam Christiani imitarentur.
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quę contemnimus, quam ea quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, *vel*, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, *vel*, ignoratur ab eo qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locũ (me iudice) exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, à Formis, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerunt Læstrigones qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal persoluam quàm si Lydiam Phrigiæ adiungam, vt sit sensus. Paruo contentus plus possidet, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu, & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

Campis continuem. MVLTA petentibus
Desunt multa. [35] *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

AD ÆLIVM LAMIAM
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilariter exigat.

ÆLi, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse [5] *Lyrin,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *cras folijs nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix. dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium merò*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans εὐρυκρείων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis folijs, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit: hinc Prouerbium, vilius Alga, pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias pronosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum syluestrem, infernum, & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

[1] *FAune, Nympharum* [2] *fugientum amator,*
Per meos fines & aprica rura
[3] *Lenis incedas, abeasque paruis*
Æquus alumnis:
[4] *Si tener pleno cadit hœdus anno:*
Larga nec desunt Veneris [5] *sodali*
Vina crateræ: [6] *vetus ara multo*
Fumat odore.
[7] *Ludit herboso pecus omne campo*
Quum tibi nonæ redeunt Decembres
[8] *Festus in pratis vacat otioso*
Cum boue pagus:
Inter [9] *audaces lupus errat agnos:*
Spargit agrestes [10] *tibi sylua frondes:*
Gaudet [11] *inuisam pepulisse fossor*
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere incunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent.
3 Precor vt incedas mitis sine iracundia, vtque transeas paruis meis agnis & hœdis innocuus.
4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus.
6 Ara per multos iam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuersaria in pratis & syluis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocosè, quòd veteres historias describens, ea negligat quæ ad iucundè viuendum pertinent.

[1] *QVantum distet ab Inacho*
Codrus, [2] *pro patria non timidus mori,*
Narras, [3] *& genus Æaci*

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiuorum Regem, & Codrum vltimum Regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem indutus in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Iouem, AEacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] sacro bella sub Ilio:
[5] Quo Chium pretio cadum
Mercemur: [6] quis aquam temperet ignibus:
[7] Quo præbente domum, & quota,
[8] Pelignis caream frigoribus: taces.
[9] Da lunæ properè nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ: [10] tribus aut nouem
Miscentur cyathis pocula [11] commodis.
Qui Musas amat [12] impares,
[13] Ternos ter cyathos attonitus petet
[14] Vates. tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] Nudis iuncta sororibus.
Insanire [16] iuuat: [17] cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] Parcentes ego dexteras
Odi. [19] sparge rosas. audiat inuidus
[20] Dementem strepitum [21] Lycus,
[22] Et vicina seni non habilis Lyco.
[23] Spissa te nitidum [24] coma
Puro te similem Telephe [25] vespero,
[26] Tempestiua petit Chloë:
Me [27] lentus Glyceræ [28] torret amor meæ.

4 Sub Ilio à dijs instructo. vide Od. 5. huius lib.
5 Taces, id est non narras quo pretio emamus cadum vini Chij, vini optimi & laudatissimi.
6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & vncti discumbebant.
7 Taces cuius domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus.
8 Pelignum est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
9 Horat. alloquitur pincernam puerum, quasi iam sit in conuiuio, dicens puero, Da festinanter lunæ nouæ poculum, i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.

10 Cum paucissimi sunt conuiuæ, non pauciores essent quàm tres: & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero nouem. 13 Nonies bibit. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ, quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueuerat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parcè administrantes. 19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella. quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est. O Telephe, tempestiua Chloë petit te nitidum spissâ comâ & puro similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum senes verò caloris defectu caluescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloë nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interiùs consumit.

AD

AD PYRRHVM. Ode xx.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] *moueas periclo*
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] *leænæ?*
Dura pòst paulò fugies [3] *inaudax*
Pælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] *Ibit insignem repetens Nearchum:*
[5] *Grande certamen, tibi præda cedat*
Maior an illi.
[6] *Interim dum tu celeres sagittas*
Promis, [7] *hæc dentes acuit timendos:*
[8] *Arbiter pugnæ posuisse nudo*
Sub pede palmam
Fertur: [9] *& leni recreare vento*
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] *Nireus fuit, aut aquosa*
[11] *Raptus ab* [12] *Ida.*

1 Excipere conandis.
2 Per leænam intelligit puellam per catulum Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quum ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrùm tu vinces an illa, i. vter vestrûm Nearcho fit potiturus.
6 Manet poeta in suauissima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ Iudex dicitur habere in sua potestate victoriam, vt vtri velit victoriam adiudicet.

9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, vnde duo refluunt fluuij, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Coruini gratiam effundat, vnde occasione oblata vini laudes commemorat.

[1] *O Nata mecum consule Manlio,*
[2] *Seu tu querelas, siue geris iocos,*
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum, i. cum ego nascerer Venusij in Appulia.
2 Varij sunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis biliosus & iracundus natura, paulò liberiùs bibat, ille suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

3 *Quo-*

3 Cuiuscunque Consulis nomine notaris, & seruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse vt fumosa fierent.
6 Vina vetustate mitiora.
7 Quamuis Coruinus Philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, sed magno in honore illis es futura.
8 Catonis virtus, i. ipse prudens Cato vino parcè sumpto, hilaris fuisse dicitur.
9 *Laus vini*. per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum, ingenia seueriora explorantur qualia sint.

[3] Quocunque lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna [4] bono die:
[5] Descende, Coruino iubente,
Promere [6] languidiora vina.
[7] Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci [8] Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
[9] Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro: tu sapientium
[10] Curas & arcanum iocoso
Consilium retegis [11] Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresq; & addis [12] cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
[13] Te Liber, & si læta aderit Venus,
[14] Segnesq; nodum soluere Gratiæ,
[15] Viuæq; producent lucernæ:
[16] Dum rediens fugat astra Phœbus.

10 Grauiores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur, vide Od. 19. lib. 2. Ordo est, tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 AEgrè distrahuntur quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 Diana venatrix per montes vagatur.
2 Parturientes audis, vnde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.

[1] MOntium custos nemorumq; virgo,
Quæ [2] laborantes vtero puellas
[3] Ter vocata audis, adimisq; letho,
[5] Diua triformis.

3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ puellas, vt molieres saluæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens in cœlo, in terris, apud inferos, vnde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

[6] Imminens

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, vt pinus sit tua & tibi sacra, quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COElo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placaris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] *Rubiginem, aut dulces* [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9] *Nam quæ niuali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *Te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bibentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca, laribus, i. dijs familiaribus porca immolabatur propterea quód hæc pecus tantùm vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est. aut dulces alumni graue tempus non sentient anno pomifero, i. anni parte pomifera nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempe pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur niuali Algido inter quercus & ilices, aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum ceruice. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte nimbus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare paruos deos. i. lares vel penates mactando multas bibentes. 16 Ouium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certe placabit iratos deos: quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam quàm si far aut micam salis offerres. i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] *Farre pio, &* [20] *saliente mica.*

19 Farre piè oblato.
20 Mica saltante vel crepitante: nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS, Ode XXIIII.

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ, occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cæmentis, tamen tu non expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisq; preciocissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne per Hyperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quãuis amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas. vide Od. 25. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.

[1] *INtactis opulentior*
Thesauris [2] *Arabum, & diuitis* [3] *Indiæ,*
[4] *Cæmentis licèt occupes*
[5] *Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:*
[6] *Si figit* [7] *adamantinos*
Summis verticibus [8] *dira necessitas*
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] *expedies caput.*
[10] *Campestres melius Scythæ,*
(Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos)
Viuunt, & [11] *rigidi Getæ,*
[12] *Immetata quibus iugera liberas*
Fruges & Cererem ferunt:
[13] *Nec cultura placet longior annua:*
[14] *Defunctúmque laboribus*
Æquali recreat sorte vicarius.
[15] *Illic matre carentibus*
Priuignis mulier [16] *temperat innocens:*
Nec dotata [17] *regit virum*
Coniux, [18] *nec nitido fidit adultero:*
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] *& metuens alterius viri*

10 Scythæ in campis, non domibus habitãtes, quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionẽ dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessarijs, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci ἱππημολγούς. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas, i. non valus proprias, sed omnibus cõmunes. 13 Nec plus ferunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic vt eum (qui annum laborauit suisq; laboribus est defunctus) vicarius recreet æquali sorte, i. simili labore. nam ipse quoq; annuum laborem explet. 15 Ilic nouerca non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 *Certo*

[20] *Certo fœdere castitas:*
[21] *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
[22] *O quisquis voluit impias*
Cædes, & rabiem tollere [23] *ciuicam:*
[24] *Si quærit, pater vrbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
[25] *Refrænare licentiam,*
[26] *Clarus postgenitis:* [27] *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
[28] *Quid tristes querimoniæ,*
[29] *Si non supplicio culpa reciditur,*
[30] *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiunt? si neque feruidis
[31] *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] *latus,*
[33] *Durateq; solo niues*
Mercatorem abigunt? [34] *horrida callidi*
Vincunt æquora nauitæ?
Magnum [35] *pauperies opprobrium iubet*
Quiduis & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit [36] *arduæ.*
[37] *Vel nos in Capitolium,*
Quò [38] *clamor vocat & turba fauentium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [39] *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali, in qua fœdus initum est, vt alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus seuerissimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Iuuenalis.
25 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, virtutem odimus eorum qui viui sunt & incolumes: viros autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est, si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus i. si ciues à pueris non sunt benè instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hîc intepretor cum Varrone rectum animi propositum & reuerentiam cultumque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cùm destitutæ sunt leges, earum inanis ac propè sepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si niues glacie adstrictæ solo i. ad solum, non repellent mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes nautæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatū templi, vel in mare proximum proijciamus, quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum si materia est mali.

Mittamus

Mittamus. scelerum si [40] *bene pœnitet,*
Eradenda cupidinis
Praui sunt [41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes [42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venariq; timet: ludere doctior,*
Seu Græco iubeas [45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus [46] *alea.*
Quum [47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet [49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ, [50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœnitet. 41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda. 42 Studijs fortioribus. 43 Nescit hærere in equo, i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis. 44 Et venari non vult, ad ludendum doctior seu, &c. 45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxũ* 46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia. 47 Fides periurio violata. 48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. propertando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *malè parta malè dilabuntur.* 49 Diuitiæ dicuntur improbæ, *vel*, quia improbè coaceruatæ, *vel*, quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

AD BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
[1] *Plenum? quæ in nemora aut quos* [2] *agor in specus,*
[3] *Velox mente noua?* [4] *quibus*
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & concilio Iouis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.* [7] *non secus in iugis*
[8] *Ex somnis stupet Euias,*

1 Me tuo numine afflatum? 2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19. lib. 2. 3 Expeditus mente non mea, sed diuina. 4 In quibus locis secretis. Ordo est. quibus antris meditans, audiat inserere stellis & concilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris? 5 Cœlo consecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoueor ad Augusti laudes, meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

9 *Hebrum*

[9] *Hebrum prospiciens, & niue candidam*
[10] *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam [11] *Rhodopen.* [12] *vt mihi deuio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! [13] *O Naiadum potens,*
Baccharumq; valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar. [14] *dulce periculum est,*
[15] *O Lenæe, sequi Deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis sodalem appellat. Od. 25 lib. 1.
10 Regionem septemtrionalem frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primùm imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vsitata aberranti, i. versus lyricus scribenti, flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poetæ admirantis, non sunt comparationis redditio, vt multi existimant.* 13 O Bacche, qui potestatem habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine percitæ possent supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. Bacchus Lenæus, ἀπὸ τῆ ληνῦ, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

VIxi puellis [1] *nuper idoneus,*
Et [2] *militaui non sine gloria:*
[3] *Nunc arma* [4] *defunctumq; bello*
Barbiton hic paries habebit,
[5] *Læuum marinæ qui Veneris latus*
Custodit. hic hic ponite lucida
[6] *Funalia, &* [7] *vectes, & arcus*
[8] *Oppositis foribus minaces,*
[9] *O, quæ beatam diua tenes* [10] *Cyprum, &*

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido,* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe, funalia, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiuit & absoluit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est læuo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inseruientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & fenestras effringerent. sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit: *Procede huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor vt Chloën hactenus amantibus superbam graui amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 Mem-

[11] *Memphim carentem* [12] *Scythonia niue,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloën semel [14] *arrogantem.*

11 Vrbem in AEgypto, quæ niue caret, quòd regio est calida
12 Thracia niue.
13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM.
Ode XXXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

[1] *IMpios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Raua decurrens lupa* [5] *Lanuuino*
[6] *Fœtaq; vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum.
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagittæ*
Terruit mannos: [9] *ego cui timebo,*
[10] *Prouidus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *diuina auis imminentum,*
[13] *Oscinem coruum prece suscitabo*
Solus ab ortu.
[14] *Sis licèt fœlix vbicunque mauis,*
Et memor nostri Galeata viuas:
Teq; nec læuus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego, [19] *quid sit ater*

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram auem (cuius vox tristis est) rauam lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem. sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterū atque iterum canentis.
3 Dux sit itineris, eò nimirum vt impij malè pereant.
4 Lupa coloris raui, inter flauum & nigrum.
5 Vndecunque. *Species pro genere.*
6 Vulpes grauida.
7 Cum serpens transuersa ex parte terruit mannos i. equos currum trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurua & contorta pangitur. est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum prænuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuntia. 13 Oscinem coruum inuocabo, vt ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aues quæ ore canentes futura prædicunt, vt coruus, cornix, noctua 14 Ordo est, Galatea sis fœlix & memor nostri, licet viuas vbicunque mauis, i. etsi mauis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à læua volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu ex vento, pluuijs aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Adriæ sinus, vide Od. 9.

Adriæ

Adriæ, noui, sinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hostium vxores puerîq;* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloso*
[26] *Credit tauro latus, &* [27] *scatentem*
Belluis pontum mediasq; fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietásque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] *leuis vna mors est*
Virginum culpæ. [36] *vigilansq; ploro*
Turpe commissum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventus albus, i. serenus peccet, i. peccare soleat.
21 Vsitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obscuros.
23 Æquoris tempestuosi.
24 Et sentiant littora, quæ videntur tremere, vndarum ictu conquassata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caues, ab Austro decipieris.
26 Commisit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamuis antè audax fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas.
28 Studiosa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promisso.
30 Nocte aliquantulum luminosâ.
31 Quæ Europe statim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν ιλ. β.
33 Dixit. ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas infami amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur ferè vsque ad finem Odæ sunt verba Europæ ingemiscentis.* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna est quàm quæ sufficiat virginitati amissæ, i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An sine vitio sum? an species vana? i. phantasma in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Virg. lib 6. AEn. *Sunt geminæ somni portæ &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua discerpere. Est hoc imprimis muliebre, vt suis manibus iniurias vlcisci cupiant. 40 Paulò antè.

[41] Impudens liqui patrios penates,
Impudens [42] Orcum moror. ô deorum
Si quis haec audis, [43] vtinam inter errem
Nuda leones,
Antequam turpis macies decentes
Occupet [44] malas, [45] teneræq; succus
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
[46] Vilis Europe, pater vrget absens:
[47] Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te sequuta
[48] Lædere collum.
Siue te rupes & [49] acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
[50] Crede veloci: nisi [51] herile mauis
Carpere pensum,
[52] Regius sanguis: dominæq; tradi
Barbaræ [53] pellex. Aderat [54] querenti
[55] Perfidùm ridens venus, & remisso
[56] Filius arcu.
[57] Mox vbi lusit satis, [58] Abstineto
(Dixit) irarum [59] calidæq; rixæ,
[60] Quum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua taurus.
[61] Vxor inuicti Iouis esse nescis?
[62] Mitte singultus: [63] bene ferre magnam
Disce fortunam: [64] tua sectus orbis
Nomina ducet.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quódque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me vrget & flagitij conscientia excruciat.
47 *Europe seipsam alloquitur.*
48 Te suspendere potes zona in vsum laquei quam tecum commodè attulisti.
49 Quæ saxa vt morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mauis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfidè dolosè, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo iam laxato sagittariorum more, vbi iaculati desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus, Genitiuus pro Ablatiuo. Vt ἀπέχου τῶν ὀργῶν. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè, nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuslibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] *FEsto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] *strenua Cæcubum:*
[3] *Munitæq; adhibe vim sapientiæ.*
[4] *Inclinare meridiem*
Sentis: [5] *ac, veluti stet volucris dies,*
[6] *Parcis deripere* [7] *horreo*
[8] *Cessantem Bibuli Consulis amphoram.*
Nos cantabimus [9] *inuicem*
[10] *Neptunum, & virides* [11] *Nereidum comas:*
[12] *Tu curua recines lyra*
Latonam, & celeris spicula [13] *Cynthiæ:*
[14] *Summo carmine, quæ Cnidon*
Fulgentésque tenet [15] *Cycladas, &* [16] *Paphon*
Iunctis visit [17] *oloribus.*
Dicetur merita nox quoque [18] *nænia.*

1 Ordo est. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possum? 2 Strenue, mox. 3 Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, vt ioco & ludo aliquis sit locus. 4 Sentis diem decrescere, & ad occasum vergere. 5 Ac quasi dies non celeriter abeat, parcis &c. 6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum. 7 Antiqui in horreis testas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanserat in vini Apotheca. 9 Per vices, vicissim. 10 Deum marinum Saturni filium in diei festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu iterum iterumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthi, quæ celeris dicitur quia venatrix est. 14 Vltimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ. vide Od. xxx. lib. 1. 15 Vide Od. 14. lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clarissimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum suum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optime conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] *TYrrhena regum progenies,* [2] *tibi*
[3] *Non antè verso lene merum cado*

1 Ab Hetruscis regibus oriunde sic Od. 1. lib. 1. Ordo est. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me est tibi lene merum non ante verso cado, cum flore rosarum, & balanus pressa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non antè prompto, cado non ante inuerso ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] Pressa tuis balanus capillis
[5] Iamdudum apud me est. [6] eripe te moræ:
Ne semper [7] vdum Tibur & [8] Æsulæ
Decliue contempleris aruum, &
[9] Telegoni iuga parricidæ.
[10] Fastidiosam desere copiam, &
[11] Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
[12] Fumum & opes strepitúmque Romæ.
Plerunq; gratæ diuitibus [13] vices,
[14] Mundæq; paruo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & [15] ostro,
[16] Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedes [17] pater
[18] Ostendit ignem. iam [19] Procyon furit,
[20] Et stella vesani leonis,
Sole dies referente [21] siccos.
Iam pastor vmbras cum grege [22] languido,
Riuúmque fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] Syluani: carétque
Ripa vagis [24] taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid [25] Seres & regnata Cyro
[26] Bactra parent. [27] Tanaísque discors,
PRVDENS futuri temporis exitum
[28] Caliginosa nocte premit deus:
Ridétque si mortalis [29] vltra

4 Glans vnguentaria pressa, i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quo minùs ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 AEsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quę sunt neque sordidæ neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt, lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus AEthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septemtrionale, in quo fit solstitium æstiuum 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis, fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens significat poeta tempus ventosum iam transiisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sere vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat.[30] *quod adeſt, memento*
Componere æquus:[31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc[32] *lapides adeſos,*
[33] *Stirpéſque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non ſine montium
Clamore, vicinæq; ſyluæ:
[34] *Quum fera deluuies quietos*
Irritat amnes.[35] *ille potens ſui*
Lætuſq; deget, cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi:[36] *cras vel atra*
Nube[37] *polum pater occupato,*
Vel ſole puro. non tamen irritum
[38] *Quodcunque retrò eſt, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna[40] *ſæuo læta negotio, &*
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc aliij benigna.
Laudo[41] *manentem:*[42] *ſi celeres quatit*
Pennas,[43] *reſigno quæ dedit:*[44] *& mea*
Virtute me inuoluo,[45] *probamq;*
Pauperiem ſine dote quæro.
[46] *Non eſt meum, ſi mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miſeras preces*
Decurrere:[48] *& votis paciſci,*
Ne[49] *Cypriæ Tyriæq; merces*
Addant[50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præſens eſt memẽto admini‑ſtrare, & cum æqui‑tate & tuo arbitratu finire.
31 Futura curſum ſuum habent inſtar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & qui‑ete, nunc rapidè & violenter.
32 Excauata rupi‑um ſaxa.
33 Arbores extir‑patas.
34 Cùm tempeſtas incitat & quaſi ad iracundiam prouo‑cat amnes quietos, i. cum deluuies ex imbribus oritur.
35 Ille liber eſt, & compos ſui, hilariſ‑que viuet, cui licet dixiſſet, vixi in diem, i. bonis præſentibus fruor, futura non curo.
36 Cras, ſit Cœlum nubilum an ſerenum nihili æſtimat. i. non pendet ex fortunæ inconſtantia, ſed parui facit vtrùm aduerſa ſit an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nu‑be Iupiter occupet.
38 Quodcunque iam præterijt non poteſt mutari.
39 Neque deſtruet vel immutabit.
40 Fortuna in re‑bus aduerſis gau‑dens ſæuire & per‑tinaciter ludere lu‑dum nouum. *Iu‑uenal. Quoties voluit fortuna iocari.* 41 Fortunam ſtabilem 42 Si fugit & aduerſa eſt. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis, eſt Metaph. ducta à veſtibus, quibus inuoluimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam ſine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propoſiti mei eſt nauigationis periculo me committere vt rem augeam. etenim pauper eſſe malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus paciſci, ne mer‑ces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuſcunque, ſpecies eſt pro ge‑nere. 50 Mari inſatiabili, quòd omnia abſorbet.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] Pressa tuis balanus capillis
[5] Iamdudum apud me est. [6] eripe te moræ:
Ne semper [7] vdum Tibur & [8] Æsulæ
Decliue contempleris aruum, &
[9] Telegoni iuga parricidæ.
[10] Fastidiosam desere copiam, &
[11] Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
[12] Fumum & opes strepitúmque Romæ.
Plerunq; gratæ diuitibus [13] vices,
[14] Mundæq; paruo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & [15] ostro,
[16] Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedes [17] pater
[18] Ostendit ignem. iam [19] Procyon furit,
[20] Et stella vesani leonis,
Sole dies referente [21] siccos.
Iam pastor vmbras cum grege [22] languido,
Riuúmque fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] Syluani: carétque
Ripa vagis [24] taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid [25] Seres & regnata Cyro
[26] Bactra parent. [27] Tanaísque discors,
PRVDENS futuri temporis exitum
[28] Caliginosa nocte premit deus:
Ridétque si mortalis [29] vltra

4 Glans vnguentaria pressa, i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quo minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 AEsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sunt neque sordidæ neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt. lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus AEthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septemtrionale, in quo fit solstitium æstiuum 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis, fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens significat poeta tempus ventosum iam transiisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sere vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat.[30] *quod adest, memento*
Componere æquus:[31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc[32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpésque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ:
[34] *Quum fera deluuies quietos*
Irritat amnes.[35] *ille potens sui*
Lætusq; deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi:[36] *cras vel atra*
Nube[37] *polum pater occupato,*
Vel sole puro. non tamen irritum
[38] *Quodcunque retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna[40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo[41] *manentem:*[42] *si celeres quatit*
Pennas,[43] *resigno quæ dedit:*[44] *& mea*
Virtute me inuoluo,[45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere:[48] *& votis pacisci,*
Ne[49] *Cypriæ Tyriæq; merces*
Addant[50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præsens est memẽto administrare, & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Futura cursum suum habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & quiete, nunc rapidè & violenter.
32 Excauata rupium saxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam prouocat amnes quietos, i. cum deluuies ex imbribus oritur.
35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque viuet, cui licet dixisset, vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor, futura non curo.
36 Cras, sit Cœlum nubilum an serenum nihili æstimat, i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrùm aduersa sit an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.
38 Quodcunque iam præterijt non potest mutari.
39 Neque destruet vel immutabit.
40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuuenal. Quoties voluit fortuna iocari.* 41 Fortunam stabilem 42 Si fugit & aduersa est. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis, est Metaph. ducta à vestibus, quibus inuoluimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam sine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propositi mei est nauigationis periculo me committere vt rem augeam. etenim pauper esse malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque, species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quòd omnia absorbet.

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per AEgæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est, qua tutò nauigare potest nemo in mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

[51] Tunc me biremis præsidio [52] scaphæ,
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, [53] geminusq́; Pollux.

AD MELPOMENEN MVSAM.
Ode xxx.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen, ingenij mei monumentum æreis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens, vel, ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad sepulturam.

[1] EXegi monimentum ære perennius,
[2] Regaliq́; situ pyramidum altius:
Quod nec imber edax, aut Aquilo [3] impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
[4] Annorum series, & fuga temporum.
[5] Non omnis moriar: [6] multaq́; pars mei
[7] Vitabit Libitinam: [8] vsque ego postera
Crescam laude [9] recens, [10] dum Capitolium
[11] Scandet cum tacita virgine pontifex.
[12] Dicar, quà violens obstrepit [13] Aufidus,
Et quà pauper aquæ [14] Daunus, agrestium
[15] Regnauit populorum, [16] ex humili potens
[17] Princeps [18] Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. [19] sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
[20] Lauro cinge volens Melpomene comam.

8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragranda cum virgine vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, quà obstrepit violens Aufidus, & quà pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. ἐβασίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus, potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vsus est Alcæus à Lesbio insula, in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, i. virtutibus, & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Ode I.

Horatius iam ea eſt ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno eſſe animo debeat, & tamen Ligurini veſano amore torretur.

INtermiſſa Venus diu,
Rurſus [1] *bella moues. parce, precor.*
Non ſum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ. deſine dulcium*
Mater [3] *ſæua Cupidinum,*
[4] *Circa luſtra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] *Tempeſtiuiùs in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commeſſabere Maximi:*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro ſollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè ſigna feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riſerit æmuli:
Albanos propè te lacus

1 In militiam Veneris vrges. *Militat omnis amans & habet ſua caſtra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, ſeruiunt. Cynaram bonam appellat fortaſſe, quòd eſſet ipſi inter cæteros amatores beneuolentior, idque ſine mercede.
3 Venus aliquando crudelis eſt & ſæua inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta ſim natus.
5 Imperijs voluptuoſis, quæ molliunt animos.
6 Me iam ſenio induratum.
7 Oportuniùs & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox es & celeriter vehi ſoles in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinoſè viues. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim eſt ſedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formoſus & facundus erat quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro iis, quorum cauſa in periculo verſatur, patronus non mutus, ſed eloquens. 13 Et multis artibus inſtructus. 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riſerit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quàm larga riualis munera, ille marmoream eriget ſibi ſtatuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream,[16] *ſub trabe citrea.*
[17] *Illic plurima naribus*
Duces thura: lyræq́; &[18] *Berecinthiæ*
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus, non ſine fiſtula.
Illic[19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium, ter quatiens humum.*
[21] *Me nec fœmina, nec puer*
Iam, nec ſpes animi credula[22] *mutui,*
[23] *Nec certare iuuat mero:*
Nec vincire nouis tempora floribus.
[24] *Sed cur, heu, Ligurine, cur*
Manat[25] *rara meas lachryma per genas?*
Cur facunda parum decoro
[26] *Inter verba cadit lingua ſilentio?*
[27] *Nocturnis ego te ſomnijs*
Iam captum[28] *teneo: iam*[29] *volucrem ſequor*
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas,[30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure ſacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ. à monte Berecyntho vbi primùm inuenta dicitur tibia.
19 Mane & veſperi.
20 In morem Saliorum Martis ſacerdotum ſaltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat, nec, &c.
22 Vt mutuò amer ab ea, quã amauero.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apoſtrophe pathetica. ac ſi diceret, Eheu Ligurine. quamuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incenſus ad priſtinas reuocor laſciuias.
25 Lachryma guttatim & rarò defluens non amoris paruitate, ſed ætatis verecundia, nam turpe eſt ſeni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio ſermone titubat? quod nimij amoris eſt indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque ſomnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu euolantem ſequor, quaſi ludentem in campo Martio, te ſequor quaſi denatantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana ſe curſu, lucta, equo, natatione exercebat. 31 O Ligurine inexorabilis.

AD IVLVM ANTONIVM, M. ANtonij Triumuiri filium.
Ode II.

Antiquos Poetas imitari periculoſum eſt.

[1] *Pindarum quiſquis ſtudet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalea*

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facilè principem ſi quis imitari velit, is ſuos conatus irritos ſentiet, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

[2] *Nititur pennis,*[3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas [5] *aluere ripas,*
Feruet [6] *immensusq; ruit profundo*
Pindarus ore,
[7] *Laurea donandus Apollinari:*
Seu per [8] *audaces noua* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *deuoluit, numerisq;* [11] *fertur*
Lege solutis:
[12] *Seu deos regesq; canit, deorum*
Sanguinem,[13] *per quos cecidere iusta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Siue quos Eléa domum reducit*
Palma cœlestes:[16] *pugilémve equúmve*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ iuuenémve raptum*
Plorat: & vires, animumq; morés-
-que [19] *aureos deducit in astra, nigró-*
-que [20] *inuidet Orco.*
Multa [21] *Dirceum leuat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modoq;,

2 Sustentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icareum est appellatum.
4 Ordo est. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter diluuium.
7 Coronandus lauro Poetis consecrata. vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum maiore licentia.
12 Deos, vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia.
13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur esse media parte viri & media equi, originem ab Ixione trahentes.
14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra cuius tria capita ignem efflant. vide Od. 27. lib. 1.
15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes, i. cœlestibus ob gloriam comparandos.
16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit.
17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora.
18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsę propter iuuenem sponsum immatura morte sibi ereptum.
19 Et bonos mores eiusdem iuuenis effert ad astra.
20 Inuidet morti, i. à morte & obliuione eum vindicat.
21 Pindarum Poetam Thebanum, sic dictum à Dyrce fonte Thebano.
22 Poetam. nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat & suauiter canit.
23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur, i. in cœlos ipsos.
24 Ego vt apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suaui tamen stylo fingo carmina, &c.

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] *vuidique*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandoque trahet feroces*
[29] *Per sacrum cliuum, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsve terris*
Fata donauêre, [31] *boniq́; diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætosq́; dies, & vrbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumq́;
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Tuq́; dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimusq́; diuis
Thura [38] *benignis*
[39] *Te decem tauri, totidemq́; vaccæ,*
[40] *Me tener soluet vitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *iuuenescit herbis*
In mea vota:
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa existens paruus.
27 O Poeta tu canes Cæsarem stylo grandiore, i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum cliuum Sicambros: i. Germaniæ populos quos hodie *Gheldrenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea secula, vel aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiã festos dies & publicam ciuitatis lætitiã pro Augusti reditu à dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter ferias seu potiùs propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati, si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Diuis liberalibus erga nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parua victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me soluet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate dijs feci. 41 Qui sit iuuencus. 42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ tertio die à suo nouilunio.

43 *Qua*

[43] *Quà notam duxit, niueus* [44] *videri,*
[45] *Cætera fuluus.*

43 Qua parte notabatur, i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. 45 Per Synecdochen: id est, habens cætera fulua.

AD MELPOMENEN Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

[1] *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor [2] *Isthmius*
[3] *Clarabit pugilem, non equus impiger*
[4] *Curru ducet Achaico,*
Victorem, [5] *neque res bellica* [6] *Delijs*
Ornatum folijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
[7] *Sed quæ Tibur aquæ* [8] *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
[9] *Fingent* [10] *Æolio carmine nobilem.*
[11] *Romæ principis vrbium*
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
[12] *Et iam dente minus mordeor inuido.*
[13] *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O [14] *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, [15] *sonum:*
[16] *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quem tu semel oculis beneuolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta.
2 Labor susceptus in ludis Isthmijs à Sysipho in honorem Neptuni institutis.
3 Clarum faciet pugilem.
4 Curru Greco vel Eleo, i. quadrigali certamine.
5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum folijs Delijs quòd contuderit tumidas minas regum, i. quòd minantes & superbos reges superauerit.
6 Laurea Apollinari à Delo insula Apollini sacra.
7 Non hæc suprà memorata eum reddent nobilem, sed aquæ quæ prætersluunt fertile Tibur ab eo descriptę Aeolio carmine, facient clariorem.

8 Od. 29. lib. 3 vdum appellat Tibur, vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia (paucis exceptis) non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent sanguinem quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

[17] Quòd monstrer digito prætereuntium
Romanæ [18] fidicen lyræ:
[19] Quòd spiro & placeo (si placeo) tuum est.

17 Sic olim Demosthenes: οὗτος ἐκεῖνος Δημοσθένης: Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poeta. 19 Quòd viuo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiúsque institutione sub Augusto.
Ode IIII.

[1] QValem ministrum fulminis [2] alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas)
[3] Permisit, expertus fidelem
Iupiter in [4] Ganimede flauo)
Olim iuuentas & [5] patrius vigor
[6] Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
[7] Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox [8] in ouilia
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor [9] dapis atque pugnæ:
Qualémve lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam [10] lacte depulsum leonem,
[11] Dente nouo peritura videt:
[12] Videre Rhæti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici: [13] quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire [14] fas est omnia) sed diu
Latéque [15] victrices cateruæ,

1 Longum est hîc hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in ouium greges, eiusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhæti & Vindelici videre Drusum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto.
12 Talem Rhæti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subiugati.
13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est. quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit, quærere distuli.
14 Pote est, δυνατόν. vide Od. 2. lib. 1.
15 Rhæti semper ante victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilijs

Consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere, quid mens ritè, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectique cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores:*
Dedecorant benè nata culpæ.
Quid debeas o Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra,*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos prouehit ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. recta disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustã reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui lætus est bellica gloria. Farris & frugum copiam significat Adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt i. postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas veluti flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis & victoriã à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites. Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cerui, Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latêre & fallendo effugere, magnifici & triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

34 *Natósque*

[34] Natósque, maturósque patres
Pertulit [35] Ausonias ad vrbes:
[36] Duris vt ilex tonsa bipennibus
[37] Nigræ feraci frondis in [38] Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
[39] Ducit opes animumq́; ferro.
Non [40] Hydra secto corpore [41] firmior
Vinci [42] dolentem creuit in Herculem:
[43] Monstrúmve summisere Colchi
Maius [44] Echioniæve Thebæ.
[45] Merses profundo, [46] pulchrior euenit:
[47] Luctere, multa proruet integrum
Cum laude [48] victorem: gerétque
Prælia [49] coniugibus loquenda.
Carthagini iam non [50] ego nuntios
Mittam superbos [51] occidit, occidit
Spes omnis & fortuna nostri,
Nominis, Asdrubale interempto.
[52] Nil Claudiæ non efficient [53] manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & [54] curæ sagaces
[55] Expediunt per acuta belli.

34 Virgil. *Ascanium Anchisénque patrem Teucrósque penates, Commendo socijs, &c.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani aduersis prælijs magis inualescunt.
37 Frondis vmbrosæ.
38 Algidum mons est in agro Tusculano. vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus. vide Virg. lib. 2. AEn.
40 Hydra serpens monstrosa in Lerna delitescens, cuius vno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur.
41 Subintellige, *quàm fuit hæc gens in nos.*
42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi ediderunt maius monstrum, aut vrbs Thebana, quàm sunt ipsi Romani. Hæc est huius loci sapientia. Non tantùm duo dracones ex dentibus disseminatis pullulârunt quantùm gens Troiana ex suis damnis & prælijs aduersis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum merges, à verbo inusitato, Merso, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & euincet te hostem integrum, i. hostem incolumem, cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulò ante viceras. 49 Prædicanda à coniugibus lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso iam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio coniuncta. 55 Expeditum faciunt per subtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

Diuis orte [1] bonis, optime [2] Romulæ
Custos gentis, abes iam nimium diu:

1 Diuis propitijs & beneficis orte.
2 Romanæ à Romulo Romæ conditore.

[3] *Maturum*

[3] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] Sancto concilio, redi.
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ,*
[6] *Instar veris enim vultus vbi tuus*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius [7] nitent.
[8] *Vt mater [9] iuuenem, quem Notus [10] inuido*
Flatu [11] Carpathij trans maris æquora
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet à domo,
Votis [13] ominibusq; & precibus vocat,
Curuo nec faciem littore [14] dimouet:
Sic [15] desiderijs icta fidelibus,
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almaq; [17] Faustitas:
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paueat? quis gelidum [24] Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] Iberiæ?
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & [29] alteris
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cætui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est. vt mater vocat votis ominibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spacio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra AEgyptum posita, à qua vicinum mare ad AEgyptũ vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautę sine metu pirarum nauigant.
19 Fides cauet commisisse quamobrem culpetur. i nemo fidẽ fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges vt pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. homines quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ, à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam eleganter apparatum in deorum honorem exhibebant.

Te

Te multa prece, [30] *te prosequitur mero*
[31] *Defuso pateris:* [32] *& Laribus tuum*
Miscet numen, [33] *vti Græcia Castoris,*
Et magni [34] *memor Herculis.*
Longas ô vtinam dux bone [35] *ferias*
Præstes [36] *Hesperiæ: dicimus* [37] *integro*
[38] *Sicci mane die, dicimus* [39] *vuidi,*
[40] *Cum sol Oceano subest.*

30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 32 Quisque colens Lares simul & tuum nomen colit. 33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te. 34 Ob beneficia ab illis accepta 35 Dies festos id est, otiosam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 Non poti, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM, Carmen sæculare. Ode VI.

[1] *Diue, quem* [2] *proles Niobæa* [3] *magnæ*
Vindicem linguæ, [4] *Tityusque raptor,*
Sensit, & Troiæ [5] *propè victor altæ*
[6] *Phthius Achilles.*
Cæteris maior, [7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos [8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremenda
[9] *Cuspide pugnax.*
[10] *Ille, mordaci velut icta* [11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
[12] *Procidit latè,* [13] *posuitque collum*
Puluere Teucro.
[14] *Ille, non inclusus* [15] *equo, Mineruæ*
Sacra mentito, [16] *malè feriatos*
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

1 O Apollo. 2 Sex filij Niobes. 3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret. 4 Tityus stuprum Dianæ inferre voluit. vide Od. 4. lib. 3. 5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto facilius Troia capi potuit. 6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs. 7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus, *vel* quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus, iuxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxit tela manusque corpus in Æacidæ.* 8 Thetis dea marina fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum. vnde denotatur violentus casus Achillis & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo, sed aperto Marte Troiam expugnasset nisi à Paride tuâ operâ & impulsu prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Mineruæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

17 Sed

[17] *Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)*
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[18] *Ni tuis victus Venerisq; gratæ*
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] *Doctor argutæ fidicen Thaliæ,*
Phœbe, qui [20] *Xantho lauis amne crines:*
[21] *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
[22] *Leuis Agyeu.*
[23] *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenq; dedit Poetæ.
Virginum [24] *primæ, puerique claris*
Patribus orti,
Deliæ [25] *tutela deæ, fugaces*
Lyncas & ceruos [26] *cohibentis arcu,*
[27] *Lesbium seruate pedem, meiq;*
Pollicis [28] *ictum,*
[29] *Ritè Latonæ puerum canentes,*
Ritè crescentem [30] *face* [31] *noctilucam,*
[32] *Prosperam frugum,* [33] *celeremq; pronos*
Voluere menses.
[34] *Nupta iam dices, Ego dijs* [35] *amicum,*
[36] *Sæculo festas referente luces,*
[37] *Reddidi carmen, docilis modorum*
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello sæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.
18 Nisi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus muros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite, i. melioribus auspicijs.
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam argutè canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ, i. carminis sui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quòd in vijs publicis ei solebant sacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 Quæ estis sub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem, Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ strepitum.
29 Ex veterum instituto & solenni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quòd Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur.* 33 Celerem ad voluendos menses, Nam Luna 28. circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta, hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij, reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. *Poeta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM.
Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

[1] DIffugêre niues: redeunt iam [2] gramina campis,
Arboribusq́; [3] comæ.
[4] Mutat terra vices, & decrescentia ripas
[5] Flumina prætereunt.
[6] Gratia cum Nymphis geminisq́; sororibus audet
Ducere nuda [7] choros.
[8] Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] mitescunt Zephiris: [10] ver proterit æstas,
Interitura [11] simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœlestia lunæ:
[16] Nos vbi decidimus
[17] Quò pius Æneas, quò [18] Tullus diues, & Ancus,
[19] Puluis & vmbra sumus.
Quis scit an adijciant hodiernæ crastina [20] summæ
Tempora dij superi?
[21] Cuncta manus auidas fugient hæredis, [22] amico
Quæ dederis animo.
[23] Quum semel occideris, & de te splendida [24] Minos
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne vide Od.xxx lib. 1.
7 Cur gratiæ fingebantur nudæ, vide Od. 19. lib. 2. sed hîc fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephiris.
8 Annus eiusque varietates docent nos, ne immortalia speremus; nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere, cuius nuntij sunt Zephiri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes aduersus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret: Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen: sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus, sed transimus in puluerem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα, καὶ σκιὰ μόνον. Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad auarum hæredem non peruenient. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuiuisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet pietas.
[27] *Infernis neque enim tenebris Diana*[28] *pudicum*
Liberat Hippolitum:
Nec[29] *Lethea valet*[30] *Theseus abrumpere charo*
Vincula Perithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab iis, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam? 28 Hippolitum castum, qui sua temperantia compressit libidinem Phædræ eius nouercæ. 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quatuor, amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

DOnarem[1] *pateras grataq́;*[2] *commodus*
Censorine meis[3] *æra sodalibus:*
Donarem[4] *tripodas, præmia fortium*
Graiorum: neque tu pessima munerum
[5] *Ferres: diuite me scilicet*[6] *artium,*
Quas aut Parrhasius[7] *protulit, aut*[8] *Scopas:*
[9] *Hic saxo, liquidis*[10] *ille coloribus*
[11] *Solers nunc hominem ponere, nunc deum.*
Sed non hæc mihi[12] *vis: non tibi talium*
[13] *Res est aut animus deliciarum egens.*
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare.[14] *& pretium dicere muneri.*
[15] *Non incisa notis marmora publicis,*
[16] *Per quæ spiritus & vita redit bonis*
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] *Reiectæq́; retrorsum Annibalis minæ,*

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur. 2 Commodus donarem, i. in eo commodus essem & benignus, quod donassem pateras meis sodalibus, &c 3 Statuas vel pocula ex ære facta 4 Mensas militares quod donum apud Græcos erat egregium, Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat vt fortiter staret & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ. 5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera. 6 Si essem diues & abundarem artibus, i. signis & tabulis pictis quas &c. 7 Quas artes euulgauit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi vel (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus delicijs cùm re tum animo. 14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennij scripta. 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus redijt, clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.* [23] *quid foret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum, bellū renouabant Carthaginenses. 19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus 20 Quàm versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ione & Mnemosyne. 21 Si nemo rectè facta literis mandauerit. 22 Præmium acceperis. 23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet? 24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus siletur. 25 Æacum ereptum morti & obliuioni. 26 Vis ingenij. 27 **The tongue or pen of powerfull Poets.** Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, *vel*, Elysijs campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filij Tyndari clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dij, qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina Poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope obliuione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE forte credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis.*

1 Ordo est. Ne tu forte credas, i. vt non credas interitura, ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longè sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per nouas & inusitatas artes, scil. apud latinos, primus enim erat poeta lyricus latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus optanda.

5 Non

[5] *Non, si priores* [6] *Mœonius tenet,*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7] *Cææq; &* [8] *Alcei minaces,*
[9] *Stesichoriq; graues Camœnæ.*
Nec, si quid olim [10] *lusit Anacreon,*
[11] *Deleuit ætas.* [12] *spirat adhuc amor,*
Viuuntq; commissi calores
[13] *Æoliæ fidibus puellæ.*
[14] *Non sola comptos arsit adulteri*
Crines, & [15] *aurum vestibus illitum*
Mirata, regalésque cultus
[16] *Et comites, Helene Lacæna:*
[17] *Primúsque Teucer tela* [18] *Cydonio*
Direxit arcu: non semel [19] *Ilios*
Vexata, [20] *non pugnauit ingens*
Idomeneus [21] *Sthenelúsque solus*
Dicenda Musis prælia. non ferox
[22] *Hector, vel acer Deiphobus graues*
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerísque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] *illacrymabiles*
[24] *Vrgentur ignotique longa*
Nocte: [25] *carent quia vate sacro.*
[26] *PAVLVM sepultæ distat inertiæ*
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camœnæ Simonideæ. vide Od 1. lib. 2.
8 Alcæus adeò amarus erat præsertim Tyrannis, vt acribus suis versibus multos è ciuitate eijceret. minaces igitur erant eius Camœnæ.
9 Stesichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces: graues ergo erant eius Camœnæ.
10 Cantauit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.
11 Consumpsit vetustas.
12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho Poetria suis lyricis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex AEolia, in qua Lesbos, vnde Lesbia sæpè appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos &c. Intelligit Poeta multas ante Helenam, amasse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse obliuioni tradita, quòd poetæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu Cretensi à Cydone vrbe in Creta vbi primùm de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt. 19 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus, &c.
21 Sthenelus sciens pugnæ, vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alii in bello Troiano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, obliuione hominum iam sunt sepulti, 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna obliuione obscurantur.
25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum *distat* cum datiui casu iungitur.

Chartis [27] inornatum sileri,
Totve tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. est animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & secundis*
Temporibus dubijsq́; [30] rectus:
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abstinens*
Ducentis ad se cuncta pecuniæ:
[32] *Consulq́; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honestum prætulit vtili, &
Reiecit [33] alto dona nocentium
Vultu: & [34] per obstantes cateruas
Explicuit sua victor arma.
Non [35] possidentem multa, vocaueris
Rectè beatum: [36] rectiùs occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter vti,
Duramq́; [37] callet pauperiem pati:
[38] *Peiusq́; letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præstans. Ergò verè es philosophus.
30 Æquabilis in vtraque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abstinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Estque tuus animus non vnius anni consul, sed semper est ille Consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere.
34 Per mediam hostium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor exprompsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima Allegoria.* 35 Non rectè vocaueris beatum qui multa possidet. 36 Meritò. 37 Sapit & acutè nouit. 38 Et turpitudinem odit peius letho, id est, mori maluit quàm flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode x.

Futurum dicit, vt Ligurinum suæ aduersus amatores arrogantiæ pœniteat, cum flos ætatis suæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] muneribus potens,
Insperata tuæ quum veniet [2] pluma superbiæ:

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo quam adhuc non times, veniet, & adijcietur superbiæ, id est, lęuitati oris & corporis tui.

[1] Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color est puniceæ flore [4] prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [5] hispidam:
Dices, Heu (quoties te in speculo videris [6] alterum)
[7] Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis [8] incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis iam passa est & diffusa. *Pueri concubini, puellarum more comam alebant.* 4 Melior flore purpureæ rosæ. 5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 [illegible] diceret, Vtinam in puerili ætate præcogitassem faciem meam futuram hispidam, ex [illegible] quæstum meretricium deperdere sit necesse, vel, vtinam lęuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum, id est, Vtinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores puerіles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.

Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus [1] Albani cadus: est in horto
Phylli nectendis [2] apium coronis:
[3] Est hederæ vis
Multa, [4] qua crines religata fulges:
[5] Ridet argento domus: ara castis
Vincta [6] verbenis, auet immolato
Spargier [7] agno.
[8] Cuncta festinat manus: huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ:
[9] Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris [10] quibus aduoceris
Gaudijs: idus tibi sunt [11] agendæ:

1 Vini Albani. 2 Apium ebrietatē pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Gręcis semper fuit lugubre, vide Od. 36. lib. 1. 3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est. 4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles. 5 Domus splendet argento. 6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas. 7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui auet, id est, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum cupido motu sursum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Iure solennis mihi, sanctiorq;
Penè natali proprio: [14] quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] petis, occupauit
([16] Non tuæ sortis iuuenem) puella
Diues & lasciua: tenetq; grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] grauatus
Bellerophontem:
Semper vt [21] te digna sequare: [22] & vltra
Quàm licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age iam meorum,
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

12 Diuidit Aprilem Veneris mensem, Aprilis deducitur ἀπὸ τῦ ἀφρȣ̃, id est, à spuma, ex qua & cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.
13 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.
14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suę ætatis ordine numerat.
15 Quem tu amas.
16 Iuuenem tibi valde dissimilem loco, re, genere.
17 Grata seruitute.
18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere cùm ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat auide sperare, qui negotium supra vires suscipiens, scil. paterni currus moderationem, igne combustus periјt. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Grauatim ferens Bellerophontem, qui cœlos conscensurus, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet. 23 O Philli, quam omnium postremam amare constitui condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.

Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:

1 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracij venti, i. Fauonij impellũt vela.

Iam

Iam nec prata [3] rigent, nec fluuij strepunt
Hyberna niue [4] turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] Infœlix auis, & [6] Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] Regum est vlta libidines.
[8] Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ouium carmina fistula:
Delectantq́; [9] deum, cui pecus & [10] nigri
Colles Arcadiæ placent.
[11] Adduxere sitim tempora Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] Si gestis, [13] iuuenum nobilium cliens,
[14] Nardo vina merebere.
Nardi paruus [15] onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] horreis,
[17] Spes donare nouas largus, [18] amaraq́;
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] cum tua
Velox merce veni. [20] non ego te meis
[21] Immunem meditor tingere poculis,
Plena diues vt in domo.
Verùm [22] pone moras, & studiùm lucri:
[23] Nigrorumq́; memor, dum licet, ignium,
[24] Misce stultitiam consilijs breuem.
[25] Dulce est desipere [26] in loco.

3 Non glacie durescunt.
4 Aucti.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Ityn filium gemens à se interfectum, iam nidum ponit.
6 Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia, propter immanem in suũ filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium, vnde domus Cecropia pro familia Atheniensi.
7 Infœlix quòd Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomelâ constuprandâ vlta est malè, i. parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana fistulæ inuentorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis est optima. vel nigri colles, i. colles vmbrosi propter syluas.
11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.

12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudij & Drusi priuignorum Augusti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini eliciet. Onyx hìc significat vasculum ex onyche factum ad seruandum vnguentum. 16 Apothecis vinarijs, cuiusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, ijsque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hęc verba olent iocum non infacetum, fortasse tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri. hinc licet conijceret hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor. nam rogos siue ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros, i. tristes, ab effectis. 24 Misce serijs ludicra, ita tamen, vt sis breuis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando cùm tempus & locus ferunt, desipere, i. à seueritate animum ioco remittere. 26 ἐν καιρῷ, opportunè.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] *Ludisq́ & bibis impudens:*
[2] *Et cantu tremulo* [3] *pota Cupidinem*
Lentum sollicitas.[4] *ille virentis &*
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] *Importunus enim transuolat* [6] *aridas*
Quercus: & refugit, te quia [7] *luridi*
Dentes, te quia rugæ
[8] *Turpant, & capitis* [9] *niues.*
[10] *Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,*
Nec clari lapides, [11] *tempora quæ semel*
Notis condita [12] *fastis*
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] *Venus? (*[14] *heu) quóve color decens?*
Quò [15] *motus?* [16] *quid habes illius, illius,*
[17] *Quæ spirabit amores?*
Quæ me [18] *surpuerat mihi,*
[19] *Fœlix post Cynaram, notaq́ & artium*
Gratarum [20] *facies?* [21] *sed Cynaræ breues.*

1 Tu ludis ludos amatorios & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris flammam in te penè emortuam, vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis, & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. sic *importuna pauperies*, Od. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora preterita, i. pulchritudinem amissam. In Insula Choo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Preterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ętas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cùm res fortis gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebat Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas, vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, vel. facies instructa ijs rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis leuor, vultus hilaris, labiorum natiuus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, ceruicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis[22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere[23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos viuere, hinc annosa cornix. Od. 17. l. 1.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te, tanquam facem consumptam, i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

QVæ cura[1] *patrum, queve*[2] *Quiritium,*
Plenis honorum[3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
[4] *Per titulos memoresq́; fastos*
[5] *AEternet?*[6] *ô, quà Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte possis.[8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces, & arces
Alpibus impositas[9] *tremendis*
Deiecit acer[10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox graue prælium*
Commisit, immanésque Rhœtos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in carmine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis.

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Posset virtutes tuas æternas redderet.
6 Ordo est. O maxime principum qui terram incolunt, qua parte Sol illustrat oras mundi habitabiles. i. ô Princeps maxime omnium qui vbique sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ, i. ciuilitatis & humanitatis nescij, didicere nuper, quid posses Marte, i. in re militari. De Vindelicis vide supra Od. 4.
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles.
9 Propter hostium crudelitatem.
10 Non vno congressu, sed iterum atque iterum.
11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendum.
12 Auspicijs tuis.
13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

[14] Indomitas propè qualis vndas
[15] Exercet Auster,[16] Pleiadum choro,
Scindente nubes impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] medios per ignes.
Sic tauriformis voluitur [18] Aufidus,
Qui regna [19] Dauni præfluit Appuli:
[20] Quum sæuit, horrendamq; cultis
Diluuiem [21] meditatur agris:
Vt barbarorum [22] Claudius agmina
[23] Ferrata vasto diruit impetu:
[24] Primosq; & extremos metendo,
[25] Strauit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
[26] Præbente diuos. nam tibi,[27] quo die
Portus [28] Alexandria supplex
Et vacuam patefecit [29] aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus [30] arrogauit.
Te [31] Cantaber non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te [32] profugus Scythes
Miratur ô tutela præsens
Italiæ,[33] dominæq; Romæ:
[34] Te, fontium qui celat origines
Nilúsque, & [35] Ister, te rapidus [36] Tigris,

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes qualis propemodum est Auster cum vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubes.
15 Agitat Auster.
16 Virgiliarum ortus & occasus pluuius est & tempestuosus, nubibus à vento scissis.
17 Per medium pugnæ feruorem.
18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur tauriformis propter eius impetum & mugitum, *vel*, quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat sæpiùs.
19 Dauni Appulorum regis.
20 Cùm eum anxerit cœlestis imber.
21 Metaph. est, à re animata ad inanimatam. alij legunt, minitatur.
22 Tiberius Nero.
23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam Asiam cædendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit gladio.*
25 Operuit humum victor sine vlla suorum militum iactura.

26 Te suppeditante diuos tuos, i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem, quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superauit, tertio lustro (i. quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra, & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Od. 6 lib. 2. & Od. 8. lib. 2.
32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. vide Od. 35. l. 1. & Od 24 l. 3.
33 Romæ principis vrbium. vide supra Od 3. 34 Nilus Ægypti fluuius qui celat originem suorum fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo sciuit) audit te, i. te colit & veneratur.
35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te,

Te [37] belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis [38] funera Galliæ,
[39] Duræq; tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes [40] Sicambri
[41] Compositis venerantur armis.

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continens, Britannos circumsonat à nobis longè seiunctos. 38 Galli mortem non extimescebant, *vel*, propter ingenitam ferocitatem, *vel*, quia sibi persuadebant, quòd aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ populi bellicosi, vide supra Oden. 2. 41 Armis in vno loco simul positis & conditis, id est, bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] PHœbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbes, increpuit, lyra:
[2] Ne parua Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit [3] vberes:
[4] Et signa nostro restituit [5] Ioui,
[6] Direpta Parthorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
[7] Ianum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
[8] Iniecit: [9] emouitq; culpas:
Et veteres reuocauit [10] artes,
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq; & imperi
[11] Porrecta maiestas ad ortum
Solis, [12] ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non [13] furor
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit, i. obiurgauit & admonuit me volentẽ prælia & victas vrbes loqui lyra, i. lyrico carmine. 2 Ne res grandes tenui musa canerem. Allegoricè significat id æquè periculosum esse, ac si paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret. 3 Copiosas fruges. 4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus. 5 Ioui Capitolino, vbi signa militaria seruari solebant. 6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui ne victi viderentur, signa Crassiana sua sponte Romam ad Augustum remiserunt. 7 Et tua ætas clausit Ianum Quirini, id est, clausit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuersum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit fręna licentiæ extra ordinem rectum vaganti, id est, bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Grauibus pœnis in improbos constitutis. 10 Pristinas Romanorum virtutes. 11 Maiestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, eijciet pacem.

Non

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulteriis, vel alias leges qualcunque.
18 Infideles quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nostrite Maiorum deos primùm inuocantes canemus claros duces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipuè: Dorius siue Ionicus, Phrygius & Lydius. 25 Canemus patrem Æneæ, ipsumque Æneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Non ira quæ 14 *procudit enses,*
Et miseras 15 *inimicat vrbes:*
Non 16 *qui profundum Danubium bibunt,*
17 *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, 18 *infidive Persæ,*
19 *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nósque & 20 *profestis lucibus & sacris,*
21 *Inter iocosi munera Liberi,*
22 *Cum prole, matronisq; nostris,*
23 *Ritè deos priùs apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
24 *Lydis remisto carmine tibijs,*
Troiamq; & 25 *Anchisen, & almæ*
Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

1 Amice Mæcenas tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

1 *IBis* 2 *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

3 Quid

[3] Quid nos? quibus te vita sit superstite
Iucunda: si contrà, grauis.
Vtrumne [4] iussi persequemur otium,
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] laturi, decet
Quæ ferre non molles viros?
[6] Feremus: & te vel per Alpium iuga,
[7] Inhospitalem & Caucasum,
[8] Vel occidentis vsque ad vltimum sinum,
Forti sequemur pectore.
[9] Roges, tuum labore quid iuuem meo,
Imbellis, ac firmus parum?
[10] Comes minore sum futurus in metu,
[11] Qui maior absentes habet:
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum [12] allapsus timet
[13] Magis relictis: [14] non, vt adsit, auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[16] Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
[17] Pecúsue Calabris ante sydus feruidum,
Lucana mutet pascua:
[18] Nec vt superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditauit. haud parauero
[19] Quod aut, auarus vt Chremes, terrâ premam,
[20] Discinctus aut perdam vt nepos.

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est iucunda, te superstite & incolumi, grauis verò, te mortuo.

4 Iussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus quod sine te est iniucundum?

5 An laturi sumus hunc laborem militarem ea mente, quæ viros fortes decet?

6 *Sibi ipse dat responsum.*

7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciē & niues.

8 Vsque ad sinum Gaditanum in Hispania iuxta columnas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te iuuare?

10 Si tuus sim comes, minùs tibi metuam præsens quàm absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incursiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Datiui casus.*

14 Non est latura plus auxilij præsentibus quamuis adsit.

15 Militabitur à me.

16 Est Hypallage, non vt plures iuuenci mei nitantur aratris illigatis, i. non vt plura habeam aratra, vel, vt plura agri iugera possideam.

17 Non vt habeam multa armenta, quæ post ortum Caniculæ pascua mutent, se ex Calabria in Lucaniam.

18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore candenti exstructa, se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Vlyssis filio ædificatum.

19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus.

20 Vt dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

Vitæ

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.

Epod. II.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare.
[6] Forumq́; vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesq́; falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ?
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fontesq́; lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuesq́; comparat:

1 Separatus ab vrbanç vitç molestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Qui rura à patribus accepta proprijs non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat vbi lites aguntur & diiudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat fauoris ineundi causa.
8 Cum adulta vitiũ propagine coniungit altas populos.
9 Ramos superuacaneos,
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella e fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quàm gaudet rusticus. *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprij laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi datiuo iungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret.
21 Canunt aues.
22 Et fontes strepitum & murmur faciunt.
23 Quæ res.
24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] multa cane
    Apros in [26] obstantes plagas,
Aut [27] amite leui rara tendit retia,
    Turdis edacibus [28] dolos:
Pauidumq; leporem, & [29] aduenam [30] laqueo gruem,
    [31] Iucunda captat præmia.
Quis non [32] malarum quas amor curas habet,
    Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si [33] pudica mulier in partem iuuet
    Domum atque dulces liberos:
([34] Sabina qualis, aut [35] perusta solibus
    [36] Pernicis vxor Appuli)
[37] Sacrum vetustis extruat lignis focum,
    Lassi [38] sub aduentum viri:
Claudensq; [39] textis cratibus lætum pecus,
    [40] Distenta siccet vbera:
Et [41] horna dulci vina promens dolio,
    Dapes [42] inemptas apparet:
[43] Non me Lucrina iuuerint conchylia,
    Magisue [44] rhombus, aut scari,
[45] Si quos Eois intonata fluctibus
    Hyems ad hoc vertat mare.
Non [46] Afra auis descendat in ventrem meum,
    Non [47] attagen Ionicus
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
    Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] lapathi prata amantis, & [49] graui
    Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] Terminalibus,
    [51] Vel hœdus ereptus lupo.

25 Multis canibus.
26 In opposita retia.
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam Grues cum loca calidiora petentes, maria transmittunt, trianguli formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vina.
42 Escas suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Affricana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia pars est * fiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius varijs virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat.

Has inter epulas,[52] *vt iuuat pastas oues*
Videre properantes domum,
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis[53] *examen domus,*
Circum[54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc vbi loquutus fœnerator Alpius,*
Iamiam futurus rusticus,
Omnem[56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat.
53 Vernę sunt, quasi examen apium, in diuitis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares. vide Od. 18. l. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse, quasi is approbaret vitæ rusticæ iucunditatem, sed ad ingenium suũ rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam. 56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æstu torquebatur.

PArentis[1] *olim si quis impia manu*
Senile[2] *guttur fregerit:*
[3] *Edat cicutis allium nocentius.*
O dura[4] *messorum ilia!*
Quid hoc venenum[5] *sæuit in præcordijs?*
Num viperinus hic[6] *cruor*
Incoctus herbis me[7] *fefellit? an malas*
[8] *Canidia tractauit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit[10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutis vlta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam syderum insedit[12] *vapor*

1 Posthac.
2 Ceruicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus allium dare solebant. vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis, i. venenum.
7 Me latuit, i. me inscio fuit incoctus?
8 An mulier venefica malè contrectauit dapes?
9 Posteaquam Medea mirata est, i. adamauit Iasonem ducem, præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc vnguento sc. allio perunxit Iasonem illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris igniuomis iuga insueta iniiceret. 11 Medea Glaucam Creontis filiam vestibus hoc allio delibutis vlta aufugit per aërem, vecta à dracone alato. 12 Nec tantus calor sydeum, Caniculæ presertim, aridam inuasit Apuliam.

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius.
At, si quid vnquam [14] *tale occupaueris,*
Iocose Mæcenas, precor
[15] *Manum puella suauio opponat tuo,*
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem a Deianira missa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentiùs inflammauit humeros Herculis efficacis. i. Laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne allij fœtore offendatur, i. precor, vt neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIUM MENAM libertum Pompeij Magni. *Epod.* IIII.

LVpis & agnis quanta [1] sortitò obtigit,
[2] Tecum mihi discordia est,
[3] Ibericis peruste funibus latus,
[4] Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
[5] Fortuna non mutat genus.
Vidésne,[6] sacram metiente te viam
[7] Cum bis ter vlnarum toga,
[8] Vt ora vertat huc & huc euntium
[9] Liberrima indignatio?
[10] Sectus flagellis hic triumviralibus,
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit:
[11] Sedilibúsque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habes perustum & valdè flagellatum funibus Hispanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura perusta sunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitoliũ.
7 Indutus togam sex vlnarum laxam & amplam, more diuitum.
8 Vidésne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta sine fuco aut aliqua dissimulatione.
10 *Est hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæsus flagellis triumvirûm iussu vsque ad satietatem præconis, arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viã Appiam (qua itur ad agrũ Falernum) mannis equis gradariis ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. fit for a foot-cloth.
11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem a Roscio Othone latam quâ sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut, sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fuerat seruus, etsi iam quadraginta millia sestertiûm habeat.

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & seruos fugitiuos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata & seruus sit tribunus militum.

[12] *Quid attinet*[13] *tot ora nauium graui*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM. Epodi v.

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliæque veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq; necare constituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras hominesque.
2 Quid affert? vel, quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?
3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?
4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos verè peperisti.
5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd nascentibus opem ferre putabatur.

[1] *AT ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
[2] *Quid iste fert tumultus? &* [3] *quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
[4] *Per liberos te, si vocata partubus*
[5] *Lucina veris affuit:*
[6] *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
[7] *Per improbaturum hoc Iouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
[8] *Petita ferro bellua?*
[9] *Vt hæc trementi questus ore, constitit*
[10] *Insignibus raptis puer,*
[11] *Impube corpus, quale posset impiæ*
Mollire[12] *Thrachum pectora:*
Canidia breuibus implicata viperis
[13] *Crines & incomptum caput,*
[14] *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressos[15] *funebres,*
Et vncta turpis oua[16] *ranæ sanguine,*

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro sauciata. 9 Postquam puer hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius raptis, sc. prętextâ & bullâ quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhibere caprificos infaustas & sepulchris extractas, quasi dijs Inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia vt Cupressus cæsa nunquam reuirescit; sic mortui ad vitam minimè redeunt, vide Od. 14. lib. 2. 16 Rubetæ.

Plu-

Plumamq́ nocturnæ[17] *strigis,*
Herbásque quas[18] *Iolcos atque*[19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et ossa ab ore rapta ieiunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis.*
Atque[22] *expedita Sagana per totam domum*
Spargens[23] *auernales aquas,*
[24] *Horret capillis, vt*[25] *marinus, asperis*
Echinus, aut[26] *currens aper.*
[27] *Abacta nulla Veia conscientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quò posset infossus puer*
Longo die bis térve mutatæ dapis
Inemori[30] *spectaculo:*
[31] *Quum promineret ore, quantum extant aqua*
Suspensa mento corpora:
[32] *Exsucta vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris esset poculum:
[33] *Interminato quum semel fixæ cibo*
Intabuissent[34] *pupulæ:*
[35] *Non defuisse masculæ libidinis*
[36] *Ariminensem Foliam*
Et[37] *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ sydera excantata voce*[39] *Thessala,*
Lunamq́ cœlo deripit.
Hîc[40] *irrefectum sæua dente liuido*
Candidia rodens pollicem,

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & stridorem pro cantu habet.
18 Iolcos est vrbs Thessaliæ.
19 Non Hispania, sed ciuitas montibus Colchicis vicina.
20 Quæ creduntur, auiditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Cholchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiusque filiam Creüsam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis.
25 Vt marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est consertus.
26 Vt aper furens, qui durissimas habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia, tertia venefica, nullius maleficij conscientia deterrita.
28 Vehementer anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aspectu dapis nouæ sæpiùs appositæ, sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est causa huius facinoris. *Alij legunt Exerta vel Execta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cùm intabuissent semel, i. cum tabidæ apparuissent vno impetu non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam quæ fœminarum amore adeò exarsit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est vrbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia deripit sidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Thessali lunam & sydera è cœlo in terram deuocant. Virg. *Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non resectum. Nam mulieres veneficæ vngues suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minùs corpore quàm animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O rebus meis*
Non infideles [42] *arbitræ,*
Nox, & [43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana quum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste: nunc [45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent syluis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent [48] *Suburanæ canes,*
[49] *Nardo perunctum: quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus.
[50] *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus [51] *superbam fugit vlta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quum [52] *palla, tabo munus imbutum, nouam*
Incendio [53] *nuptam abstulit?*
Atqui nec herba, nec latens [54] *in asperis*
Radix [55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit vnctis omnium cubilibus*
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulabat veneficæ
Scientioris [57] *carmine.*
[58] *Non vsitatis Vare potionibus*
([59] *O multa fleturum caput)*
Ad me recurres: [60] *nec vocata mens tua*
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priusque cœlum [62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur, quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potiùs maleficia celebrantur.
45 In varum senem qui me aspernatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Noctu.
47 Vt Varum scortatorem canes allatrant in Subura dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem iacet, meretricum ferax.
49 Vnguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minùs valerent, quàm ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam.
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Nouis & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insania, ad sanitatem reuertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerant. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Prius cœlum subsidebit mari, quàm, &c. Natura mutabitur. *Hyperbole est.*

63 Tellure

[63] Tellure porrecta super:
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen [64] atris ignibus.
[65] Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
[66] Lenire verbis impias:
Sed dubius [67] vnde rumperet silentium,
Misit [68] Thyesteas preces.
[69] Venena, magnum fas nefasq́, non valent
Conuertere humanam vicem.
[70] Diris agam vos: dira detestatio
[71] Nulla expiatur victima.
Quin, [72] vbi perire iussus expirauero,
Nocturnus occurram furor:
[73] Petamq́ vultus vmbra curuis vnguibus:
([74] Quæ vis deorum est manium)
Et inquietis [75] assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba [76] vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [77] different lupi,
Et [78] Exquilinæ alites.
[79] Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulò postquàm hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à quâ re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere suisque venenis humana & diuina peruertere possunt: sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare, neque possunt effugere quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt, per me libera est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam. sic Dido, *Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.* 73 Et ego vmbra inuolabo in facies vestras. 74 Quæ *vmbra* vis est & vltio deorum manium sic, vt per vmbras dij manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordijs nunquam quiescentibus auferam som. &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Esquilijs *(colle vrbis Romæ)* volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM poetam maledicum & petulantem.
Epod. VI.

QVid [1] immerentes hospites vexas, [2] canis,
[3] Ignauus aduersum lupos?

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos.
2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere possunt.

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pares tibi referam gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam talis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes à lupis greges protegunt.*

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me 5 remorsurum petis?
6 *Nam qualis aut 7 Molossus, aut fuluus 8 Lacon,*
(9 Amica vis pastoribus)
Agam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
10 *Tu quum timenda voce complesti nemus,*
11 *Proiectum odoraris cibum.*
Caue, caue: namque in malos asperrimus
12 *Parata tollo cornua,*
13 *Qualis Lycambæ spretus infido gener,*
14 *Aut acer hostis Bupalo.*
An 15 si quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

10 Tu cùm conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato latrare desinis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad petendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an vt puer ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri iniurias flere, viri verò vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

Epod. VII.

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriã, vbi ciuis à ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrã marique.
4 Carthago semper fuit Imperij Rom. æmula.

QVò quò 1 scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses 2 conditi?
Parùmne 3 campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas 4 inuidæ Carthaginis
5 *Romanus arces vreret:*

5 Romanus miles.

[6] *Intactus aut Britannus vt descenderet*
[7] *Sacra catenatus via.*
Sed vt, secundum [8] *vota Parthorum,* [9] *sua*
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, [10] *nisi in dispar feris.*
[11] *Furórne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentesq́ perculsæ stupent.*
[13] *Sic est: acerba fata Romanos agunt,*
Scelusq́ fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra, id est bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quàm ferina.
11 Insaniáne an maior vis, (*vtpote fatalis necessitas*) an culpa causa est ciuilis furoris?
12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico, dij irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia.
14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM. *Epod.* VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid eneruet meas?
Quum sit tibi dens ater, [2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret:
[3] *Hietq́ turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bouis.
[4] *Sed incitat me pectus, & mammæ* [5] *putres,*
Equina [6] *quales vbera:*
[7] *Venterq́ mollis, & femur* [8] *tumentibus*
Exile suris additum.

1 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum, Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, i. marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet & ad venerẽ ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.
3 Cumque dehiscat turpis podex veluti podex bouis, quæ cruditate laborat, vnde cibum male concoquit, atque ideo cruda incrementa eijcit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum. *quod sæpe fit in tabidis.*

9 *Esto*

[9] Esto beata, funus atque imagines
[10] Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta [11] baccis ambulet.
Quid, quòd [12] libelli Stoici inter sericos
Iacere puluillos [13] amant?
[14] Illiterati num minus nerui rigent?
Minusq́; languet [15] fascinum?
Quod vt [16] superbo prouoces ab inguine,
[17] Ore laborandum est tibi.

9 Diues esto & nobilis.
10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.
11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se fert, vt adueniente amatore docta & honesta videretur esse. Absit, vt hac nostra ætate sint huius farinæ vllæ mulieres, quę Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter puluinaria reponentes, de rebus diuinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eò nimirum vt piæ atque religiosæ specie tantùm, non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nerui, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

AD MÆCENATEM. Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

QVando [1] repostum cæcubum ad festas dapes,
[2] Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta ([3] sic Ioui gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
[4] Hac Dorium, illis barbarum?
[5] Vt nuper, [6] actus quum freto [7] Neptunius
Dux fugit, [8] vstis nauibus,
Minatus vrbi [9] vincla, quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis.
[10] Romanus (eheu posteri negabitis)

1 Vinum Cæcubum seruatum & repositū ad festas epulas.
2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
3 Gratum quia Iupiter autor est victoriæ.
4 Lyra sonante carmen Dorium, tibijs sonantibus carmen barbarum, i. Phrygiū vel Lydium.
5 Vt nuper secum bibi.
6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vstis nauibus ab Augusto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam, vide supra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

Eman-

Emancipatus fœminæ,
[11] Fert vallum & arma miles, & ſpadonibus
Seruire [12] rugoſis poteſt:
Interq; ſigna turpe militaria
Sol aſpicit [13] conopeum.
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæſarem,
Hoſtiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] ſiniſtrorſum [16] citæ,
[17] Io triumphe, [18] tu moraris aureos
Currus, & [19] intactas boues,
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportaſti [20] ducem
[21] Neque Africano, [22] cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulchrum condidit.
Terra mariq; victus [23] hoſtis, Punico
Lugubre mutauit ſagum:
Aut ille, [24] centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis iturus [25] non ſuis,
[26] Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
[27] Aut fertur incerto mari.
[28] Capaciores affer huc puer ſcyphos,
Et [29] Chia vina, aut [30] Lesbia:
Vel, quod fluentem nauſeam coerceat
Metire nobis [31] Cæcubum.
Curam metúmque Cæſaris rerum iuuat
[32] Dulci Lyæo ſoluere.

11 Portat palum quo caſtra muniuntur.
12 Eunuchi, virilitate amiſſa, vnde multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugoſi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Od. 37. lib. 1.
13 Conopeum eſt tentorij genus ad culices excludendos, thalamis non caſtris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæſarem transfugientes converterunt bis mille frementes equos, ſpadonibus AEgyptijs ſeruire dedignantes. Nota, quòd Cęſar & Antonius exercitus habebant in littore & pedeſtres & equeſtres, quo tempore claſſes ad bellum nauale erant paratæ.
15 Alexandriam verſus.
16 Puppes ad fugam celeres & paratæ.
17 Vox eſt exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem proſequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumphalibus, qui iam parati ſunt. 19 Iuuencas à tauro integras, & paratas ad ſacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportaſti ducem (nempe Scipionem) Auguſto parem. 22 Scipioni ſua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euerſam. quæ victoria illi ſemper erit loco ſepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. veſtem mœroris induit, purpureo ſago depoſito. 24 Creta centum habuit ciuitates. vide Od. 27. lib. 3. 25 Ventis aduerſis & contrarijs. 26 Syrtes tempeſtuoſas & à Noto vexatas. 27 Neſciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberalius. 29 Vina ſic dicta à Chio inſula in AEgeo. 30 A Lesbo inſula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni eſt vtile, quamobrem cum ſtomachi cruditatem tollat, fluentem etiam nauſeam ſedat & coercet. Alij etiam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum auſterum eſt & pungens. 32 Iuuat dulci vino relaxare metum propter incertum belli euentum, vide Od. 7. Lyæus eſt nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν, i. ſoluere.

IN MÆVIVM POETAM, cui naufragium precatur. Epod. x.

[1] *MAla soluta nauis exit alite,*
Ferens [2] olentem Mæuium.
Vt horridis vtrumque verberes [3] latus
Auster memento fluctibus.
Niger [4] rudentes Eurus, [5] inuerso mari,
Fractosq; remos [6] differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangat [7] trementes ilices,
Nec sidus [8] atra nocte amicum appareat,
[9] Qua tristis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm [10] Graia victorum manus:
Quum Pallas vsto vertit iram ab Ilio
[11] In impiam Aiacis ratem.
[12] O quantus instat nauitis [13] sudor tuis,
Tibiq; pallor [14] luteus,
[15] Et illa non virilis eiulatio,
Preces & [16] auersum ad Iouem?
[17] Ionius vdo quum [18] remugiens sinus
Noto carinam ruperit.
[19] Opima quòd si præda curuo littore
[20] Porrecta mergos [21] iuueris,
[22] Libidinosus immolabitur caper,
[23] Et agna tempestatibus.

1 Malo auspicio nauis de statione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poetam, de quo Virgil. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Funes Nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Dissipet & dispersos ferat.
7 Ilices concussas.
8 Tenebrosa nocte, sine lunæ lumine.
9 Qua nocte occidit tristis Orion, sydus cœleste, cuius occasus, tempestates excitans, tristes nautas efficit.
10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Aiax Cassandram Mineruæ supplicem, in eius templo stuprauerat.
12 Apostrophe poetica ad Mæuium.
13 Labor & metus propter tempestatē impendentem.
14 Color croceus ex fuluo pallidoque constans sic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant lusci. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio est fœminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.* 16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum. 17 Cùm Adriaticus sinus, humido Austro sæpe murmurans nauem fregerit. 18 Metaph. est à bobus. 19 Quòd si tu facto naufragio in littus eris eiectus, mergis præda pinguis existens. 20 More mortuorum præda extenta. 21 Paueris mergos, aues marinas à facilitate mergendi sic nominatas. 22 Non quòd caper tempestatibus immolari est solitus, sed quia Mæuius poeta fuit petulans & libidinosus. 23 Agna nigra. Virg. lib. 3. AEn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris fœlicibus albam.*

AD PETTIVM CONTVBERnalem. Epod. XI.

Amore Lycisci occupatus, non potest operam conferre ad versus faciendos.

PEtti,[1] *nihil me, sicut antea, iuuat*
Scribere versiculos
[2] *Amore perculsum graui,*
[3] *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4] *Hic tertius December, ex quo destiti*
[5] *Inachia furere,*
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6] *Fabula quanta fui!*
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] *In queis amantem & languor & silentium*
[8] *Arguit,*[9] *& latere*
Petitus imo spiritus.
[10] *Contraq; lucrum, nil valere candidum*
Pauperis[11] *ingenium*
Querebar, applorans tibi:
[12] *Simul calentis*[13] *inuerecundus deus*
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd si meis inæstuat præcordijs
[14] *Libera bilis,*[15] *vt hæc*
Ingrata ventis diuidat
[16] *Fomenta, vulnus nil malum leuantia:*
Desinet imparibus
Certare[17] *summotus pudor.*

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lycisci pueri.
3 Est Anadiplosis.
4 Ordo est. hic tertius Decemb. (id est annus) decutit syluis honorem, id est, frondes, quæ sunt arborũ honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multus sermo de me habitus est propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor, si. pallor, silentium, & suspiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suspirium ab imo productum.
10 Contra riualium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenij acumen, sapientiam, & huiusmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul vt Bacchus protulerat arcana mea è loco suo, i. è pectore meo, qui calebam (id est, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula dissipet, & ex animo meo dimoueat. 16 Suspiria, lacrymas, silentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt. 17 Impudentia desinet certare imparibus, i. cum riualibus superioribus & ditioribus.

[18] *Vbi hæc seuerus te palàm laudaueram,*
[19] *Iussus abire domum,*
Ferebar [20] *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
[21] *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
[22] *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
[23] *Vnde expedire non amicorum queant*
[24] *Libera consilia,*
Non [25] *contumeliæ graues:*
[26] *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut [27] *teretis pueri,*
Longam [28] *renodantis comam.*

18 Posiquam hæc magnifice dixeram te palam, i. coram te O Petti.
19 A te iussus.
20 Incertus quò irem quidve agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam me tenet.
23 A quo amore me extricare
24 Consilia vera & ab adulatione libera
25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ. 26 Sed alius amor. Ouid. Successore nouo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra solida & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ se ab eo subigi cupiebat.

Epod. XII.

QVid tibi vis mulier nigris dignissima [1] *barris?*
Munera cur mihi, quidve [2] *tabellas*
Mittis, [3] *nec firmo iuueni,* [4] *neque naris obesæ?*
[5] *Namque sagacius vnus odoror,*
Polypus, an grauis hirsutis cubet [6] *hircus in alis:*
Quàm canis acer, vbi lateat sus.
[7] *Quis sudor* [8] *vietis, & quàm malus vndique membris*
Crescit odor, quum [9] *pene soluto*

1 Non viris digna sed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis epistolas quibus me ad tuam libidinem explendam sollicitas.
3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ cui tua immunditiès placere non potest. 5 Nam ego solus citiùs odoror vtrum mulier polypum, id est narium morbum habeat, an grauem hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (citiùs inquam odoror) quàm canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta secum loquitur de hac anu, exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente, nec vllam vim habente propter sui fastidium.

[10] *Indo-*

[10] *Indomitam properat rabiem ſedare:*[11] *neque illi*
Iam manet humida creta, colorq́,
[12] *Stercore fucatus crocodili: iamque*[13] *ſubando*
Tenta cubilia[14] *tectaq́, rumpit.*
[15] *Vel mea quum ſæuis agitat faſtidia verbis:*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte[16] *potes: mihi ſemper ad vnum*
[17] *Mollis opus.*[18] *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem:
Quum mihi Cous adeſſet[19] *Amintas,*
Cuius in indomito conſtantior inguine[20] *neruus,*
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?*[23] *tibi nempe.*
Ne foret[24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret[25] *mulier ſua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,*[27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæq́, leones.

10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui iam manet creta ſudore humefacta, nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo ſeipſam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili terreſtris fimo & ceruſſa (quam poeta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutem nitidam ſeruandam.
13 Clunes agitando, tranſlatio eſt à ſuibus.
14 Lecti ſtragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea ſui faſtidia increpat: ſic loqnitur, ô Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo, id eſt, validior es in illa quàm in me. 16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad vnum opus venereum. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in re venerea robuſtum, monſtrauit te inertem, i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robuſtus ex Choo ciuitate, cuius mentulæ nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ veſtes bis tinctas, Dibaphas nominat. 22 Cui, & ad cuius vſum texebantur à me vellera, i. veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem ſua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum, & vt capræ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant.
Epod. XIII.

Horrida tempeſtas[1] *cœlum contraxit, & imbres*
Niueſq́,[2] *deducunt Ioue. Nunc mare, nunc*[3] *ſyluæ*
[4] *Threicio Aquilone ſonant.*[5] *rapiamus amici*
Occaſionem de die: dumq́,[6] *virent genua,*

1 Tempeſtas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram deſcendit, vt veterum fuit opinio.

3 Eſt dictio triſſyllaba per Diæreſin. 4 Aquilone vento frigidiſsimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, conuiuandi oportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & ſtabiles. *Nam in genibus robur & vim corporis repoſuiſſe videtur.*

[7] *Et decet,*[8] *obducta soluatur fronte senectus.*
[9] *Tu vina Torquato moue Consule*[10] *pressa meo.*
[11] *Cætera mitte loqui:*[12] *deus hæc fortasse benigna*
[13] *Reducet in sedem vice. Nunc &*[14] *Achæmenia*
Perfundi nardo iuuat, &[15] *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora sollicitudinibus,
Nobilis vt grandi cecinit[16] *centaurus alumno:*
Inuicte mortalis, dea nate[17] *puer Thetide,*
[18] *Te manet Assaraci tellus, quam frigida parui*
Findunt[19] *Scamandri flumina,*[20] *lubricus & Simois.*
[21] *Vnde tibi reditum certo*[22] *subtemine Parcæ*
Rupere: nec[23] *mater domum Cærula te reuehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuq́; leuato,*
[25] *Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquijs.*

7 Et dum pariter ætas, longe abfit à nobis feueritas fenilis. 8 Soluatur fenectus à fronte in rugas contracta. 9 Tu puer promoue & profer vina ex apotheca. 10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coff. quorum nominibus notabatur vini cados. vide Od. 21. lib. 3. 11 Omitte & permitte diuis cætera, fic Od 10 lib. 1. 12 *Poeta (vt mihi videtur) amicum fuũ triftem confolatur.* 13 Deus reftituet hæc benigna viciffitudine, in priftinum ftatum. 14 Vnguento Nardino Perfico, fic dicto ab Achæmene Perfarum rege, vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inuenta à Mercurio qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præftantiffimus doctor & magifter) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia exfpectat. Affaracus fuit auus Anchifæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi eft moriendum. 22 Subtemen eft filum, quod ftamini fubtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, leuato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquijs, quæ (fc. vinum & cantus) funt ægritudinis folatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promiffos non poteft abfoluere.

[1] *MOllis inertia cur tantam diffuderit imis*
Obliuionem sensibus,
Pocula Lethæos[2] *vt si ducentia somnos*
[3] *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
[4] *Deus Deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promissum carmen, Iambos
[5] *Ad vmbilicum adducere.*

1 Ordo eft. ô candide Mæcenas, tu occidis me fæpe rogando cur mollis inertia, i. amor immiferit meis fenfibus tantam obliuionem. 2 Veluti fi biberim pocula afferẽtia fomnos Lethæos, i. lethargum quem inexpugnabile ferè dormiendi defiderium confequitur. Lethe fluuius eft infernalis cuius latices fi quis guftauerit, omnium rerum præteritarum ftatim obliuifcitus. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit 5 Finire. *Tranflatio eft ab vmbilico corporis, ad cuius formam folebant veteres librorum fuorum tegamenta vmbilicis ex ebore, ligno aut fimili materia factis, exornare.*

Non

Non aliter Samio dicuut arsisse [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui persæpe [8] *caua testudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Vreris ipse miser.* [12] *quòd si non pulchrior ignis*
Accendit obsessam [13] *Ilion,*
Gaude sorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque vno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia, vide Od. 17. lib. 1.
8 Lyra.
9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam miser.

12 Quòd si Helena, quæ incendij Troiani causa fuit, non fuit tuâ puellâ pulchrior. 13 Troiam obsessam. 14 Gaude sorte tua quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo fœminam infimæ sortis & meretricem, non vno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur. Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læsura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctiùs atque edera procera astringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infestus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonsosq; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam si quid in Flacco [11] *viri est,*
Non [12] *feret assiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec semel [15] *offensæ cedet constantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor.*

1 Dij magni sunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c.
2 Numen læsura propter periurium & fidem postea violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctiùs quàm ab edera astringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachijs mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion est astrum, cuius ortus mare ac terras tempestatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1.
8 Cur sol depingitur intonsus, vide Od. 21 lib. 1.

9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid virilitatis est in F. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Riuali meo, qui tibi potior est, quàm ego sum. 14 Quæ mihi in amore respondebit. 15 Quæ semel offenderit. 16 Si certus dolor intrârit in animum meum.

17 Apostrophe ad riualem suum.
18 Quòd spernor à Neæra.
19 Quamuis sis diues, sapiens & pulcher, *quæ sunt causæ amorū.*
20 Pactolus est fluuius Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem. vide Od. 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimum. vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim.

[17] At tu, quicunque es fælicior, atque meo nunc
Superbus incedis [18] malo,
[19] Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibiq; [20] Pactolus fluat:
Nec te Pythagoræ fallant arcana [21] renati:
Formaq; vincas [22] Nirea:
Eheu translatos [23] aliò mœrebis amores:
Ast ego vicissim [24] risero.

AD POPVLVM ROM. *Epod. XVI.*

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera ætas quæ cædem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium eiectum Romani in vrbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastraret Italiam. 6 Belli ciuilis author & dux. vide Od. 14 lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo prius consenserant. recte igitur dicuntur infideles nouis rebus, i. qui nouis rebus studebant. 8 Iuuentute cærulea, *habent enim omnes ferè Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus, propter liberos sua crudelitate in prælijs cæsos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelera, perdemus Romam quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt supra. 11 A feris solum vrbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

[1] ALtera jam [2] teritur bellis ciuilibus ætas:
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere [3] Marsi,
[4] Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
[5] Æmula nec virtus Capuæ, nec [6] Spartacus acer,
Nouisq; rebus infidelis [7] Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania [8] pube,
Parentibusq; [9] abhominatus Annibal:
[10] Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:
[11] Ferisq; rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres [12] insistet victor, & vrbem
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa [13] Quirini,
([14] Nefas videre) dissipabit insolens.

[15] *Fortè,*

[15] Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: [16] Phocæorum
Velut profugit [17] execrata ciuitas:
Agros atque lares proprios, habitandaq; fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
[18] Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus [20] in hæc: [21] simul imis saxa renarint
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] Neu conuersa domum pigeat dare [23] lintea, quando
[24] Padus Matina lauerit [25] cacumina:
In mare seu celsus procurrerit [26] Apenninus:
[27] Nouaq; monstra iunxerit libidine
Mirus amor: iuuet vt tigres [28] subsidere ceruis,
[29] Adulteretur & columba miluio:
[30] Credula nec flauos timeant armenta leones:
Ametq; salsa [31] læuis hircus æquora.
[32] Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior [33] grege. [34] mollis & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] Etrusca præter & volate littora.
[36] Nos manet Oceanus [37] circumvagus: arua, beata
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] Cererem tellus inarata quotannis,
Et [39] imputata floret vsque vinea:

15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certè melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimã condiderunt.

17 Execra ionibus vsi.

18 Sit hæc sententia nempe quo pedes ducunt, ire.

19 Bonis auibus.

20 In hæc verba iuremus scil vt nefas sit prius in patriam redire quam saxa è maris fundo enatarint. Liure nus nunquam redire.

21 Postea quam.

22 Non pigeat nauibus tum domum reuehi, quando, &c.

23 Naues ad vrbem Romam versas.

24 Galliæ fluuius.

25 Verticem montis Marini qui est in Calabria.

26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.

27 Inaudita libidine.

28 Subiacere ad coitum.

29 Et Columba coeat cum miluo.

30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At verò, quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, male ominatos, & infœlices lectulos perpetuò premat. 35 Præteruolate, id est, præterite Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersam terram circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa, semper floret.

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte pascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domum refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt in ouili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus.

Germinat & nunquam fallentis[40] *termes oliuæ*
[41] *Suamq́;*[42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis[43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic[44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq́; tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus[46] *circumgemit vrsus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus:*
Pluraq́; fœlices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus[48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:*
[50] *Vtrúmque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige[51] *pinus*
Neque impudica[52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc[53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret[55] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora[56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ære, dehinc ferro[58] *durauit sæcula: quorum*
Pijs secunda[59] *vate me datur fuga.*

52 Medea quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum socijs non huc conuertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullus astri, (vt Syrij) torret gregem. 56 Littora hominibus pijs habitanda. 57 Postquam Iupiter sæculum aureum æreo permutauerat. 58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pijs datur. 59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epod. XVII.

Petit eam vt sibi agnoscat, cuius se veneficijs superatum fingit.

1 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientiæ cedo.

IAm iam efficaci[1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per[2] *Proserpinæ.*

2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ [3] non mouenda numina,
Per atque libros carminum [4] valentium
Refixa cœlo deuocare sydera:
Canidia parce [5] vocibus tandem sacris,
Citúmque retro solue, solue [6] turbinem.
[7] Mouit nepotem Telephus Nercium,
In quem superbus [8] ordinarat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus [9] homicidam Hectorem:
[10] Postquam relictis mœnibus rex procidit
(Heu) [11] peruicacis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi [12] remiges Vlyssei,
[13] Volente Circe membra: tunc [14] mens & sonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superq; pœnarum tibi,
[15] Amata nautis multum & institoribus.
Fugit [16] iuuentas, [17] & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
[18] Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum à labore me [19] reclinat otium.
[20] Vrget diem nox, & dies noctem: [21] neque est
Leuare [22] tenta spiritu præcordia.
[23] Ergo negatum vincor vt credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Capútque Marsa [24] dissilire nœnia.
Quid ampliùs vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules.

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à suis decretis flecti, *vel*, quæ lacessita graues sumunt pœnas à peccantibus.
4 Quæ valent in terras deducere sydera cœlo detracta.
5 Parce cantionibus sua diritate execrandis.
6 Retro solue, *vel*, (vt alij volunt) retro volue, i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicũ quo mentem meam obligasti & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.
7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.
8 In quem instruxerat exercitum.
9 Hominem interfectorem, i. virum bellicosum. Intelligit, *Hectoris cadauer ab Achille canibus destinatum.*
10 Postquam relicta Troia Priamus sese ad pedes Achillis abiecit, orans, vt corpus Hectoris sibi redderet.
11 Obstinati in sententia.
12 Socij Vlyssis exuerunt setosa membra duris pellibus, i. porcorum figuras exuerunt, & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia quam nautæ & institores, homines sordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantùm mihi reliquit subnigra pelle vel ita 18 Tuis vnguentis & veneficijs canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 ὐ δυνατόν, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincor, vt nunc credam à me negatum, nempe Sabella carmina increpare pectus, i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine, Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

[25] *Nessi cruore,*[26] *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma. tu,[27] *donec cinis*
Iniuriosis aridus ventis ferar,
[28] *Cales venenis officina Colchicis.*
[29] *Quæ finis?*[30] *aut quod me manet stipendium?*
Effare:[31] *iussas*[32] *cum fide pœnas luam:*
Paratus[33] *expiare, seu poposceris*
[34] *Centum iuuencos: seu*[35] *mendaci lyra*
Voles sonari, tu pudica, tu proba,
[36] *Perambulabis astra sidus aureum.*
[37] *Infamis Helenæ Castor offensus vice,*
[38] *Fraterq; magni Castoris, victi prece*
Adempta[39] *vati reddidere lumina.*
[40] *Et tu (potes nam) solue me dementia,*
[41] *O nec paternis*[42] *obsoleta sordibus,*
Nec in sepulchris pauperum[43] *prudens anus*
[44] *Nouendiales dissipare pulueres.*
[45] *Tibi hospitale pectus, &*[46] *puræ manus:*
Tuusque venter[47] *partum eius: & tuo*
[48] *Cruore rubros obstetrix pannos lauit.*
[49] *Vtcunque fortis exilis puerpera.*

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. vide supra Epod. 3. 26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Aetna, quæ est in Sicilia, quantum ego ardeo. 27 Donec aridus cinis factus fiam ventis ludibrio. 28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.* 29 Quis terminus erit istis meis malis? 30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis? 31 Pœnas à te imperatas luam. 32 Fideliter. 33 Paratus purgare & læsam te placare. 34 Pro sacrificio tibi immolandos. 35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet si hic dicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu sidus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam Stesichorus versibus contumeliosis infamauerat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo solue me dementia quam patior. 41 Hæc palinodia seu potiùs contumelia est vrbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepultos pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, vt reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exilis, & è lecto surgis fortis puerpera, id est, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia diuulgauerat Poeta.

1 Auribus clausis & surdis. 2 Non saxa naufragis nautis sunt surdiora, quã ego sum tibi

QVid [1] *obseratis auribus fundis preces?*
[2] *Non saxa nudis surdiora nauitis*

Nep-

Neptunus alto [3] tundit Hybernus [4] salo.
[5] Inultus vt tu riseris [6] Cotyttia
[7] Vulgata, sacrum [8] liberi Cupidinis?
[9] Et Esquilini Pontifex venefici
[10] Impunè vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse [11] Pelignas anus,
Velociusq; miscuisse [12] toxicum,
[13] Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata [14] misero vita ducenda est, in hoc,
[15] Nouis vt vsque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis [16] infidus pater,
[17] Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus [18] aliti:
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[19] Voles modò altis desilire turribus,
Modò ense pectus [20] Norico recludere:
[21] Frustraq; vincla gutturi innectes tuo,
[22] Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor [23] humeris tunc ego inimicis eques:
Meæq; terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere [24] cereas imagines,
Vt ipse nosti curiosus, & [25] polo
Deripere Lunam [26] vocibus possum meis,
Possum crematos [27] excitare mortuos,
[28] Desideriq; temperare poculum:
[29] Plorem artis in te nil habentis exitum?

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar vt tu impunè deriseris.
6 Cotyttia id est, sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinē vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex lactus veneficiorum quæ tracto extra portam Esquilinam, *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiárne vt sine vindicta me vrbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.*
12 Presens venenū miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs, quàm optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hoc.
15 Vt semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modò optabis des. &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 16. lib. 1. 21 Frustra, quia non morieris. 22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam viuas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI CARMEN * SÆCVLARE, PRO Imperij Romani incolumitate.

PHœbe, ſyluarumq́,[1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore ſacro:
Quo[4] Sibyllini monuere[5] verſus,
Virgines[6] lectas, pueroſq́, caſtos,
Dys,[7] quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol,[9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas,[11] aliuſq́, & idem
Naſceris:[12] poſſis nihil vrbe Roma
[13] Viſere maius.
Ritè maturos aperire partus
Lenis[14] Ilithyia, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis
[17] Diua, producas ſobolem: patrumq́,
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, proliſq́, nouæ feraci
[18] Lege marita.
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referatq́, ludos,
[20] Ter die claro, totieſq́, grata
Nocte frequentes

* Carmen ſæculare fuit à Pöeta compoſitum, vt caneretur ludis ſæcularibus qui centeſimo decimo quoque anno fieri ſolebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna ſunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus feſtis & ſæcularibus.
4 Verſuum Sybillinorum authoritas multùm valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras
7 Quibus Roma placuit ſeptem colles ſuo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab heſterno videris naſci hodie, tamen idem es & ſemper vnus.
12 Vtinam poſsis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempeſtiuis, vide Od. 22. lib. 3. 15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus. 16 Seu mauis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, ſic humor Lunæ nutrit & gignit. 17 O diua, te rogamus vt producas ſobolem Romanam, vtque proſperes Senatus conſulta ſuper fœminis in matrimonio collocandis, & ſuper lege maritali, quæ ſit ferax prolis nouæ. 18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Conſules de maritandis ordinibus, Auguſto imperium tenente. 19 Precamur vt certus orbis (i. ſæculum quod continet 110 annos) cantus referat & ludos ſæculares. 20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.

[21] Vóſque

[21] Vósque veraces cecinisse Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilisq́; rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] Fertilis frugum pecorisq́; tellus
Spicea donet [23] Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] Et Iouis auræ.
[25] Condito mitis placidusq́; telo
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] bicornis audi
Luna puellas:
[27] Roma si vestrum est opus, [28] Iliæq́;
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] Iussa pars mutare lares & vrbem
[30] Sospite cursu:
[31] Cui per ardentem [32] sine fraude Troiam,
Castus Æneas [33] patriæ superstes
[34] Liberum muniuit iter, daturus
Plura [35] relictis:
Dÿ probos mores docili [36] iuuentæ,
Dÿ senectuti placidæ quietem,
[37] Romulæ genti date remq́; prolemq́;
Et decus omne.
[38] Quique vos bobus veneratur [39] albis
Clarus Anchisæ Venerisq́; sanguis,
Imperet [40] bellante prior, iacentem
[41] Lenis in hostem.
Iam mari terraq́; [42] manus potentes
Medus [43] Albanasq́; timet secures:
Iam Scythæ [44] responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in ijs quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iam transactis, & stabilis rerum terminus id seruet, quod semel à vobis dictum est, nempe vt Rom. imperium permaneat in perpetuũ, iuxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi &c.*

22 Tellus frugibus abundans & pecore.

23 Agricolæ Cererem corona spicea donabant, propter frugum vbertatem.

24 Aër salubris.

25 Recondito telo & è manibus tuis abiecto.

26 Luna præsertim triduana, bicornis apparet.

27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis, Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia nouas collocauit.

28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.

29 Iussa ab Apolline.

30 Saluo cursu & secundis velis.

31 Turmæ Troianę.

32 Sine vitæ noxa.

33 Existens incolumis, patria sua incensa.

34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes*, Virg.

35 Suis Troianis (quos secum in Italiam adduxit) daturus plura quàm in patria amissa reliquerant.

36 Iuuenibus ad discendum aptis.

37 Romanę genti date diuitias & liberos & omnem imperij maiestatem.

38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris.

39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ ijs conueniunt.

40 Superiore hoste bellum inferente.

41 Misericors in hostem deuictum.

42 Potentiam Romanam.

43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia.

44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Augusto amicitiam petunt.

Iam fides, & pax, & honor, pudórq;
Priscus, [45] & neglecta redire virtus
Audet: apparétque beata pleno
[46] Copia cornu.
[47] Augur & fulgente [48] decorus arcu
Phœbus, [49] acceptúsque nouem Camœnis,
Qui [50] salutari leuat arte fessos
[51] Corporis artus:
[52] Si Palatinas videt æquus arces,
Rémque Romanam, Latiúmque [53] fœlix,
[54] Alterum in lustrum meliúsque semper
[55] Proroget æuum.
Quæque Auentinum tenet [56] Algidúmque
[57] Quindecim Diana preces virorum
[58] Curet, & votis puerorum amicas
[59] Applicet aures.
[60] Hæc Iouem sentire deósque cunctos,
Spem bonam certámque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] chorus & Dianæ
Dicere laudes.

45 Virtus superiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum vbertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Diuinus Apollo qui à Ioue vaticinationem habuit.
48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Musicam.
50 Arte Medicinali. Ouid. *Inuentum medicina meum est, opiferque per urbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.*
53 Propitius.
54 In alteram & semper meliorem ætatem.
55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo est. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, spem bonam & certam domum reporto, Iouem & omnes deos hæc sentire, id est, hæc velle & approbare.
61 Quamuis chorus ex multis personis consistat, vnius tamen personam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyræ primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] *QVi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem*
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors obiecerit, [5] illa
Contentus viuat? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] grauis annis
Miles ait, multo [8] iam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] *Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.*
Agricolam laudat iuris legumq́; peritus,
[12] *Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat.*
[14] *Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbem est*
Solos fœlices viuentes clamat in vrbe.
[16] *Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem*
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis: eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus. [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio quæ certo consilio, iudicioque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia viuendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iurisconsultum consulit. Angl. a client.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl. hauing put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt delassare valeant, &c.
17 Clamosum causidicum, vel, Philosophum quendam qui libros aliquot conscripserat satis verbosos.
18 Tu modò iurisconsultus, eris rusticus.
19 Abito.
20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 *Quid*

[21] Quid statis? [22] nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratas [23] buccas inflet? neque se fore posthac
Tam facilem dicat, [24] votis vt præbeat aurem?
Præterea, ne sic, [25] vt qui iocularia, ridens
Percurram, quanquam [26] ridentem dicere verum
Quid vetat? vt pueris [27] olim dant [28] crustula blandi
Doctores, elementa velit vt discere prima,
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] Ille grauem duro terram qui vertit aratro:
[30] Perfidus hic caupo, miles, nautæq; per omne
Audaces mare qui currunt: [31] hac mente laborem
Sese ferre, [32] senes vt in otia tuta recedant,
Aiunt, quum sibi sunt congesta [33] cibaria: sicut
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest, atque addit aceruo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] futuri.
Quæ, [35] simul inuersum contristat [36] Aquarius annum
Non vsquam [37] prorepit: & illis vtitur [38] antè
Quæsitis, sapiens: quum te neque feruidus æstus
[39] Demoueat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, [40] dum ne sit te ditior alter.
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] defossa [42] timidum deponere terra?
[43] Quòd si comminuas, vilem redigatur [44] ad assem.
[45] At ni id fit, quid habet pulchri constructus aceruus?
Millia frumenti tua [46] triuerit area centum,
Non tuus [47] hoc capiet venter [48] plus quàm meus: vt si
[49] Reticulum panis [50] venales inter onusto
Fortè vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nihil portarit. [51] vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viuenti, [52] iugera centum an

21 Cur non disceditis?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfide perquisiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluuiis & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17 Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Vtitur æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altius fossa.
42 Timentem vti pecuniis, ne amittas.
43 Responsio auari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatij replicatio, Nisi aurum tuum minuatur &c.
46 Quamuis area tua triuerit (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non es hoc, non ideo. 48 Quàuis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios seruos. 51 Responde ô auare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri iugera.

Mille

Mille aret.[53] *at suaue est ex magno*[54] *tollere aceruo.*
[55]*Dum ex paruo nobis tantundem*[56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes[57] *cameris*[58] *granaria nostris?*
[59] *Vt tibi si sit opus*[60] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere.[61] *eo fit,*
Plenior vt si quos delectat copia[62] *iusto,*
Cum ripa simul[63] *auulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget[64] *quanto est opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in vndis.
At[65] *bona pars hominum, decepta*[66] *cupidine falso,*
Nil satis est, inquit:[67] *quia tanti, quantum habeas, sis.*
Quid facias[68] *illi?*[69] *iubeas miserum esse libenter,*
[70] *Quatenus id facit. vt*[71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere[72] *voces*
Sic solitus: Populus me[73] *sibilat, at mihi plaudo.*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina.[75] *quid rides? mutato nomine*[76] *de te*
Fabula narratur: congestis vndique[77] *saccis*
Indormis[78] *inhians: & tanquam parcere*[79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere[80] *tabellis.*
Nescis[81] *quo valeat nummus? quem præbeat vsum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82] *Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesq; diesq;,*
Formidare malos fures, incendia, seruos,
[84] *Ne te compilent fugientes:*[85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optârim[86] *pauperrimus esse bonorum:*
At si condoluit[87] *tentatum frigore corpus,*

53 Auari responsio. 54 Sumere. 55 Poeta iterum interrogat auarum. Est quasi dialogus inter duos. 56 Sumere côcedas. 57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant. 58 Horrea. 59 Exempli causa. 60 Liquoris vel aquæ vrna. 61 Ex eo fit. 62 Quàm par sit. 63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ fluuius. 64 Quantum naturæ necessitas postulat. 65 Maior pars. 66 Vitiosa cupiditate. 67 Quia tantus tibi defertur honos, quâtum habeas, i. pro diuitiarum magnitudine. 68 Qui in tali sententia est côstitutus. 69 Permitte vt sit miser, animo æquo miseriam suam ferens. 70 Quamdiu id facit. 71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen sua gaudens. 72 Obloquia populi. 73 Homines gratiosos theatrum ingredientes, populus plausu excipiebat: malos verò exsibilabat. 74 Tantalus sitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O auare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen ijs vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem sacci euacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecunijs. 81 Nescis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana sine dolore carere non possit. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum vsum. 84 Ne fugitiui tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse sollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me cruciat. 87 Corpus malè affectum morbo ex frigore contracto.

[88] *Aut alius casus lecto te affixit:* [89] *habes qui*
[90] *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
[91] *Suscitet,* [92] *ac reddat natis charisq; propinquis?*
[93] *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
[94] *Miraris,* [95] *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
At si cognatos, [96] *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruaréque amicos:
Infœlix operam perdas: vt si quis [97] *asellum*
In campo doceat [98] *parentem currere frænis.*
Denique sit finis [99] *quærendi: quóque habeas* [1] *plus,*
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias, [2] *parto quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
[3] *Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo meliùs vestiret: ad vsque
Supremum [4] *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc [5] *liberta securi*
Diuisit [6] *medium,* [7] *fortissima Tyndaridarum.*
[8] *Quid mi igitur suades? vt viuam* [9] *Mænius? aut sic*
[10] *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis [11] *componere. non ego, auarum*
Quum veto te fieri, [12] *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter [13] *Tanaim quiddam socerúmque Viselli.*
[14] *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
[15] *Quos vltra citráq; nequit consistere rectum.*
[16] *Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus*
[17] *Se probet, ac potiùs laudet* [18] *diuersa sequentes?*
Quódque aliena capella gerat distentius vber

88 Aut alius morbus ad lectum te deiecit.
89 Ironicè hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O auare, tu omnibus adeo es odiosus vt nemo te saluum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum.
95 Cum tu omnia minoris facias quàm pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere.
98 Obedientem frænis, i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vel, rei quæsitæ.*
1 Plus quàm ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod auide cupiebas.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia quæ Agamemnonem interfecit.

8 Loquitur auarus Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus? 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum spadonem, &c. & socerum Viselli herniosum multùm interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eò vnde reuersus sum, reuertor, nempe, vt nemo forte sua contentus viuat. 17 Vt ne nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia.

[19] Tabescat? neque se maiori [20] pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
[21] Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt cum carceribus [22] missos rapit [23] vngula currus,
Instat equis auriga [24] suos vincentibus, illum
[25] Præteritum temnens [26] extremos inter euntem.
Inde fit [27] vt rarò, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
[29] Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
[30] Compilasse putes, verbum non ampliùs addam.

19 Et mœrore contabescat quod aliena,&c.
20 Sed cum diuitioribus,quos assidue superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos è carceribus patefactis,vbi stant equi ad currendum parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis.

24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterijt. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt rarò reperire queamus aliquem qui,&c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exsaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i.libros qui in scripijs reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] AMbubaiarum collegia, [2] pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, [3] balatrones: hoc genus omne
Mœstum ac solicitum est cantoris morte [4] Tigelli.
Quippe [5] benignus erat. contrà [6] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramq; famem depellere possit.
[7] Hunc si perconteris, aui cur atque parentis
[8] Præclaram ingrata [9] stringat malus ingluuie rem,
Omnia [10] conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quòd [11] parui nolit haberi,
Respondet: laudatur [12] ab his, culpatur [13] ab illis.
[14] Fufidius [15] vappæ famam timet ac nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti [16] mercedes exsecat: atque

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum viliũ ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi, sic dicti à Seruilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius sc.auarus metuens ne,&c.
7 Alium,nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deuoret sine vlla grata satietate.
10 Nummis fœnori

acceptis pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alij laudabunt. 13 Alij vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi, vide Sat.1. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto

Quanto [17] perditior quisque est, [18] tanto acrius vrget.
Nomina [19] sectatur, modò [20] sumpta veste virili,
Sub patribus [21] duris: trionum, Maxime, quis non,
Iupiter, exclamat, simulatq; audiuit? [22] at in se
Pro quæstu [23] sumptum facit. hic, vix credere possis
[24] Quàm sibi non sit amicus: ita vt [25] pater ille, Terenti
[26] Fabula quem miserum nato vixisse [27] fugato
Inducit, non se peius cruciauerit [28] atque hic.
[29] Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet: illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] demissis ambulat: [31] est qui
Inguen ad obscœnum [32] subductis vsque facetus:
[33] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius [34] hircum.
[35] Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse [36] nisi illas
Quarum subsuta talos tegat [37] instita veste:
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice [38] stantem.
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] Macte
Virtute esto, [40] inquit sententia dia Catonis.
Nam simulac [41] venas inflauit tetra libido,
[42] Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas
[43] Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, [44] mirator cunni Cupiennius albi.
Audire est operæpretium, [45] procedere rectè
Qui mœchis non vultis, [46] vt omni parte laborent:
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.
[48] Hic se præcipitem tecto dedit: [49] ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] pro corpore nummos:
Hunc [51] perminxerunt calones. quinetiam illud

17 Quanto luxuriosior & negligentior.
18 Tanto grauiore vsura onerat.
19 Nomina adolescentium inuestigat in mercatorum libris.
20 Cum à pædagogis sunt liberi, post annum ætatis XVI.
21 Quorum patres sunt duri & preparci.
22 Aliquis fortasse sic excusabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quæstui parem, i ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum.
24 Dum res necessarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 Quàm hic fœnerator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est, & risum mouet.
32 Tunicis sursum ductis & tam breuibus, vt vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaues odores efflantur. Ang. Pomanders.
34 Tetrum odorem olet.

35 Nulla est mediocritas. 36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cuius imam partē instita, i fasciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Posteaquam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albā stolā amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat, &c. 48 A tecto se præcipitauit vt insequentes effugeret. 49 Crispus Salustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 Pudicitiam ei arripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo vide Astroph. in Nebulis.

Accidit

Accidit, vt cuidam testes [52] caudamq́ salacem
Demeteret ferrum.[53] iure, omnes: [54] Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe [55] secunda?
Libertinarum dico: Sallustius [56] in quas
Non minùs insanit, quàm qui [57] mœchatur.[58] at hic si,
[59] Quà res, quà ratio suaderet,[60] quàque modestè
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] satis esset, nec sibi damno
Dedecoriq́ foret. verùm hoc se amplectitur [62] vno,
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] amator Originis ille
Qui patrium [64] mimæ donat fundúmque larémque,
Nil fuerit mi ([65] inquit) cum vxoribus vnquam alienis.
[66] Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: vnde
[67] Fama malũ grauius,[68] quã res, trahit. an tibi abundè
[69] Personam satis est, non illud [70] quicquid vbique
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] oblimare, malũ est vbicunque: quid inter-
Est in matrona, ancilla, peccésue [72] togatã?
Villius in [73] Fausta, Syllæ [74] gener (hoc miser vno
[75] Nomine deceptus) pœnas dedit vsque, superque
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus [76] fore, quum [77] Longarenus foret intus.
[78] Huic si [79] mutonis verbis [80] mala tanta videntis
Diceret hæc animus:[81] Quid vis tibi? nunquid ego à te
[82] Magno prognatum deposco Consule cunnum,
Velatúmque [83] stola,[84] mea quum conferbuit ira?
[85] Quid responderet? [86] Magno patre nata puella est.
[87] At quanto meliora monet,[88] pugnantiaq́ istis,
Diues opis natura suæ. si tu modo [89] rectè

52 Vt ferro mentulam abscinderent.
53 Omnes, iure factum id esse dicebãt.
54 Galba iurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum. 1. matronarum, 2. libertinarum, 3 ancillarum.
56 In quas libertinas
57 Quàm qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quo modo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet, i amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quàm res familiaris.
69 Personam matronæ euitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgò exposita quę toga vtebatur, vt à matronis stolatis distingueretur. 73 In Fausta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non gener reuera, sed ita appellatus quòd Syllæ filiam stuprasset. 75 Hanc vnam ob causam, quòd nobilis viri filiam & matronam appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio fœlicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet quàm tu ô Villi. 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione viuere.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[90] *tuo vitio, rerumne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier: [91] *unde laboris*
Plus hauririre mali est, quàm ex re decerpere fructus:
[93] *Nec magis huic inter niueos viridesq́; lapillos,*
([94] *Sit licet hoc Chærinte* [95] *tuũ) tenerũ est femur, aut*
Rectius: [96] *atque etiam melius persæpè togatæ. (crus*
Adde huc, quòd [97] *mercem sine fucis* [98] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid [99] *honesti est,*
[1] *Iactat, habetq́; palam,*[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur, [3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem* [5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi [6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplêre oculis,[9] *Hypsea cæcior, illa*
Quæ mala sunt [10] *spectes.*[11] *ó crus, ó brachia!*[12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem,[14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni [15] *Catia est,*[16] *demissa veste tegentis.*
Si [17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:*
Custodes,[20] *lectica,*[21] *ciniflones, parasitæ,*
Ad talos [22] *stola demissa, & circundata* [23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi* [25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre* [27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias fieri, preciumq́;* [30] *auellier, antè*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, i. ex coitu cum matrona.
92 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quàm togatæ.
94 Apostrophe ad Chærinthum puerũ formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuũ nempe vniones & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium est.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorẽ cupientem, quod accideret, si emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam.

12 Verba sunt eiusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, vel, vt alij volunt, magnas. 14 Non cętera membra. 15 Catia, quamuis matrona vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultas potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solui.

Quàm

Quàm mercem ostendi? [31] *leporem venator vt alta*
In niue sectatur, [32] *positum sic tangere nolit:*
Cantat [33] *& apponit, meus est amor huic similis: nam*
[34] *Transuolat in medio posita,* [35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiscéne versiculis speras tibi posse dolores,*
Atque [37] *æstus, curasq́, graues è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus statuit natura modum? [38] *quem*
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere [39] *plus prodest,* [40] *& inane abscindere soldo?*
Num, tibi quum fauces vrit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter
Pauonē, Rhombūq́? [41] *tument tibi quū inguina: num si*
Ancilla aut verna est præstò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namque* [44] *parabilem amo Venerē, facilemq́,*
[45] *Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait: [46] *sibi, quæ neque magno*
Stet pretio, neque cunctetur, quum est iussa, venire.
Candida [47] *rectaq́, sit:* [48] *mūda hactenus, vt neq́,* [49] *longa,*
Nec magis [50] *alba velit, quàm det natura, videri.*
[51] *Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi læuum,*
[52] *Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure* [54] *recurrat:*
Ianua [55] *frangatur, latret canis: vndique magno*
Pulsa domus strepitu resonet: [56] *vel pallida lecto*
Desiliat mulier: miseram se [57] *conscia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,* [59] *doti deprensa, egomet* [60] *mi.*
[61] *Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:*
[62] *Ne nummi pereant,* [63] *aut pyga, aut denique fama.*

31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum.
32 Leporem sic appositum, i. sine labore venationis sibi appositum.
33 Et leporem sic captum sibi apponi iubet.
34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere.
35 Et matronas petit, quas difficile est assequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodest.
39 Quàm cupiditates habere non necessarias.
40 Et superuacaneas cupiditates à necessarijs resecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Distentione membri virilis.
43 Ego certè non ita faciam.
44 Quæ facilè parari potest.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres responsiones, nempe, 1. post paulò veniam 2. sed maiori pretio. 3. si modò exierit vir: hanc Philodemus ait Gallis euiratis Cybeles sacerdotibus relinquendā vt qui faciliùs eius moram ferre possint. 46 Sibi optabat eam.
47 Non gibbosa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerussa malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum in meis est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli, & instar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In libertinę amore. 54 Aliquid suspicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona misere pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla culpę herilis conscia. Angl. the maid-bawd. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor à viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne pereat pyga, i. ne nates vapulent, *aut vt alij volunt,* ne patiar raphanisnum, de quo suprà.

 [64] De-

64 Deprehendi in adulterio miserum est. [64] Deprendi miserum est: [65] Fabio vel iudice vincam.

65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplum leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

Omnibus hoc vitium est cantoribus,[1] inter amicos
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
[2] Iniussi nunquam desistant.[3] Sardus habebat
Ille Tigellius[4] hoc.[5] Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam[6] patris, atque suam, non
Quicquam proficeret.[7] si collibuisset,[8] ab ouo
Vsque[9] ad mala[10] citaret, Io Bacche, modò[11] summa
Voce, modò hac resonat[12] chordis quæ quattuor ima,
[13] Nil æquale homini fuit illi.[14] sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[15] Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem seruos: modò reges atque[16] tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17] Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat.[18] Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullàne habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet, Heu tu,
(Quidam ait)[20] ignoras te? an vt ignotum[21] dare nobis
Verba putas?[22] Egomet mi ignosco. Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala[23] lippus inunctis,

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulij Cæsaris, patris sui per adoptionem.
7 Et si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vsque ad poma, i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmẽ aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens Io Bacche.
11 Modò voce acutissima, modò grauissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpe currebat, velut fugiens hostem.
15 Sępe tardus incedebat, velut, virgines κανηφόροι.

16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic, qui paulò ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non nouisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cuius oculi sunt vncti.

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut serpens[24] *Epidaurius? at tibi con-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi. (trà*
Iracundior est paulò,[26] *minus aptus acutis*
Naribus[27] *horum hominum: rideri possit, eo quòd*
[28] *Rusticiùs tonso toga defluit,*[29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam.[30] *at tibi amicus: at ingeniũ ingens*
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim*
Natura, aut etiam[32] *consuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis vrenda filix innascitur agris.*
[34] *Illuc prauertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia[35] *decipiunt cœcum vitia, aut etiam ipsa hac*
Delectant: veluti Balbinum[36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen[37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire.[39] *strabonem*
Appellat[40] *pætum pater: & pullum,*[41] *malè paruus*
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
[42] *Sisyphus:*[43] *hunc, varum, distortis cruribus: illum*
[44] *Balbutit scaurum, prauis fultum malè talis.*
Parciùs hic viuit:[45] *frugi dicatur: ineptus*
Et iactantior hic paulo est:[46] *concinnus amicis*
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:*[48] *simplex fortisq; habeatur.*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At, nos virtutes ipsas[50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas[51] *incrustare.*[52] *probus quis*
Nobiscum viuit? multum est[53] *demissus homo.*[54] *illi*

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt sint aliqui, qui velint inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominũ dicaciũ, quorũ scommata ferre non potest.
27 Qui hodie viuũt.
28 Quòd illi imperitiùs tonso toga male est composita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, numqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assiduitas peccandi.
33 Sic animus sine philosophiæ cultura scatet vitijs.
34 Nos eò vertamus priusquã de amicorũ officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cœcum &c.
35 Non animaduertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars imposuisset.
38 Vt pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonij triumuiri staturæ vix bipedalis, sed ingenij acutissimi.
43 Hunc qui distorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum, i. habentẽ talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Liberè veritatẽ eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Feruentior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abiectus dicitur à nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) eum pinguem appellamus, i. crassum & rudẽ.

Tardo, cognomen pinguis damus.[55] *hic fugit omnes*
Insidias, nulliq; malo latus[56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur,*[58] *vbi acris*
Inuidia atque vigent vbi[59] *crimina)*[60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumq; vocamus.
[61] *Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) vt fortè legentem
[62] *Aut tacitum impellat quouis sermone*[63] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus[64] *iniquam.*
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis[65] *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus[66] *hisce*
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet, hac lege,[67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus[68] *proprijs offendat amicum,*
Postulat, ignoscat[69] *verrucis illius. æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] *Denique,*[71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisq; suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita supplicijs delicta[73] *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq;[74] *ligurierit ius,*
In cruce suffigat:[75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur.*[77] *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi[78] *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt[79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes[80] *misero venere*[81] *calendæ,*
[82] *Mercedē aut numeros*[83] *unde vnde extricat: amaras*
[84] *Porrecto iugulo historias, captiuus vt audit.*
Comminxit lectum[85] *potus: mensáue catillum*

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis interturbator.
64 Grauissimā legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cùm sint vitijs plures, inclinet, id est, faueat.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eandē æquitatē inueniet.
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 Æquo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuiter exorbuerit.
75 Labeo iurisperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Augustū.
76 Inter sapientes.
77 Furiosius, quod fecit dominus, quā quod seruus admisit.
78 Quod nisi ignoscas.
79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem.
80 Debitori.
81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores, vide Epod. 2.
82 Vsuram.
83 Alicunde parat.
84 Quasi iugulari mallet, quàm Drusonis historias audire.
85 Amicus tuus bene potus.

Euandri

Euandri manibus [86] *tritum deiecit:* [87] *ob hanc rem,*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] *fide?* [90] *sponsumve negarit?*
[91] *Queis paria esse ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quũ ventũ [93] *ad verũ est: sensus* [94] *moresq; repugnant*
Atque ipsa vtilitas, iusti [95] *propè mater & æqui.*
Quum prorepserunt [96] *primis animalia terris,*
Mutũ & turpe [97] *pecus,* [98] *glandẽ atque cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ pòst fabricauerat [2] *vsus.*
Donec verba, quibus voces sensusq; [3] *notarent,*
Nominaq; inuenere. dehinc [4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta [10] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si [11] *fastosq; velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto [12] *secernere iniquum,*
[13] *Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem vt peccet idemq;*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus diuûm sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt [19] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta* [22] *latrocinijs, & magnis parua mineris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*

86 Catinũ antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos
87 Quia catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fidei.
90 Promissum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidam puniunt.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia, i. homines. Hypallage est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.
13 Quo modo potest separare bona à malis.
14 Nec ratio probabit.
15 Vt tam grauiter peccet.
16 Qui noctu rẽ sacrã furatus fuerit.
17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis.
18 Loro dignum.
19 Vt minore supplicio afficias.
20 Non vereor, ne id facias.
21 Furta clanculum fiunt.
22 Latrocinia sunt violentæ direptiones.
23 Quum mineris pœna simili te amputaturum parua cum magnis flagitijs.

Permittant homines.[24] *Si diues, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26]*Non noſti quid pater, inquit,*
[27] *Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam*
Nec ſoleas fecit: [28] *ſutor tamen eſt ſapiens.*[29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes,[30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto inſtrumento artis, clauſaq; [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *ſapiens operis ſic optimus omnis*
Eſt opifex ſolus, ſic rex.[34] *vellunt tibi barbam*
Laſciui pueri: quos tu niſi [35] *fuſte coerces,*
Vrgeris turba circum te ſtante: miſerq;
[36] *Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quiſquam* [39] *ſtipator, ineptum*
Præter [40] *Criſpinum, ſectabitur: & mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccauero [41] *ſtultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Priuatuſq; magis viuam* [44] *te rege beatus*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe ſapientem eſſe omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num noſti? &c.
27 Chryſippus vaferrimus Stoicorum ſomniorum erat interpres.
28 Poteſtate non vſu.
29 Quò iſtuc pertinet?
30 Poteſt tamen canere.
31 Alfenus ex ſutore, iuriſconſultus clariſsimus euaſit.
32 Clauſâ ſutrina.
33 Ordo eſt. ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis.
34 Adeo ſtultè loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelioſi illudant.

35 Niſi abigis baculo tanquam ſceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non a rege ſed ab vno de multis. 38 Non re vêra rex, ſed ſecundùm Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Criſpinum Stoicum. 41 Per ſtultitiam. 42 Et viciſsim. 43 Et nôn rex. 44 Qui te regem putas. *Senſus eſt.* Quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui vnicam habet ſtipatorem, ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua autem Scripta non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitij alicuius conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm iocosè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

[1] *EVpolis, atque Cratinus, Ariſtophaneſq; poetæ,*
Atque alij quorum comœdia [2] *priſca virorum eſt:*

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca erat paulo maledicentior quàm vt aures hominum ferre poſſent.

Si quis erat dignus [3] *describi, quòd malus, aut fur:*
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] *Famosus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hinc omnis pendet* [6] *Lucilius, hosce sequutus,*
[7] *Mutatis tantùm pedibus numerisq;: facetus,*
[8] *Emunctæ naris, durus componere versus.*
Namque fuit [9] *vitiosus. in hora sæpe ducentos*
[10] *Vt magnum, versus dictabat,* [11] *stans pede in vno.*
[12] *Quum flueret lutulentus,* [13] *erat quod tollere velles.*
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] *Scribendi rectè.* [15] *nam vt multum, nil moror, ecce,*
Crispinus [16] *minimo me prouocat:* [17] *accipe si vis,*
Accipe iam tabulas, detur nobis [18] *locus, hora,*
[19] *Custodes: videamus vter plus scribere possit,*
[20] *Dij bene fecerunt, inopis me quódque pusilli*
Finxerunt animi, raró & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusas* [22] *hircinis follibus auras,*
[23] *Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,*
Vt mauis, imitare. beatus [24] *Fannius,* [25] *vltro*
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] *timentis: ob hanc rem,*
Quòd sunt quos [27] *genus hoc minimè iuuat: vtpote plu-*
Culpari dignos, [28] *quemuis media erue turba: (res*
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] *Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti splendor, stupet Albius* [31] *ære:*
Hic mutat merces surgente à sole, [32] *ad eum quo*
Vespertina tepet regio: quin [33] *per mala præceps*
Fertur, vti puluis collectus [34] *turbine, nequid*
[35] *Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.*

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore breuissimo.
12 Cùm versus profunderet inuenustos.
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignúm.
14 Vt rectè scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterű contemptim in certamẽ prouocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis.
18 In quo scribamus.
19 Nec aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.

24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vnà cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitiuum in possessiuo subintelligitur.* 27 Hoc genus poematis, sc. satyræ. 28 De medio populo quemuis in medium producito. 29 Alius est adulter qui matres familias tantùm sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.

[36] *Omnes*

[36] *Omnes hi metuunt* [37] *versus, odere poetas,*
[38] *Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum*
[39] *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel [40] *chartis illeuerit, omnes*
[41] *Gestiet à furno redeuntes scire,* [42] *lacúque,*
Et pueros, & anus. [43] *agedum, pauca accipe contrà.*
Primùm ego me illorum, [44] *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim [45] *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
[46] *Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, [47] *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, [48] *comœdia, necne poema*
Esset, [49] *quæsiuere: quòd* [50] *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd [51] *pede certo*
[52] *Differt sermoni* [53] *sermo merus.* [54] *at pater ardens*
[55] *Sæuit, quòd meretrice* [56] *nepos insanit amica*
Filius, vxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet [57] *ante*
Noctem [58] *cum facibus. nunquid* [59] *Pomponius istis*
[60] *Audiret leuiora,* [61] *pater si viueret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
[62] *Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem*
Quo [63] *personatus pacto pater.* [64] *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si (est,
[65] *Tempora certa modosq;: & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens vltima primis:
[66] *Non, vt si soluas,* POSTQVAM DISCORDIA TETRA

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. Metaphorâ ductâ à boue cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moueat risum profusum sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrorum scriptores dicta fuerant.
44 Ijs, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quam versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdię stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.
51 Ac definito numero.
52 Differt ab oratione soluta *differt pro dissidet, cum datiuo ponitur.*
53 Solus sermo verbis puris perscriptus.
54 Est antipophora ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem.
55 Irascitur vt Demea apud Terentium.
56 Luxuriosus heluo.
57 Claro die.
58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas.
59 Pompo. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens.
60 Imò æquè asperè obiurgaretur.
61 Pomponij pater.
62 Quem versum.
63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet.
64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c.
65 Syllabarum quantitatem.
66 Non ita inuenies, quemadmodum si solus hunc versum Ennianum, sc. post quam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT,
Inuenias etiam [67] *disiecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *alias, iustum sit necne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene si quis*
[76] *E puris viuat manibus, contemnat vtrumque.*
[77] *Vt sis tu similis Cœli Berríque, latronum,*
[78] *Non ego sim capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos.*
[81] *Queis manus insudet vulgi, Hermogenísque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbiuis, corámue quibuslibet [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] *quique lauantes:*
[86] *Suaue locus voci resonat conclusus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. Lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio prauus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*
Qui captat risus hominum, famámque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane caueto.*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos.*
E quibus vnus auet [2] *quauis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquã: post, hunc quoq; potus,*

67 Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus vtrum satyra & comœdia sint poema? *quod Horatius non dubitat.*
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à te & Romano.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus sic & Caprius.
73 Assiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accusatorijs, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à scelere puris.
77 Quamuis tu sis similis Cœli, &c.
78 Si ego sum accusatoribus dissimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis, Horatij consuetudinem improbans. At multi sunt, &c.
85 Lauantes in balneis.
86 Locus cameratus in balneis suauiter voci resonat.
87 Leues poetas hoc iuuat.
88 Stultè.
89 Tempore incongruo.
90 Data opera.
91 Hoc mihi obijcis.
92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus.
93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines perniciosi.
94 Immoderatos risus.
95 Dicax significat iocosum cum mordacitate. Angl. a scoffing iester.
96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit.
97 Arcana.
98 Hic est perniciosus & infœlix.
99 Lectis discubitorijs.
1 Duodecim conuiuas in vno triclinio.
2 Quauis ratione cunctos dicterijs & salibus aspergere.
3 Præter conuiuij magistrũ.
4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ.
5 Conuiuatorem etiam maledictis insectatur, cum potus est.

Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber:*
[8] *Hic tibi comis, & vrbanus, libérque videtur,*
[9] *Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,*
[10] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*
[11] *Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua*
De Capitolini furtis iniecta [12] *Petilli*
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] *Me Capitolinus* [14] *conuictore vsus amicó-*
que à puero est, causaq́; mea permulta rogatus
Fecit: &, incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] *iudicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis, hæc est*
[17] *Ærugo mera.* [18] *quod vitium procul abfore* [19] *chartis,*
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possum aliud, verè promitto. liberius si
Dixero quid si fortè iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insueuit [20] *pater optimus hoc me,*
[21] *Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.*
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] *vt malè viuat filius? vtque*
Barrus inops? [23] *magnum documentū, ne* [24] *patriam rem*
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas, concessa quum venere vti*
Possem, Deprensi non bella est fama [27] *Treboni,*
Aiebat. [28] *sapiens, vitatu quidque petitu*
Sit melius, [29] *causas reddat tibi: mi satis est, si*
[30] *Traditum ab antiquis morem seruare, tuamq́;*
Dum [31] *custodis eges, vitam famamq́; tueri*
Incolumem possim. [32] *simulac durauerit ætas*
Membra animumq́; tuum, [33] *nabis sine cortice. sic me*

6 Bacchus veritatē dicere cogit.
7 Bacchus, pro vino.
8 Hic, quem proximè descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his vtens verbis, Me capit, &c.
14 Conuiua & familiari.
15 Quod non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odij est. Metap. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inferebat hæc bona in me, vel pater meus insuescendo docuit. me hoc:
21 Vt quæque vitiorum fugerē ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam.
25 Sectanus erat turpis mœchus. 26 Matronas. 27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatij pater) causas reddet. 29 Rationes. 30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare. 31 Pædagogi. 32 Postaquam ætas corroborauerit membra. 33 Alienis præceptis non egebis, Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

34 For-

[34] Formabat puerum dictis: & siue iubebat
Vt facerem quid,[35] habes autorem quo facias hoc:
[36] Vnum ex iudicibus selectis [37] obijciebat:
Siue vetabat:[38] An hoc inhonestum & inutile factu
Nécne-sit, addubites,[39] flagret rumore malo quum
Hic atque ille? [40] Auidos vicinum funus vt ægros
[41] Exanimat, mortisq; metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitijs.[42] ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitijs [43] teneor. fortassis & [44] istinc
Largiter abstulerit longa ætas,[45] liber amicus,
[46] Consiliũ propriũ. neque enim quum [47] lectulus aut me
Porticus excepit.[48] desum mihi:[49] Rectius hoc est:
Hoc faciens, viuam melius.[50] sic dulcis amicis
Occurram.[51] hoc quidam non bellè: num quid ego illi
[52] Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
[53] Compressis agito labris. vbi quid datur oti,
[54] Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitijs vnum. cui si [55] concedere nolis,
[56] Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi. nam [57] multo plures sumus: ac veluti te
[58] Iudæi cogemus in hanc concedere [59] turbam.

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Suus verba patris sunt.*
36 Vnum ex equestri ordine vnde iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperantes vt quoslibet cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodum mors vicini terret ægros auidos: Sic &c.
42 Ex hoc patre eiusque præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitijs paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vitia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque suapte sponte capit.
47 Quum in lectulo iaceo vel in porticu deambulo. 48 Negligo quod mei est officij. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic, i. si illud faciam &c. 51 Hoc quidam non fecit bellè. 52 Faciam insciens? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valdè multi. 58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor [2] comes Heliodorus,

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo est.*

Græcorum longè doctiſſimus.[3] *inde Forum Appi,*
[4] *Differtum nautis, cauponibus atque* [5] *malignis.*
Hoc iter ignauis [6] *diuiſimus, altius ac nos*
[7] *Præcinctis* [8] *vnum. minus eſt* [9] *grauis Appia tardis.*
Hic ego,[10] *propter aquam, quòd erat deterrima, ventri*
[11] *Indico bellum, cœnantes* [12] *haud animo æquo*
Exſpectans comites.[13] *iam nox inducere terris*
Vmbras, & cœlo diffundere [14] *ſigna parabat.*
[15] *Tum pueri nautis, pueris conuitia nautæ*
[16] *Ingerere:*[17] *huc appelle.*[18] *trecento inſeris: ohe*
Iam ſatis eſt.[19] *dum æs exigitur, dum* [20] *mula ligatur,*
Tota abit hora.[21] *mali culices, ranæq́ paluſtres*
[22] *Auertunt ſomnos. abſentem cantat amicam*
Multa prolutus [23] *vappa nauta, atque* [24] *viator*
[25] *Certatim. tandem feſſus dormire viator*
Incipit: ac miſſæ paſtum [26] *retinacula mulæ*
Nauta piger [27] *ſaxo religat, ſtertitq́ ſupinus.*
Iamq́ dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec,[28] *cerebroſus proſilit vnus,*
At mulæ nautæq́ caput lumbóſque ſaligno
Fuſte [29] *dolat. quarta vix demum* [30] *exponimur hora,*
Ora manúſque tua lauimus [31] *Feronia lympha.*
Millia tum pranſi tria [32] *repimus, atque ſubimus*
Impoſitum ſaxis latè candentibus [33] *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
[34] *Cocceius: miſſi magnis de rebus vterque*
Legati,[35] *auerſos ſoliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis [36] *collyria lippus*
[37] *Illinire. intereà Mæcenas aduenit, atque*
Cocceius: Capitóque ſimul Fonteius,[38] *ad vnguem*

3 Inde venimus ad mercatum Appij oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna menſura metiri conſueuerunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius diei iter.
9 Eſt via Appia minus laborioſa tardè ambulantibus propter diuerſoriorum frequentiam.
10 Propter aquam paluſtrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Grauatè.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & ſtellas ſpargere.
15 Tum ſerui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *verba ſunt ſeruorum à dominis præmiſſorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quæ nauim è ripa contra aquam traheret.
21 Moleſti culices.
22 Depellunt ſomnos.
23 Plenus vino malo. vide ſupra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentioſe, vter præcelleret in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat nauim. 27 Ne mula per paludes vagaretur. 28 Temerè iraſcens & iracundiam celeriter deponens. Angl. brayne-sicke. 29 Verberat. 30 Exponimur è naue, i. transfretamur. 31 Apoſtrophe eſt ad Feroniam deam, ex cuius ſacro fonte ſumpta aqua manus & ora abluebant prandium ſumpturi. 32 Lentè ambulamus propter loci accliuitatem & ſtomachi repletionem. 33 Anxur, Volſcorum oppidum prominens in mare. 34 Iuriſconſultus quem M. Antonius miſerat ad Auguſtum. 35 Amicos diſsidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo abſolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter*
Linquimus,[41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam & latum*[43] *clauum, prunæq;*[44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Murena præbente[46] *domum, Capitone*[47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: namq;
Plotius & Varius[48] *Sinuessæ, Virgiliusq;*
Occurrunt:[49] *animæ, quales neque*[50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo[52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula,*[54] *tectum*
Præbuit: &[55] *parochi quæ debent ligna, salémque,*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas*[57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusque.*
Namque pila[59] *lippis inimicum, & ludere*[60] *crudis.*
[61] *Hinc nos*[62] *Coccey recipit*[63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores: & quo patre natus vterque
[66] *Contulerit lites.*[67] *Messi clarum genus Osci:*
Sarmenti[68] *domina extat.*[69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre.[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse[71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.*[73] *caput & mouet:*[74] *O, tua cornu*
Ni foret[75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob preturam, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis paruo municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestem senatoriã latis clauis ornatam.
44 Foculum in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum suauis suffitus fiat.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuium clara ob vini copiã.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria fuit, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna. &c. parochorum erat munus, legatis publicis in suis res necessaria suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiue, ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilâ palmatiâ. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius* χημοσόμαχος. 60 Vehemens exercitatio cibaria malè decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facetè in re ridicula Horatius inuocat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messi i. *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat. & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice qua frons erat deformata. *Notat fortasse vestigium excectæ verrucæ.*

[76] *Sic*

[76] Sic mutilus minitaris? At [77] illi fœda cicatrix
[78] Setosam [79] læui frontem turpauerat oris.
[80] Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
Pastorem saltaret vti [81] Cyclopa rogabat:
Nil illi [82] larua aut tragicis opus esse [83] cothurnis.
[84] Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne [85] catenam
[86] Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,
[87] Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat
Denique cur vnquam [88] fugisset: cui [89] satis vna
Farris libra foret, gracili sic, tamq; pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà [90] Beneuentũ: vbi [91] sedulus hospes
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
[92] Vulcano, summum properabat [93] lambere tectum.
Conuiuas auidos, cœnam, seruosq; timentes
[94] Tum rapere, atque omnes restinguere velle [95] videres.
Incipit ex illo montes Appulia [96] notos
Ostentare mihi, quos torret [97] Atabulus: & quos
Nunquam [98] erepsemus, nisi vos vicina [99] Triuiri
Villa recepisset, [1] lacrymoso non sine fumo,
[2] Vdos cum folijs ramos vrente camino.
Hîc ego [3] mendacem stultissimus vsque puellam
Ad mediam noctem expecto. [4] somnus tamen aufert
[5] Intentum veneri: tum immundo somnia [6] visu
[7] Nocturnam vestem maculant, ventremq; supinum.
Quattuor [8] hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri [9] oppidulo, quod versu dicere [10] non est:
[11] Signis perfacile est. [12] vænit vilissima rerum
Hîc aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
[13] Callidus vt soleat humeris [14] portare viator,

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicerrus.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quasi seruus & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num à foco dijs Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quòd à domina sua nimis parcè aleretur.
89 Ad diurnum victum.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni disperso.
93 Contingere.
94 Rapere è flãma, vt cœnam seruarent.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia.

97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transiuissemus. 99 Triuicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio Equotutium stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator prouidus. 14 Panem portare.

[15] Nam

[15] *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior vrna,*
[16] *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius [17] *discedit mœstus amicis.*
Inde [18] *Rubos fessi peruenimus, vtpote longum*
Carpentes iter, & factum [19] *corruptius imbri.*
[20] *Postera tempestas, melior:* [21] *via peior, adúsque*
[22] *Bari mœnia piscosi. dehinc* [23] *Gnatia lymphis*
[24] *Iratis extructa dedit risúsque iocósque:*
Dum [25] *flamma sine, thura* [26] *liquescere limine sacro*
Persuadere [27] *cupit.* [28] *credat Iudæus* [29] *apella:*
Non ego. nanque deos [30] *didici* [31] *securum agere æuum:*
Nec si quid miri faciat natura, deos id
[32] *Tristes ex alto cœli* [33] *demittere tecto.*
[34] *Brundusium longæ finis chartæq; viæq;.*

15 Canusii (oppidi Appuliæ) durus est panis.
16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aquâ quàm Equotutium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.

23 Gnatia est oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circuncisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & huius sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemq; suam conditionem longè meliorem in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

[1] *NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Vt plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: vt me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, [8] *dum ingenuus. persuades hoc tibi verè,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Læuinum, [11] *Valeri genus,* [12] *vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latèq; remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Læuino mallet honorem*
Quàm Decio mandare, [21] *nouo: censorq;* [22] *moueret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] *Vel meritò, quoniã in propria non* [24] *pelle quiessem.*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minùs ignotos generosis.* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clauum? fieriq;* [30] *tribunum?*
Inuidia accreuit, [31] *priuato quæ minor esset.*
Nam [32] *vt quisque* [33] *insanus nigris mediũ impedijt crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clauum:*
[36] *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Vt si qui ægrotet quo morbo* [38] *Barrus, haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafrè derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius Liberti, i. serui manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit tamen optimè.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 AEstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.

20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum summoueret. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio statu, ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 Quò tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem, i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati claui cui lati claui erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Vt

Vt cupiat formosus: est quacunque, puellis
Inÿciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Túne Syri Damæ, aut Dionysi [41] filius, audes
[42] Deÿcere è saxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nouius collega gradu post me sedet vno.
Namq; est [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Massala videris. at hic, si plostra ducenta,
Concurrantq; foro tria funera, [47] magna sonabit
Cornua, quod vincatq; tubas: [48] saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum.
[50] Nunc, quia Mæcenas, tibi sum [51] conuictor: [52] at olim,
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
[54] Dissimile hoc illi est: quia non vt [55] forsit [56] honorem
Iure mihi [57] inuideat quiuis, ita te quoque [58] amicum:
Præsertim [59] cautum dignos assumere, praua
Ambitione procul: fœlicem dicere [60] non hoc
Me possum casu, quòd te [61] sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
[62] Vt veni coram, [63] singultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] respondes (vt tuus est mos)
Pauca. abeo: & reuocas nono pòst mense, iubesq;

39 Cogit curiosè percontari de se & suis natalibus.

40 Apostrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.

41 E seruo quopiam natus.

42 Audes præcipitare è saxo Tarpeio noxium & damnatum, i. audes tu tribunatu fungi?

43 Tradere carnifici.

44 Respondet filius Damæ dicens collegam suum se esse ignobiliorem.

45 Est ille libertus, cum ego sim libertinus.

46 In hoc quòd collega tuo sis superior, videris esse nobilis vt Paulus. *sunt verba Horatÿ vel alius ciuis Romani.*

47 Vocem edit quæ omnem strepitum vincat.

48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere eius ignobilitatem.

49 Omnes clanculum mordent.

50 Nunc me mordent.

51 Sum tibi familiaris & conuiua.

52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse. 55 Fortasse. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Inuidere possit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Consideratum. 60 Non hac sorte possum prædicare me fœlicem. 61 Quòd nactus sim te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Satureianis, id est, Appulis pascuis nato. 67 Tu ô Mæcenas respondes pauca.

Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[68] *Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.*
Atqui si vitijs[69] *mediocribus ac mea paucis*
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore næuos)
Si neque auaritiam, neque sordes,[70] *ac mala lustra*
Obijceret verè quisquam mihi:[71] *purus & insons*
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
[72] *Causa fuit pater his:*[73] *qui macro pauper agello*
Noluit in[74] *Flaui ludum me mitttere,*[75] *magni*
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Læuo[76] *suspensi loculos*[77] *tabulamq; lacerto,*
Ibant[78] *octonis referentes idibus*[79] *æra.*
[80] *Sed puerum est ausus Romam*[81] *portare, docendum*
Artes, quas doceat quiuis eques atque senator
[82] *Semet prognatos.*[83] *vestem, seruosq; sequentes*
In magno vt populo si quis vidisset,[84] *auita*
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos,
[85] *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa?[86] *pudicum*
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solùm facto, verùm[87] *opprobrio quoque turpi:*
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret,[88] *olim,*
[89] *Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor*
Mercedes sequerer.[90] *neque ego essem questus. ob hoc*
Laus illi debetur, & à me gratia maior. (nunc
Nil me[91] *pœniteat sanum patris huius:*[92] *eoq;*
[93] *Non, vt magna*[94] *dolo factum negat esse suo pars,*
Quòd non ingenuos habeat clarosq; parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si viuo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello
74 In ludum Flaui calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flauio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt siquis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex auito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto. 88 Aliquando. 89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor, id est publicanorum minister. 90 Si me fecisset præconem aut coactorem. 91 Nil me pœnitere debet quamdiu sanus sum. 92 Atque ideo. 93 Non sic me defendam, vt, &c. 94 Suo vitio & culpa.

A certis annis æuum[95] remeare peractum,
Atque alios [96] legere ad fastum quoscunque parentes
[97] Optaret sibi quisque: meis contentus,[98] honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem[99] onus (haud vnquam solicitus) portare molestũ,
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] res.
[2] Atque salutandi plures: ducendus & vnus
[3] Et comes alter, vti ne solus rúsve peregré-
-ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] pretorrita. nunc mihi [5] curto
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
[6] Mantica cui lumbos onere vlceret, atque [7] eques armos.
Obijciet nemo [8] sordes mihi, quas tibi [9] Tulli,
Quum [10] Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, [11] lasanum portantes [12] œnophorúmque.
[13] Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,
Millibus atque alijs, viuo. quacunque [14] libido est,
Incedo solus: percontor [15] quanti olus, ac far:
[16] Fallacem circum,[17] vespertinumq́ pererro
Sæpe forum: [18] assisto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] laganiq́ catinum.
Cœna ministratur [20] pueris tribus: & [21] lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] astat echinus
[23] Vilis, cum patera [24] guttus,[25] Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane,[26] obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Nouiorum posse [27] minoris.
[28] Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego [29] lecto:
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor [30] oliuo,

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum, *vel*, ambitionis causa.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superiùs.
10 Via, quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo aluus exoneratur. Angl. **a close-stoole.**
12 Vas, in quo vinũ ferebatur.
13 In hac re & multis alijs.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erant frequentes.
17 Vesperi.
18 Intersum rebus diuinis vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.

19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti Echinus, id est, vas fictile, sic nominatum à similitudine Echini marini. 23 Parui pretij. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Noniorum iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissimè fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scriptito. 30 Oleo, non ex lucernis detracto.

Non qua fraudatis immundus [31] Natta Lucernis.
Ast vbi me fessum Sol [32] acrior ire lauatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora [33] signi.
Pransus [34] non auidè, quantum [35] interpellet inani
Ventre diem durare, [36] domesticus otior. hæc est
Vita solutorum misera ambitione grauíque:
[37] His me consolor, victurus suauius [38] ac si
Quæstor auus, pater atque meus patruúsque fuissent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pransus moderatè & parcè.
35 Quantum non sinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hæc vita me consolor.
38 Suauius quàm si ex familia essem senatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomentò Regis cum Græculo quodam Persico describit. Proscriptus enim ab Augusto ex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse ferunt, qui nunc eam contumeliam vlcisci velit.

PRoscriptis Regis [1] Rupili [2] pus atque venenum
[3] Hybrida, quo pacto sit Persius vltus, opinor
Omnibus & [4] lippis notum & [5] tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia diues habebat
[6] Clazomenis, etiam lites cum [7] Rege molestas:
[8] Durus homo, atque [9] odio qui possit vincere Regem.
[10] Confidens, [11] timidúsque: adeò sermonis amari,
[12] Sisennas Barros [13] vt equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. postquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] hoc etenim sunt omnes iure molesti,
Quo fortes, quibus aduersum bellum incidit.) inter
Hectora [15] Priameden, animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, [16] vt vltima diuideret mors:
Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. [17] duo si discordia vexet inertes:

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Persium quendam natione Græcum, molestæ lites extiterunt. Rupilius ab Augusto in triumuiratu proscriptus est & damnatus.
2 Pus venenosum, i. pestiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Asiatico & matre Rom. natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad se alliciunt loquaces.
5 Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Asiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ ceruicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobilissimos conuitiatores. 13 Vt longè superaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes molesti eo sunt iure, quo fortes, id est, eandem sibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt sola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut si [18] disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum [19] Glauco: discedat pigrior, vltro
Muneribus missis. Bruto Prætore [20] tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persi par [21] pugnat, uti non
[22] Compositus melius [23] cum Bitho Bacchius. in ius
Acres [24] procurrunt, magnum [25] spectaculum vterque.
Persius exponit [26] causam: ridetur ab omni
Conuentu: laudat Brutum, laudatq; cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasq; salubres,
Appellat [27] comites. [28] excepto Rege: [29] canem, illum,
Inuisum agricolis sydus, venisse. [30] ruebat
Flumen vt hybernum, [31] fertur quò rara securis.
Tum [32] Prænestinus salso multumq; fluenti
[33] Expressa arbusto [34] regerit conuitia, [35] durus
Vindemiator, & inuictus: cui sæpe [36] viator
Cessisset, magna compellans voce [37] cucullum,
At Græcus postquam est Italo perfusus [38] aceto,
Persius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] reges consueris tolle, cur non
Hunc Regem iugulas? operum [40] hoc (mihi crede) tuorum est.

18 Forti & ignauo. 19 Glaucus ignauior, vltrò Diomedi, vt ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis. 20 Bruto Asiam occupante. 21 Verbis acerbè contendit. 22 In certamen congressurus. 23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum. 24 Currunt in publicum. 25 Spectaculum theatri & iudicij. 26 Causam suam. 27 Comites Bruti. 28 Preter Rupilium Regem. 29 Caniculam pestiferam, sydus horribile. 30 Inconsultè dicebat. 31 Quò frondator rarò pertingit vt ligna cædat. 32 Rupilius Rex, Præneste natus. 33 Conuitia deprompta ex pectore mendaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellans auem pigram ac nigri sui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

[1] OLim truncus eram [2] ficulnus, [3] inutile lignum:
Quũ faber [4] incertus scamnũ faceretne Priapũ,
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiumq;
Maxima [5] formido. nam fures [6] dextra coercet,
Obscœnoq; ruber porrectus ab inguine [7] palus:
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram. 2 Truncus fici arboris. 3 Lignum nullam ad rem vtile. 4 Dubius. 5 Sum formido. 6 Dextra quæ falcem tenet. 7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetatq;[8] *nouis considere in hortis,*
[9] *Huc prius angustis eiecta*[10] *cadauera cellis*
Conseruus vili portanda locabat[11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi[12] *stabat commune sepulcrum,*
[13] *Pantolabo scurræ, Nomentanoq;*[14] *nepoti.*
Mille pedes[15] *in fronte, trecentos*[16] *cippus*[17] *in agrum*
[18] *Hic dabat:*[19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet[20] *Esquilijs habitare*[21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,*[23] *quo modò tristes*
Albis[24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi[25] *non tantum furesque feræq;, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ[26] *versant atque venenis*
Humanos animos.[27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo,[28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa[29] *legant, herbasq; nocentes.*
Vidi egomet nigra[30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passoq; capillo,
Cum Sagana[31] *maiore vlulantem (pallor vtrasq;*
Fecerat horrendas aspectu)[32] *scalpere terram*
Vnguibus,[33] *& pullam diuellere mordicus agnam*
Cæperunt:[34] *cruor in fossam confusus: vt inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea:*[37] *maior*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat,[38] *seruilibus, vtque*
Iam peritura modis.[39] *Hecaten vocat altera, sæuam*
Altera[40] *Tisiphonem, serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunamq;*[42] *rubentem,*

8 In hortis nuper satis, vel, nuper à Mæcenate institutis.
9 Ad hunc locum *vbi Priapus stabat.*
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum
13 Pantolabus vniue sum patrimoniũ abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarẽ turpiter consumpserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchrã iam extruxerat hortosque amœnos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.

22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures &c. quàm. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter peritura. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cædes vlciscitur. 41 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem.

Ne.

Ne foret[43] *his testis, post magna*[44] *latere sepulcra.*
Mentior at siquid, merdis caput[45] *inquiner albis*
Coruorum: atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius &[46] *fragilis Pediatia, furq; Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto[47] *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana resonarent triste &[48] *acutum?*
Vtque lupi barbam[49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? &[50] *imagine cerea*
Largior arserit ignis? & vt non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta[51] *duarum?*
Nam,[52] *displosa sonat quantum vesica, pepedi*
Diffissa nate[53] *ficus.*[54] *at illæ currere in vrbem.*
Canidiæ[55] *dentes, altum Saganæ*[56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno risuq; iocoq;*[58] *videres.*

43 His veneficijs.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amisit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculosæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liquescebat, in perniciem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum sonat vesica rupta & discissa. 53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non suos dentes sed alienos arte insitos 56 Saganæ comam oppositam i. crinem hypocriticum, Angl. a perugg.
57 Licia ex diuersis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Describit cuiusdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia stultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via[1] *sacra (sicut meus est mos)*
Nescio quid meditans nugarum, & totus[2] *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaq; manu,[3] *Quid agis, dulcissime rerum?*
[4] *Suauiter, vt nunc est, inquam: & cupio*[5] *omnia quæuis.*
Quum assectaretur, Num quid vis?[6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti sumus, Hic ego, Pluris*

1 In via sacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tacium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Horati? *inquit ille.*
4 Rectè valeo secundum temporum conditionem.
5 Cupio vti tibi proueniant omnia ex animi sententia. 6 Præuenio illum his verbis, Nunquid aliud vis?
7 Hoc volo, vt nos noris.

[8] *Hoc (inquam) mihi eris.* [9] *Miserè discedere quærens*
[10] *Ire modò ocyus, interdum* [11] *consistere: in aurem*
[12] *Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos*
[13] *Manaret talos. ô te* [14] *Bollane cerebri*
Fœlicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: [15] *vt illi*
Nil respondebam, [16] *Miserè cupis (inquit) abire:*
Iamdudum video. [17] *sed nil agis:* [18] *vsque tenebo,*
Persequar. [19] *hinc quò nunc iter est tibi?* [20] *nil opus est te*
[21] *Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
[22] *Nil habeo quod agã, & non sum piger: vsq; sequar te.*
[23] *Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,*
Quum grauius dorso [24] *subijt onus.* [25] *incipit ille:*
Si bene me noui, non [26] *Viscum pluris amicum,*
Non Varium facies, nam quis me scribere plures
Aut citiùs possit versus? quis membra [27] *mouere*
[28] *Mollius? inuideat quod &* [29] *Hermogenes, ego canto.*
[30] *Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,*
Cognati, [31] *queis te saluo est opus?* [32] *Haud mihi quisquã:*
Omnes [33] *composui.* [34] *Fœlices. nunc ego resto:*
[35] *Confice, namque instat fatum mihi triste,* [36] *Sabella*
Quod [37] *puero cecinit,* [38] *diuina mota anus vrna.*
[39] *Hunc neque dira venena, nec* [40] *hosticus auferet ensis:*
[41] *Nec laterum dolor, aut tussis, nec* [42] *tarda podagra:*
Garrulus hunc [43] *quando consumet cunque loquaces,*
Si sapiat, vitet, simulatque adoleuerit ætas.
Ventum erat [44] *ad Vestæ, quarta iam parte diei*
Præterita: & casu, tunc respondere [45] *vadato*

8 Idcirco, quia doctus es, pluris a me fies.
9 Vehementer, vsque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celeriùs.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor deflueret præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbatur, ergo fœlicis erat cerebri.
15 Posteaquam.
16 Valde cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatij, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc illuc circumduci.
22 Respondet garrulus affectator.
23 Translatio est à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationẽ significant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.
27 Saltare.
28 Facilius quàm ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet Garrulus. 33 Omnes sepellui. 34 Sunt verba Horatij, qui mortuos appellat fœlices huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatij nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vrnâ diuinâ, in quam sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatij per sortes vrna eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando gar. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat:

Debebat: quod ni fecisset,[46] *perdere litem.*
Si me amas,[47] *inquit, paulum hic ades.*[48] *Inteream si*
Aut valeo[49] *stare, aut noui ciuilia iura:*
Et propero[50] *quò scis. Dubius sum quid faciam, inquit.*
Tene relinquam,[51] *an rem?*[52] *Me sodes. Non faciã,*[53] *ille,*
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum est
[54] *Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?*
[55] *Hinc repetit.*[56] *Paucorum hominũ,*[57] *& mentis benè*
Nemo[58] *dexteriùs fortuna est vsus.*[59] *Haberes (sanæ.*
Magnum adiutorem, posset qui ferre[60] *secundas:*
[61] *Hunc hominem velles si*[62] *tradere. dispeream ni*
[63] *Summosses omnes.*[64] *Non isto viuimus*[65] *illic*
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla est,
Nec magis his aliena[66] *malis. nil mi officit vnquam,*
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus vni-
cuique suus.[67] *Magnum narras, vix credibile.*[68] *Atqui*
Sic habet.[69] *Accendis quare*[70] *cupiam magis illi*
Proximus esse.[71] *Velis tantummodo:*[72] *quæ tua virtus,*
Expugnabis. & est[73] *qui vinci possit: eoq;*
Difficiles aditus primos habet.[74] *Haud mihi deero:*
Muneribus seruos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam.[75] *tempora quæram:*
Occurram in triuijs:[76] *deducam. Nil sine magno*
Vita labore dedit mortalibus.[77] *Hæc dum agit, ecce,*
[78] *Fuscus Aristius occurrit, mihi charus: & illum*
Qui pulchrè nosset: consistimus. Vnde venis? &,
Quò tendis?[79] *rogat: &*[80] *respondet. vellere cœpi,*
Et[81] *pressare manu lentissima brachia, nutans,*
[82] *Distorquens oculos, vt me eriperet.*[83] *male salsus*
Ridens[84] *dissimulare: meum iecur*[85] *vrere bilis.*

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam inteream inquit *Horatius*.
49 Stare in iudicio seu in iure.
50 Ad Cæsaris hortos.
51 An causam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio Garrulus sermonem intermissum sic repetit, Quomodo Mæcenas tecum agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) est homo paucis familiaribus contentus.
57 Et sapiens est.
58 Dexteriùs quàm tu, inquit Garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes, i. qui tibi secundus esse posset.
61 Seipsum suo tangit digito & demonstrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Nisi summouere posses omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Respondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Inuidia, æmulatione, criminationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, *inquit Garrulus.* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit Garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea est tua virtus, vt facilè sis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si sæpè instabis. 74 Diligentiam adhibebo, inquit Garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur Garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuscus me rogat. 80 Respondet à me rogatus. 81 Arctiùs comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens dissimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat, id est, vehementer irascebar.

86 Sunt verba Horatij ad Fuscum. 87 Respondet Fuscus. 88 Sabbata tricesimo quoque die mensis recedeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij magnum Iudæorum Sabbot, quo die Agnum comedebant. 89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisam. 90 Contradicere, & eorum religionem irridere. 91 Sunt verba Horatij.

[86] Certè nescio quid secretò velle loqui te
Aiebas mecum.[87] Memini benè: sed meliori
Tempore dicam: hodie [88] tricesima sabbata. vin' tu
[89] Curtis Iudæis [90] oppedere? [91] Nulla mihi (inquam)
Relligio est.[92] At mi. sum paulo [93] infirmior, vnus
[94] Multorum ignosces: aliàs loquar.[95] Huncçine solem
[96] Tam nigrum surrexe mihi? [97] fugit improbus, ac me
[98] Sub cultro linquit. casu venit obuius illi
[99] Aduersarius: &,[1] Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce: &,[2] Licet antestari? Egò verò
[3] Oppono auriculam.[4] rapit in ius. clamor vtrinque,
Vndique concursus: sic me seruauit [5] Apollo:

92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infelicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus malè salsus. 98 Linquit in summo periculo, vt victimam iamiam mactandam. 99 Garruli aduersarius. 1 Quò pergis improbissime? 2 O Horati licet ne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam vt me testem sumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hæc Satyra respondet ijs quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

1 Dixi Lucilium asperum esse & durriusculum in componendis versibus. 2 Stultè. 3 Lucilius. 4 Quòd ciues Romanos acrius notarit. 5 In eodem Poemate laudatur, *sed Ironicè*. 6 Dare debeo. 7 Scenicos versus Laberi scriptoris dicacissimi. 8 Non satis est auditori risum mouere.

NEmpe [1] incomposito dixi pede currere versus
Lucili. quis tam Lucili fautor [2] inepte est,
Vt hoc non fateatur? [3] at idem, quòd sale multo
[4] Vrbem defricuit,[5] charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens,[6] dederim quoque cætera. nã sic
[7] Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.
Ergo non satis est [8] risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen [9] hîc quoque virtus.
Est breuitate opus:[10] vt currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso:

9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Ne sententia claudicet.

[11] Defendente vicem modò rhetoris, atque Poëtæ,
Interdum [12] vrbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas [13] consultò.[14] ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque [15] secat res.
[16] Illi, scripta [17] quibus comœdia prisca viris est,
[18] Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque [19] pulcher
Hermogenes vnquam legit, neque [20] simius iste,
[21] Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit.[22] ô seri studiorum,[23] quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior:[25] vt Chio nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, te ipsum percontor,[26] an & quum
Dura tibi peragenda [27] rei sit causa Petilli,
Scilicet oblitus patriæq; patrisq; Latini,
Quum Pedius causas [28] excudet Poplicola, atque
[29] Coruinus.[30] patrijs intermiscere petita
Verba [31] foris malis,[32] Canusini more bilinguis.
Atque ego quum Græcos facerem,[33] natus mare citra,
Versiculos: vetuit me tali voce [34] Quirinus,
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] vera:
[36] In syuam non ligna feras insanius, ac si
Magnas [37] Græcorum malis implere cateruas.
[38] Turgidus Alpinus [39] iugulat dum Memnona, dumq;
[40] Diffingit Rheni [41] luteum caput: hæc ego [42] ludo
Quæ nec in [43] æde sonent [44] certantia iudice [45] Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum [46] spectanda theatris.
[47] Arguta meretrice potes, Dauoq; Chremata

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c.
12 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ opera.
14 Iocus interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, *vel* melius decîdit & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè homo bellus.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & breuis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit præter Caluum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς, qui serò studijs operam dedistis.
23 Qui putetis. *Nam particula Ne abundat in sententia, vel, Coniunctio est confirmans.*
24 Pitholeon Poeta ineptus, in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit cômixtum.
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patrijs intermiscere malis? 27 Accusati Petilli *qui auream coronam Iouis furatus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, i. partim Græce partim Latinè loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo vtitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis prouocationem venientia. 45 Ludimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida.

Elu-

Eludente senem,[48] *comis garrire libellos,*
Vnus viuorum, Fundani.[49] *Pollio regum*
Facta canit,[50] *pede ter percusso:*[51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto frustra Varrone*[54] *Atacino,*
Atque quibusdam alijs, melius quod scribere possem,
[55] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere ausim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere[56] *hunc lutulentum, sæpè*[57] *ferentem*
Plura quidem[58] *tollenda relinquendis. age quæso,*
[59] *Tu nihil in magno doctus reprendis*[60] *Homero?*
Nil comis tragici[61] *mutat Lucilius*[62] *Atti?*
Non ridet versus Enni[63] *grauitate minores,*
Quum de te loquitur,[64] *non vt maiore reprensis?*
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere[65] *num illius, num*[66] *rerum dura negarit*
Versiculos natura[67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac si*[69] *quis pedibus quid claudere*[70] *senis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos*
Ante cibum versus, totidem cœnatus.[72] *Etrusci*
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium:[73] *capsis quem fama est esse librisq́,*
Ambustum proprijs.[74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, &[75] *Græcis intacti carminis autor:*
Quàmque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] *Si foret hoc nostrum fato dilatus in æuum,*
[77] *Detereret sibi multa:*[78] *recideret omne quod vltra*
Perfectum traheretur & in versu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex ijs qui hodiè viuunt, potes argutam Comœdiam scribere comis, i. comiter & facetè.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos, i. carmen heroicum, vt nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non AEneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quàm Vario
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna, quàm quæ relinquantur & reijciantur.
59 Ironica interrogatio
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minùs graues quàm oportet.
64 Nonne ridet, quasi maior sit his quos reprehendit?

65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Versus magis elaboratos. 68 Molliores & leuius fluentes. 69 Ac si aliquis. 70 Hexametris versibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Cassi Parmanensis. Parma est Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa scripsit, vt mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quòd Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hàc nostra ætate natus esset. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne superuacaneum.

79 Sæpe

[79] Sæpe caput scaberet, [80] viuos & roderet vngues.
[81] Sæpe stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus [82] paucis lectoribus. an tua demens
[83] Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam satis est [84] equitē mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliјs explosa [85] Arbuscula dixit.
Men' moueat [86] cimex Pantilius? aut crucier quòd
[87] Vellicet absentem Demetrius? aut quòd ineptus
[88] Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius Mæcenas Virgiliúsque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuscus: & hæc vtinam [89] Viscorum laudet vterque.
Ambitione [90] relegata, te dicere possum
Pollio, te Messalla, tuo cum fratre: simulq;
Vos Bibuli, & Serui: [91] simul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92] Prudens prætereo: quibus hæc, sint qualiacunque,
[93] Arridere velim, doliturus, si placeant spe
[94] Deterius nostra. [95] Demetri, teq; Tigelli
[96] Discipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo [97] citus hæc subscribe libello.

79 Hi sunt gestus hominis aliius aliquid cogitantis.
80 Ad viuum roderet.
81 Mutare debes quod scripseris. *Præceptum est de cura in scriptis prius habenda quàm euulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In conspectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctissimum.
85 Mima & meretrix à vulgo explosa.
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo supra Sat. 4.
89 Visci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione sublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm speramus.

95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere studetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum.
97 Subscribe citò.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderant) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] nimis acer: [2] & vltra
Legem tendere opus: [3] sine neruis [4] altera quicquid
Compositi, pars esse putat: similesq; meorum
Mille die versus [5] deduci posse. Trebati,
Quid faciam, [6] præscribe. [7] quiescas. [8] ne faciam, inquis
Omninò versus? [9] aio. [10] peream malè, si non
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] ter vncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] Irriguumq; mero [13] sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] laturus. [15] cupidum, pater optime, vires
Deficiunt, neque enim quiuis [16] horrentia pilis
Agmina, nec [17] fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut [18] labentis equo [19] describat vulnera Parthi.
[20] Attamen & iustum poteras, & [21] scribere fortem,
[22] Scipiadam vt sapiens Lucilius. [23] haud mihi deero,
Cùm res ipsa feret. [24] nisi dextro tempore, [25] Flacci

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ, i. vltra modum in vitijs insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententijs.
4 Altera pars, i. alij homines.
5 Tanquam lanam deduci, i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. *Nam tu es clarus Iurisconsultus.*
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatij.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Nataturi vngebantur vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulò ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis, i. Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit euellere nisi fractam. 18 Parthi ex equo deiecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cùm dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si [26] *palpere,* [27] *recalcitrat vndique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumq́;* [30] *nepotem:*
Cùm sibi quisque [31] *timet, quãquã est* [32] *intactus & odit?*
[33] *Quid faciam? saltat* [34] *Milonius,* [35] *vt semel* [36] *icto*
Accessit feruor capiti, [37] *numerúsque lucernis.*
Castor gaudet equis: ouo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum viuunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilli ritu,* [42] *nostrûm melioris vtróque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *si malè cesserat, vnquam*
[46] *Decurrens aliò, neque si benè. quo fit, vt omnis*
[47] *Votiua pateat veluti descripta tabella,*
[48] *Vita senis: sequor hũc, Lucanus an Appulus,* [49] *anceps.*
Nam Venusinus arat finem sub [50] *vtrumque colonus,*
[51] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est vt fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanus incurreret hostis:*
Siue quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus aut petet [53] *vltrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] *latronibus? ô pater, & rex*
Iupiter, [56] *vt pereat positum rubigine telum:*
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commôrit, meliùs non tangere. clamo:*
[58] *Flebit: & insignis tota* [59] *cantabitur vrbe.*
[60] *Seruius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *vrnam:*
[63] *Canidia Albuci, quibus est inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reijcis ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatius.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius rem vnam cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Cestibus & pugilatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque volup-tas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucillius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis. 48 Vita Lucillij. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, peruium iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam viuum. 55 A maledictis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) vt non sit causa cur illo vtar. 57 Qui me lacesserit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæsitor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubijs, post factam ab accusatore & reo iudicum rejectionem. 63 Albucij filia venefica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum[65] *Turius, si quis se iudice certet.*
Vt,[66] *quo quisque valet,*[67] *suspectos terreat,*[68] *vtque*
Imperet hoc natura[69] *potens,*[70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit: vnde,[71] *nisi intus*
Monstratum? Sceuæ[72] *viuacem crede nepoti*
Matrem:[73] *nil faciet sceleris*[74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos,
Sed mala[75] *tollet anum*[76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat,[78] *seu mors atris circumvolat alis,*
Diues, inops, Romæ,[79] *seu fors ita iusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam,[80] *color.*[81] *O puer vt sis*
Vitalis metuo,[82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.*[84] *Quid, cùm est Lucillius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina[85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet, introrsum turpis? num Lælius,*[88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut læso doluere*[90] *Metello?*
Famosisq; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi[91] *arripuit,*[92] *populumq; tributum.*
Scilicet vni[93] *æquus virtuti, atque*[94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi se à vulgo,*[96] *& scena, in secreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,*[99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,*[2] *soliti quicquid sum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse*[5] *inuita fatebitur vsque*
Inuidia: &[6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quisque plurimũ potest.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Nisi à natura.
72 Scæuæ longæuam matrem committe, quam nimium viuere molestè fert.
73 Non gladio eam perimet sed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen est.
75 Occîdit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne sim longior.
78 Siue mors celeris & violenta mihi immineat.
79 Seu fortuna ita iusserit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati (*inquit Trebatius*) ne non sis viuax, metuo si Satyras scribes.
82 Et ne quis gratiosus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat, Horatius quid passus est Lucillius cum magnos viros carpserit?
85 In morem Satyricum.
86 Vniuscuiusque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. vt ciuis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucilij ingenio sunt offensi? 90 Ob Metellum & Lupum homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpauit. 92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Insuper. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Iocari cum ipso Lucilio. 99 Et à rebus serijs laxati. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annuum reditum Lucilii qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mæcenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem solidam incurret.

Dissentis.[8] *equidem nihil hic diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid[9] *sanctarum inscitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina,*[11] *ius est,*
[12] *Iudiciúmque.*[13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobrijs dignum[14] *latrauerit,*[15] *integer ipse:*
[16] *Soluentur risu tabulæ,*[17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre quin pro te pronunciem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœnâ sancita, à *verbo sancior.*
10 Carmina maledicta.
11 Lex XII tabularum lata est.
12 Actio ex lege.

13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si lacerauerit. 15 Cùm sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum Iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absoluêris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, eum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

Q*Væ virtus, & quanta,*[1] *boni, sit viuere paruo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quæ[2] *præcepit Ofel-*
Rusticus,[3] *abnormis sapiens,*[4] *crassáq; Minerua)* *(lus*
Discite non inter[5] *lanceis, mensásq;*[6] *nitentes,*
Cum stupet insanis[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Accliuis falsis animus*[9] *meliora recusat:*
Verùm hic[10] *impransi mecum disquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.*[13] *leporem sectatus, equóve*
Lassus ab indomito: vel si Romana fatigat
Militia[14] *assuetum græcari,*[15] *seu pila velox,*
Molliter austerum[16] *studio fallente laborem.*
Seu te[17] *discus agit:*[18] *pete cedentem aëra disco.*
Cùm labor[19] *extuderit fastidia:*[20] *siccus inanis*

1 Ordo est, ô boni disci e quæ virtus, &c.
2 Præmonstrauit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non excultus.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensas opiparas.
7 Cùm oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis, *quod multo cibo repletus accidit.*

9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potúque confertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat 16 Pilæ ludo obliuionem laboris afferente molliter, i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia vsitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cùm labor fugauerit satietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

[21] Sperne cibum vilem: nisi [22] Hymettia mella Falerno.
Ne biberis diluta: [23] foris est promus: & atrum
Defendens pisces [24] hyemat mare. cum sale panis
[25] Latrantem stomachum benè leniet. [26] Vnde putas aut
[27] Qui partum? [28] non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est: [29] tu pulmentaria quære
Sudando. [30] pinguem vitijs, albúmque, nec Ostrea,
Nec Scarus, aut poterit [31] peregrina iuuare [33] Lagois.
Vix tamen [33] eripiam, posito pauone, velis quin
[34] Hoc potius, quàm gallina [35] tergere palatum,
Corruptus [36] vanis rerum: quia væneat [37] auro
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda:
[38] Tanquã ad rem attineat quicquam num vesceris istâ
Quam laudas plumã? [39] coctóve num adest honor idem?
Carne tamen quamuis distat nihil: [40] hac magis illa
[41] Imparibus formis deceptum te patet. [42] esto.
[43] Vnde datum sentis, [44] lupus hic, Tiberinus in alto
Captus [45] hiet? [46] pontésne inter iactatus, an amnis
[47] Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem (est.
Mullum: [48] in singula quem minuas pulmenta, necesse
[49] Ducit te species, video, [50] quò pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet [51] illis
Maiorem natura [52] modum dedit: [53] his breue pondus.
IEIVNVS rarò stomachus [54] vulgaria temnit.
Porrectum magno [55] magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyis [56] gula digna rapacibus. at vos
[57] Præsentes Austri [58] coquite horum obsonia: quanquã
[59] Putet aper, Rhombusq; recens: mala copia [60] quando
[61] Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula [62] plenus,
Atque [63] acidas mauult inulas. necdum omnis abacta

21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo paratum?
28 Non in carorum obsoniorum odore.
29 Tu epulas pulmento suauiores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitijs, i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregrè aduecta.
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delitijs luxuriosis.
37 Maiori pretio.
38 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni manent illæ plumæ.
40 Formâ pauonis magis quàm illa i. formâ gallinæ.

41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo scis? 44 An piscis iste sit in fluuio Tiberi captus, an alto, i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior, propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quem diuidas necesse est in frusta. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cuius dapes dignæ sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam mouet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exaturatus. 63 Inulæ sunt vtiles ad appetitum excitandum, quia viscosam pituitam incidunt,

[64] Pau-

[64] *Pauperies epulis* [65] *regum: nam* [66] *vilibus ouis,*
[67] *Nigrisq́, est oleis hodie locus. Haud ita pridem*
[68] *Galloni præconis erat accipensere mensa*
Infamis. quid? cum [69] *rhombos minus æquor alebat?*
[70] *Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:*
Donec vos author docuit [71] *prætorius. ergo*
Si quis nunc mergos suaueis [72] *edixerit assos:*
Parebit [73] *praui docilis Romana iuuentus.*
[74] *Sordidus à tenui victu distabit,* [75] *Ofello*
Iudice. nam frustra vitium vitaueris [76] *illud,*
Si te [77] *aliò prauum detorseris. Auidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret:*
[79] *Quinquenneis oleas* [80] *est, & syluestria corna:*
Ac [81] *nisi mutatum, parcit defundere vinum, &*
[82] *Cuius odorem olei nequeas perferre (*[83] *licebit*
Ille [84] *repotia, nataleis, aliósve dierum*
Festos [85] *albatus celebret) cornu ipse* [86] *bilibri*
Caulibus instillat, [87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum (unt.
[88] *Vtrū imitabitur? hac vrget* [89] *lupus, hac,* [90] *canis* [91] *ai-*
[92] *Mundus erit, qui non offendat* [93] *sordibus: atque*
[94] *In neutram partem cultus miser.* [95] *hic neque seruis,*
[96] *Albuci senis exemplo, dum munia* [97] *didit,*
Sæuus erit: neque sic, vt [98] *simplex Næuius,* [99] *vnctam.*
Conuiuis præbebit aquam. vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis [1] *quæ, quantaq́, secum*
Afferat: imprimis valeas benè. nam, variæ res
Vt noceant homini, [2] *credas, memor illius escæ,*
Quæ [3] *simplex olim tibi* [4] *sederit. at, simul assis*
[5] *Miscueris elixa: simul conchylia turdis:*

64 Victus tenuis.
65 Maiorum vitorū epulis.
66 Parui pretij.
67 Oleis, maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obsoniorum gurges, qui primus conuiuio posuit accipenserem, piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc ferè Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus. præturā expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuuentus quæ cito praua discit.
74 Inter victum sordidū & luxuriosum victus medius est interiectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo supra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, vt acetum.
82 Et instillat caulibus oleum, cuius odorem, &c.
83 Quamuis.

84 Conuiuia facta die secundo à nuptijs, vel comessationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl child-feasts. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel inglunies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus siue sordidi siue luxuriosi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius seruos priùs castigabat, quàm aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutam, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia ſe [6] in bilem vertent, ſtomachoq́; [7] tumultum
Lenta feret [8] pituita. vides, vt [9] pallidus omnis
Cœna deſurgat [10] dubia? quin corpus onuſtum
[11] Heſternis vitijs animum quoque [12] prægrauat vnà:
[13] Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:
[14] Alter, vbi dicto citius [15] curata ſopori
Membra dedit: [16] vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
[17] Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam:
Siue diem feſtum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] vbique
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus [19] præſumis, mollitiem, ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus? (ſus
[20] Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia [21] na-
Illis nullus erat: ſed, credo, [22] hac mente, quòd hoſpes
Tardius adueniens, [23] vitiatum commodius, quàm
Integrum edax dominus conſumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me [24] prima tuliſſet.
Das aliquid famæ, [25] quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæq́;
Grande [26] ferunt vnà cum damno dedecus. [27] adde
Iratum [28] patruum, vicinos, [29] te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] Æs, laquei pretium. Iure, inquis, [31] Thraſius iſtis
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiaſq́; habeo [32] tribus amplas regibus. [33] ergo,
[34] Quod ſuperat, non eſt [35] melius quo inſumere poſſis?
Cur eget [36] indignus quiſquam te diuite? quare
Templa ruunt antiqua deûm? cum improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] tanto emetiris aceruo?
Vni nimirum tibi [38] rectè ſemper erunt res?

6 In choleram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna eſt dubia vbi conuiuæ dubitant quid de multis ſumant.
11 Heſternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deiicit animam diuini ſpiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus eſt & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad neceſſarias functiones.
17 Qui parce viuit, ad meliorem victum poteſt tranſcurrere aliquando.
18 Et vbi ſenectus aduenerit.
19 Ante tempus ſumis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima ſua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri ſit gratior quàm quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius ſub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das alijs.

30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium. 31 Homo profuſus idemque pauper. 32 Quæ ſufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius. 34 Quod tibi ſupereſt. 35 Non meliùs quàm in epulas luxurioſas. 36 Inopia indignus, qui non meretur nec debet egenus eſſe. 37 E tanto aceruo. 38 Non ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis.

O magnus[39] *posthac inimicis risus. vtérne*
[40] *Ad casus dubios fidet sibi certius: hic, qui*
[41] *Pluribus assuerit mentem, corpúsque*[42] *superbum:*
An qui contentus paruo, metuénsque futuri,
In pace, vt sapiens,[43] *aptarit idonea bello?*
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
[44] *Integris opibus noui*[45] *non latius vsum,*
[46] *Quàm nunc accisis.*[47] *Videas*[48] *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis[49] *fortem*[50] *mercede colonum:*
[51] *Non ego, narrantem, temerè edi luce*[52] *profesta*
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac, mihi seu[53] *longum post tempus venerat hospes,*
[54] *Siue operum vacuo gratus conuiua*[55] *per imbrem*
Vicinus:[56] *benè erat,*[57] *non piscibus vrbe petitis,*
Sed pullo, atque hœdo: tum[58] *pensilis vua secundas,*
Et nux ornabat mensas,[59] *cum duplice ficu.*
[60] *Post hoc ludus erat*[61] *cuppa potare magistra:*
[62] *Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,*
[63] *Explicuit vino contractæ*[64] *seria frontis.*
[65] *Sæuiat, atque nouos moueat fortuna*[66] *tumultus:*
Quantum[67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri[68] *nituistis,*[69] *vt huc nouus incola venit.*
[70] *Nam propriæ telluris herum natura neque illum,*
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit[71] *ille,*
Illum aut[72] *nequities,*[73] *aut vafri inscitia iuris,*
Postremò expellet certè[74] *viuacior hæres.*

39 Commutatâ fortunâ.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus assuefecerit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quàm nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso, & ab Vmbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad Vmbrenum translato.
51 Totus vsque ad finem Satyræ sermo est Ofelli.
52 Die non festa, Angl. a wor-king-daie.
53 Hospes raró veniens lautiùs & libentiùs est accipiendus.

54 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quamdiù pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscib. instructa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *mariscas* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu expleuissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quàm ipsa cuppa, i. vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vsu habeo. 68 Minus splendidè vixistis? 69 Postquam huc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ. Cic off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quòd huiuscemodi vafrities est in iurisconsultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius viuens succedit.

Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli [75] *proprius: sed cedet in vsum*
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite [76] *fortes:*
Fortiaq; aduersis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduersus fortunę incommoda.

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quòd nihil scriberet. deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

[1] *Sic rarò scribis, vt toto non quater anno*
[2] *Membranam poscas,* [3] *scriptorū quæque retexens,*
Iratus tibi quòd vini somniq; [4] *benignus*
Nil dignum [5] *sermone canas. quid fiet? ab ipsis*
[6] *Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo*
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est,
Culpantur frustra [7] *calami,* [8] *immeritúsque laborat*
Iratis natus [9] *paries dijs atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara [10] *minantis,*
Si [11] *vacuum* [12] *tepido cepisset villula tecto.*
Quorsum pertinuit [13] *stipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] *Inuidiam placare paras* [15] *virtute relicta?*
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
[16] *Desidia: aut quicquid* [17] *vita meliore parasti,*
[18] *Ponendum æquo animo.* [19] *Dij te, Damasippe, deæq;*
[20] *Verum ob consilium donent* [21] *tonsore. sed vnde*
Tam bene me nosti? [22] *Postquam omnis res mea* [23] *Ianū*
Ad medium [24] *fracta est, aliena negotia curo,*
[25] *Excussus proprijs.* [26] *olim nam* [27] *quærere amabam*

1 O Horati.
2 Chartam, in qua scribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando scripseras.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc, i. ad villam fugisti vt scriberes.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus dijs & poetis malè propitijs.
9 In pariete cerato solebāt poetę, si quid noctu inuentem veniret, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum.
12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens.
13 Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam?
14 Inuidiam virtutis tuæ comitem.
15 Ita vt manis otiari & nihil scribere?
16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit.
17 Virtutem exercendo.
18 Deponendum est & abijciendum patienter.
19 Horat. satis ridiculè gratias agit Damasippo.
20 Ob rectum consilium.
21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat.
22 Respondet Damasippus.
23 Ianum deum bifrontem in foro positum, vbi mercatores & fœneratores conueniebant.
24 Quasi ad scopulos illisa est, i. diminuta & consumpta.
25 Eiectus à proprijs negotijs.
26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum priùs quam sit factus Stoicus.
27 Cognoscere amabam.

[28] Quo

[28] *Quo vafer ille pedes lauisset [29] Sysyphus ære,*
Quid sculptum [30] infabrè, [31] quid fusum durius esset.
[32] Callidus huic signo ponebam [33] millia centum:
Hortos egregiasq; domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] Mercurialem
Imposuere mihi cognomen [35] compita. [36] Noui:
[37] Et morbi miror purgatum te illius. [38] Atqui
Emouit veterem mirè [39] nouus, vt solet, [40] in cor
Traiecto [41] lateris miseri capitisq; dolore:
Vt [42] lethargicus hic, quũ fit [43] pugil. & medicum [44] vrget.
[45] Dum ne quid simile huic, esto vt libet. [46] ô bone, ne te
[47] Frustrere: insanis & tu, [48] stultiq; propè omnes:
[49] Si quid Stertinius veri crepat: [50] vnde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, [51] tempore quo me
Solatus iussit [52] sapientem pascere barbam,
Atque à Fabricio non tristem [53] ponte reuerti.
Nam [54] malè re gesta quum vellem mittere [55] operto
Me capite in flumen: [56] dexter stetit, & Caue faxis
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te [57] malus vrget,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [58] nil verbi, pereas quin [59] fortiter, addam.
[60] Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi [61] porticus & grex
[62] Autumat. hæc populos, hæc magnos [63] formula reges,
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
Insano [65] posuere. [66] velut syluis, vbi passim
[67] Palantes error, [68] certo de tramite pellit:
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
[69] Error, [70] sed varijs illudit partibus. hoc te

28 In quo vase æreo.
29 Sisyphus Æoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificiosè.
31 Quid minus eleganter esset conflatũ.
32 In eo callidus eram, quod sciebã signatis operibus iustũ pretium imponere.
33 Sestertiûm nummûm 100000.
34 Mercurius præest mercatoris.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur me appellabant Mercurialem.
36 Noui, inquit Horatius.
37 Illius negotii.
38 Respondet Damasippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιαλγίαν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternosus.
43 Quum sit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horat.) esto insanus si voles.
46 Loquitur Damasippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundum Stoicorum dogma
49 Siquid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus.
50 A quo.

51 Ex eo tempore. 52 Philosophicam barbam nutrire ad vmbilicum vsque, aut ad pubem demissam. 53 Vnde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 56 Astitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in syluis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus est error vtrique. 70 Sed error ille quasi ludibundus in varijs versatur partibus, vt puta dextrâ & sinistrâ.

Crede

Crede modo insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahit. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiosq;[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius, ignes*
Per medios, fluuiosq; ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hîc fossa est ingens, hîc rupes maxima:[75] *serua:*
Non magis audierit, quàm[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Túne insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
[81] *Reiecta præda quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde*[83] *cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxũ: &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà bene, sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam*[89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam*[91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristíve superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quę hîc ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, seriò dormiuit vino obrutus.
77 Catienis histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te ap.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat.
80. Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia lib.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formula & iuris laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur similis Proteo in varias figuras se transformanti.

86 Bene rem gerere. 87 Multò insanior est Perillus. 88 Mutuò dantis, vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarij scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans remedium est insaniæ.

Nescio

Nescio an[95] *Anticyram ratio illis destinet omnem.*
Hæredes[96] *Staberi summam incidere sepulchro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum[97] *dare centum*
[98]*Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio*[99] *Arri:*
[1] *Frumenti quantum metit*[2] *Africa.*[3] *Siue ego praue,*
Seu rectè, hoc volui:[4] *ne sis patruus mihi.*[5] *credo*
Hoc Staberi[6] *prudentem animum vidisse. Quid ergo*
Sensit, quum summam patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit?[7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil[8] *acrius: vt si*
Fortè[9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipse videretur sibi[10] *nequior.*[11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, diuina humanaq́ pulchris
Diuitijs parent: quas qui construxerit, ille
[12] *Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet.[13] *hoc veluti virtute paratum,*
Sperauit[14] *magnæ laudi fore. quid simile isti*
[15] *Græcus Aristippus? qui seruos proijcere aurum*
In media iussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes.[16] *vter est insanior horum?*
Nil agit exemplum,[17] *litem quod lite resoluit.*
Siquis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si[18] *scalpra &*[19] *formas,*[20] *non sutor: nautica vela,*
[21] *Auersus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur meritò. quid discrepat[22] *istis*
Qui nummos aurumq́ recondit, nescius vti
[23] *Compositis, metuensq́ velut contingere*[24] *sacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti semper aceruum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque*[26] *illinc*
Audeat[27] *esuriens dominus contingere granum:*
Ac potius folijs parcus vescatur[28] *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Hominis auarissimi, qui iussit hæredes quantā quisque summam ex testamento accepisset, in eius sepulchro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt eius testamento.
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem inducit. Hæc est vltima mea voluntas siue sit praua siue recta.
4 Noli me obiurgare vt solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Damasippus siue quis alius.
6 Ironicè.
7 Quamdiu vixit.
8 Nihil cauit vehementiùs quàm paupertatem.
9 Si vno quadrante pauperior esset mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberij.
12 Ex auari iudicio.
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditor non Græcus natione, sed ideò Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.
16 Staberius an Aristippus? 17 Quod ex lite dissoluta nouam litem ex se gignit. 18 Sutoria instrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur sutores ad calceos componendos. Angl. lastg. 20 Si ille qui sutor non est, emat scalpra. 21 Alienus à mercatura. 22 Ab istis. 23 Bonis quæsitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamuis sit dominus, & esuriat. 28 Folijs agrestibus.

Si

Si positis intus Chij veterisq́; Falerni
Mille cadis ([29] nihil est: tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, si & [30] stramentis incubet,[31] vnde-
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
[32] Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] vt ebibat hæres,
[34] Dijs inimice senex custodis? [35] ne tibi desit?
Quantulum enim [36] summæ curtabit quisque dierum,
[37] Vngere si caules oleo meliore capútque
Cœperis impexa fœdum [38] porrigine? quare,
[39] Si quiduis satis est, periuras, surripis,[40] aufers
Vndique? tún' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósve tuos, quos ære [41] parâris:
Insanum te omnes pueri clamentq́; puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremq́; veneno,
[42] Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis
[43] Argis.
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum [44] occisa insaniuisse parente?
Ac non antè malis dementem [45] actum furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non [47] Pyladen ferro violare ausúsve sororem
Electram: tantùm maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam, hanc [48] aliud, iussit quod [49] splendida
bilis.
[50] Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui [51] Veientanum festis potare diebus
[52] Campana solitus trulla,[53] vappamq́; profestis:
Quondam [54] lethargo grandi est oppressus: vt hæres

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis quæ dormientibus substernuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta, 179.
32 Epulæ vermium, qui vestes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt consumat.
34 Dijs inuise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria amputabit vnusquilque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis vbi inter pilos surgunt quædã squammulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrem peieras?&c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecunijs.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus admitteret?
45 Impulsum furijs.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Allio nomine.
49 Quod furor proueniens ex atra bile iusserat. Bilis est splendida & mordax instar aceti.
50 Opimius auarus pauper argenti domi reconditi. 51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Veientana ciuitas est Campania.* 52 Vase potorio fictili. 53 Vinum insipidum. 54 Veterno.

Iam

Iam circum loculos & [55] claues lætus ouansq́;
Curreret,[56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem sic erigit: addit & illud,
Ni tua custodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' viuo? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid (vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho [62] fultura ruenti.
Quid cessas? agedum sume hoc [63] ptisanarium oryzæ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereámve rapinis?
[66] Quisnã igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
Continuò sanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non est cur cardiacus ([68] Craterum dixisse putato)
Hic æger. [69] Rectè est igitur? surgetq́; ? [70] Negabit,
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est periurus, neque sordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus & audax.
[72] Nauiget Anticyram. quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canusi duo prædia diues,
Antiquo censu, natis [76] deuisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te [77] talos Aule nucesq́;
[78] Ferre sinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cauis abscondere [81] tristem,
Extimui ne vos ageret vesania discors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tu ne sequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cistulas recluderent.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba sunt Opimij. Méne viuo hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualescas.
59 Quid vis faciam, inquit Opimius, est dialogismus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptisanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza, in genitiuo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertiniũ Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur corpore sano, & è lectulo surget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt se gratum ostendat Laribus qui eum à periuria & auaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia insanus est.
73 Ventri omniuoro *Athenienses in Barathrum locum profundiorem maleficos demittebant.*
74 Quæsitis.
75 Canusium, est oppidum in Appulia.
76 Diuisisse.
77 Tesseras.

78 Id dicimur laxo sinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequerêre. 83 Ne tu O Tiberi. 84 Auarum feneratorem.

Quod

Quod satis esse putat pater, & [85] *natura poetis.*
Præterea ne vos [86] *titillet gloria, iure-*
-iurando obstringam [87] *ambo: vter ædilis fueritve,*
Vestrûm prætor, is [88] *intestabilis* [89] *& sacer esto.*
[90] *In cicere atque faba bona tu perdasq; lupinis,*
[91] *Latus vt in circo spatiere,* [92] *aut æneus vt stes,*
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet [93] *vt plausus, quos fert* [94] *Agrippa, feras tu,*
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] *Nequis humasse velit Aiacem,* [96] *Atrida vetas cur?*
[97] *Rex sum.* [98] *Nil vltra quæro plebeius.* [99] *Et æquam*
Rem imperito: ac si cui videor non iustus, [1] *inultò*
Dicere, quæ sentit, permitto. [2] *Maxime regum*
Dij tibi dent capta classem redducere Troia:
Ergo [3] *consulere, & mox respondere* [4] *licebit?*
[5] *Consule.* [6] *Cur Aiax heros ab Achille* [7] *secundus*
[8] *Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?*
Gaudeat vt populus Priami Priamusq; inhumato,
Per quem [9] *tot iuuenes patrio caruere sepulchro?*
[10] *Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem*
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
[11] *Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide* [12] *natam*
Ante aras, spargisq; [13] *mola caput improbe salsa,*
[14] *Rectũ animi seruas?* [15] *Quorsũ?* [16] *Insanus quid enim*
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinuit vim (Aiax
Vxore, & gnato, mala multa precatus [17] *Atridis.*
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
[18] *Verùm ego, vt hærentes aduerso littore naues*
Eriperem, [19] *prudens placaui sanguine diuos.*
[20] *Nempe tuo, furiose.* [21] *Meo, sed non furiosus.*
[22] *Qui species* [23] *alias veris, scelerisq; tumultu*

85 *Natura paucis contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambo.
88 Is esto cui ius testandi est ademtum, *vel*, cui nemo iure cogitur testimoniũ perhibere.
89 Execrandus esto.
90 AEdiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo superbus ambules.
92 Vt ænea statua tibi erigatur.
93 Vt populi applausus feras.
94 Gener Augusti, qui virtute fuit leo, cùm tu sis vulpes in bellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon
98 Verba sunt plebeij.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impunè.
2 Verba plebeij captantis beneuolentiã à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga. *inquit Agamemnon*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet insepultus. 9 Tot Troiani. 10 Mille oues (inquit rex) occidit. 11 Verba sunt plebeij. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molita & sale sacta. 14 Rectum animum seruas? i. sanusne es? 15 Quorsum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebeij. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit Plebeius) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placaui (inquit Agamemnon) sed non ideò furiosus fui. 22 Loquitur plebeius. 23 Differentes à veris.

Permistas

[24] *Permistas capiet,* [25] *commotus habebitur: atque*
Stultitiáne erret, [26] *nihilum distabit, an ira.*
Aiax immeritos dum occîdit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos [27] *admittis inanes,*
[28] *Stas animo?* [29] *& purum est vitio tibi* [30] *quũ tumidũ*
Siquis lectica [31] *nitidam gestare amet agnam, (est cor?*
Huic vestem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Pusam aut pusillam appellet: fortiq́ marito
[32] *Destinet vxorẽ: interdicto* [33] *huic omne adimat* [34] *ius*
Prætor, & ad sanos [35] *abeat tutela propinquos.*
Quid? siquis gnatam pro muta [36] *deuouet agna,*
Integer est animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hîc summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit [37] *vitrea fama,*
[38] *Hunc circumtonuit gaudens* [39] *Bellona cruentis.*
Nunc age luxuriam & [40] *Nomentanum arripe mecum.*
Vincet enim stultos [41] *ratio insanire* [42] *nepotes.*
[43] *Hic simul accepit patrimoni mille talenta,*
[44] *Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,*
Vnguentarius, [45] *ac Tusci turba impia vici,*
Cum scurris fartor, [46] *cum Velabro omne* [47] *macellum*
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi est, id crede tuũ: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contrà iuuenis responderit [48] *æquus:*
In niue Lucana [49] *dormis ocreatus, vt aprum*
Cœnem ego: [50] *tu pisces hyberno ex æquore* [51] *verris:*
[52] *Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:*
[53] *Sume tibi decies:* [54] *tibi tantundem:* [55] *tibi triplex,*
[56] *Vnde vxor media currat de nocte* [57] *vocata.*
[58] *Filius Æsopi detractam ex aure* [59] *Metellæ,*
(Scilicet [60] *vt decies solidum exorberet) aceto*

24 Et cum sceleræ coniunctas.
25 Furiosus habendus est.
26 Nihil interest.
27 Filiam occîdis.
28 Sanę mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira est inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquã furioso.
34 Ius bona sua administrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Destinet aræ.
37 Fama fragilis & inconstans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxuriosum & asotum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxuriosos insanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat
45 Lenones, cupediarij & id genus homines perditi, voluptatum ministri, qui in vico Tusco habitabant.
46 Valebrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarii.
47 Locus publicus obsonijs vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationẽ lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piscator.

51 Hyeme piscaris. 52 Segnis sum ego. 53 O venator sume tibi decies centena sestertiûm nummûm millia. 54 O piscator. 55 O leno sume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accersita. 58 Clodius AEsopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium AEsopum adamauit. 60 Vt decies centum millia sestertiûm nummûm deuoraret.

[61] *Diluit insignem baccam. qui sanior ac si*
[62] *Illud idem in rapidum flumen iaceretve cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
[63] *Nequitia & nugis, prauorum & amore* [64] *gemellum,*
Luscinias soliti [65] *impenso prandere coemptas.*
[66] *Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?*
[67] *Ædificare casas, plostello adiungere* [68] *mures,*
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet [69] *barbatum:* [70] *amentia verset.*
Si puerilius [71] *his, ratio esse euincet, amare:*
Nec quicquam differre, vtrúmne in puluere [72] *trimus*
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
[73] *Sollicitus plores: quæro, faciásne quod olim*
[74] *Mutatus Polemo: ponas* [75] *insignia morbi,*
[76] *Fasciolas,* [77] *cubital,* [78] *focalia.* [79] *potus vt ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse [80] *coronas,*
Postquam est impransi correptus voce [81] *magistri.*
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
[82] *Exclusus quî distat? agit vbi secum, eat, an non,*
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
[83] *Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,*
Accedam? an potius mediter finire [84] *dolores?*
Exclusit, reuocat: redeam? non, si obsecret. ecce
[85] *Seruus, non paulò sapientior,* [86] *O here, quæ res*
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia [87] *& cæca fluitantia sorte, laboret*
Reddere certa sibi, [88] *nihilo plus explicet, ac si*
Insanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens [89] *semina pomis,*
[90] *Gaudes si* [91] *cameram percusti forte,* [92] *penes te es?*

61 Liquefecit Margaritam.
62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij leuitate.
64 Simile & æquale.
65 Magno pretio.
66 Quibus sunt adnumerandi? sanis an insanis?
67 Vt solent pueri.
68 Veluti iumenta.
89 Virum grauem.
70 Amentia eum agitet, id est, pro insano habeatur.
71 Ædificare casas & similia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti vel brachiorũ tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, rosas lilia, &c. è quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrij & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terent.

83 Foribus sibi odiosis, vnde erat exclusus. 84 Quos amando patior. 85 Parmeno. 86 O Phædria. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nibilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlici amoris omine. 91 Tectum in curuitatem formatum. 92 Es ne mentis compos?

Quid

Quid? [93] *quum balba* [94] *feris annoso verba palato,*
[95] *Ædificante casas, qui sanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atque* [97] *ignem gladio scrutare. modò (inquã)*
[98] *Hellade percussa, Marius quum præcipitat se,*
[99] *Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis.*
[1] *Absolues hominem, sceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula [2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui* [4] *circum compita* [5] *siccus*
[6] *Lautis mane senex manibus currebat: & vnum*
(Quiddam magnum addens) [7] *vnum me surpite morti:*
Dijs etenim facile est: orabat: sanus vtrisque
[8] *Auribus atque oculis, mentem, nisi litigiosus,*
Exciperet [9] *dominus, quũ venderet.* [10] *hoc quoque vulgus*
Chrysippus ponit [11] *fœcunda in gente* [12] *Meneni.*
[13] *Iupiter, ingentes qui das adimisq; dolores,*
(Mater ait pueri menses iam quinque [14] *cubantis)*
[15] *Frigida si puerum* [16] *quartana reliquerit:* [17] *illo*
Mane die quo tu [18] *indicis ieiunia,* [19] *nudus*
In Tyberi stabit. [20] *casus medicusve leuarit*
Ægrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater delira necabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimq; reducet.*
Quone malo mentem [24] *concussa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *sapientum octauus amico*
[27] *Arma dedit, posthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, post damnum* [31] *sic vendas omnia pluris:*

93 Cum blandiuscule verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.
94 Quum verberas, *est Hypallage.*
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ adde scelus & crudelitatem.
97 Amoris calori adiunge cædem.
98 Hellade interfecta a Mario quum ab ea sperneretur.
99 Cereris furore vexatus, i. fuitne furiosus?
1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratũ.
2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa?
3 Pro liberto Horat sub persona Stertinij superstitiosos taxans omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli iusserat Augustus.
5 Ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donare, quo quid maius à dijs potuit peti?
8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatij, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 AEgrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiscitur, corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die die Iouis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hunc liberarit, *qui in Quartana sæpè plus valet quàm medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus, *Ironicè.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus dicerer. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. *Nemo enim suum tergum nouit.* 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippum vsque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. *Sic, particula est bene precantis.*

Qua me stultitia (quoniam non est genus vnum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
[32] *Quid? caput abscissum demens quū portat* [33] *Agaue*
[34] *Gnati infœlicis, sibi tum furiosa* [35] *videtur?*
[36] *Stultum me fateor (liceat concedere veris)*
Atque etiam insanum: tantùm hoc [37] *edissere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. [38] *Accipe: primum*
[39] *Ædificas. hoc est,* [40] *longos imitaris, ab imo*
Ad summum totus [41] *moduli bipedalis. & idem*
Corpore maiorum rides [42] *Turbonis in armis*
[43] *Spiritum & incessum:* [44] *quî ridiculus minus ille?*
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque [45] *verum est,*
[46] *Tanto dissimilem,* [47] *& tanto certare minorem?*
[48] *Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,*
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua [49] *cognatos eliserit.* [50] *illa rogare,*
[51] *Quantáne? num tandē (se inflans) sic magna fuisset?*
[52] *Maior dim[illegible] Num tanto? Quum magis atque*
Se magis inflaret, Non [illegible] inquit)
Par eris. [55] *Hæc à te non [illegible]* [56] *abludit imago.*
[57] *Adde poemata nunc (hoc est,* [58] *oleum adde camino)*
Quæ siquis sanus fecit, sanus facis & tu
[59] *Non dico horrendam rabiem (*[60] *iam desine) cultum*
Maiorem censu ([61] *Teneas Damasippe tuis te)*
[62] *Mille puellarum, puerorum mille furores.*
[63] *O maior tandem parcas insane minori.*

32 Respondet Damasippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furiosa videtur? minimè.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damasippus.
39 Magnificè ædificas.
40 Incedendo te effers, vt longius videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Breuis es statura, i. res tua familiaris est tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & gestum tumidum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus.
45 AEquum est te idem facere?
46 Tanto viro dissimilem.
47 Et cum tanto.
48 AEsopi fabula.
49 Vt simul natos oppresserit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Respondet pullus.
53 Num tanto maior est, inquit mater?
54 Inquit pullus.

55 Damasippus Horatium alloquitur. 56 Discrepat. 57 Adiunge ad insaniam tuam in ædificando aliam qua furis in poematis scribendis. 58 Vt maior fiat tua insania. prouerbium est. 59 Missam facito tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitte vestitum tuum sumptuosiorem quàm census tuus ferat. 60 Loquitur Horat. sua vitia à Damasippo enumerari inuitè audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damasippus) furores tuos, id est, insanos amores. 63 Respondet & exclamat Horat. O Damasippe (qui me stultior es & insanior) parcas mihi minori, id est, minus insano.

SATYRA

SATYRA IIII.

Sub persona cuiusdam Catij philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

[1] VNde, & quò Catius? [2] Non est mihi tẽpus, [3] auenti
[4] Ponere signa nouis præceptis: qualia [5] vincant
Pythagoran, [6] Anitiq; reum, doctumq; Platona.
[7] Peccatum fateor, quum te sic tempore [8] læuo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quòd si [9] interciderit tibi nunc aliquid, [10] repetes mox.
Siue est naturæ hoc, siue artis. [11] mirus vtroque.
[12] Quin id erat curæ quo pacto cuncta [13] tenerem:
Vtpote res [14] tenues, tenui sermone [15] peractas,
[16] Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
[17] Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus [18] facies ouis erit, illa memento,
[19] Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis
[20] Ponere. [21] nanque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, [22] qui siccis creuit in agris,
Dulcior, [23] irriguo nihil est elutius horto.
[24] Si vespertinus subitò te oppresserit hospes,
Ne gallina malum [25] responset dura palato,
[26] Doctus eris viuam [27] misto mersare Falerno.
[28] Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est: [29] alijs malè creditur. ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30] Finiet, [31] ante grauem quæ legerit arbore solem.
Aufidius [32] forti miscebat mella Falerno
Mendosè: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum σημεῖα, i. signa.
5 Qualia vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis, siue memoria constet natura siue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica est commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res subtiles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen Magistri tui, inquit Horatius.
17 Verba Catii.
18 Forma vel figura.
19 Vt gratioris saporis.
20 Mensæ apponere.
21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum, i. semen masculi continent.
22 Dulcior caule agresti qui, &c.
23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato.
24 Si vesperi hospes aduenerit.
25 Ne gallina malè aduersetur palato & in faucibus reluctetur.
26 Nosse debes.
27 Falerno cum aqua diluto.
28 Hæc res molliculam efficit carnem.
29 Alijs fungis periculosum est vesci.
30 Terminabit.
31 Quæ mane ex arbore decerpserit.
32 Austero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] *mulso*
Prolueris melius. [34] *si dura morabitur aluus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obstantia conchæ:*
[38] *Et lapathi breuis herba, sed albo non sine* [39] *Coo:*
[40] *Lubrica nascentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare est [42] *generosæ fertile testæ.*
Murice Baiano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Ostrea Circæis,* [45] *Miseno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis iactat se* [47] *molle Tarentum.*
Nec sibi cœnarum quiuis temerè arroget artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces auerrere [49] *mensa,*
Ignarum [50] *quibus est ius aptius, & quibus assis*
[51] *Languidus in cubitum iam se conuiua reponet.*
[52] *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curuet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus est, vluis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *summittit capreas non semper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *sapiens sectabitur armos.*
Piscibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæsita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingenium noua tantùm [61] *crustula promit,*
[62] *Nequaquam satis in re vna consumere curam:*
Vt siquis solum [63] *hoc maláne sint vina, laboret:*
Quali perfundat pisces [64] *securus oliuo,*
[65] *Massica si cœlo supponas vina sereno,*
Nocturna siquid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor neruis inimicus:) [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna

33 Mellcrato.
34 Si venter sese non exoneret.
35 Musculus. Angl. a mussell.
36 Conchæ parui pretij.
37 Vt venter non sit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ breuia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat.
39 Non sine vino sic dicto ab insula Co.
40 Conchilia generosa lubricam reddunt aluum.
41 Luna accrescente conchilia implentur.
42 Generosorum testaceorum.
43 Peloris in sinu Lucrino capta.
44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circeis, vbi Circe filia solis habitauit.
45 In Meceno Baiarum portu, vbi Misenus AEneæ nauclerus vndis submersus periit.
46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. cockels.
47 Tarentum mollitie & luxu diffluens.
48 Nisi prius explorata saporum ratione quæ tenuis est & difficulter percipitur.
49 Pisces è macello piscatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus ius conueniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti. *Quod est Latiũ oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata, vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Massica. 67 Ligneo sacculo percolata.

Vina,

Vina, columbino[68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit*[70] *voluens aliena vitellus.*
Tostis[71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam[72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis[73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis feruent allata[75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam.[76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriaq́; decebit,
[77] *Non alia quàm quæ Bizantia putruit*[78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum*[80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioq́; croco sparsum*[82] *stetit:*[83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis[84] *Tiburtia succo:*
Nam[85] *facie præstant.*[86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius[87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis ego,*[89] *fæcem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium[91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustóque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer*[94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus,[95] *dum furta ligurit,*
Siue grauis[96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,*[98] *in mappis,*[99] *in scobe,*[1] *quantus*
Consistit sumptus?[2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena à natura vini, i. faces.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & aruina factis.
74 Conuiua nauseans vult refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ.
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria, sed ea quæ &c.
78 Orca est vàs fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto á monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Super infundes oleum Venefranum.
84 Poma Tibure nata.
85 Pulchritudine præstans.

86 Vua Venucula meliùs in ollis conditur. 87 Vuam Albanam. 88 Hanc vuam Albanam ego primus inuenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fæcatam, per hendiaden. 90 Permixtum, vel in cerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertiûm insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, siue, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificij. 97 In scopis paruo pretio habendis. 98 Quibus conuiuæ manus vnctas tergant. 99 Quo vasa defricata splendeant. 1 Quàm paruus sumptus? 2 Quò sumptus est minor, eò culpa est maior. 3 Te ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopâ & palma mundare?

[4] *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptúmque minorem
Hæc habeant, tanto rependi iustius [5] *illis,*
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
[6] *Docte Cati, per amicitiam diuósque* [7] *rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas [8] *memori mihi pectore cuncta,*
Non tamen [9] *interpres tantundem iuueris. adde*
[10] *Vultum habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, [11] *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, [12] *fontes vt adire remotos,*
[13] *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

4 Et purpureas vestes obsternere toralibus ignotis? 5 Rebus nitidis & sumptuosis. 6 Iocatur Horatius suburbane illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus. 7 Rogatus à te. 8 Memoriter. 9 Quum tu sis tantùm interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes. 10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores, & captatores testamentorum describit.

HOc quoque [1] *Tiresia,* [2] *præter narrata, petenti*
Responde: quibus amissas reparare queam [3] *res*
[4] *Artibus atque modis. quid rides? Iámne* [5] *doloso,*
Non satis est Ithacam reuehi, patriósque Penates
Aspicere? [6] *O nulli quicquam mentite, vides vt*
Nudus inopsq; domum redeam, [7] *te vate, neque illic*
Aut [8] *apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus, & virtus, [9] *nisi cum re, vilior* [10] *alga est:*
[11] *Quando pauperiem missis* [12] *ambagibus horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. [13] *turdus*
Siue aliud [14] *priuum dabitur tibi,* [15] *deuolet illuc*
Res vbi magna [16] *nitet domino sene: dulcia poma*

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa eum oculis orbauit. 2 Præter alia quæ mihi narrasti. 3 Iacturas præteritas resarcire. 4 Iure vel iniuria. 5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci, 6 Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.* 6 O vates veridice, *inquit Vlysses.* 7 Te vaticinante. 8 Penum, vel repositorium. 9 Nisi cum diuitijs. 10 Herba nullius vsus, vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Siue turdus. 14 Siue aliud priuatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem gustet venerabilior Lare diues.*
Qui quamuis periurus erit, [19] *sine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, si postulet, ire recuses.*
[22] *Vt ne tegam spurco* [23] *Damæ latus? haud ita Troiæ*
Me gessi, certans semper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias ærisq; ruam, dic augur, aceruos.
[28] *Dixi equidem, dico captes astutus vbique*
Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter
[29] *Insidiatorem* [30] *præroso fugerit hamo,*
Aut spem [31] *deponas,* [32] *aut artem illusus omittas.*
Magna, minórve foro si res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples sine gnatis, [34] *improbus, vltro*
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor: fama ciuem causáq; [35] *priorem*
Sperne, domi signatus erit. fœcundáve coniux,
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent* [37] *prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Ius anceps noui, causas defendere possum.*
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *cassa nuce pauperet. hæc mea cura est,*
Ne quid tu perdas, [41] *neu sis iocus.* [42] *ire domum atque*
[43] *Pelliculam curare iube:* [44] *sis cognitor ipse.*
Persta atque obdura, seu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes statuas, seu pingui* [47] *tentus omaso*
[48] *Furius hybernas cana niue conspuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte sinistra incedens.
22 Verba sunt Vlyssis.
23 Homini abiecto & seruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tiresiæ conclusio.*
26 Vt præter meam consuetudinem, hominem infimę sortis colam ditescendi causa inquit Vlysses.
27 Vnde emam.
28 *Loquitur Tiresias.*
29 Si quis vaferrime fugerit insidiatorem qui captandæ hæreditatis causa munera quasi ex insidijs offers.
30 Hamo prægustato, Metaph. à piscibus.
31 Aut spem abijcias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur posthac.
34 Esto vltro, id est, esto non rogatus illius improbus defensor & indefessus patronus, qui audax, &c.

35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant non irati, prænomine, nomine, cognomine, vt *M. Tull. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quod in vtramque partem trahi potest? 40 Quàm te inani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiæ sunt præcepta ad Vlyssem. 43 Delicatè viuere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, i. siue æstas fuerit, siue bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse infacundos actores, vel iudices ineptos. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam describeret, vtebatur hoc versu, *Iupiter hybernas cana, &c.*

[49] Inquiet) [50] vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?
[51] Plures amabunt thynni, [52] & cetaria crescent.
Si cui præterea [53] validus malè filius in re
[54] Præclara sublatus aletur: ne manifestum
[55] Cœlibis obsequium [56] nudet te, [57] leniter in spem
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
[58] Hæres, & si quis casus puerum [59] egerit Orco,
[60] In vacuum venias [61] perrarò hæc alea fallit.
[62] Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
[63] Abnuere, [64] & tabulas à te remouere memento:
Sic tamen [65] vt limis rapias [66] quid prima secundo
Cura velit versu. solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque [67] recoctus
Scriba ex quinque-viro coruum [68] deludet biantem,
Captatorq́ [69] dabit risus Nasica Corano.
[70] Num furis? an prudens [71] ludis me, obscura canendo?
[72] O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula. si licet, ede.
Tempore quo [73] iuuenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure mariq́
Magnus erit: [74] forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, [75] metuentis reddere soldum.
Tum [76] gener hoc faciet: tabulas [77] socero dabit, atque
Vt legat orabit. multum Nasica [78] negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget: inuenietq́
Nil sibi legatum, [79] præter plorare, [80] suisque.
[81] Illud ad hæc iubeo: mulier si fortè dolosa
Libertúsve senem delirum [82] temperet [83] illis

49 Dicet de te. 50 Quam patiens est Vlysses? 51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suā committent. Thynni sunt pisces admodū celeres, quorum multi capiuntur in Hispania ad columnas Herculis. 52 Viuaria & piscinæ vbi pisces prægrandes aluntur. 53 Filius valetudinarius & parum firmus. 54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur. 55 Obsequium hominis sine liberis. 56 Ne fallaciam tuam prodat. 57 Sensim & paulatim tuis officijs demerere. 58 Filio languenti substitutus. 59 Si quis casus ad mortem, pueru͂ perduxerit. 60 In locum hærede vacuum. 61 Perrarò hic euentus frustratur. 62 Quicunque testator. Est Tmesis. 63 Recusare. 64 Tabulas testamenti. 65 Vt obliquis oculis inspicias. 66 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, id est, quem hæredem constitueret testator 67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotijs versatus, ex quinque viro iterum in scribam rediijt. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, vt vulpes olim AEsopi coruum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Vlysses. 71 Ludificas me? 72 O Vlysse fili Laertis. 73 Augustus. 74 Diuiti. 75 Fugientis vel nolentis reddere vniuersum debitum. *Dotem cum filia, fortasse intelligit.* 76 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ preceptum ad captandum senem.* 82 Si rogat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

Accedas

Accedas socius:[84] *laudes, lauderis vt absens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: sed vincit longè prius*[86] *ipsum*
Expugnare caput.[87] *scribet mala carmina*[88] *vecors?*
Laudato. scortator erit? caue te roget:[89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade.[90] *putásne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, tamq; pudica?*
Quam nequiere proci[92] *recto depellere cursu?*
[93] *Venit enim magnum donandi*[94] *parca iuuentus,*
Nec tantum[95] *Veneris quantum studiosa*[96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope[97] *frugi est: quæ si semel vno*
[98] *De sene gustârit, tecum partita*[99] *lucellum,*
Vt canis[1] *à corio nunquam absterrebitur vncto.*
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
[2] *Ex testamento sic est*[3] *elata. cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit[4] *hæres.*
Scilicet elabi si posset mortua. credo,
[5] *Quòd nimium institerat viuenti, cautus adito:*
Neu desis[6] *operæ, néve immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus:[7] *vltro*
[8] *Non etiam sileas.*[9] *Dauus sis comicus: atque*
Stes Capite[10] *obstipo, multum similis metuenti.*
[11] *Obsequio grassare: mone,*[12] *si increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppositis humeris:*[15] *aurem substringe loquaci.*
[16] *Importunus amat laudari? donec*[17] *obe, iam*
Ad cœlum manibus[18] *sublatis, dixerit, vrge, &*
Crescentem tumidis infla sermonibus[19] *vtrem.*
Quum te seruitio longo curaq;[20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,*

84 Laudare debes libertū vel mulierē.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipsum senem capere.
87 Si scribet.
88 Stultus vel insanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam suppone tanquam potiori.
90 *Verba sunt Vlyssis ad Tiresiam.*
91 Persuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Respondet Tiresias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & restricta in magnum donando.
95 Rei venereæ.
96 Veneris.
97 Casta est.
98 Si lenis munera sit semel expertus.
99 Lucrum à sene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipsius voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam profecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non prouocatus garrit, offendet, &c.
8 Ne sis etiam nimium taciturnus.
9 Indue personam Daui timidè cum domino suo loquentis.
10 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad palpandum parati.
11 Quouis genere obsequij diuitem capta eique insidiare.
12 Si ventus factus est acrior.
13 Sibi cauens.
14 Obiectis humeris tuis ne in turba iactetur.
15 Aurem tuam substringe loquaci seni, i. auribus tuis substrictis & arrectis finge te attente auditurum longas senis narrationes.
16 Importunè.
17 Donec dixerit, Ohe iam satis est.
18 Præ gaudio.
19 Infla hominem vanum & philautum, qui falsis laudibus & adulationibus velut vter intumescit.
20 Morte sua.
21 Et quum tu certò vigilans, non somnians, audieris hæc verba, *Quartæ partis hæres sit Vlysses.*

Audi-

22 Post obitum senis sic dicis voce queribunda. *Ergo nunc &c.*
23 Mortuus est.
24 Vnde tam fidelē parabo amicum?
25 Diuulga hæc verba, *vnde mihi, &c.*
26 Licet, vel, vtile est.
27 Propter senis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione & fictis lachrymis celare

Audieris, hæres:[22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? vnde mihi tam fortē, tamq;*[24] *fidelem?*
[25] *Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare.*[26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum*[28] *celare. sepulchrum*
Commissum[29] *arbitrio*[30] *sine sordibus extrue.*[31] *funus*
Egregie factum laudet vicina. siquis
Fortē cohæredum senior[32] *male tussict,*[33] *huic tu*
Dic,[34] *ex parte tua, seu fundi siue domus sit*
Emptor,[35] *gaudentem nummo te addicere.*[36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: viue valéque.*

29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam. 32 Grauiter & periculosè. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obuenit. 35 Dic te malentem nummum, quàm fundum addicere ei pecuniæ. 36 *Tiresia vmbra apud inferos hæc omnia loquitur* 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere, ac plura non optare dicit. Deinde otij sui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vltra hæc.
5 Ampliùs quàm optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi vt hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriáve.
10 Si nihil horum à dijs precor quæ proximè dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem.

[1] *HOc erat in votis:*[2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus[3] *iugis aquæ fons*
Et paulum syluæ[4] *super his foret.*[5] *auctius atque*
Dij melius fecēre, bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate: nisi vt*[7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci[8] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus[9] *vitio culpáve minorem,*
[10] *Si veneror stultus nihil horum.*[11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc[12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti[13] *fors quà mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit,[14] *diues amico*

13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauente Hercule, qui thesauris recludendis præesse creditur.

Hercule)

Hercule) [15] *si quod adest, gratū iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus [16] *domino facias, & cætera præter*
[17] *Ingenium: vtque soles,* [18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo vbi me in montes & [19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illustrem [20] *Satyris, musaq; pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *plumbeus auster*
Autumnusq; grauis, [23] *Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, seu Iane libentiùs* [25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæq; labores*
Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium. [27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, vrge,*
Siue Aquilo [29] *radit terras, seu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire necesse est.*
[32] *Postmodo, quod mi obsit, clarè certumq; loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria [33] *tardis.*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus.* [36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras*
Ventum est [39] *Esquilias, aliena negotia centum*
Per caput, [40] *& circa saliunt latus. Ante secundam*
Roscius orabat [41] *sibi adesses ad puteal cras.*
[42] *De re communi scribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminisses. Quinte reuerti,
[43] *Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar. Si vis, potes, addit: & instat,*
[45] *Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod possideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue, i. hebes ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela sunt Poetæ.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus.
21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior.
22 Insalubris auster cuius intemperie corpora ingrauescunt.
23 [illegible]uum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ij, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarij à Libitina funerum dea.
24 A matuta, i. aurora.
25 Libentius appellaris.
26 A quo.
27 Quem Romæ sum, ô Iane, tu cogis me esse fideiussorem i. pro altero spondere.
28 Vrge ne quis me officiosior existat.
29 Siue Aquilo flat & deuastat terras.

30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba id clarè & apertè locuto, quod mihi damnum afferat. *spondendo nimirum.* 33 Tardiùs euntibus, sc. dum propero. 34 Verba sunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati tibi licet pulsare quicquid obstat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & malè audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquilijs habitabat Mæcenas. quas atras appellat vel quòd olim erat plebis sepulcretum, vel quòd eò veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses aduocatus ad puteal, i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De te quæ ad rem publicam pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit subscribere? 45 Septimus annus elapsus est, ferè octauus, ex quo, &c.

Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:*[48] *hora quota eſt ?*[49] *Thrax eſt Gallina*
Matutina [50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimoſa bene reponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus ſubiectior in diem & horam*
Inuidiæ.[53] *noſter ludos ſpectauerat vnà,*
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à roſtris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius eſt,[55] *me conſulit:*[56] *ô bone (nam te*
Scire,[57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid[58] *de Dacis audiſti ?*[59] *Nil equidem.*[60] *vt tu*
Semper eris deriſor ad omnes. Dij[61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquam.*[63] *Quid, militibus promiſſa*[64] *Triquetra*
Prædia, Cæſar an eſt Itala tellure daturus?
Iurantem me ſcire nihil mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altiq; ſilenti.
[65] *Perditur hæc inter*[66] *miſero lux, non ſine votis:*
O rus, quando ego te aſpiciam ? quandoq; licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno[67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere ſollicitæ iucunda obliuia vitæ ?*
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, ſimulq;*
Vncta ſatis pingui[70] *ponentur oluſcula lardo?*
[71] *O noctes cœnæq; deûm: quibus ipſe, meiq;*
[72] *Ante Larem proprium veſcor.*[73] *vernaſq; procaces*
Paſco[74] *libatis dapibus. prout cuique libido eſt,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, ſolutus*
Legibus[76] *inſanis: ſeu quis capit*[77] *acria fortis*

46 Facturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ cauſa gallinã nominat) & Syrus duo erãt gladiatores
50 Sunt parũ cauti qui ſub finem Autumni vtuntur adhuc veſte æſtiua.
51 Quæ garrulis ſine periculo poſſunt committi.
52 Per totum hoc ſeptenniũ fui magis ac magis inuidiæ expoſitus.
53 Noſter Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius, i. homo fœlicisſimus vnà cum Mæcenate verſatus eſt in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Auguſtum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dij malè me vexent.
62 Audiui.
63 Quid? (inquit percunctator) vtrùm prædia militibus promiſſa daturus eſt Cæſar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta eſt Triquetra à tribus promontorijs. 65 Conſumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miſerijs, ſed non ſine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ ſollicitudines obliuiſci. 69 A faba Pythagoras abſtinuit quaſi ſibi cum ea cognatio aliqua eſſet, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraſſet. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ ſuaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante deum domeſticum & familiarem. 73 Audaculos ſeruos domi noſtræ natos. 74 Dapibus à me prius deguſtatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro ſuo quiſque arbitratu.
76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magiſtro, quantum quiſque biberet.
77 Grandia pocula.

Pocula

Pocula,[78] *ſeu modicis vueſcit lætius. ergo*
[79] *Sermo oritur non de villis domibúſve alienis:*
Nec malè, nécne [80] *Lepos ſaltet: ſed quod magis ad nos*
Pertinet, & neſcire malum eſt, agitamus: vtrúmne
Diuitijs homines an ſint virtute beati:
Quidve ad amicitias,[81] *vſus rectúmne trahat nos:*
Et quæ ſit natura boni,[82] *ſummumq́; quid eius.*
Ceruius, hæc inter, vicinus [83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas. nam ſi quis laudat* [85] *Arelli*
Sollicitas [86] *ignarus opes,*[87] *ſic incipit:*[88] *Olim*
Ruſticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe[89] *cauo, veterem vetus hoſpes amicum:*
[90] *Aſper, & attentus quæſitis,*[91] *vt tamen arctum*
Soluerit hoſpitijs animum. quid multa? neque illi
[92] *Sepoſiti ciceris nec longæ inuidit auenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaq́; lardi*
Fruſta dedit: [94] *cupiens varia faſtidia cœna*
Vincere tangentis malè ſingula dente ſuperbo:
[95] *Quum pater ipſe domus palea porrectus in horna*
[96] *Eſſet ador, loliúmque,*[97] *dapis meliora relinquens.*
Tandē vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem viuere dorſo?*
Vis tu homines vrbemq́; [99] *feris præponere ſyluis?*
Carpe viam (mihi crede) [1] *comes:* [2] *terreſtria quando*
Mortales animas viuunt ſortita, neque vlla eſt
[3] *Aut magno aut paruo lethi fuga.*[4] *quo bone circa*
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor quàm ſis æui breuis.[5] *Hæc vbi dicta*
Agreſtem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, vrbis auentes

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis, in cœna ruſtica.
80 Lepos inſignis ſaltator, Auguſti ſcurra.
81 Vtilitas an honeſtas.
82 Et quid ſit Summum bonum.
83 Ceruius iucundè narrat vulgares fabulas.
84 Ex vſu.
85 Cuiuſdam auari nomen eſt Arellius.
86 Non expertus, quantas ſecum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius ſic incipit.
88 Quondam.
89 Anguſto cubili.
90 Laborioſus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hoſpitis, i. hoſpitibus accipiendis.
92 Helleniſmus. *Inuideo cum genetiuo caſu pro quo Latini dicerent.* Neque inuidit illi ſepoſitum cicer neque longam auenam, ſed liberaliter ei appoſuit.
93 Acinum deſiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani faſtidia muris dente ſuperbo ſingula deguſtantis.

95 Cùm mus ruſticus ſtratus in palea huius anni. 96 Ederet ador farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Deſertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terreſtria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum ſententia, vel in perſona muris vrbani & cæterarum animantium (homine excepto) iſta loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca bene. 5 Poſtquam hæc verba muris vrbani, murem ruſticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia

Mœnia [6] nocturni subrepere. iamq; tenebat
Nox medium cœli spatium, quum ponit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] cocco
Tincta super lectos [8] canderet vestis eburnos,
Multaq; de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] extructis inerant hesterna canistris.
Ergo vbi purpurea [10] porrectum in veste locauit
Agrestem, [11] veluti succinctus cursitat [12] hospes,
[13] Continuatq; dapes: nec non [14] vernaliter ipsis
Fungitur officijs, [15] prælambens omne quod affert.
[16] Ille cubans gaudet mutata sorte, [17] bonisq;
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] lectis excussit vtrumque.
[19] Currere per totum pauidi conclaue, magisq;
[20] Exanimes trepidare [21] simul domus alta [22] Molossis
Personuit canibus. [23] tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) [24] & valeat: me sylua [25] cauusq;
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] eruo.

6 Nocte.
7 Purpura.
8 Splenderet stragula vestis
9 In canistris ordine depositis & exornatis.
10 Murem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar serui administrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiosè in morem vernarum.
15 Prægustans.
16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata.
17 Ob res iucundas præbet se lætum conuiuam.
18 Lectis discubitorijs.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epiroticis, à Molossa ciuitate Epiri, vbi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita vrbana, tumbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit seruum vehementer dominum suum increpantem, quòd aliter viuat quàm promiserat aut præ se ferat.

IAmdudum [1] ausculto: & cupiens tibi dicere [2] seruus
Pauca, reformido. [3] Dauúsne? [4] ita, Dauus, amicum
Mancipium domino, [5] & frugi, quod sit satis: hoc est,
Vt vitale putes. [6] Age, libertate Decembri,
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] Pars hominum vitijs gaudet [8] constanter, [9] & vrget

1 Audio te loquentem.
2 Existens in seruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui: *inquit Dominus suus.*
4 Ita est, ego Dauus seruus tibi vtilis, cupio te paucis conuenire.
5 Seruus *inquam*, tanta singularitate præditus, vt me meo merito iudicare possis vitalem, i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cùm Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba serui. 8 Pertinaciter. 9 Perseuerat in consilio suscepto.

Propo-

Propositum: pars multa [10] *natat, modò* [11] *recta capessens,*
Interdum [12] *prauis obnoxia. sæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,* [14] *modò læua Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis:* [16] *clauum vt mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, vndè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honestè.*
Iam mœchus Romæ, iam mallet [20] *doctus Athenis*
Viuere: [21] *Vertumnis,* [22] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *iusta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui pro se* [25] *tolleret atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit, quanto constantior idem
In vitijs, [27] *tanto leuius miser ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendant,*
Furcifer? [32] *Ad te, inquã.* [33] *quo pacto pessime?* [34] *Laudas*
Fortunam & mores [35] *antiquæ plebis:* [36] *& idem,*
Si quis ad illa deus [37] *subitò te agat,* [38] *vsque recuses:*
Aut quia non sentis, [39] *quod clamas, rectius esse,*
Aut quia [40] *non firmus rectum defendis:* [41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens [42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, absentem* [44] *rusticus vrbem*
Tollis ad astra [45] *leuis. si nusquam es forte vocatus*
Ad cœnam, [46] *laudas securum olus: ac,* [47] *velut vsquam*
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis, [48] *amásque,*
Quòd nusquam tibi sit [49] *potandum.* [50] *iusserit ad se*
Mæcenas [51] *serum sub lumina prima venire.*

10 Instabilis est huc illuc fluctuans.
11 Virtutes sequẽs.
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures gestasse, turpe fuit.
14 Vixit aliquando sine vllo annulo: quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est, & propterea minus in illa annuli atteruntur, quàm in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clauum aut latũ aut angustum. vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis subitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde, i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus Orator fuisse dicitur.
21 Vertumnus deus est annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot sunt Vertũni, i. non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus variè depingebatur, modò arator, seminator, messor, modò plantator, fossor, &c. 23 Chiragra grauis & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alueo sumeret. 26 In vasculum ex quo ad euitandum dolum tali ab aleatoribus in alueum conijciebantur, ne si manu iacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tantò minùs miser. 28 Illo Prisco. 29 Qui modò ita contendit funem vt periculum sit ne rumpatur, modò nimis laxat, i. in omni vitiorum genere volutatur. 30 *Verba sunt heri.* 31 Verba rancida & auditu iniucunda. 32 *Respondet seruus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Sunt verba Daui ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si sine tuis votis ad illa te compellat. 38 Valde recuses. 39 Quod asseris. 40 Non stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Romæ es. 44 Quando es rure. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum laudas. 47 Quasi, quò vocaris, eò coactus & inuitus eas. 48 Estque tibi iucundum. 49 Epulandum. 50 Si iusserit. 51 Serò paulò ante vesperum.

Conuiuam.[52] *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
Audit? cum magno[53] *blateras clamore,*[54] *fugisq;*
Miluius,[55] *& scurræ tibi non*[56] *referenda precati*
Discedunt.[57] *etenim fateor, me dixerit*[58] *ille*
[59] *Duci ventre leuem:*[60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis*[63] *quod ego, & fortassis nequior, vltrò*
[64] *Insectere, velut melior?*[65] *verbisq; decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis?[66] *aufer*
Me vultu terrere, manum[67] *stomachumq; teneto,*
Dum quæ[68] *Crispini docuit me ianitor edo.*
[69] *Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccat vter nostrûm cruce dignius? acris vbi me
[70] *Natura incendit,*[71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris[75] *meiat eodem.*
[76] *Tu, quum*[77] *proiectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanoq; habitu,*[79] *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante*[81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens[82] *induceris atque*
[83] *Altercante libidinibus*[84] *tremis ossa pauore.*
[85] *Quid refert, vri virgis, ferroq; necari?*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati*[87] *conscia herilis,*
[88] *Contractum, genibus tangas caput? éstne marito*
Matronæ peccantis[89] *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis *Cœnaturi o- litò vngelantur.*
53 Inepte clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Daui sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum.
64 Debésne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iam comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentulæ tumentis.
73 Aut superincumbendo me clunibus agitauit veluti equo insidens.

74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eâdem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum seruilem sumis (ne ab alijs agnoscaris) & ex Iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es &c 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædeis mulieris. 83 Pugnante metu cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest vtrùm eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arca turpi Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

90 In

[90] *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
[91] *Non habitu* [92] *mutátve loco,* [93] *peccátve supernè*
Quum te formidet mulier, neque credat [94] *amanti.*
[95] *Ibis sub furcam* [96] *prudens:* [97] *dominoq; furenti*
Committes rem omnem, & vitã, & cum corpore famã.
[98] *Euasti? credo,* [99] *metues,* [1] *doctusq; cauebis:*
[2] *Quęres quando iterum paueas, iterumq; perire*
Possis. [3] *ô toties seruus quæ bellua ruptis*
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais. neque ego, herculè, fur, vbi vasa
Prætereo [4] *sapiens argentea.* [5] *tolle periclum,*
Iam [6] *vaga prosiliet frænis natura remotis.*
[7] *Túne mihi dominus,* [8] *rerum imperijs hominumq;*
Tot tantisq; [9] *minor? quem ter* [10] *vindicta quaterq;*
[11] *Imposita haud vnquam misera formidine* [12] *priuet?*
Adde supradictis, [13] *quod non leuius valeat. nam*
[14] *Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos*
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs seruis miser, atque
[15] *Duceris vt neruis alienis mobile lignum.*
[16] *Quisnam igitur liber? sapiens,* [17] *sibiq; imperiosus:*
Quē neque pauperies, neque mors, neque vincula terrēt.
[18] *Responsare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis, & in seipso totus [19] *teres atque rotundus:*
[20] *Externi ne quid valeat* [21] *per læue morari.*
In quem [22] *manca ruit semper fortuna: potésne*
[23] *Ex his* [24] *vt proprium quid noscere? quinque talenta*
Poscit te mulier, vexat, foribusq; repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi subiacenti, vel, non palam peccabit vt vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat concredes te ynaque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Ironicè* i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterũ admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Procliuis ad vitium.
7 Túne te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem fers seruitutem?

8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga qua prætor seruum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare vtrùm seruus serui sit dicendus vicarius an conseruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs seruias (i. vitijs & furiosæ libidini) quid? conseruus ne sum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligno factæ certis neruis sua sponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per læue lignum siue marmor hærere. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis verè fateri tuum esse?

Q [25] Per-

[25] *Perfundit gelida: rurſus vocat: eripe turpi*
Colla iugo: liber, liber ſum, dic age.[26] *non quis.*
Vrget enim [27] *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat [28] *laſſo ſtimulos, verſatq́;* [29] *negantem,*
[30] *Vel quum Pauſiaca torpes inſane tabella,*
Quî peccas minus [31] *atque ego?* [32] *quum Fului Rutu-*
Aut Placideiani [33] *contento poplite miror* *(bæq́;*
Prælia,[34] *rubrica picta aut carbone: velut ſi*
Re vera pugnent, feriant, vitentq́; mouentes
Arma veri.[35] *nequam & ceſſator Dauus: at ipſe*
Subtilis veterum iudex & callidus [36] *audis.*
[37] *Nil ego, ſi ducor libo fumante:* [38] *tibi ingens,*
Virtus atque animus cœnis reſponſat opimis.
[39] *Obſequium ventris mihi* [40] *pernicioſius eſt. cur?*
[41] *Tergo plector enim. quî tu impunitior illa*
[42] *Quæ paruo ſumi nequeunt obſonia captas?*
Nempe [43] *inamareſcunt epulæ* [44] *ſine fine petitæ,*
[45] *Illuſiq́; pedes* [46] *vitioſum ferre recuſant*
Corpus. an hic peccat,[47] *ſub noctem qui puer vua*
Furtiuam mutat ſtrigilem? qui prædia vendit,
Nil ſeruile, gulæ [48] *parens, habet? adde, quòd idem*
[49] *Non horam tecum eſſe potes, non otia* [50] *rectè*
Ponere: [51] *teq́; ipſum vitas fugitiuus,* [52] *vt erro:*
Iam vino quærens, iam ſomno [53] *fallere curam,*
Fruſtra. nam [54] *comes atra premit ſequiturq́; fugacem.*
[55] *Vnde mihi lapidê?*[56] *quorſû eſt opus?* [57] *vnde ſagittas?*
[58] *Aut inſanit homo,*[59] *aut verſus facit,*[60] *Ocyùs hinc te*
Ni rapis,[61] *accedes* [62] *opera agro nona Sabina.*

25 Perfuſum aqua gelida repellit à foribus.
26 Non potes dicere te eſſe liberum, qui ſeruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi laſſo. *Eſt Allegoria ab equis ducta.*
29 Libido vexat te negantem ſeruire.
30 Quum admiraris tabulam à Pauſia pictam.
31 Quomodo peccas minus quam ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica eſt terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te ſeruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretij) me dicis eſſe.
38 Tu ſapiens & magnanimus haberis, ſi cœnas opiparas contemnas. *Eſt Ironia. Nam herus ſuus tam imbecillus & nullius virtutis fuit vt cœnas opimas contemnere non potuerit.*

39 Luxuria. 40 Mihi quàm tibi pernicioſius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno conſtant. 43 Epulæ non ſapiunt, vel, ructum acidû generant. 44 Quæ immoderatè appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiã in victu recuſant, &c. 46 Corpus morboſum. 47 Peccatne puer, qui ſub noctem data ſtrigili furtiuã vuam accipit? 48 Gulæ ſeruiens. 49 Adeò es inconſtans, & in varia diſtractus. 50 In re ſeria & honeſta. 51 Tu teipſum fugis, tecum pugnas, es præſens abſens. 52 Vt ſeruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Lenire curam. 54 Ipſa Cura. 55 Vnde mihi ſumam lapidem? *inquit herus, iraſcens propter ſerui orationem nimis liberam.* 56 Sunt verba ſerui. 57 Herus ira incenſus ſagittas etiam petit. 58 Verba ſunt ſerui. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur ſeruo ſe illû miſſurum in Sabinos, ſic, vt ex ſeruo vrbano efficiatur ſeruus ruſticus & abiectus. 61 Accedes non ad octo ſeruos operarios quos miſi in agrû Sabinû, 62 *Opera* in hoc loco vt ſæpe apud Cicer. hominẽ ſignificat ſordidû & vilis cõditionis.

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse intersuerat.

[1] *VT Nasidieni iuuit te cœna beati?*
Nam mihi quærenti conuiuam,[2] *dictus heri illic*
De medio potare die.[3] *Sic, vt mihi nunquam*
In vita fuerit melius.[4] *Da (si graue non est)*
Quæ prima[5] *iratum ventrem placauerit esca.*
In primis Lucanus aper[6] *leni fuit Austro*
Captus, vt aiebat[7] *cœnæ pater.*[8] *acria circum*
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9] *Peruellunt stomachum:*[10] *siser, alec,*[11] *fæcula Coa.*
His vbi sublatis,[12] *puer altè cinctus*[13] *acernam*
[14] *Gausape purpureo mensam pertersit, & alter*
[15] *Sublegit quodcunque iaceret*[16] *inutile, quodque*
Posset cœnantes offendere:[17] *vt Attica virgo*
Cum sacris Cereris, procedit fuscus[18] *Hydaspes,*
[19] *Cæcuba vina ferens:*[20] *Alcon, Chium, maris expers.*
[21] *Hîc herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum*
Te magis[22] *appositis delectat, habemus vtrumque.*
[23] *Diuitias miseras.*[24] *Sed queis cœnantibus vnà,*
Fundani,[25] *pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.*
[26] *Summus ego, & propè me Viscus Turinus, & infra,*
(Si memini) Varius: cum Seruilio balatrone
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat[27] *vmbras.*
Nomentanus erat[28] *super ipsum, Porcius infrà.*
[29] *Ridiculus totas simul absorbere placentas.*

1 Quomodo te cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentiùs cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante ex quo, carnes putrescunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rex conuiuij, Nasidienus
8 Rapula aceto condita.
9 Prouocant stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ. Angl. Skirwoort.
11 Fæcula est genus condimenti quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.
12 Seruus ad ministrandum bene expeditus.
13 Tersit mensam, ex acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistrifera virgo. 18 Puer formosus 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum ferens Chium non ex Chio insula adnectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur.* 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quàm vina quæ sunt apposita. 23 O miseras diuitias! inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis conuiuis. 25 Quàm iucunde cœnâris. 26 Summus ego fui in primo lecto, inquit Fundanius. 27 *Vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno haustu totas absorberet placentas,

[30] Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè [31] lateret,
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto [32] celantia succum.
Vt vel continuò patuit, quum [33] passeris atque
Ingustata mihi [34] porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit [35] melimela rubere, minorem
[36] Ad lunam delecta. [37] quid hoc intersit, [38] ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
[39] Nos nisi [40] damnosè bibimus, moriemur inulti.
Et calices poscunt maiores. [41] vertere pallor
Tum [42] parochi faciem, nil sic metuentis, [43] vt acres
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile [44] exurdant vina palatum.
[45] Inuertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroq; sequutis omnibus: [46] imi
[47] Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muræna [48] natantes
In patina porrecta. [49] sub hoc herus, Hæc grauida inquit
Capta est, deterior [50] post partum carne futura.
[51] His mistum ius est oleo, [52] quod prima Venafri
Pressit cella: [53] garo de succis piscis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare [54] nato,
Dum coquitur: ([55] cocto Chium sic conuenit, vt non
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non sine aceto,
[56] Quod Methimnæam vitio mutauerat vuam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui [57] incoquere, illutos [58] Curtillus echinos,
[59] Vt melius muria quàm testa marina remittat.

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid alijs erat incognitum.
32 Intra se continentia succum longè meliorem succo noto, i. succo vsitato.
33 Piscis plani.
34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.
35 Mala mel'ci sapotis.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente vel decrescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.
39 Nos obsoniorum fœtore propemodũ enecati moriemur inulti.
40 Nisi largè bibimus cum damno conuiuatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Nasidieni conuiuatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis, i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnij.
46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Conuiuæ electi & honoratiores, i. Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iusculo. 49 Hoc ipso tempore Nasidienus conuiuij dominus inquit, &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 51 Ex his ius est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto 52 Quod ex oliuis Venefranis primùm est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur iusculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstraui incoquere herbas in illo iure, quod descripsi. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos (i. non muriam ex eis factam) sed echinos integros.
59 Tanquam sapidius cum ea muria, quàm quod testa Græca ad nos remittat.

Intereà suspensa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] *pulueris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos maius veriti, postquam nihil esse pericli*
Sensimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, posito capite, vt si*
Filius immaturus obisset, flere quis esset
Finis? ni sapiens sic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret: Heu Fortuna, quis est crudelior in nos*
Te Deus? [66] *vt semper gaudes illudere rebus*
Humanis. Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro [67] *suspendens omnia naso,*
[68] *Hæc est conditio viuendi, aiebat:* [69] *eoq́;*
Responsura tuo nunquam est par fama [70] *labori.*
[71] *Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni*
Sollicitudine districtum? [72] *ne panis adustus.*
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comitesq́; ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si
Vt modò: si patinam pede lapsus frangat [73] *agaso.*
Sed conuiuatoris ([74] *vti ducis) ingenium res*
Aduersæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc, Tibi dij, [75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuaq́; comis.
[76] *Et soleas poscit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere secreta diuisos aure susurros.
Nullos [78] *his mallem ludos spectasse. sed illa*
[79] *Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum*
Quærit de pueris, num quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd sibi poscenti non dentur pocula: dumq́;
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *secundo,*
Nasidiene redis [83] *mutatæ frontis, vt arte*
Emendaturus [84] *fortunam. deinde sequuti*
[85] *Mazonomo pueri magno discerpta ferentes*
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis [86] *pastum iecur anseris albi,*

61 Tantum pulueris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Nasidienus capite demisso flebat.
65 Mœstum solatetur.
66 Quàm gaudes.
67 Omnia deridens.
68 Vt mala sunt vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Téne æquum est cruciari?
72 *Ridicula est totius apparatus enumeratio.*
73 Qui iumenta curat, quales erant Nasidieni magistri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more deposuerat, antequam accumbebat.
77 Tum in singulis lectis videre licebat conuiuas consusurrantes.
78 Quàm hos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum casu.
81 Ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum casum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

87 Tanquam multo delicatius.
88 Apponi.
89 Exilentes res suaues.
90 Si nobis non recitasset causas naturales, ob quas aliæ alijs partibus sint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Peior serpentibus, quorum afflatu cibi salutares redduntur venenati & mortiferi.

Et leporum auulsos,[87] *vt multò suauius, armos,*
Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas [88] *poni, & sine clune palumbes.*
[89] *Suaues res, si non* [90] *causas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos sic fugimus vlti,
Vt nihil omnino gustaremus: velut [91] *illis*
[92] *Canidia afflasset, peior* [93] *serpentibus Afris.*

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

[1] PRima dicte mihi,[2] summa dicende camœna,
[3] Spectatum satis, & donatum iam [4] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] ludo.
[6] Non eadem est ætas, non mens.[7] Venanius armis
[8] Herculis ad postem fixis,[9] latet abditus agro:
[10] Ne populum extrema toties exoret [11] arena.
[12] Est mihi purgatam crebrò qui [13] personet aurem,
[14] Solue senescentem [15] maturè sanus equum, ne
Peccet [16] ad extremum ridendus,[17] & ilia ducat.
Nunc itaque & [18] versus & [19] cætera ludicra pone:
Quid verum atque decens, curo & rogo,[20] & omnis in hoc sum:
[21] Condo & compono quæ mox [22] depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate. 2 In vltimis meis scriptis. 3 Satis à populo cognitum. 4 Quem ætas à scribendi munere liberauit. Rudis virga est qua gladiatores donati à gladiatura cessabant. 5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam. 6 Non eadem est ætas sed alia, quę alios mores postulat. 7 Velanius gladiator. 8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à pari suo victus & iam iam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem putat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportunè. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, conuiuia & id genus alia quæ me ludricrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad vsum meum, tam dicto quàm facto.

Ac ne fortè roges,[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus iurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
[26] *Nunc agilis fio,*[27] *& mersor ciuilibus vndis,*
[28] *Virtutis veræ custos*[29] *rigidusq; satelles:*
Nunc in[30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diesq;*
Longa videtur[33] *opus debentibus: vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingrataq; tempora, quæ spem
[35] *Consiliumq; morantur agendi gnauiter id quod*
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusq; nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solerq;[36] *elementis.*
[37] *Non possis oculo quantum contendere*[38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis probibere chiragra.*
[41] *Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.*
[42] *Feruet auaritia miseroq; cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? sunt certa*[45] *piacula, quæ te*
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus est vt non*[48] *mitescere possit,*
Si modò[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,*
[51] *Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis*

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, deferor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu, i pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt Peripateticus.
27 In reipub administratione exerceor
28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens.
29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo i durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.
31 *Academicus ergo.*
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nouercarum
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordijs.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus. 38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Æstuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitijs carere, quæ à stultitia proueniunt.

Esse mala, exiguum [52] censum [53] turpemq́; repulsam,
Quanto deuites animi [54] capitisq́; labore.
[55] Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa,[56] per ignes:
[57] Ne cures ea quæ stultè miraris [58] & optas:
Discere, & audire, & [59] meliori credere non vis?
[60] Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat [61] Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis [62] sine puluere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
[63] Virtus post nummos.[64] hæc Ianus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes [65] dictata senésque,
Læuo [66] suspensi loculos,[67] tabulamq́; lacerto.
[68] Si quadringentis sex,[69] septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidésque:
[70] Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facias.[71] HIC MVRVS *aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum
[73] Nænia? quæ rectè regnum facientibus offert,
[74] Et maribus Curijs & decantata Camillis?
[75] Is ne tibi melius suadet,[76] qui rem facias: rem,
Si possis, rectè: si non,[77] quocunque modo rem:
[78] Vt propius spectes lachrymosa poemata [79] Puppi:
An qui Fortunæ te [80] responsare superbæ
[81] Liberum [82] & erectum præsens hortatur & optat?
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non,[83] vt porticibus,[84] sic iudicijs fruar ijsdem,
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore per synec.
55 Impigrè nauigas ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Sc. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympicorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stultè id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertiûm.
69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem.
70 Eris plebeius.
71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi esse conscium.
72 Lex à Roscio Othone lata. vide Epod. 4.
73 Cantilena puerilis.
74 Decantata à fortissimis illis Romanis & masculis virtute præditis.
75 Rosciæ legis auctor.
76 Qui suadet, vt lucrum facias.
77 Iure vel iniuriâ.
78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro.
79 Tragici poetæ.
80 Obsistere.
81 Purgatum à vitijs.
82 Erectum ad virtutes.
83 In quibus cum populo sedeo.
84 Sic, suam sententiam ego non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto,[85] cauta leoni
Respondit,[86] referam,[87] Quia me vestigia terrent,
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] *Bellua multorũ es capitũ.nam quid sequar? aut quẽ?*
Pars hominum gestit conducere [89] publica: sunt qui
[90] *Frustis & pomis viduas venentur [91] auaras,*
[92] *Excipiantq́, senes,[93] quos in viuaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[94] *Esto, alijs alios rebus studijsq́, teneri:*
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] Baijs prælucet amœnis,
Si dixit diues,[96] lacus & mare sentit amorem
[97] *Festinantis heri. cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta [99] Theanum*
[1] *Tolletis fabri.[2] lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] *Si non est, iurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
[5] *Quid pauper?[6] ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea. tonsores:[7] conducto nauigio, æquè
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit [9] priua triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurrit, rides: si fortè subucula [11] pexæ
Trita subest tunicæ, vel [12] si toga dissidet impar,
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit: repetit quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] solennia me: neque rides:
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi à vitijs reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tandem deuorent veluti pisces aut feras in viuarijs detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At ijdem persæpe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, I. Lucrinus in Baiano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspiciũ fecerit ratum, id est, impulerit diuitem, vt ædificet. statim animum mutat & iubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *Lectus genialis est qui sternitur nuptijs in honorem Genij in aula, i. domo.*
3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor. 4 Quo modo teneam Protea in quamuis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper. 6 Ride (inquit Horat.) eius etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium nauigium. 8 Æque fastidio afficitur ac diues. 9 Sua & propria. 10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore, (i. qui inæqualiter tondetur) rides. 11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris. 13 Commouetur. 14 Solenniter, more omnium hominum.
15 Qui me lauet.

A[16] prætore dati: rerum tutela mearum
[17] Quum sis, & prauè sectum[18] stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno [19] minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] Præcipuè sanus, [21] nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet à prætore insanis dari, si deessent agnati.
17 Quum sis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum irascaris ob vnguem amici, &c. i. *ob leuia amicorum incommoda.*

19 Vno Ioue inferior. 20 Sessus sanus & animo & corpore. 21 *Stoicos irridet qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.*

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis pleniùs ac meliùs quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta. Iliade quidem quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli [1] scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Præneste relegi:
Qui, quid sit [4] pulchrum, quid turpe: quid vtile, [5] quid non,
[6] Plenius ac melius [7] Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim ([8] nisi quid te detinet) audi.
Fabula, quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] barbariæ lento [10] collisa duello,
[11] Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli [12] præcidere causam.
[13] Quid Paris? vt saluus regnet, viuatq; beatus,
[14] Cogi posse negat. Nestor componere lites
[15] Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij caussâ disputas.
3 Præneste est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosiùs & perfectiùs.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

[16] Hunc

[16] Hunc amor, ira quidem communiter vrit [17] vtrumq;
Quidquid [18] delirant reges, plectuntur [19] Achiui.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidinē & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſus, quid virtus & quid ſapientia poſſit,
Vtile propoſuit nobis [20] exemplar Vlyſſem:
[21] Qui domitor Troiæ, multorum [22] prouidus vrbes
Et mores hominum inſpexit: latumq; per æquor,
Dum ſibi, dum ſocijs reditum parat, aſpera multa
Pertulit, aduerſis rerum [23] immerſabilis vndis.
[24] Sirenum voces [25] & Circes pocula noſti:
[26] Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupiduſq; bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet [27] turpis [28] & excors:
Vixiſſet canis immundus, [29] vel amica luto ſus.
[30] Nos numerus ſumus, & [31] fruges conſumere nati,
[32] Sponſi Penelopæ, nebulones, [33] Alcinoiq;,
In cute curanda plus æquo [34] operata iuuentus:
Cui pulchrum fuit [35] in medios dormire dies, &
Ad ſtrepitum citharæ [36] ceſſatum ducere curam.
Vt iugulent homines, ſurgunt [37] de nocte latrones:
Vt teipſum ſerues, non expergiſceris? atqui
Si noles [38] ſanus [39] curres hydropicus: & ni
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum [40] ſtudijs, & rebus honeſtis:
Inuidia vel amore [41] vigil torquebere. nam cur
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere: ſiquid
[42] Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
[43] Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude:
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
[44] Ruſticus expectat dum [45] defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisq; [46] beata creandis
Vxor, & incultæ [47] pacantur vomere ſyluæ.

16 Agamemnonem Briſeidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempeſtatibus non immerſus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe ſuis veneficijs homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica
27 In formam belluæ verſus fuiſſet.
28 Amens.
29 Vt ſus luto gaudens.
30 Nos turba ſumus ſine virtute, numerū duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proci luxurioſi.
33 Nos ſumus iuuentus Alcinoi Phęacum regis, i. molles ſumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Ceſſare facere, i. abijcere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum ſanus es.
39 Curres ad medicum, cūm factus eris hydropicus.
40 Philoſophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudēs.
42 Si quid conſumit & corrumpit animū.

43 Quia principium eſt dimidium totius. Heſiod. 44 Ruſticè, vel tanquam ruſticus (volens flumen tranſire) expectat, &c. 45 Donec totâ aquâ elapſâ, aluens areſcat. 46 Vxor pecunioſa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod

Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non æris aceruus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat possessor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus benè cogitat vti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum sic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas cithara collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macrescit rebus [57] *opimis:*
Inuidia [58] *Siculi non inuenêre Tyranni*
Maius tormentum. qui non [59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit [60] *& mens,*
Dum pœnas [61] *odio per vim festinat inulto.*
Ira, furor breuis est: [62] *animum rege: qui nisi paret,*
Imperat: [63] *hunc frænis, hunc tu compesce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice* [65] *magister*
Ire viam quam monstret eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in syluis catulus.* [69] *nunc adbibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
QVO semel est imbuta [72] *recens, seruabit odorem*
Testa diu. [73] *quòd si cessas, aut strenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt sit animo & corpore sanus.
51 Rebus hæreditarijs vel acquisitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non existirpant.
54 Nisi sit animus purus. *Est Allegoria.*
55 Dolore subsequente.
56 Definitam pecuniæ summam expete.
57 Rebus secundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionysius.
59 Qui frænum non inijciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Format.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui similitudinem gerit.
68 Feras sectatur.

69 Percipe philosophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philosophiæ magistris, vel honestis & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si in philosophiæ studio sis ignauior, aut si promonearis alacriùs. 74 Nec te expecto, qui me persequi non potes, nec conor eos anteuertere, qui me præcedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM.

Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore,[1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Augusti priuignus, scire laboro.
[3] Thracáne vos Hebrúsque [4] niuali compede vinctus,
[5] An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiæ campi collésque [6] morantur?
[7] Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo,
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces [8] longum diffudit in æuum?
Quid [9] Titius, Romana breui venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit [11] haustus,
Fastidire [12] lacus & riuos ausus apertos:
Vt valet? vt meminit nostri? [13] fidibúsne Latinis
Thebanos aptare modos studet, [14] auspice Musa?
An tragica [15] desæuit [16] & ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celsus agit? monitus, multúmque monendus,
[18] Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] Apollo:
Ne si fortè suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus. [20] ipse quid audes?
[21] Quæ circumuolitas agilis thyma? non tibi paruum
Ingenium, non incultum est, [22] nec turpiter hirtum.
[23] Seu linguam causis acuis, seu ciuica iura

1 In quibus regionibus. *Oræ significant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Liuia Drusilla.
3 Thraciáne.
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat literata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta qui breui ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & iuuentu facilia.
13 Non studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari.
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæuit crudeles & sæuos principum mores exprimendo? 16 Ampullis verborum vtitur? 17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis recitaret. 18 Vt suam inuentionem, non alienam quærat. 19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens? 22 Nec rude & impolitum. 23 Siue Oratorem, Iurisconsultum vel Poetam agis.

Respon-

Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima [24] *feres ederæ* [25] *victricis præmia. quòd si*
Frigida curarum [26] *fomenta relinquere posses,*
Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
[27] *Hoc opus, hoc studium* [28] *parui properemus & ampli,*
Si patriæ volumus, si nobis viuere cari.
Debes hoc etiam rescribere, [29] *si tibi curæ*
Quantæ conueniat Munatius. [30] *an malè sarta*
Gratia [31] *nequicquam coit, & rescinditur? at vos*
[32] *Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,*
[33] *Indomita ceruice feros: vbicunque locorum*
Viuitis, [34] *indigni fraternum rumpere fœdus,*
Pascitur in vestrum reditum [35] *votiua iuuenca.*

24 Auferes præmia.
25 Ederę victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitias, ambitionem & similia, quæ, vt frigus, grauant & tardant festinantem.
27 Properemus sapientiæ studijs incumbere.
28 Cuiuscunque fortunæ sumus.
29 An Numatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè instaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. 33 Ceruice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM. *Epist.* IIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquemque diem, extremum sibi fore putet.

ALbi, nostrorum sermonum [1] *candide iudex,*
Quid nunc te dicam facere in regione [2] *Pedana?*
[3] *Scribere quod* [4] *Cassi Parmensis opuscula vincat?*
An tacitum syluas inter [5] *reptare salubres,*
Curantem quicquid dignum sapiente bonoq; est?
Non tu [6] *corpus eras sine pectore: dij tibi* [7] *formam,*
Dij tibi diuitias dederant, [8] *artemq; fruendi.*

1 Sincere iudex, *Satyrarum nostrarum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te scribere.
4 Qui multas tragœdias scripsit, dictus Parmensis ab vrbe Parma.
5 Lentiùs ambulare. 6 Sine mente excors. 7 Formam humanam. 8 OEconomiam.

9 Quid

[9] Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quam sapere [10] & fari possit quæ sentiat, & cui
[11] Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
[12] Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curámque, timores inter & iras,
[13] Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
[14] Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.
Me pinguem [15] & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles [16] Epicuri de grege porcum.

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?
10 Et eloqui sua sensa.
11 Beneuolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.
14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Poetam elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQVATVM.

Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuij, primam autem ponit munditiem.

SI potes [1] archaicis conuiua [2] recumbere lectis,
Nec modica cœnare [3] times olus omne patella:
[4] Supremo te sole domi Torquate [5] manebo.
Vina bibes iterum Tauro [6] diffusa palustres
[7] Inter Minturnas, Sinuessanúmq; Petrinum.
Sin melius quid habes, [8] arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
[9] Mitte leues spes, [10] & certamina diuitiarum,
Et [11] Moschi causam. [12] cras nato Cæsare festus
Dat veniam [13] somnumq; dies: impunè licebit

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old fashion.**
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, sed gaudes.
4 Sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina è torculari in cados fuso, Statilio Tauro iterum Consule, vini ætas notabatur Consulum nominibus, vide Od. 3. lib. 1. 7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessę oppido propinquum. 8 Iube tecum afferri ad me, vel, sine regem esse conuiuij, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alij exponunt Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum leuium, id est, diuitiarum. 10 Omitte liteis & dissidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iulij. 13 Vt non sit necesse mane surgere.

AEstiuam

Æstiuam sermone [14] benigno tendere noctem.
[15] Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?
Parcus [16] ob hæredis curam, nimiumq́; [17] seuerus,
[18] Assidet insano. potare [19] & spargere flores
Incipiam, patiarq́; vel [20] inconsultus haberi.
Quid non ebrietas [21] designat? operta [22] recludit:
Spes iubet esse [23] ratas: [24] in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis [25] onus eximit: [26] addocet artes.
[27] Fœcundi calices quem non fecêre disertum?
[28] Contracta quem non in paupertate [29] solutum?
Hæc ego procurare [30] & idoneus imperor, & non
Inuitus: [31] ne turpe toral, ne sordida [32] mappa
[33] Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[34] Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras [35] eliminet: [36] vt coëat par
Iungatúrque pari. [37] Brutum tibi, Septimiumque,
Et nisi cœna prior potiorq́; puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] vmbris.
Sed [39] nimis arcta premunt olidæ conuiuia [40] capræ.
Tu, [41] quotus esse velis, rescribe: & [42] rebus omissis,
Atria seruantem [43] postico falle [44] clientem.

14 Faceto sermone & largo noctem extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt hæres ditescat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido, secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertatate.
29 Solutum à curis.

30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral. 32 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, vt inde conuiua nares contrahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi, &c. 38 Conuiuis non inuitatis. 39 Vbi multitudo est conuiuarum arctè sedentium, ibi alarum odor grauis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodaleis velis vocari. 42 Causis & negotijs tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio te expectat & obseruat. 44 Falle Mosculum (de quo supra) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur: verùm ex ijs, quibus admiratio cupiditatem incitat, aliós aliud expetere: omnes autem frustrà in eo fœlicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

[1] NIl admirari, propè res est,[2] vna, Numici,
Solaq; quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis,[3] sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera[4] terræ?
Quid,[5] maris extremos Arabas ditantis & Indos?
[6] Ludicra quid, plausus,[7] & amici dona[8] Quiritis?
Quo spectanda modo,[9] quo sensu credis & ore?
Qui timet[10] his aduersa, ferè miratur eodem
Quo cupiens pacto. pauor est[11] vtrobique molestus:
[12] Improuisa simul species exterret[13] vtrumque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne:[14] quid ad rem,
Si,[15] quicquid vidit melius peiúsve sua spe,
Defixis oculis, animoq; & corpore[16] torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est[17] virtutem si petat ipsam.
[18] I nunc argentum, & marmor vetus,[19] æraq; & artes
[20] Suspice, cum gemmis[21] Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quantò minùs admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum argentum, marmor, & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris, vniones, margaritas, & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Ro. te amantis, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritum, i. Romanorum.
9 Quo indicio & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis aduersantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quàm nos agimus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissimè. 16 Si hebet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera, nimium esse non potest. 18 *Ironica concessio.* 19 Æreas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu nauus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c.

Ne

Ne plures frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illis.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodiet [28] *condetq; nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò deuenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus [34] *hoc vna potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age delitijs virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna?* [38] *caue ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadrat aceruum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidémque, & amicos
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venúsque.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne [48] *fueris hic tu. Chlamydes Lucullus (vt aiunt)*
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,*
[51] *Quî possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo*
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamidum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non & multa supersunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris quos ab vxore in dotem accepit plus frumenti, quàm tu.
24 Indignum existens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi cautas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. fama celebrem, ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephridite.
34 Nempe rectè viuere.
35 Fortiter huic vni rei stude.
36 Num putas virtutem in verbis non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es sententia caue Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur a Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.

41 Coacementur, cumulentur, Angl **laid round to a heape.** 42 Alia mille talenta
43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel aceruum in quadrum redigat id est, quarta mille, quæ quatuor millia efficiunt. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans cæteris egebat: sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodatò dare. 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bonis non referta, vbi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus externum, honores & magistratus.

58 Mercemur seruum nomenclatorem *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque ciuis qui in suffragijs aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare beneuolentiam conciliat.*
59 Qui domino astans, læuo ipsius latere extrema manu impulso admoneat vt illum & illum salutet.
60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel beneuolentiæ ineundæ vel auxilij causa.
61 Gratioso apud aliquam tribum ciui.
62 Verba sunt nomenclatoris.
63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.

Mercemur [58] seruum, qui dictet nomina, [59] læuum
Qui fodiat latus, [60] & cogat trans pondera dextram
[61] Porrigere. [62] Hic multũ [63] in Fabia valet, ille Velina:
[64] Cuilibet hic fasces dabit, [65] eripietq́; curule
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] facetus adopta.
Si bene qui cœnat, [67] bene viuit: [68] lucet, eamus
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui mane [69] plagas, venabula, seruos
[70] Differtum transire forum populumq́; iubebat:
[71] Vnus vt è multis populo spectante referret
[72] Emptum mulus aprum. crudi [73] tumidiq́; lauemur,
Quid deceat, quid non, obliti: [84] cerite cera
Digni: [75] remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,
[76] Cui potior patria fuit [77] interdicta voluptas.
Si ([78] Mimnermus vti censet) sine amore iocisq́;
Nil est iucundum: [79] viuas in amore iocisque.
Viue, vale. siquid nouisti rectius [80] istis,
[81] Candidus imperti: [82] si non, his vtere mecum.

64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneam, cui volet importunus (id est, irrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissimè saluta vnumquemque & facetè tibi adiunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viuentes, *Ceritibus enim à populo Romano deuictis negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum simus quasi remiges & socij Vlyssis, & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, vtere iam à me dictis.

AD MÆCENATEM. *Epist.* VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

1 In Sabina regione. *Vbi villam habuit Horatius amœnissimam.*
2 Totum mensem Augustum absum.

QVinque dies tibi pollicitus me [1] rure futurum,
[2] Sextilem totum mendax desideror. atqui,

Si me viuere vis ſanum, rectéq; valentem,
[3] *Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti*
Mæcenas veniam.[4] *dum ficus prima calorq;*
[5] *Deſignatorem decorat* [6] *lictoribus atris:*
[7] *Dum pueris omnis pater & matercula pallet:*
[8] *Officioſaq; ſedulitas &* [9] *opella forenſis*
Adducit febres, & [10] *teſtamenta reſignat.*
Quòd ſi bruma niues Albanis [11] *illinet agris,*
[12] *Ad mare deſcendet* [13] *vates, & ſibi parcet,*
[14] *Contractuſq; leget; te dulcis amice reuiſet*
Cum Zephyris (ſi concedes) [15] *& hirundine prima.*
Non, quo more piris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem.[16] *Veſcere ſodes.*
[17] *Iam ſatis eſt.*[18] *At tu quantumuis tolle.*[19] *Benignè*
[20] *Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis.*
[21] *Tam teneor dono quàm ſi dimittar* [22] *onuſtus.*
[23] *Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.*
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
[24] *Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.*
Vir bonus & ſapiens [25] *dignis ait eſſe paratum,*
Nec tamen ignorat [26] *quid diſtent æra lupinis.*
[27] *Dignum præſtabo etiam pro laude merentis.*
Quòd ſi me noles vſquam [28] *diſcedere,*[29] *reddes*
Forte latus,[30] *nigros anguſta fronte capillos:*
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31] *Inter vina fugam Cynaræ* [32] *mœrere proteruæ.*
Fortè per anguſtam [33] *tenuis vulpecula rimam*
[34] *Repſerat in cameram frumenti:* [35] *paſtaq; , rurſus*
Ire foras pleno [36] *tendebat corpore fruſtra.*

3 Dabis illam veniam quam mihi dares ægro.
4 Donec ſeruet Canicula, quo tempore ficus primum maturefcunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinarijs pullatis.
7 Dum mater liberis ſuis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. *Metaph. ducta à nauigantibus qui vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere ineunte, cuius eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Calaber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluarum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, i inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter caluitiem. 31 Reddes ætatem ad leuitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, iuuenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra [37] cauum reperes arctum, [38] quem macra subisti.
[39] Hac ego si compellar imagine, [40] cuncta resigno:
[41] Nec somnum plebis laudo, satur [42] altilium, nec
Otia diuitijs [43] Arabum liberrima muto.
Sæpe [44] verecundum laudasti: rexq́ paterq́
[45] Audisti coram, nec verbo parcius absens:
[46] Inspice si possum [47] donata reponere lætus.
Haud malè Telemachus, [48] proles patientis Vlyssei,
[49] Non est aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis
[50] Porrectus spatijs, [51] neque multæ prodigus herbæ.
[52] Atride magis apta tibi tua dona relinquam.
Paruum parua decent: mihi iam non [53] regia Roma,
[54] Sed vacuum Tibur placet, [55] aut imbelle Tarentum.
Strenuus & fortis, causisq́ [56] Philippus agendis
Clarus, [57] ab officijs octauam circiter [58] horam
Dum redit, atque foro nimium distare [59] Carinas
Iam grandis natu queritur: conspexit (vt aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris [60] in vmbra,
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] Demetri (puer hic [62] non læuè iussa Philippi
Accipiebat) abi: quære, [63] & refer, [64] vnde domo, quis,
[65] Cuius fortunæ: quo sit patre, [66] quóve patrono.
[67] It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,
Præconem [68] tenui censu, sine crimine notum,
[69] Et properare loco [70] & cessare, [71] & quærere & vti,
Gaudentem [72] paruisq́ sodalibus, & lare certo,
Et ludis, & post [73] decisa negotia, [74] campo.
[75] Scitari libet ex ipso quæcunque refers. dic
Ad cœnam veniat. non sanè [76] credere Mena:

37 Locum excauatum.
38 Quem gracilis intrasti.
39 Hac similitudine
40 Omnia, quæ mihi dedisti, restituo.
41 Nec quietē plebeiorum hominum laudo, eò quòd sumptuosis epulis sim plenus, aliter sensurus si egerem.
42 Satur auium domini saginatarum.
43 Vide Od. 29. l. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater verò propter tuum erga me amorem siue præsens tecū sum siue absens.
46 Tecum considera.
47 Reddere, quæ mihi donasti.
48 Menelao respondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extensus in longum.
51 Nec herbæ ferax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populosum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 A forensibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romæ sic dictam, ab ædificijs factis in similitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus seruum suum Demetrium alloquitur. 62 Non stultè 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an diues. 66 In cuius sit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri causa. 70 Interdum otiari. 71 Diuitias acquirere iisque vti, *quod non facit auarus.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio stabili non vitâ vagi. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis causa corpus exercebat. 75 Verba Philippi. 76 Credebat.

Mirari

[77] Mirari secum tacitus. quid multa? [78] benignè
Respondet.[79] Negat ille mihi? [80] Negat improbus, & te
[81] Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato [82] scruta [83] popello
[84] Occupat, & saluere iubet prior. ille Philippo
[85] Excusare laborem, & [86] mercenaria vincla,
Quòd non mane domum venisset: denique quòd non
[87] Prouidisset eum.[88] Sic ignouisse putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum.[89] Vt libet.[90] Ergo
Post nonam venies. nunc i,[91] rem strenuus auge.
[92] Vt ventū ad cœnam est,[93] dicenda tacenda loquutus,
[94] Tandem dormitum dimittitur. hic vbi sæpe
Occultum [95] visus decurrere piscis ad hamum,
[96] Mane cliens & iam [97] certus conuiua, iubetur
Rura suburbana [98] indictis comes ire Latinis.
Impositus [99] mannis, aurum [1] cœlúmque Sabinum
[2] Non cessat laudare. videt ridétque Philippus:
Et sibi dum requiem, dum risus vndique [3] quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
[4] Mercatur. ne te longis ambagibus vltra
Quàm satis est, morer,[5] ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos [6] & vineta crepat mera: præparat vlmos:
Immoritur studijs,[7] & amore senescit habendi.
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
[8] Spem mentita seges, bos est enectus arando:
Offensus damnis,[9] media de nocte caballum
Arripit, iratúsque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit [10] scabrum intonsumq; Philippus,
[11] Durus (ait) Vultei nimis [12] attentúsque videris
Esse mihi.[13] Pol, me miserum patrone vocares.

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 Verba sunt Philippi.
80 Negat improbè, (inquit Demetrius)
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti.
84 Anteuertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 Verba sunt Philippi.
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum *Quando Romani è balneis egreßi cibum capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Libere quidcis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Ferijs Latinis à Consule imperatis. *in quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis pusillis.
1 Aërem Sabinum.
2 Vulteius.

3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit incultus & obsoletus. 6 Loca vitibus consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager satus, minùs reddidit quàm sperauerat agricola. 9 Paulò post mediam noctem. 10 Squallidum & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, auarus. 13 Verba sunt Vultei,

Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextramq; deosq; penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetatq; relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum est.*

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, vel, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus posteaquam considerauit quantum dimissa, id est, relicta distent à petitis, dixit hæc verba, Redeat Volteius in vrbem quamprimum, & vitam vrbanam quam reliquit repetat.
17 Suâ formulâ & mensurâ. 18 AEquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM.
Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna cum vult admoneri.

CElso, [1] *gaudere, & bene rem gerere, Albinouano,*
Musa rogata refer, [2] *comiti* [3] *scribæq; Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minantē,*
Viuere nec rectè, nec suauiter, haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleamq;* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] *Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascor amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcêre* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

1 Ordo est. ô Musa à me rogata, refer, id est renuntia Celso Albinouano χαίρειν καὶ εὐπραγεῖν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notorio, Angl. a Secretarie.
4 Superbè promittentem.
5 Fregerit.
6 Siccitate affecerit & læserit.
7 Quia animo ægrotus magis quàm corpore velim nil, &c. 8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar. 10 Propterea quod.
11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas, Metaphoricè hic ponitur pro arrogantia, leuitate, inconstantia.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vbi sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi, Romam amem.
15 Post hæc omnia. 16 Quomodo se gerat.

Vt

Vt placeat[17] *iuueni, percontare,*[18] *vtque cohorti.*
Si dicet, rectè:[19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum[20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, sc. Celsi.

21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus & seruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM.
Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *SEptimius,*[2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quum rogat,*[4] *& prece cogit,*
Scilicet, vt tibi se[5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domoq; legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui,[9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator[10] *opis propriæ,*[11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria[12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas*[15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe[16] *tui gregis hunc, & fortem crede*[17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib 2.
2 O Nero Augusti priuigne.
3 Qua æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis, i. eligentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quàm sit. 10 Facultatis meæ. 11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Vrbani enim perfrictioris oris esse solent quàm rustici. 14 Depositus pudor est impudentia. 15 Ob Septimij rogatum. 16 De tuo grege esse & amicorum numero. 17 Et virum esse bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM.

Epist. x.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notiq; columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & musco [7] circumlita saxa, nemúsque.
[8] Quid quæris? [9] viuo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæq; domo quærenda est area primùm,
Nouistine locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure
riuum?

1 Grammaticum, in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa musco obducta.
8 Quid multis?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundùm naturam, i. virtute adhibita donis frui à natura datis.

14 Et quoniam area, i. solum primùm quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintileis. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Nunquid herba deteriùs aut olet, aut nitet, quàm lapilli, i. marmora ex Numidia aduecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per decliuem riuum.

[25] Nempe inter varias nutritur sylua [26] columnas,
Laudaturq́ domus longos quæ prospicit agros.
[27] Naturam expellas furca, tamen [28] vsque recurret,
[29] Et mala perrumpet furtim [30] fastidia victrix.
[31] Non, qui [32] Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] propiúsve medullis,
Quàm qui non poterit [34] vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ [35] quatient. [36] siquid mirabere, [37] pones
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vita [38] præcurrere amicos.
Ceruus equum pugna [39] melior communibus herbis
Pellebat: donec [40] minor in certamine longo
Implorauit opes hominis, [41] frænumq́ recepit:
Sed postquam [42] victor violens discessit [43] ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] metallis
Libertate caret, [45] dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum: quia paruo nesciat vti.
[46] Cui non conueniet sua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit, [47] subuertet: si minor, [48] vret.
Lætus sorte tua viues sapienter Aristi:
[49] Nec me dimittes incastigatum, vbi plura
[50] Cogere quàm satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
[51] Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.
Hæc tibi [52] dictabam [53] post fanum putre Vacunæ
Excepto quòd non simul esses, [54] cætera lætus.

25 Apparet enim vitam rusticam suauiorem esse quàm vrbanam, quia diuites quasi natura duce in suis ædificijs vrbem ruri similem reddere student. Nam arbores in hortis spaciosis conserunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore versicolori factas.
27 Cùm naturam ignominiosa vi eijcies.
28 Semper.
29 Et natura vincens, per contraria sibi studia furtim erumpet.
30 Istam fastidiosam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuras, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas succo Aquinati tinctas.
33 Quod propiùs attingat.
34 A vero.
35 Commonebunt.
36 Siquid magni facias.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna è compascuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.

42 Equus. 43 A ceruo. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui seruiet perpetuò. 46 Sed sua res amplior vel angustior erit quàm satis est. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 Coacervare. 51 Quæ debet potiùs trahi quàm trahere, id est, seruire potius quàm imperare, est Allegoria ducta ab ijs qui restim ductant. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti, vt ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, Quæ Dea est vacationis. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantùm excepto, quòd mihi non adesses.

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil intereſſe dicit, quo quiſque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis ſenſerimus.

[1] QVid tibi viſa Chios, Bullati, notaq; [2] Lesbos?
Quid cõcinna [3] Samos? quid Crœſi regia [4] Sardis?
[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? [7] maiora minorá ne fama?
[8] Cunctá ne præ campo & Tiberino flumine ſordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm ſit [11] Gabijs deſertior atque
Fidenis vicis: tamen illic viuere [12] vellem:
Oblituſq; [13] meorum, obliuiſcendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] ſpectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoq;
Aſperſus, volet in caupona [16] viuere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] furnos & balnea laudat,
[19] Vt fortunatam plenè præſtantia vitam.
Nec ſi te validus iactauerit Auſter [20] in Alto,
Idcirco nauem trans Ægæum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos, & Mytilene [23] pulchra facis, quod
[24] Penula ſolſtitio, [25] campeſtre niualibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis. [28] Sextili menſe caminus.
Dum licet, & vultum ſeruat fortuna benignum,

1 Quid tibi viſa eſt Chios, Inſula in mari Ionio?
2 Inſula in mari AEgæo nota, i. nobilis propter Alcæum & Sapphô poetas celebratiſsimos.
3 Samos non longè diſtat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Crœſus conſidebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis eſt vrbs in Ionia, non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora ſunt quàm fama diuulgauit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio, & Roma?
9 An tibi optabilis eſt vna ex vrbibus quæ ſub Attalo Pergami rege fuerunt.
10 Lebedus eſt Ioniæ oppidum deſertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare tranſire.
11 Gabij & Fidenæ ſunt ciuitates Sabinorum.
12 Viuere non recuſarem.
13 Oblitus propinquorum & patriæ.
14 Mare.
15 Vt proſpiciam.
16 Viuere perpetuò.
17 Frigus contraxit.
18 Focum vel caſam furnariam.
19 Veluti ea, quæ omnino præſtant vitam beatam.
20 In mari diſiecerit.
21 Vendere debeas.
22 Homini ſanæ mentis.
23 Rhodus eſt inſula, ſic etiam Mytilene, rebus omnibus pulchrè inſtructa.
24 Veſtis denſa ſolſtitio æſtiuo, i. æſtate inutilis.
25 Veſtis tenuis qua iuuenes, in campo Martio ſe exercentes, vtebantur.
26 Ventis hibernis.
27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret?
28 Quod facit ignis menſe Auguſto.

[29] *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcumque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: [30] *nec dulcia differ in annum:*
Vt quocunque loco fueris, [31] *vixisse libenter*
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cælum non animum mutant qui trans mare currunt.*
[34] *Strenua eos exercet inertia:* [35] *nauibus atque*
[36] *Quadrigis petimus benè viuere.* [37] *quod petis, hic est,*
[38] *Est Vlubris: animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens &c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui &c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beatéque viuere, domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus siue perturbatione.

AD ICCIVM. Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse: innuens, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

[1] *FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci*
Si rectè frueris, [2] *non est vt copia maior*
Ab Ioue donari possit tibi. [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit vsus.*
[5] *Si ventri benè, si lateri est pedibusq; tuis, nil*
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si fortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Viuis & vrtica, sic viues [7] *protinus, vt te*
Confestim liquidus Fortunæ riuus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute [9] *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos vt coactor ab Agrippa constitutus ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti: si bene sit pedibus, vt neque calceamenta desint nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius viuas herbis & vrtica, i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te diuitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur.

[11] Cul-

[11] *Cultaq́,*[12] *dũ peregrè est animus sine corpore*[13] *velox:*
Quum tu[14] *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil paruum sapias, & adhuc[15] *sublimia cures?*
Quæ[16] *mare compescant causæ,*[17] *quid temperet annũ:*
Stellæ sponte sua,[18] *iussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum[20] *Concordia discors:*
[21] *Empedocles, an Stertinij deliret acumen.*
[22] *Verùm seu*[23] *pisces*[24] *seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere[25] *Pompeio Grosphõ: & siquid petet,*[26] *vltrò*
Defer. nil Grosphus[27] *nisi verum orabit & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest.*
Ne tamen ignores[29] *quo sit Romana loco res,*
[30] *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit.[31] *ius imperiumq́, Phraates*
Cæsaris accepit[32] *genibus minor:*[33] *aurea fruges*
Italiæ pleno[34] *diffudit copia cornu.*

11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 *Nihil est cogitatione velocius.* 14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quàm scabies mordet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur latiùs & terras obruat. 17 Quæ res annum gubernet, vt per quatuor temporum commutationes certò fiuat. 18 Alicuius iussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat, & plenam. 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus. 21 Quum tu scire cures vtrùm Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sine sumptuosè sine tenuiter viuis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Paruo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispanæ Agrippæ virtute cecidit, i. deuicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris deuolutus. 33 Benigna copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno, vide Od. 17. lib. 1.

AD VINNIVM ASELLAM. *Epist.* XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat.

[1] *VT proficiscentem docui te sæpe diuq́,*
[2] *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiumq́, libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente*[5] *minister.*
Si te fortè meæ grauis vret sarcina[6] *Chartæ,*
Abijcito potius, quàm quò perferre iuberis
[7] *Clitellas ferus impingas:*[8] *Asinaq́, paternum*

1 Quemadmodum. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne nimio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi minister. 6 Librorum sarcina. 7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cùm ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

Cognomen

Cognomen vertas in risum,[9] *& fabula fias.*
[10] *Viribus uteris* [11] *per cliuos, flumina,*[12] *lamas.*
[13] *Victor propositi simulac perueneris* [14] *illuc,*
[15] *Sic positum seruabis onus,*[16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua [17] *tribulis.*
Ne vulgo narres, te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresq; [18] *morari*
Cæsaris. oratus, multa prece,[19] *nitere porrò.*
Vade, vale: caue [20] *ne titubes, mandataq; frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias. 10 Vt, quò vis, peruenias. 11 Per Romam cliuosam, i. septicollem 12 Lacunas maiores continentes aquam pluuiam, vel fluuiorum fossas. 13 Compos voti. 14 Ad ædeis Augusti. 15 Hoc modo, i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis. 16 Vt non sub orachio in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, vel vt Pyrrhia temulenta portat glomos, i. sphærulas ex filo lanæ, vel, vt conuiua domum rediens benè potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Caue ne ostendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ anteà tacita prece petijsset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

[1] *VIllice syluarum & mihi me* [2] *reddentis agelli,*
[3] *Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &*
Quinque bonos solitum [4] *Bariam dimittere* [5] *patres:*
[6] *Certemus,*[7] *spinas animóne ego fortiùs an tu*
Euellas agro: & melior sit Horatius,[8] *an res.*
Me quamuis [9] *Lamiæ pietas & cura* [10] *moratur,*
Fratrem mœrentis,[11] *rapto de fratre dolentis*
[12] *Insolabiliter: tamen* [13] *istuc mens animusq;*
[14] *Fert,*[15] *& amat spacijs obstantia rumpere*[16] *claustra.*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obsequuntur. Angl. a Hine or Bailiffe of husbandrie. 2 Animum meum reficientis. 3 Quem agellum quinque familijs distinctis habitatum. 4 Sabinorum oppidum. 5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas. 6 Ego & tu. 7 Curas quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 AElij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra, Lorarius moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus vterque locum immeritum [17] *causatur iniquè:*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit vnquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas,*
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me constare mihi scis, &* [21] *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[22] *Non eadem miramur:* [23] *eo disconuenit inter*
Meq; & te. nam quæ deserta & inhospita [24] *tesqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *vncta popina*
[28] *Incutiunt vrbis desiderium. (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *ocyus vua:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
[33] *Ad strepitum salias terræ grauis.* [34] *& tamen* [35] *vrges*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arua: bouémque*
[37] *Disiunctum curas, & strictis frondibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid nostrum concentum diuidat, audi,*
[42] *Quem tenues decuere togæ,* [43] *nitidiq; capilli:*
Quem scis [44] *immunem, Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna breuis iuuat, & prope riuum somnus in herba:*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat, non odio obscuro* [52] *morsuq; venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*

17 Criminatur locum qui non meretur odium. 18 Qui loci commutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò. 19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia ferè ministeria paratus, quasi stans in medio petebas, &c. 20 Semper eundem esse. 21 Rure discedere. 22 Non delectamur eisdem. 23 Ideo non conuenit. 24 Loca aspera, inculta & senticola. 25 Qui solitudinem amat, sicut ego. 26 Ganeum, lupanar. 27 Popina omnibus obsoniis plena. 28 Iniiciunt. 29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronuntiata.* 30 Iste ager Sabinus. 31 Ocyùs quàm vinum, i. nunquam feret vinum iste ager. 32 Vinum suppeditare. 33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, seu saltes inscienter, quasi terræ inutile pondus.

34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omninò facientis.* 35 Arua colis. 36 Non culta 37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturas. 39 Riuus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, sc. saxis fossis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna breuis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident, &c.

54 Cum

[54] *Cum seruis vrbana* [55] *diaria rodere mauis:*
[56] *Horum tu in numerum* [57] *voto ruis. inuidet vsum*
Lignorum & pecoris tibi [58] *calo argutus & horti,*
Optat [59] *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quam scit vterque libens, [60] *censebo exerceat artem.*

54 At tu contrà rusticus, mauis cū seruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere. 55 Diarium est vnius diei victus. 56 Seruorum vrbanorum. 57 Cum impetu & sine ratione. 58 Seruus versipellis (qui ex vrbe it lignatum foras) inuidet tuæ fœlicitati in vsu lignorum, in vsu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Prouerbium conuenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam ad quam sunt inepti exoptant. 60 Iudicabo vt vterque libens exerceat artem, quam nôrit, vt tu ruri colas agros, vt ille calo, tibi inuidens, maneat in vrbe.

AD VALAM. Epist. xv.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems, & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

[1] *Quæ sit hyems Veliæ, quod cœlum Vala,* [2] *Salerni,*
[3] *Quorū hominū regio, & qualis via: nam mihi* (*Baias*
[4] *Musa superuacuas Antonius, & tamen* [5] *illis*
[6] *Me facit inuisum, gelida quum perluor vnda*
Per medium frigus. sanè [7] *myrteta relinqui,*
[8] *Dictaq; cessantem neruis elidere morbum*
[9] *Sulfura contemni,* [10] *vicus gemit,* [11] *inuidus ægris.*
Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
[12] *Clusinis,* [13] *Gabiósque petunt & frigida rura.*
[14] *Mutandus locus est, & diuersoria* [15] *nota*
Præteragendus equus. [16] *quò tendis? non mihi Cumas*
Est iter, aut Baias: læua [17] *stomachosus habena*
Dicet eques: [18] (*sed equi frænato est auris in ore*)
[19] *Maior vtrum* [20] *populum frumenti copia pascat:*
[21] *Collectósne bibant imbres* [22] *puteósque perennes*
Dulcis aquæ. [23] *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum est Hyperbaton vsque ad versum 25. et sic ordo. Par est te scribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems sit Veliæ, i. quæ aëris qualitas in hyeme &c. 2 Velia & Salernum sunt oppida in Lucania. 3 Quibus moribus ibi sunt homines. 4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meā non esse vtiles. 5 Baijs. 6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt iratæ, quòd illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Baias aquis sulfureis abundantia. 8 Quæ dicuntur è neruis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulfuratas. 10 Vicus Baianus molestè fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum vrbem. 14 Vt medici consilio assentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba sunt Horatij aut cuiusuis alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit quò sit eundum. 19 Repete versum xxv. *Par est te scribere vtram &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur non desidero.

[24] Rure meo possum [25] quiduis perferre patiq́;:
[26] Ad mare quum veni, [27] generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum spe diuite [28] manet
In venas [29] animumq́; meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ iuuenem [30] commendet amicæ.
[31] Tractus vter plures lepores, vter educet apros:
Vtra magis pisces & [32] echinos æquora celent:
Pinguis vt inde domum possim [33] Phæaxq́; reuerti.
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius [34] vt rebus maternis atque paternis
[35] Fortiter absumptis, [36] vrbanus cœpit haberi.
[37] Scurra vagus, non qui certum [38] præsepe teneret,
[39] Impransus non qui ciuem dignosceret [40] hoste:
Quælibet in quemuis opprobria fingere [41] sæuus:
Perniciés & tempestas [42] barathrumq́; macelli,
[43] Quicquid quæsierat, ventri donabat [44] auaro.
[45] Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat [46] omasi
Vilis & [47] agninæ, tribus vrsis quod satis esset.
[48] Scilicet vt ventres [49] lamina candente [50] nepotum
Diceret vrendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne
[51] Verterat in fumum & cinerem, Non herculè miror
(Aiebat) [52] siqui comedunt bona: quum sit obeso
Nil melius turdo, [53] nil vulua pulchrius ampla.
[54] Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,
Quum res deficiunt, [55] satis inter vilia fortis:
Verùm vbi quid melius contingit & [56] vnctius, [57] idem
[58] Vos sapere & solos aio [59] bene viuere, quorum
Conspicitur [60] nitidis fundata pecunia villis.

24 Quum ruri sum.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 *Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat.*
30 Quod mihi vires præstat ad venerem.
31 Repete versum xxv. Par est te scribere vter tractus, i. vtra regio Velina an Salernina educet, i. nutriat pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque, quales erant Phæaces, populi luxuriosi & voluptarij.
34 Postquam.
35 Profusè.
36 Facetus ad diuitum mensas risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modò huius, modò illius diuitis mensam consectans.
38 Domum statam aut mensam
39 Qui existens famelicus, in omnes erat æquè maledicus.
40 A perduelle vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. Alij legunt, Certus, i. promptus vel paratus fingere.

42 Deuorata. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum à nequitiæ fautoribus (i. luxuriosis) parum, & à timidis (i. auaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina, i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua eiectitia suis primiparæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cùm multa non suppetunt, contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosiùs. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beatè viuere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1]NE *perconteris, fundus meus, optime Quinti,*
[2] Aruo pascat herum, an baccis [3] opulentet oliuæ:
Pomísne, & pratis [4] an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: [7] sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Læuum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit [15] vtilis, vtilis aluo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè viuis, si curas esse [18] quod audis:
[19] Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putes [22] alium sapiente bonoq; beatum.
Neu, si te populus sanum rectéq; valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules. [24] donec manibus tremor incidat [25] vnctis.
STVLTORVM incurata pudor [26] malus vlcera celat.

1 Ne fortè inquiras.
2 Arno latino, i. segete & frumento.
3 Me diuitem faciat.
4 An sit vini ferax.
Vlmus dicitur vitib. maritari.
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. ample.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quod separentur valle interiecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò læuũ tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande. *Per Acyrologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm esse Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thraciam.

14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maximè est insalubre. 18 Quod audis de te, i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma, id est, omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti. 21 Quàm conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente, i. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella[27] *tibi terra pugnata mariq́;*
[28] *Dicat, & his verbis*[29] *vacuas permulceat aures:*
[30] *Téne magis saluum populus velit, an populum tu,*
[31] *Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,*
Iupiter:[32] *Augusti laudes agnoscere possis:*
Quum pateris[33] *sapiens emendatusq́; vocari,*
[34] *Respondésne tuo, dic sodes, nomine?*[35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodie, cras, si volet auferet: ut si*
Detulerit[37] *fasces indigno,*[38] *detrahet idem.*
[39] *Pone, meum est, inquit: pono, tristisq́; recedo.*
[40] *Idem si clamet furem, neget esse pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
[42] *Mordear opprobrijs falsis?*[43] *mutemq́; colores?*
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum &[44] *mendacem?*[45] *vir bonus est*
[46] *Qui consulta patrum, qui leges iuraq́; seruat:* *(quis?*
Quo multæ magnæq́;[47] *secantur iudice lites:*
[48] *Quo responsore & quo causæ teste tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem,[49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes precium, loris non[50] *vreris, aio.*
[51] *Non hominem occidi.*[52] *Non pasces in cruce coruos.*
[53] *Sum bonus, & frugi. Renuit negat atque*[54] *Sabellus.*
Cautus enim[55] *metuit foueam lupus, accipiterq́;*
Suspectos laqueos, &[56] *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
[58] *Sit spes fallendi,*[59] *miscebis sacra profanis.*

27 Bella abs te gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum vtrùm populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse an tu populum.
32 Ad Augustum non ad te pertinere.
33 Quum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Itáne respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans, qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorē, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commouearne his falsis criminationibus?
43 Et expallescam? minimè verò.
44 *Alij legunt Medicandum, i. medicamentis egentem, sc. præceptis Philosophicis imbuendum.*
45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus consulta seruat. Responsio est per ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur. 49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. 50 Non cæderis. 51 *Seruus dicat, Non, &c.* 52 Respondet Horatius. 53 Seruus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abstinueris à maleficio. 55 Deuitat foueam. 56 Occultum hamum non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abstinebis. 58 Si speres fore, vt lateat maleficium. 59 Bonorum & malorum discrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surrippis vnum,
[60] Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
[61] Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
[62] Iane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:
[63] Labra mouet, metuens audiri: pulchra [64] Lauerna
[65] Da mihi fallere, da iustum sanctumq; videri:
[66] Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.
[67] Quî melior seruo, quî liberior sit auarus,
In triuijs fixum quum se [68] demittit ob assem
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] Perdidit arma, [70] locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat & obruitur [71] re.
Vendere quum possis captiuum, [72] occidere noli:
Seruiet vtiliter, [73] sine pascat durus, arétque:
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
[74] Annonæ prosit, portet frumenta [75] penúsque.
[76] Vir bonus & sapiens audebit dicere, [77] Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patiq;
Indignum coges? [78] Adimam bona. [79] Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. tollas licet. [80] In manicis &
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
[81] Ipse deus, simulatque volam, me soluet. [82] Opinor,
Hoc sentit, Moriar: mors vltima [83] linea rerum est.

60 Isto pacto damnum est mihi lenius, non facinus admissum, *contra Stoicos qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non verè, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiauit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede vt mea iniustè facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in vijs à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecunia.

72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem, *durus*, id est laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus, oris*, significat omne esculentum & potulentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo, At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citiùs moriatur, quàm turpiter seruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scæuam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire, & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

Qvamuis Scæua satis[1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat[2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet[3] *amiculus:*[4] *vt si*
Cœcus iter monstrare velit, tamen aspice siquid
Et nos,[5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies[6] *& primam somnus in horam*
Delectet, si te puluis strepitúsque rotarum,
Si lædit caupona:[7] *Farentinum ire iubebo,*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia[8] *solis:*
Nec vixit malè qui natus moriensq́;[9] *fefellit.*
Si prodesse tuis,[10] *pauloque benigniùs ipsum*
Te tractare voles:[11] *accedes siccus ad vnctum.*
[12] *Si pranderet olus patienter, regibus vti*
Nollet Aristippus.[13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus,[14] *qui me notat. Vtrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)*
[17] *Scurror ego ipse mihi,*[18] *populo tu: rectius hoc &*
[19] *Splendidius multo est, equus vt me portet,*[20] *alat rex.*
[21] *Officium facio. tu poscis*[22] *vilia: verùm es*
[23] *Dante minor:*[24] *quamuis fers te nullius egentem.*

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus viuere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cœcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum, i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoraretur.
10 Paulo liberalius.
11 Tu pauper & sobrius accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius guttur etiam condimentis est inunctum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi, i. in meam vtilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis.

[25] Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
[26] Tentantem maiora, ferè præsentibus [27] æquum.
Contrà, [28] quem duplici panno patientia velat,
[29] Mirabor [30] vitæ via si conuersa decebit.
[31] Alter purpureum non expectauit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq́; feret [32] non inconcinnus vtranque:
[33] Alter Mileti textam [34] cane peius & angue
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] refer, & sine viuat ineptus.
[36] Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,
[37] Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.
[38] Principibus placuisse viris, non vltima laus est.
[39] Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.
[40] Sedit qui timuit ne non succederet: esto.
Quid? [41] qui peruenit, fecitne viriliter? atqui
[42] Hîc est, aut nusquam, quod quærimus. [43] hic onus horret,
Vt paruis animis & paruo corpore maius:
[44] Hic subit, & perfert. [45] aut virtus nomen inane est,
[46] Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.
[47] Coram rege sua de paupertate [48] tacentes,
[49] Plus poscente ferent. [50] distat, sumásne pudenter,
An rapias. [51] atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] nec pascere firmus,
[53] Qui dicit: clamat. victum date. [54] succinit alter,
Et mihi diuiduo [55] findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vtetur vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijciet ex optima lana, factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrimè. *Prouerbialiter dictum.*
35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium quod tu indueras, purpuream tuam chlamydem ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli. *tota oratio ponitur pro casu nominatiuo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.

41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc, i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius ad Principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit. 45 Secundùm Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poscit. 50 Multum interest vtrùm cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum prouentum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare. Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, munere diuiso, i. quod diuisionem admittit.

Plus dapis [56] *& rixæ multo minus inuidiæq;.*
[57] *Brundusium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui queritur [60] *salebras & acerbum frigus, & imbres,*
Aut cistam effractam & [61] *subducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, sæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periscelidem raptam sibi* [65] *flentis: uti mox*
Nulla fides damnis verisq; doloribus [66] *adsit.*
Nec semel irrisus, triuijs [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: [70] *per sanctum iuratus dicat Osirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

56 Cum cæteris atibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vitę asperitatem.
61 Viatica furtim oblata.
62 Imitatur astutias meretricis.
63 Monile muliebre. Est diminutiuū à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptam sibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impostorem, qui in triuio sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Emanet, i. quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Osirim Ægyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. *Epist.* XVIII.

Quæ ad amicitiam conseruandam facienda sint, quæ item vitanda, ac præsertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initium autem sumit ab ijs, qui dum tenere modum non nôrunt, vel scurrarum potiùs quàm amicorum fungi obficio videntur, vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Postremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

SI benè te noui, [1] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis speciem præbere,* [3] *professus amicum.*
Vt matrona meretrici dispar erit atque
[4] *Discolor,* [5] *infido scurræ distabit amicus.*
Est huic diuersum vitio vitium propè maius,
[6] *Asperitas agrestis, &* [7] *inconcinna grauisque,*

1 Cauebis.
2 Humanis pabuli causa, turpiter adulantis.
3 Quum decreueris esse amicus.
4 Dissimilis vultu, vestitu & gestu.
5 Sic amicus distabit à scurra infideli.
6 Fera quædam duritia. 7 Insuauis.

Quæ

Quæ se commendat [8] tonsa cute, dentibus atris:
[9] Dum vult libertas mera dici, veraq; virtus.
VIRTUS est medium vitiorum, & [10] vtrinque reductum.
[11] Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
[12] Derisor lecti, sic nutum diuitis [13] horret
[14] Sic iterat voces, & verba [15] cadentia tollit:
Vt puerum sæuo credas dictata magistro
[16] Reddere, [17] vel partes mimum tractare secundas.
[18] Alter rixatur de lana sæpe caprina,
[19] Propugnat, nugis armatus: Scilicet [20] vt non
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] vt non
Acriter elatrem, [22] pretium ætas altera sordet. (plus:
[23] Ambigitur quid enim? [24] Castor sciat an Docilis
[25] Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.
[26] Quem damnosa Venus, quem præceps alea [27] nudat,
Gloria quem [28] supra vires & vestit & [29] vngit:
Quem tenet argenti sitis importuna faméque,
[30] Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,
Sæpe [31] decem vitijs instructior, odit & horret.
Aut si non odit, [32] regit: ac veluti pia mater,
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse [33] priorem
Vult: & ait [34] propè vera, meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur [35] opes: tibi paruula res est.
[36] Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum
Certare. [37] Eutrapelus cuicunque nocere volebat,

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, vel, tonsa cute i. radendo amicum vsque ad cutem, sic eum nimis duriter castigando, idque atris dentibus, i. agresti mordacitate.
9 Dum illa asperitas vult nominari libertas.
10 Ab vtroque extremo, i. excessu & defectu remotum.
11 Blandiens scurra
12 Qui se deridet & eiusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant atque seipsos deridere solent.
13 Horrere se fingit.
14 Sic repetit voces diuitis quasi admirans.
15 Verba ex ore diuitis inconsideratè excidentia pro miranles quasi de terra tollit.
16 Singulatim.
17 Vt credas histrionem secundas partes Comœdiæ agere cū voce submissiore, vultuque humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agrestis reprehensor. 19 Pugnat pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Vt non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretij loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? sc. de nugis. 24 Vtrùm Castor gladiator, an Docilis sit scientior. 25 Contentio est, vtrùm via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est. Diues amicus multò vitiosior quàm amicus minor, odit eum quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quàm facultates ferunt. 29 Vnguento sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diuiti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum sit ipse peior. 33 Meliorem esse quàm se. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus stultitiam meam compenso, quando stultè ago. 36 Non ampla toga decet comitem iter facientem, est enim molesta: sic multæ opes viro bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta dabat pretiosa.[38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia,[39] *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium:[40] *nummos alienos pascet:*[41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris*[43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commissumq́, teges,*[46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet[47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit:[49] *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra.[50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotiesq́, educet in agros
[51] *Ætolis onerata plagis immensa canesque,*
Surge,[52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,*[54] *vtile famæ,*
[55] *Vitæq́, & membris. præsertim quum valeas, &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd[56] *speciosiùs arma*
Non est qui tractet: scis[57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria, denique sæuam*
Militiam[59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum*[61] *signa refixit,*
Et nunc, siquid abest, Italis[62] *adiudicat armis.*
Ac,[63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quamuis nil[64] *extra numerum fecisse modumq́,*
Curas,[65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.*[67] *Actia pugna*

38 Diues factus fortuna sua iam mutata
39 Et meliora sperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremò.
42 Efficitur gladiator vrgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorum diuersitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odiosa, desijt sonare.
50 Moribus rusticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione ap[illegible] Calydoniæ, quę vrbs est in AEtolia.
52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insuauitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est vsitatum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent signa fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conseruat corporis valetudinem.

56 Decentiùs, quàm tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina perferas in Campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto. Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adiungit populo Romano. 63 Noli te nimis longè retrahere aut abesse, sine iusta excusatione. 64 Ineptè, Metaph. ducta à saltatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus diuidit nauiculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te duce per pueros hostili more [68] *refertur.*
[69] *Aduersarius est frater:* [70] *lacus, Adria: donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Consentire suis studijs [73] *qui crediderit te,*
Fautor vtroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito.* [77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] *aures:*
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Ne dominus pueri pulchri charæve puellæ
[81] *Munere te paruo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri:*
Vt penitus notum, [86] *si tentent crimina, serues,*
Tuterisq́; tuo fidentem præsidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulò ventura pericula sentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici:*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristémque iocosi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnauumq́; remissi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoriã gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarij ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestum est inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laureâ.
73 Augustus.
74 Vtraque manu, i. summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eâdem libidine prodit, quâ audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamve diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod ſ amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum.
86 Si maleuoli falsò eum culpent, serues, id est, seruare debes eumque tutari.
87 Inuidis detrectatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.*
88 Res tua in periculo versatur.
89 Cultus & obseruantia.
90 Qui periculum fecit, metuit.
91 In hac re studium tuum pone ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas, nam diuites, vt aura, sunt mutabiles.
92 Morum similitudo necessaria est in amicitia.
93 Tardum.
94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] vapores.
[96] Deme supercilio nubem: plerunque modestus
[97] Occupat obscuri speciem, taciturnus [98] acerbi.
Inter cuncta [99] leges & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere [1] leniter æuum:
Ne te semper [2] inops agitet vexétque cupido,
Ne pauor, & [3] rerum mediocriter vtilium spes.
[4] Virtutem doctrina paret, naturáne donet:
Quid minuat curas, [5] quid te tibi reddat amicum:
[6] Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
[7] An secretum iter, & [8] fallentis semita vitæ:
Me quoties [9] reficit gelidus [10] Digentia riuus,
Quem [11] Mandela bibit, rugosus frigore pagus:
Quid sentire putas? quid credis amice [12] precari?
[13] Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: [14] vt mihi viuam
Quod superest æui, siquid superesse volunt dij.
[15] Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum
Copia: [16] ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] Det vitam, det opes: [18] æquum mi animum ipse parabo.

95 Vapores vini.
96 Aufer à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis tecti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrùm virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucundè viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vita latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia riuus est per agrum Horatij fluens.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.

13 Vt seruem, quod nunc habeo. 14 Vt viuam meo non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit. 16 Vt, ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. *Epist.* XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans seruum pecus, se contrà vestigijs aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit: cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] Prisco si credis Mæcenas docte Cratino,
Nulla placere diu[2] nec viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur [3] aquæ potoribus: [4] vt malè sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisq; poetas.
[5] Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
[6] Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse [7] pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda.[8] forum, putealq; Libonis
[9] Mandabo siccis,[10] adimam cantare seueris.
[11] Hoc simul edixit, non cessauere poetæ
[12] Nocturno certare mero,[13] putere diurno.
Quid? [14] siquis vultu toruo ferus, & [15] pede nudo,
Exiguæq; togæ simulet [16] textore Catonem,
Virtutémne repræsentet moresque Catonis?
[17] Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum [18] studet vrbanus, tenditq; disertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [19] imitabile. quòd si
[20] Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
[21] O imitatores, seruum pecus,[22] vt mihi sæpe
[23] Bilem, sæpe iocum vestri mouere [24] tumultus.

1 Crat. Priscus Poeta priscam comœdiam scripsit.
2 Nec annosa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poetas parum sanos, i. diuino furore correptos, extra se positus.
5 Ipsæ Musæ, etiam manæ sobriæ non fuerunt.
6 Homerus conuincitur esse vinosus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenses & sedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam sobrijs.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui studia colunt seria.

11 Postquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Siquis vestem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille statim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum sæpe sine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitam lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id est, dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua insunt vitia, stultus imitatur in vitijs, virtutibus omissis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter solitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id est pallidos. 21 O potu lentos poetas, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri seruientes tanquam bestiæ seruiles. 22 Quàm sæpe. 23 Iracundiam. 24 Vestræ conturbationes.

Libera

25 Ego nullius poesin Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me corones ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quæres Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobula Lycambes filiæ *quæ se quoque post patrem suspendit.*
37 Hunc Archilochum.

[25] *Libera per vacuum posui vestigia* [26] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus iambos*
Ostendi Latio, numeros animósque [29] *sequutus*
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *breuioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sap-*
Temperat Alcæus: [34] *sed rebus & ordine dispar, (pho,*
Nec socerum quærit [35] *quem versibus oblinat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgaui fidicen.* [40] *iuuat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisq; legi, manibusq; teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametq; domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *vltor,*
[46] *Grammaticas ambire tribus &* [47] *pulpita dignor.*
[48] *Hinc illæ lacrymæ.* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait: &* [52] *Iouis auribus ista*
Seruas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad hæc ego naribus vti*
Formido: & [56] *luctantis acuto ne secer vngui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo: &* [58] *diludia posco.*

38 Non ab alio ore Latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus. 40 Iuuat me proferentem dicta à nullo ex Latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Vt solent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, vel qui vlciscor eos mea carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Vnde recitentur à Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est. Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris: & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait *aliquis inuidus.* 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione veteris. 52 Auribus Augusti, Iouis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare. i. vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

[59] *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & [60] *funebre bellum.*

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias. inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

[1] *VErtumnum Ianumq; liber spectare videris:*
Scilicet [2] *vt prostes Sosiorum pumice mundus.*
[3] *Odisti claues, & grata sigilla pudico:*
Paucis ostendi [4] *gemis: & communia laudas,*
[5] *Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,*
Non erit [6] *emisso reditus tibi. Quid miser egi?*
Quid volui? dices: vbi quis te læserit, & scis
[7] *In breue te cogi,* [8] *quum plenus languet amator.*
[9] *Quòd si non odio peccantis desipit augur,*
Charus eris Romæ, [10] *donec te deserat* [11] *ætas.*
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut [12] *tineas pasces* [13] *taciturnus inertes,*
Aut [14] *fugies Vticam, aut* [15] *vinctus mitteris* [16] *Ilerdam.*
Ridebit [17] *monitor non exauditus: vt ille*
Qui [18] *malè parentem in rupes protrusit asellum*
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
[19] *Hoc quoque te manet, vt pueros* [20] *elementa docentem*

1 Vertumnus & Ianus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palàm te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculosè, quàm tutò malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus inuolui.
8 Quum lector tui videndi anteà cupidus, fit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non desipio odio tui mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te præmonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
[21] *Quum tibi sol tepidus plures admouerit* [22] *aures,*
Me libertino natum patre, & [23] *in tenui re*
[24] *Maiores pennas nido extendisse loquêris:*
Vt quantum [25] *generi demas, virtutibus addas.*
Me [26] *primis vrbis belli placuisse domiq;:*
Corporis exigui, [27] *præcanum,* [28] *solibus aptum:*
[29] *Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.*
Fortè meum siquis te percontabitur [30] *æuum,*
Me quater vndenos sciat impleuisse [31] *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueuerunt.
22 Auditores.
23 In parua hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus.
28 Sole gaudentem.
29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus.
30 Ætatem meam.
31 Annos quatuor & quadraginta
32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist.1.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poëmata è vetustate æstimantium,& noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit,& fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit,qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia [1] solus:
[2] Res Italas armis tuteris,[3] moribus ornes:
[4] Legibus emendes: [5] in publica commoda peccem,
Si longo sermone [6] morer tua tempora, Cæsar.
Romulus & [7] Liber pater,& cum Castore Pollux,
[8] Post ingentia facta, deorum in templa recepti.
[9] Dum terras hominumq; colunt genus, aspera bella
[10] Componunt,[11] agros assignant,oppida condunt:
[12] Plorauere suis [13] non respondere fauorem
Speratum meritis. diram [14] qui contudit hydram,
Notaq; fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Rectâ disciplinâ, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ,quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitatem delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus,qui animum curis liberat.

8 Post res fortissimè gestas (i.post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Fauorem non esse meritis suis parem. 14 Hercules.

[15] Comperit inuidiam [16] supremo fine domari.
[17] Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat artes
Infra se positas: [18] extinctus amabitur idem.
[19] Præsenti tibi [20] maturos largimur honores,
[21] Iurandasq́; tuum per nomen ponimus aras,
[22] Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens & [23] iustus in vno
Te nostris ducibus, [24] te Graijs anteferendo,
[25] Cætera nequaquam simili ratione modóque
AEstimat: &, [26] nisi quæ terris semota [27] suisq́;
Temporibus defuncta videt, [28] fastidit & odit.
[29] Sic fautor veterum, vt [30] tabulas peccare vetantes,
[31] Quas bis quinque viri sanxerunt, [32] fœdera regum
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
[33] Pontificum libros, [34] annosa volumina vatum,
Dictitet Albano [35] Musas in monte loquutas.
[36] Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est [37] quòd multa loquamur,
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
[38] Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque
[39] Psallimus, & luctamur Achiuis doctiùs [40] vnctis.
Si meliora [41] dies, vt vina, poemata reddit,
Scire velim, [42] precium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum [43] qui decidit, inter
Perfectos veteresq́; referri debet? an inter
[44] Viles atque nouos? [45] excludat iurgia finis.
[46] Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? [47] qui deperijt minor vno mense, vel anno,

15 Cognouit.
16 Ipsa morte.
17 Ille homines sua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices se inferiores suâ excellentiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuenti.
20 Tempestiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iuraturi sumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iustus est in hac vna re æstimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cęteris rebus non recte iudicat: nam veteres poetas ob solam vetustatem nouis anteponit.
26 Nisi à terris abstracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita fauens veterum scriptis, vt dictitet Albano, &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri confirmârunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut seueris Sabinis icta, & ex æquo composita.
33 Ius pontificale de sacrificijs.

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est. Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quò antiquiores erunt, eò meliores habebuntur: certè nihil restat nisi vt denegemus ea quæ sunt naturalia, sc. quòd olea non habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus poetæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctiùs Græcis palestritis, qui vngi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, junior vno mense.

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
[48] *An quos & præsens & postera respuet ætas?*
[49] *Iste quidem veteres inter ponetur honestè,*
Qui vel mense breui vel toto est iunior anno.
[50] *Vtor permisso, caudæque pilos vt equinæ*
Paulatim vello, & demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat [51] *elusus ratione ruentis acerui,*
Qui redit [52] *ad fastos, &* [53] *virtutem æstimat annis,*
[54] *Miraturque nihil nisi quod Libitina sacrauit.*
Ennius, & sapiens & fortis, & alter [55] *Homerus,*
Vt [56] *critici dicunt, leuiter curare videtur*
[57] *Quò promissa cadant & somnia Pythagorea.*
[58] *Næuius in manibus non est, & mentibus hæret*
[59] *Penè recens. adeò sanctum est vetus omne poema.*
Ambigitur quoties, [60] *vter vtro sit prior, aufert*
[61] *Pacuuius docti famam senis, Actius* [62] *alit.*
Dicitur Afrani [63] *toga conuenisse Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi [64] *properare Epicharmi:*
[65] *Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.*
[66] *Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus, [67] *Liui scriptoris ab æuo.*
Interdum vulgus [68] *rectum videt,* [69] *est vbi peccat.*
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] *nimis antiquè, si pleraque durè*
Dicere credit eos, [71] *ignauè multa, fatetur:*
Et sapit, & [72] *mecum facit, & Ioue iudicat* [73] *æquo.*
[74] *Non equidem insector, delendaque carmina Liui*
Esse reor, memini quæ plagosum mihi paruo
[75] *Orbilium dictare: sed* [76] *emendata videri,*

48 An inter nouos, &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus aceruali argumentatione i. Sorite.
52 Ad libros annales, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorũ appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est, i. mortuos poetas. De *Libitina*, vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse, dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligenter scripsit, vt videatur parui facere, quid de se promiserit vel somniarit.
58 Næuius, poeta Campanus, Ennio senior non manibus teritur.
59 Quasi recens sit.
60 Vter vtri præstet.
61 Pacuuius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata Comœdia Afrani Menandro similis.

64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Siciliensis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediscit in scholis. 67 Ab æuo Liuij Andronici poetæ antiquissimi. 68 Rectè iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsolete. 71 Si fatetur eosdem multa oscitanter dicere. 72 Mecum sentit & verè iudicat. 73 Ioue approbante. 74 Non velut inuidus detraho. 75 Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
Si versus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [80] ducit [81] venditq; poema:
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] crassè
Compositum [84] illepidéve putetur, sed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[86] Rectè necne crocum floresq; perambulet Attæ
Fabula si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingenijs non ille fauet plauditq; [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostraq; [97] liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretq; viritim publicus vsus?
Vt primùm positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] studijs, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suspendit picta vultum mentemq; tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petijt, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Poducit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indignè fero.
83 Rusticè crassa Mineruâ.
84 Siue lepôre.
85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, &c.
86 Si dubitarem, vtrum rectè & meritò fabula Attæ poetæ antiqui, reciteretur in scena croco & floribus conspersa.
87 AEsopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abijcienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit equè ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nouorũ poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum singuli viri legunt, assiduo vsu tereretur.
99 Leuibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studijs gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, id est, Comœdijs. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam iucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

Hoc

[10] *Hoc paces habuere bonæ, ventiq; secundi.*
Romæ dulce diu fuit & [11] *solenne* [12] *reclusa*
Mane domo vigilare, clienti [13] *promere iura:*
[14] *Cautos nominibus certis* [15] *expendere nummos,*
[16] *Maiores audire, minori dicere per quæ*
[17] *Crescere res posset, minui* [18] *damnosa libido.*
[19] *Mutauit mentem populus leuis,* [20] *& calet vno*
Scribendi studio: pueri patrésque seueri
[21] *Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.*
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior [22] *Parthis mendacior: & prius orto*
[23] *Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.*
[24] *Nauem agere ignarus nauis timet:* [25] *abrotonũ ægro*
Non audet [26] *nisi qui didicit, dare: quod medicorum est*
Promittunt medici: tractant [27] *fabrilia fabri:*
[28] *Scribimus indocti doctiq; poemata passim.*
[29] *Hic error tamen & leuis hæc insania quantas*
[30] *Virtutes habeat,* [31] *sic collige. vatis auarus*
[32] *Non temerè est animus: versus amat, hoc studet vnũ:*
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] *ridet:*
Non fraudem socio, pueróve [34] *incogitat vllam*
Pupillo: [35] *viuit siliquis & pane secundo:*
Militiæ quanquam piger & [36] *malus, vtilis vrbi:*
[37] *Si das hoc,* [38] *paruis quoque rebus magna iuuari.*
Os tenerum pueri balbumq; Poeta [39] *figurat:*
[40] *Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:*
Mox etiam pectus [41] *præceptis format amicis,*
[42] *Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.*
[43] *Rectè facta refert:* [44] *orientia tempora* [45] *notis*
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcis artium varietas.
11 Vsitatum.
12 Aperta.
13 Respondere ius.
14 Nummos per Syngrapham viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri posset res familiaris.
18 Execrabilis auaritia, *qua nihil in rep. damnosius.*
19 Mutauit priorem illam vitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ vinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam simularent maximè. vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare.
25 Herbam valde amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas. At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium.
30 Quantas vtilitates.
31 Sic ratiocinare.
32 Non citò.
33 Incendia parui facit.
34 Machinatur.
35 Viuit parce, legumina edendo & panem secundarium, Angl. houshold-bread.
36 Imbellis & meticulosus.
37 Si concedis hoc.
38 A poetica vel Grammatica professione rempub. adiuuari.
39 Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri.
40 Detorquet.
41 Documentis vtilibus, honestis & iucundis.
42 Sæuitiæ.
43 Rectè facta maiorum commemorat.
44 Homines qui hodie viuunt, & qui post nascentur.
45 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] ignara puella mariti
Disceret unde [47] preces,[48] vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem [49] chorus,& [50] præsentia numina sentit:
[51] Cœlestes implorat aquas docta prece [52] blandus.
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] locupletem frugibus annum.
Carmine dij superi placantur, carmine [54] manes.
Agricolæ prisci,[55] fortes, paruóque beati,
[56] Condita post frumenta,[57] leuantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum [58] spe finis dura ferentem,
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] porco,[60] Syluanum lacte piabant,
Floribus & vino [61] Genium, memorem breuis æui.
[62] Fescennina per hunc inuenta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] Libertasq; recurrentes accepta per annos
[64] Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam
[65] In rabiem verti cœpit iocus,& per honestas
[66] Ire domos impunè minax.[67] doluere cruento
Dente lacessiti: fuit [68] intactis quoque cura
Conditione [69] super communi. quinetiam lex
[70] Pœnaq; lata,[71] malo quæ nollet carmine quenquam
Describi.[72] vertere modum, formidine fustis,
[73] Ad bene dicendum delectandumq; reducti.
[74] Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit [75] agresti Latio.[76] sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius: [77] & graue virus
[78] Munditiæ pepulere.[79] sed in longum tamen æuum

46 Innupta. 47 Vnde disceret carmina sæcularia, quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines & pueri dijs immortalibus canebant. 48 Poetam. 49 Chorus puerorum & virginum. 50 Sentit auxiliantes & fauentes deos. 51 Pluuias. 52 Blandè supplicans. 53 Annum frugibus abondantem. 54 Ne noceant. 55 Agricolę robusti & paucis contenti. 56 Post messem. 57 Corpus releuantes. 58 Spes finis ipsius laboris. 59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem. 60 Pastorum deum, lacte placabant. 61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ breuitatis esse memores. 62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus iocosa conuitia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quoslibet. *Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt.* 63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publice & nominatim carpens. 67 Qui conuitijs lacerabantur, ægrè tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ij quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustuarij. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit vicissim, (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italię incultæ. 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vsque Punicum, ferè tertium.

Manse-

Manserunt, hodieq; manent vestigia [80] ruris.
[81] Serus enim Græcis admouit [82] acumina chartis:
Et post Punica bella [83] quietus, quærere cœpit
[84] Quid Sophocles & Thespis & AEschylus vtile ferrent.
Tentauit quoque rem [85] si dignè vertere posset:
Et placuit sibi, natura [86] sublimis & acer.
Nam [87] spirat tragicum satis, [88] & fœliciter audet:
[89] Sed turpem putat in scriptis metuitq; lituram.
[90] Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
[91] Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] Quo pacto partes tutetur amantis [93] ephebi:
Vt patris [94] attenti, lenonis vt insidiosi:
[95] Quantus sit Dorsenus edacibus in parasitis:
[96] Quàm non adstricto percurrat pulpita [97] socco.
[98] Gestit enim nummum in loculos dimittere, [99] post hoc
[1] Securus cadat an recto stet fabula [2] talo.
[3] Quem tulit [4] ad scenam ventoso gloria [5] curru,
[6] Exanimat lentus spectator, [7] sedulus inflat.
Sic leue, sic paruum est, animum quod laudis [8] auarum
[9] Subruit aut reficit. [10] valeat res ludicra, si me
[11] Palma negata [12] macrum, donata reducit [13] opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] terretq; poetam,
Quòd numero plures, virtute & honore [15] minores,
Indocti stolidique, & [16] depugnare parati
[17] Si discordet eques, [18] media inter carmina poscunt
Aut vrsum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Rusticitatis in Romanis Poeticis.
81 Romanus serò studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenij sui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An aptè transferre posset Græca in Latinum sermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit, i. sumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quàm incurius & negligens in alijs personis exhibendis.
97 Quàm laxo socco fabulam peragat. *Soccus conuenit Comœdiæ, vt Tragœdiæ cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parùm sollicitus vtrùm fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis studio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Pereat res scenica, & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebeij. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quàm plebeij velint. 18 In medijs fabulis.

[19] Verùm equitis quoque iam migrauit ab aure volup-
Omnis [20] ad incertos oculos & gaudia vana. (tas
Quatuor aut plures [21] aulæa [22] premuntur in horas,
[23] Dum fugiunt equitum turmæ, peditumq́; cateruæ.
[24] Mox trahitur manibus regum fortuna [25] retortis.
[26] Esseda festinant, [27] pilenta, [28] petorrita, naues:
Captiuum portatur [29] ebur, [30] captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret [31] Democritus, [32] seu
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem [33] mimo spectacula plura.
[34] Scriptores autem narrare putaret [35] asello
Fabellam surdo. nam [36] quæ peruincere voces
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
[37] Garganum mugire putes nemus, aut [38] mare Tuscũ,
Tanto cum strepitu ludi spectantur, [39] & artes
Diuitiæq́; peregrinæ. quibus [40] oblitus actor
Quum stetit in scena, [41] concurrit dextera læuæ.
Dixi adhuc aliquid? Nil sanè. [42] Quid placet ergo?
[43] Lana Tarentino violas imitata [44] veneno.
Ac ne fortè putes me, [45] quæ facere ipse recusem,
Quum rectè tractent alij, laudare [46] malignè:
Ille [47] per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, [48] meum qui pectus inaniter angit,
[49] Irritat, [50] mulcet, falsis terroribus implet, (nis:
Vt [51] magus: [52] & modò me Thebis, modò ponit Athe-
Verùm age, & [53] his, qui se lectori credere malunt,

19 Non solùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallica
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famulatum captiuarum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum vrbis Corinthi quam L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Siue camelopardalis, ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini. 36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare posit, propter reflexam Echo? 37 Montem Appuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus. 40 Quibus actor indutus, seu potiùs commaculatus, &c. 41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias scribere. 46 Parcè laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus. 48 Qui animum meum sine causa perturbat. 49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Præstigiator, qui arte magica portenta facit. 52 Vsque adeò apte res gestas describit, vt, qui audiunt, interesse videantur in ijs locis vbi gestæ sunt. 53 Vatibus egregijs.

[54] *Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,*
[55] *Curam redde breuem :* [56] *si munus Apolline dignum*
Vis complere libris, [57] *& vatibus addere calcar,*
Vt studio maiore petant [58] *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala sæpè Poetæ,
([59] *Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum*
[60] *Sollicito damus, aut fesso:* [61] *quum lædimur, vnum*
Siquis amicorum est ausus reprehendere versum:
Quum loca iam recitata reuoluimus [62] *irreuocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Nostros, [64] *& tenui deducta poemata filo:*
Quum speramus eò rem venturam, [65] *vt simulatque*
Carmina rescieris nos fingere, [66] *commodus vltro*
[67] *Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.*
Sed tamen est operæpretium cognoscere, quales
[68] *Æditúos habeat belli spectata domiq́;*
[69] *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,* [71] *incultis qui versibus &* [72] *malè natis*
Rettulit acceptos, regale numisma, [73] *Philippos.*
Sed vetuti [74] *tractata notam labémque* [75] *remittunt*
Atramenta, [76] *ferè scriptores carmine fœdo*
Splendida facta [77] *linunt.* [78] *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum, [79] *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit nequis se, præter Apellem,
Pingeret, [80] *aut alius Lysippo* [81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum [82] *simulantia. quod si*
[83] *Iudicium subtile* [84] *videndis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,*
Bœotum in crasso iurares aëre [86] *natum.*

54 Quàm audiri & spectati.
55 Redde aliquantum curæ vt sint magis solliciti, nō adeò negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini à te consecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotię Apollini & Musis sacrum.
59 Vt meipsum omnium primum reprehendam.
60 De rebus benè agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos versus scribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetas. Metaph. ducta ab AEdituis sacrarum ædium custodibus.
69 Virtus tua ô Auguste.
70 Poeta ineptissimus.
71 Ordo est. Qui Philippos, regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & malè natis. i. qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse. 72 Versibus malè compositis inuita Mineruа. 73 Nummos imagine Philippi regis signatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè scriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quàm Lysippus insignis statuarius. 81 Formaret. 82 Exprimentia vultum. 83 Illud iudicium Alexandri. 84 In pictura & sculptura perspicienda. 85 Ad versus & poeticam transferres. 86 Iurares Alexandrum pinguem esse & hebetem, quales sunt in Bœotia nati.

[87] *At*

[87] *At neque dedecorant tua de se iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude [88] *tulerunt*
[89] *Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:*
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animiq; virorum
Clarorum apparent. [90] *nec sermones ego mallem*
[91] *Repentes per humum, quàm res componere* [92] *gestas:*
Terrarumq; situs, & flumina dicere, & arces
[93] *Montibus impositas, & barbara regna, tuisq;*
Auspicijs totum [94] *confecta duella per orbem.*
[95] *Claustraq; custodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam [96] *Parthis te principe Romam:*
[97] *Si quantum cuperem, possem quoque. sed neque par-*
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet (uum
[98] *Rem tentare pudor, quum vires ferre* [99] *recusent.*
[1] *Sedulitas autem, stultè quem diligit,* [2] *vrget:*
[3] *Præcipuè quum se numeris commendat & arte.*
Discit enim citius, meminitq; libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
[4] *Nil moror officium,* [5] *quod me grauat:* [6] *ac neque ficto*
In peius vultu [7] *proponi cereus vsquam,*
Nec prauè factis decorari versibus opto:
[8] *Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà*
[9] *Cum scriptore meo, capsa* [10] *porrectus operta,*
Deferar [11] *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis [12] *amicitur ineptis.*

87 Ordo est. At dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ non dedecorant tua de se iudicia.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abs te.
90 Nec satyras.
91 Orationi solutæ similes.
92 Tua virtute gestas.
93 Arces in montibus exstructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantùm fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas responderet.
98 Rem experiri.
99 Non possint.
1 Ordo est. Sedulitas eum vrget. quem stultè diligit, i. qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potiùs quàm gratus.
2 Molestiâ afficit.
3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi sit oneri potiùs quàm honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior sit imago quàm vera figura: sic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine. 9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & eius qui describitur, vt in Virgilio Æneas, in Homero Vlysses. 10 Extentus, quasi cadauer in cista. 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum inuolucra. 12 Inuoluitur.

AD

AD IVLIVM FLORVM. *Epist. II.*

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse, ideoque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atque adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

Flore, bono claróque fidelis amice [1] Neroni,
Siquis fortè velit [2] puerum tibi vendere [3] natum
Tibure vel Gabijs: [4] & tecum sic agat, [5] Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.
Fiet eritq; tuus [6] nummorum millibus octo:
[7] Verna ministerijs ad nutus aptus heriles:
[8] Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: [9] argilla quiduis imitaberis vda.
Quinetiam canet [10] indoctum, sed dulce [11] bibenti.

1 Tiberio Claudio Neroni, qui successit Augusto.
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est (inquit venditor) cuius sunt omnia verba vsque ad versum 17. huius Epistolæ.
6 Soluto pretio.
7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, vt dominis essent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quiddam indoctum, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce conuiuanti.

Multa

Multa fidem promiſſa [12] leuant, vbi plenius æquo
Laudat venales, [13] qui vult extrudere, merces.
[14] Res vrget me nulla: [15] meo ſum pauper in ære.
[16] Nemo hoc mangonum faceret tibi. [17] non temerè à me
Quiuis ferret idem. ſemel hic [18] ceſſauit: & (vt fit)
[19] In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.
[20] Des nummos, [21] excepta nihil te ſi fuga lædat.
[22] Ille ferat pretium, [23] pœnæ ſecurus, opinor.
[24] Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt [25] lex.
[26] Inſequeris tamen hunc, [27] & lite moraris iniqua.
Dixi me [28] pigrum proficiſcenti tibi, dixi
[29] Talibus officijs propè mancum: ne mea [30] ſæuus
Iurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
[31] Quid tum profeci? [32] mecum facientia iura
Si tamen attentas? quereris [33] ſuper hoc etiam, quòd
Expectata tibi non mittam carmina [34] mendax.
[35] Luculli miles [36] collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, [37] ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc [38] vehemens lupus, & ſibi & [39] hoſti
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
[40] Præſidium regale [41] loco deiecit (vt aiunt)
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] honeſtis:
Accipit & bis dena [43] ſuper ſeſtertia nummûm.
Fortè [44] ſub hoc tempus caſtellum euertere [45] prætor
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit [46] eundem
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere [47] mentem.
[48] I bone quò virtus tua te vocat: I [49] pede fauſto,
Grandia [50] laturus meritorum præmia. quid ſtas?

12 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit.
13 Qui vult quamprimùm merces vendere.
14 Nulla neceſsitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex ijs qui ſeruos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi.
17 Non facile quiuis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo eſt. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis In ſcalis, i. metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in ſcalis.
20 Eme & pretium ſolue.
21 Si fuga ſerui quam ego excepi & expreſsi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere poteſt ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præſtanda per legem redhibitoriam.
24 Sciens ô Flore quaſi mancipium emiſti me vitioſum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim.
25 Conditio venditionis. 26 Me, quaſi venditorem perſequeris. 27 Iniquè litigas mecum quaſi cum mangone. 28 Ceſſatorem eſſe. 29 Ad ſcribendum eſſe ineptum, vt is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si iura me adiuuantia labefactare coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum geſsit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi cauſa, neceſſarium eſt ſiue cibus ſit, ſiue pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita vt vix ei quicquam reſtiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hoſti Mithridatico. 40 Præſidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito multiſque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit xx. millia ſeſtertiûm nummûm. 44 Paulò poſt. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 *Verba ſunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auſpicio. 50 Accepturus præmia.

Poſt

Post hæc ille [51] catus, Quantumuis rusticus, ibit,
Ibit eò quò vis,[52] qui zonam perdidit: inquit.
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles.
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere [54] rectum,
[55] Atque inter syluas Academi quærere verum.
[56] Dura sed amouere loco me tempora grato:
Ciuilisq; rudem belli [57] tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura [58] lacertis.
Vnde [59] simul primùm me dimisere [60] Philippi,
[61] Decisis humilem pennis,[62] inopemq; paterni
[63] Et laris & fundi: paupertas impulit [64] audax
Vt versus facerem. sed,[65] quod non desit, habentem
[66] Quæ poterunt vnquam expurgare [67] cicutæ,
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] Singula de nobis anni [69] prædantur euntes:
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?
[71] Denique non omnes eadem mirantur amantq;:
[72] Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:
Ille [73] Bioneis sermonibus, & [74] sale nigro.
Tres mihi conuiuæ propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [75] palato.
Quid dem? quid non dem? [76] renuis tu quod iubet alter.
Quod petis, id sanè est inuisum acidumq; duobus.
[77] Præter cætera, me Romana poemata censes
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic [78] sponsum vocat, hic [79] auditum scripta, relictis

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est, Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à prauo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis construxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abstraxit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusto non erant pares.
58 Viribus.
59 Quam primùm, statim vt.
60 Philippi vrbs in Thracia, à Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quòd secutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonij.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod sufficiat.
66 Insanus meritò dicar, si non putem dormire melius esse quàm versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *vt Helleborus, quem hic à Poeta intelligi adducor vt credam,* quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Liuidis iocis, i. Satyra. Bion sophistes cognominatus, adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius ex Criticis vnus.

Omnibus

Omnibus officijs.[80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic[81] *extremo in Auentino: visendus vterque.*
Interualla vides[82] *humanè commoda. verùm*
[83] *Puræ sunt plateæ, nihil vt meditantibus obstet.*
[84] *Festinat calidus*[85] *mulis gerulisq;*[86] *redemptor:*
[87] *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina*[88] *tignũ:*
Tristia robustis[89] *luctantur funera plaustris:*
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
[90] *I nunc & versus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat[91] *nemus, & fugit vrbes*
Ritè cliens[92] *Bacchi,*[93] *somno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &*[95] *contracta sequi vestigia vatum?*
[96] *Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,*
Et studijs annos septem dedit,[97] *insenuitq;*
Libris & curis,[98] *statua taciturnius exit*
Plerumque, & risu populum quatit: hîc ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempestatibus vrbis,
Verba lyræ motura sonum connectere[99] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ*[2] *consulti rhetor: vt alter*
Alterius sermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt*[4] *Mutius ille.*
[5] *Quî minùs argutos vexat furor iste poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile visu*
[7] *Cælatúmque nouem Musis opus.*[8] *aspice primùm,*
[9] *Quanto cum fastu, quanto molimine circum-*
spectemus vacuam Romanis vatibus[10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *si fortè vacas) sequere, & procul audi*
Quid ferat, &[13] *quare sibi nectat vterque coronam.*

80 Ægrotat.
81 In extrema parte montis Auentini.
82 Humano more commoda, i. incommoda *Vt sunt humana omnia in quibus plus est fellis quàm mellis.*
83 Est obiectio. Aliquis enim dixerit, quòd Romæ plateæ sint puræ, in quibus nihil est quod impediat versus meditantem.
84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinarijs, & gerulis, i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plaustris onerariis concurrentia contendunt, quando hac funus procedit, illa plaustra.
90 Est Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes Poetæ sunt constituti.
93 Quiete & solitudine.
94 Vis Lyrica scribere?
95 Vestigia angusta, quæ difficile est persequi.
96 Ille qui sibi elegit Athenas vacuas, i. vrbem quietissimam.
97 Et senium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præsertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba sonum lyræ motura? i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ suarum inter se laudum præcones, iurisconsultus alter, alter Orator. 2 Iurisconsulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scæuola optimus iurisconsultus. 5 Quomodo sunt Poetæ minus insani dum se inuicem laudant. 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificiosissimum, à nouem Musis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumspectemus. *Tmesis est.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Augusto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ se dignos iudicent corona poetica, id est, laude.

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
[15] *Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?*
Quis,[16] *nisi Callimachus? si plus adposcere visus,*
[17] *Fit Mimnermus. &* [18] *optiuo cognomine* [19] *crescit.*
[20] *Multa fero vt placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi [22] *suffragia capto.*
[23] *Idem, finitis studijs,*[24] *& mente recepta,*
[25] *Obturem patulas impunè* [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [27] *se venerantur, & vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsere,[28] *beati.*
[29] *At qui legitimum cupiet fecisse poema,*
[30] *Cum tabulis animum censoris sumet honesti:*
[31] *Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,*
[32] *Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,*
Verba [33] *mouere loco: quamuis* [34] *inuita recedant,*
[35] *Et versentur adhuc intra penetralia* [36] *Vestæ.*
[37] *Obscurata diu populo bonus* [38] *eruet atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] *Nunc situs informis premit & deserta vetustas.*
[40] *Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.*
[41] *Vehemens & liquidus, puroq; simillimus amni,*
Fundet opes, Latiumq; [42] *beabit diuite lingua.*
[43] *Luxuriantia compescet, nimis aspera sano*
[44] *Læuabit cultu, virtute carentia* [45] *tollet:*
[46] *Ludentis speciem dabit, &* [47] *torquebitur, vt qui*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] *mouetur.*

14 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad nocturnas lucernas, i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, qua Lyricus sum.
16 Vero illum Callimachum, qui in Elegis floruit.
17 Appellatur à me Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optauerit.
19 Fit maior, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex insania poetica professionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impunè, id est, sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta qui, &c.

30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor. 31 Non dubitabit. 32 Leuia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente inuito. 35 Et quamuis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hîc ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet. 39 Nunc turpe senium premit. 40 Cudet & finget noua, quæ vsus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inuentionem. *Anapestus pro Spondeo.* 42 Amplificabit. 43 Quæ redundat, coercebit. 44 Poliet & leniet sano iudicio. *Metaph. à corpore animato ad carmen.* 45 Extollet. 46 Parum laboriosè scribentis. 47 Fatigabitur, vt Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum nunc tardum Cyclopa.

[49] Prætulerim scriptor delirus inersq́; videri,
Dum [50] mea delectent mala me,[51] vel denique fallant:
[52] Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
[53] In vacuo lætus sessor plausorq́; theatro:
[54] Cætera qui vitæ seruaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui [55] ignoscere seruis,
[56] Et signo læso [57] non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curisq́; [58] refectus,
Expulit elleboro morbum [59] bilemq́; meraco,
[60] Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus [61] per vim mentis gratissimus error.
[62] Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,
Et [63] tempestiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed [64] veræ numerósque modósque [65] ediscere vitæ,
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia [66] lymphæ,
[67] Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret [68] leuius: [69] fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
[70] Rem dij donarent, illi decedere prauam
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
[71] Plenior es, tamen vtêris [72] monitoribus ijsdem?
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumq́; minus te: nempe [73] ruberes,
Viueret in terris te si quis auarior vno.
[74] Si propriũ est quod quis [75] libra mercatus & ære est,

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quàm sapiendo irasci & iustioris sensibus angi
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In alijs rebus non demens.
55 Non sæuus esse seruis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à seruis furtim exhauriretur.
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgatiuam
62 Ordo est. Nimirum abiectis nugis, vtile est sapere, i. operam dare, & concedere pueris ludum tempestiuum, i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omninò vel emptione, vel vsucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt iucundè viuas. 75 Librã pretium appendebatur, non numerabatur.

76 Quædam

[76] Quædam (si credis consultis) [77] mancipat vsus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus [78] Orbi
Quum segetes [79] occat, tibi mox frumenta daturus,
[80] Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum [81] temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] Quid refert, viuas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, [83] quamuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat [84] vsque suum, [85] quà populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86] prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & [87] cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
[88] Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidve Calabris
[89] Saltibus adiecti Lucani? [90] metit Orcus
[91] Grandia cum paruis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, [92] Tyrrhena sigilla, [93] tabellas,
Argentum, vestes [94] Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95] cessare, & ludere, & [96] vngi,
[97] Præferat Herodis palmetis pinguibus: [98] alter
Diues & importunus, [99] ad vmbram lucis ab ortu,
[1] Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit [2] Genius [3] natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, [4] mortalis in vnum-

76 Ordo est. Vsus quædam mancipat, Si credis iurisconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbius est nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsum terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrùm viuas ex pretio per partes numerato an olim i. ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eò vsque suum.
85 Qua populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis speciosis Calabriæ, quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.

90 Si mors auidè aufert, Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Praua signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quàm possidere omnia Syriæ palmeta, i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur. ἡ τύχη ἑκάστου, fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus influxum prouenientem ab astro quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque nostrûm mortuo, moritur.

Quodque caput: vultu [5] mutabilis, [6] albus, & ater.
[7] Vtar, & ex modico, quantum res poscet, aceruo
[8] Tollam: nec [9] metuam quid de me iudicet hæres,
Quòd non plura [10] datis inuenerit. & tamen [11] idem
Scire volam [12] quantum simplex hilarisq; [13] nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptū
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] puer vt festis quinquatribus, [16] olim
Exiguo, gratóque fruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies, immunda domus procul absit. ego [19] vtrū
Naue ferar magna an parua, [20] ferar vnus & idem.
Non agimur [21] tumidis velis aquilone secundo:
[22] Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [25] loco, re,
[26] Extremi primorum, extremis vsque priores.
Non es auarus: abi, quid? [27] cætera iam simul isto
[28] Cum vitio fugêre. caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine & ira.
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentaq; Thessala rides?
[33] Natales gratè numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere si rectè nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat & pulset [39] lasciua decentius ætas.

5 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius alijs est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid intersit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, sc. tua luxuriosè profundere, sumptum libenter facere, & auarè semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus festis Mineruæ dicatis raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas, domus sordida & inelegans.
19 Est allegoria. Vtrùm ex magnis reditibus viuam, an paruis.

20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate, i. non sumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis alijs inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vsus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuuenilis ætas, quam lasciuire magis deceat, quàm te, qui iam factus es effœtus senex.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] *HVmano capiti ceruicem pictor equinam*
Iungere si velit, & [2] *varias inducere plumas,*
[3] *Vndique collatis membris: vt turpiter* [4] *atrum*
Desinat in piscem mulier formosa [5] *supernè:*
[6] *Spectatum admissi risum teneatis amici?*
Credite Pisones, [7] *isti tabulæ fore librum*
Persimilem, cuius, [8] *velut ægri somnia, vanæ*
Fingentur species: [9] *vt nec pes nec caput vni*
Reddatur formæ. [10] *pictoribus atque poetis*
Quidlibet audendi semper fuit [11] *æqua potestas.*
[12] *Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:*
[13] *Sed non vt placidis coëant immitia, non vt*
Serpentes auibus [14] *geminentur, tigribus agni.*
[15] *Inceptis grauibus plerunque* [16] *& magna professis*
[17] *Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter*
Assuitur pannus: [18] *quum lucus, &* [19] *ara Dianæ,*
Et properantis aquæ per amœnos [20] *ambitus agros,*
Aut flumen Rhenum, [21] *aut pluuius describitur arcus.*
Sed nunc non erat [22] *his locus, & fortasse cupressum*
Scis [23] *simulare.* [24] *quid hoc?* [25] *si fractus enatat* [26] *exspes*

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.
2 Plumas ex varijs auibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi pictori sitis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Veluti somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque finis neque principium vniforma respondeat proportione. 10 Obijcet aliquis, idem licere poetis quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Socientur. 15 Principijs grauibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum leuium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 Subintelligitur *Quæstio* quando hoc fit? *Respondetur*, quum facet lucus & ara, &c. id est, quum res leues describuntur ab ijs, quorum incepta erant grauia. Quæ descriptiones fluuiorum, syluarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate incepto quàm cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepisti vt abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressui cum naufrago? 26 Sine spe.

Nauibus, ære dato qui pingitur? [27] *amphora cœpit*
Institui, [28] *currente rota, cur* [29] *verceus exit?*
Denique sit [30] *quoduis simplex duntaxat* [31] *& vnum.*
[32] *Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)*
Decipimur [33] *specie recti. breuis esse laboro:*
[34] *Obscurus fio.* [35] *sectantem lenia,* [36] *nerui*
Deficiunt animíque. [37] *professus grandia,* [38] *turget:*
[39] *Serpit humi tutus nimiùm, timidúsque procellæ,*
Qui [40] *variare cupit rem* [41] *prodigialiter vnam,*
[42] *Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIVM dulcit culpæ fuga, si caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber* [45] *imus & vngues*
[46] *Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:*
Infœlix operis [47] *summa, quia* [48] *ponere totum*
Nesciet. [49] *hunc ego me, siquid* [50] *componere curem,*
Non magis esse velim, quàm [51] *prauo viuere naso,*
Spectandum [52] *nigris oculis nigróque capillo.*
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] *æquam*
Viribus & [54] *versate diu,* [55] *quid ferre recusent,*
Quid valeant humeri. [56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec [57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &* [59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici*
Pleraq; differat, [61] *& præsens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc spernat* [63] *promissi carminis autor.*
In verbis etiam [64] *tenuis cautúsque serendis:*
[65] *Dixeris egregiè,* [66] *notum si callida verbum*

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit institui.
28 Progrediente operis scriptione. Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum, i. cur vltima primis sunt minutiora?
30 Quoduis poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia, non ex partibus dissimilium formarũ composita.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c.
33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Breuitas orationis obscuritatẽ parit.
35 Eum, qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animosi, i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Nimis humilis est, eique similis qui dum maris procellã timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare.

41 Monstrosè & supra omniũ hominũ fidẽ. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitiũ, qui non cognoscit medium vitiorum, i. virtutẽ. 44 Circa AEmilium ludũ i. locũ gladiatorium, à L. AEmilio sic nominatũ. 45 Faber statuarius, cuius taberna est omnium infima. 46 Quasdam corporis particulas satis scitè in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infœlix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantùm probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitare diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum facultatem ingenij sui, κατὰ δύναμιν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas, σεμνότης. 60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare aliud improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis nouandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioqui nouum reddiderit notum & perspicuum.

Rediderit iunctura nouum. si fortè necesse est
[67] *Indicijs monstrare recentibus* [68] *abdita rerum,*
Fingere [69] *cinctutis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Continget: dabitúrque licentia sumpta* [72] *pudenter.*
Et noua fictáque nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *si*
Græco fonte cadant, [75] *parcè detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio Plautóque dabit Romanus, ademptum
Virgilio varióque? ego,cur [77] *acquirere pauca*
Si possum, [78] *inuideor? quũ lingua* [79] *Catonis &* [80] *Enni*
[81] *Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum*
Nomina protulerit? licuit, sempérque licebit,
[82] *Signatum præsente nota producere nomen.*
Vt syluæ folijs [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt:* [85] *ita verborum vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigéntque.
[86] *Debemur morti nos,nostráque.* [87] *siue receptus*
Terra [88] *Neptunus,* [89] *classes aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus:* [91] *sterilísque diu palus aptáque remis,*
Vicinas vrbes [92] *alit,&* [93] *graue sentit aratrum:*
Seu cursum mutauit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
[96] *Nedum sermonum stet honos,& gratia* [97] *viuax.*
[98] *Multa renascentur quæ iam cecidere,cadéntque*
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet [99] *vsus:*
[1] *Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.*
Res gestæ regúmque ducúmque,& tristia bella,
[2] *Quo scribi possent numero,monstrauit Homerus.*
[3] *Versibus impariter iunctis? querimonia primum,*

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M.Cornelius Cethegus, quem M.Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus si fuerit necesse.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua deriuata, desinant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululùm deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cęcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentioribus Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam?
79 Quum lingua vtriusque antiqui authoris rudis & impoliti,&c. 80 De quo Ouidius. *Ennius ingenio maximus,arte rudis.* 81 Linguam Latinam amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouam vocem, quam præsens vsus comprobauit. Metaph. ducta à pecunia,quæ notam seu formam impressam continet. 83 Per annos celerrimè labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit,quem magnis molibus Iul.Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones, *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere posit. 91 Siue Pomtina palus per Cethegum exsiccata factaque nauigabilis, &c. 92 Suis frugalibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti iussu in alueũ est deductus. 96 Quantô minus verba sint sempiterna. 97 Perpetua verborũ venustas. 98 Multa vocabula reuiuiscent & in pristinũ statũ redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cuius potestate est iudiciũ & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus,quo carminis genere, sc. heroico. 3 Carmin. Elegiacis, quorũ alterũ est hexametrũ, alterũ pentametrũ. 4 Res tristes.

Pòst etiam inclusa est [5] voti sententia compos.
Quis tamen [6] exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc [7] sub iudice lis est.
Archilochum [8] proprio rabies [9] armauit iambo.
[10] Hunc socci cepere pedem grandésque cothurni,
[11] Alternis aptum sermonibus, [12] & populares
Vincentem strepitus, & [13] natum rebus agendis.
Musa dedit [14] fidibus diuos, [15] pueróſque deorum,
[16] Et pugilem victorem, [17] & equum certamine primũ,
Et iuuenum [18] curas [19] & libera vina referre.
[20] Descriptas seruare vices [21] operumq́ colores
[22] Cur ego si nequeo ignoroq́, poeta salutor?
[23] Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica [24] non vult:
Indignatur enim [25] priuatis ac [26] propè socco
Dignus carminibus narrari [27] cœna Thyestæ.
[28] Singula quæque locum teneant [29] sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia [30] tollit,
[31] Iratúsque Chremes [32] tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunque dolet sermone [33] pedestri.
[34] Telephus & [35] Peleus, quum pauper & exul vterque
[36] Proycit ampullas, & [37] sesquipedalia verba:
[38] Si curat cor spectantis [39] tetigisse querela.
Non satis est [40] pulchra esse poemata. [41] dulcia sunto.
Et quocunque volent, animum auditoris [42] agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] adsunt
Humani vultus. si vis me flere, dolendum est

5 Res lętæ, quæ nobis ex animi sententia eueniunt.
6 Elegos tenues, qui tam sublimi stylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se inuento.
9 Armauit in Lycamben socerum & eius filiam.
10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vsi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altiùs sonantem in scena quàm clamorem populi versibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios, i. heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Iuuenum amores.
19 Symposia, in quibus ebrij operta recludunt liberè
20 Suas cuiusque poematis partes seruare.

21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res pictæ, coloribus distinguuntur. 22 Cur poetæ nomen mihi ascisco? 23 Cur prauè pudens, id est, turpiter verecundus, malo nescire quàm discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines priuati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta, ponitur hîc pro tragœdia. 28 Vnaquæque materia siue comica siue tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i. verba turgida & venti plena) omittit. Metaph est, ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis eiectus à patre AEaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longe à se reijcit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 Commouisse querimoniâ. 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulcitatione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præstò sunt, quia similiter afficitur is qui audit, atque is qui affectus commouet dicendo.

Primùm ipsi tibi:[44] *tunc*[45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu,[46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo: tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum,[47] *plena minarum:*
Ludentem lasciua: seuerum, seria dictu.
Format enim natura prius nos[48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitum:*[50] *iuuat,*[51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Post effert animi motus interprete*[54] *lingua.*
Si dicentis erunt[55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditésque cachinnum.*
Intererit multum[57] *Dauúsne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúsne senex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Feruidus: an*[60] *matrona potens, an*[61] *sedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,*[64] *aut sibi conuenientia finge*
Scriptor.[65] *honoratum si fortè reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget sibi nata,*[68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictaq;:*[70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,*[72] *Io vaga,*[73] *tristis Orestes.*
Si quid[74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare nouam, seruetur*[76] *ad imum*
Qualis[77] *ab incepto processerit, &*[78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis. ô Telephe vel Peleu, i. tu histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes verbis vtens à persona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunę varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna sit aduersa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.
54 Est munus linguæ animum interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuersus populus Rom. effusè ridebit. 57 Multum intererit seruúsne subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. seruus benè moratus & fidelis. versiculus hic variè legitur, de quo Commentatores consule. 58 AEtate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Sin certam historiam scribas, sequere famam prout ab alijs accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum medijs conueniant, & sua cuique personæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam vlta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas inuitans, in fossam iam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa OEstroque à Iunone agitata, vsque eò vagata est donec in AEgyptum peruenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab alijs poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vsque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, à suis moribus non recedens.

[79] Difficilè est propriè communia dicere: tuq́;
Rectiùs [80] Iliacum carmen deducis [81] in actus,
Quàm si proferres ignota [82] indictaq́; primus.
[83] Publica materies priuati iuris erit, [84] si
Nec circa [85] vilem patulumq́; moraberis orbem:
[86] Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: [87] nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedem [88] refferre pudor vetet, aut operis [89] lex:
Nec sic incipies, [90] vt scriptor cyclicus olim,
[91] FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum [92] tanto feret hic promissor hiatu?
[93] Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quantò rectiùs [94] hic, qui nil molitur ineptè:
[95] Dic mihi Musa [96] virum, captæ post tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
[97] Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat: [98] vt speciosa dehinc miracula promat,
[99] Antiphatem, [1] Scyllamq́; [2] & cum Cyclope Charybdim.
[3] Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec [4] gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper [5] ad euentum festinat: [6] & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita propriè dicere (i. ita præclare scribere) vt propriè tua iure dici possint.
80 Argumentũ tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenã producis quàm, &c.
81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, qua finitâ proscenium vacuum relinquitur.
82 Nõ dicta ab alijs.
83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatam tuum putabitur, si argumenti tantùm speciem referas, non etiam singula minutatim prosequaris.
84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tuum authorẽ, quem imitaris, non sequêris ita religiosè, vt nihil addas de tuo, nihil inuenias, nihil immutes.
85 Vilem appellat, quia non magni est ingenij totam alterius inuentionem sequi. 86 Si non studebis vt fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu qui imitator es, non conijcies te in locum tam angustum, vnde te explicare honestè non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab ijs, quæ temerè es aggressus. 89 Lex quæ iubet, aut penitus non incipere aut incepta perficere. 90 Vt poeta circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis. 91 Infœlicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum granditate. 93 Vsurpauit hoc prouerbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius, vtcunque expressit principium Odyssеæ tribus versibus constans. 96 Vlyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi prouerbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt: lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quàm sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quàm exigua. 99 Lestrigonum regem hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine: pręcipit enim poeta longo procemio non esse vtendum. 4 Ex ouorum vno exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principijs perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

De-

Desperat tractata[7] nitescere posse, relinquit.
[8] Atque ita mentitur, sic veris falsa[9] remiscet,
[10] Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
[11] Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.
[12] Si plausoris eges aulæa manentis, & vsque
Sessuri,[13] donec cantor, vos plaudite, dicat:
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] Mobilibúsque decor naturis dandus[15] & annis.
[16] Reddere qui voces iam scit puer,[17] & pede certo
Signat humum, gestit[18] paribus colludere:[19] & iram
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem[20] custode remoto,
Gaudet equis[21] canibusq́;[22] & aprici gramine campi:
[23] Cereus in vitium flecti,[24] monitoribus asper:
[25] Vtilium tardus prouisor, prodigus[26] æris:
[27] Sublimis,[28] cupidúsque, & amata relinquere[29] pernix.
[30] Conuersis studijs, ætas animúsque virilis
Quærit opes & amicitias,[31] inseruit honori:
Commisisse cauet quod mox mutare[32] laboret.
Multa senem[33] circumueniunt incommoda: vel quòd
[34] Quærit & inuentis miser abstinet, ac timet vti:
Vel quòd res omnes[35] timidè gelideq́; ministrat,
[36] Dilator,[37] spe longus,[38] iners,[39] auidúsque futuri:
[40] Difficilis, querulus: laudator temporis acti
[41] Se puero,[42] censor castigatórque minorum.
Multa ferunt[43] anni venientes commoda secum,
Multa[44] recedentes adimunt. ne fortè seniles,

7 Oratione splendescere, seu verbis polite explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro donec aulæa remoueantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulatè eloqui & ad interrogata respondere, gestit &c.
17 Et pede confirmato ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem fere ætatis.
19 Repentè irascitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo non opaco, *licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus ij, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupiuerat. 30 Cùm Ætate conuertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *verè igitur miser est & infælix.* 35 Nimium cautè & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Man-

Mandentur iuueni [45] *partes, pueróque viriles,*
Semper [46] *in adiunctis æuóque morabimur aptis.*
Aut igitur res in ſcenis, [47] *aut acta refertur.*
Segniùs irritant animos [48] *demiſſa per aurem,*
[49] *Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in ſcenam, multaq́; tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præſens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in auem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque oſtendis mihi ſic, [55] *incredulus odi.*
Neue minor neu ſit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *poſci vult, & ſpectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus interſit, niſi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui perſona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumq́;* [63] *virile*
Defendat: [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non propoſito conducat [65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faueátque, &* [67] *conſilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet menſæ breuis, ille* [71] *ſalubrem*
Iuſtitiam, legéſque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commiſſa: deóſque precetur & oret*
Vt redeat miſeris, abeat [74] *fortuna ſuperbis.*
[75] *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæq́;*
Æmula, ſed tenuis ſimpléxque, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In ſis moribus, qui ſunt appoſiti & vnicuique ætati apti.
47 Quia res eſt viſu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quàm aures.
51 In conſpectum.
52 Oratio diſerta coram ſpectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum appoſuit, vide Od. 12. lib. 3.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quàm quinque Actibus conſtare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in ſcenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures perſonæ vno & eodem tempore in ſcenam prodeant locuturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque ſexu aut numero conſtat, vnius actoris loco habeatur, ſuumque ſermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamuis ſit mulierum cœtus, nam maſculinum genus complecti ſolet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id eſt, in medijs actibus, quod ſit alterius argumenti & à re propoſita alienum. 65 Quod non ſit ad rem præſentem aptum. 66 Ille chorus, cuius officium breuiter docet Horat. 67 Det conſilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parſimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt ſalubritas corpus ſic iuſtitia rempub. conſeruat. 72 Portæ clauſæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commiſſa ne prodat. 74 Fortuna ſecunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & ſimplex, i. veteres ſimplici Muſica in ſcenis vſi ſunt, at nunc Imperio Rom. florente, tibia non ſolùm ornatur orichalco, ſed tot habet foramina, vt ſonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

Aſpirare

[77] Aspirare, & adesse choris erat utilis, atque
[78] Nondum spissa nimis complere [79] sedilia flatu.
[80] Quò sanè populus [81] numerabilis, utpote paruus,
Et frugi, castúsque verecundúsque [82] coibat.
Postquam cœpit [83] agros extendere victor, & urbem
Latior amplecti murus: [84] vinóque diurno
Placari Genius festis [85] impunè diebus:
Accessit [86] numerisq; modisq; licentia maior.
[87] Indoctus quod enim saperet, [88] liberque laborum,
Rusticus, urbano [89] confusus, turpis honesto?
Sic priscæ [90] motúmque & [91] luxuriam addidit arti
Tibicen: [92] traxitq; vagus per pulpita vestem.
Sic etiam [93] fidibus voces creuere [94] seueris,
[95] Et tulit eloquium insolitum facundia [96] præceps:
[97] Vtiliumq; sagax rerum, [98] & diuina futuri
[99] Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certauit ob [1] hircum,
Mox etiam agrestes satyros [2] nudauit, [3] & asper
[4] Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quod
Illecebris erat & grata nouitate [5] morandus
Spectator, [6] functusq; sacris, & potus, & exlex.
Verùm ita [7] risores, ita [8] commendare dicaces
Conueniet satyros, [9] ita vertere seria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunque [10] adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro [11] nuper & ostro,
[12] Migret in obscuras humili sermone tabernas:

77 Aspirando seu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus sedebant spectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus ut facilè posset numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Censorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines rustici & indocti laboribus soluti, cum populo urbano & honesto in scena commisti, nihil sapuerunt: unde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum seueritate longè discrepans, posteà verò plebs à senatu & equitibus discreta fuit subselliis.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Gestum corporis & saltationem.
91 Foraminum auctionem vel scenici ornatum sumptuosum.
92 Vsus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens.
93 Citharis accesserunt & multiplicati sunt modi & soni, id est, chordæ.
94 Ob res seueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur.
95 Et protulit.
96 Celeriter fluens.
97 Et sententia, id est, prudens oratio personarum (ex quibus chorus constitit) parum Apollinis oraculo distitit.
98 Diuinans futurum.
99 Vnde sortes, id est, oracula petuntur.

1 Hircus præmij loco tragœdiarum scriptoribus datus est.
2 Satyros nudos introduxit verbis & moribus obscœnis risum mouentes.
3 Primò asper in tragœdia, mox asperitatem facetijs condiuit.
4 Salua grauitate Tragœdiæ.
5 Delectandus nouitate, quæ solet esse omnibus gratissima.
6 Post sacra & epulas ebrius & sine lege viuens.
7 Satyri dicuntur risores, vel quòd risum mouent, vel quòd res rideant humanas.
8 Auditorum auribus.
9 Poema serium iocis satyricis ita commiscere.
10 In tragœdia introducetur.
11 Paulò ante.
12 Ne vtatur sermone humili & abiecto, qualis est tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut,[13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
[14] *Effutire leues indigna tragœdia versus:*
Vt festis matrona[15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego[16] *inornata &*[17] *dominantia nomina solùm*
Verbáque, Pisones,[18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitor[19] *tragico differre colori,*
Vt nihil intersit[20] *Dauúsne loquatur, & audax*
Pythias,[21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An custos famulúsque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem:[24] *sudet multum, frustráque laboret*
[25] *Ausus idem.*[26] *tantum series iuncturáque pollet,*
Tantum de medio[27] *sumptis accedit honoris.*
[28] *Syluis deducti caueant (me iudice)*[29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triuijs, ac penè forenses,*
Aut nimium teneris[31] *iuuenentur versibus vnquam,*
Aut immunda crepent ignominiosáque dicta.
Offenduntur enim[34] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, siquid[35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Æquis accipiunt animis,*[37] *donántve corona.*
[38] *Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:*[40] *vnde etiam trimetris*[41] *accrescere iussit*
Nomen Iambeis:[42] *quum senos redderet ictus,*

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat captans magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versans.

14 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leues emittantur, intererit, i. versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ nonnisi coacta festis diebus modice saltat.

15 Saltare.

16 Nomina simplicia & incondita.

17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia vt Mentula, Cunnus & similia.

18 Si ego Satyras in tragœdia scriberem.

19 A tragica magniloquentia.

20 Vtrum Dauus. Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.

21 Deluso. Metaph. à quadrupedibus quibus lac subtractum est. 22 An tragica & grauior persona loquatur, qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque eiusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E syluis, id est, è proscenio numeroso producti in scenam ciuilem. 29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuijs, id est, locis celeberrimis, ac penè in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis iuueniliter lasciuiant. 34 Equites, patricij & locupletes. 35 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonus poetas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui citò promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quòd Iambus sit ita citus, iussit Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes.

[43] Primus ad extremum similis sibi.[44] non ita pridem,
Tardior vt paulò [45] grauiórque veniret ad aures:
Spondæos stabiles in iura paterna [46] recepit
[47] Commodus, & patiens: non vt de sede secunda
Cederet aut quarta [48] socialiter.[49] hic & in [50] Atti
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos [51] magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curaq; carentis,
Aut ignoratæ [52] premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt [53] immodulata poemata iudex:
Et data Romanis venia est [54] indigna poetis.
[55] Idcircóne vager, scribamq; libenter? an omnes
Visuros [56] peccata putem mea, tutus, & [57] intra
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
[58] Non laudem merui.[59] vos exemplaria [60] Græca
[61] Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proaui Plautinos & [62] numeros &
Laudauere [63] sales: nimium patienter [64] vtrumque,
(Ne dicam [65] stultè) mirati: si modò ego [66] & vos
Scimus [67] inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimúmque sonum [68] digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata [69] Thespis:
Quæ [70] canerent agerént que [71] peruncti fæcibus ora.
Post hunc [72] personæ pallæq; repertor [73] honestæ

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.

44 Non diu est, quòd inseri cœperunt spondæi & alij pedes inter Iambos.

45 Vox tardior ad mouendos animos aptior suâ morâ, tametsi percipiatur segniùs.

46 Iambus recipit Spondæos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt è secunda aut quarta sede non depelleretur.

47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis:

48 Mutuò, pariter.

49 Hic Iambus.

50 Attius & Ennius in Tragœdijs quas scripserunt, raros Iambos adhibuerunt.

51 Versus crebrit Spondæis tardatos.

52 Iambus raro adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligentia sibi, vel sine arte & minùs accuratè. 53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè efficta. 54 Indignè, immeritò. 55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animaduersurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit. 59 O Pisones. 60 Græci optimè & cautè scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stultè sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Vos ô Pisones. 67 Inurbanè dictum ab eleganti ioco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inuenta. 70 Ipsi poetæ. 71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim vsus erat personarum. 72 Repertor laruæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vsque pedes esset demissa.

Æschylus, & modicis instrauit [74] *pulpita tignis,*
Et docuit [75] *magnumq; loqui,* [76] *nitiq; cothurno.*
Successit vetus [77] *his comœdia, non sine multa*
Laude: sed [78] *in vitium libertas excidit,* [79] *& vim*
Dignam lege regi. [80] *lex est accepta: chorusq;*
[81] *Turpiter obtinuit,* [82] *sublato iure nocendi.*
[83] *Nil intentatum nostri liquere poetæ:*
Nec minimum meruere decus, [84] *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui [85] *prætextas, vel qui docuere* [86] *togatas.*
Nec [87] *virtute foret clarísue potentius armis,*
Quàm [88] *lingua, Latium:* [89] *si non offenderet vnum-*
quemque poetarum [90] *limæ labor* [91] *& mora: vos ô*
[92] *Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non*
Multa dies & [93] *multa litura coercuit, atque*
[94] *Perfectum decies non castigauit ad vnguem.*
[95] *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & [96] *excludit sanos Helicone poetas*
Democritus: [97] *bona pars non vngues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca: [98] *balnea vitat.*
Nanciscetur enim [99] *pretium noménque poetæ,*
[1] *Si tribus Anticyris caput* [2] *insanabile* [3] *nunquam*
Tonsori [4] *Licino commiserit. ô ego* [5] *lætus,*
Qui purgo bilem [6] *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret [7] *meliora poemata. verùm*

74 Scenam modicā instituit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragœdijs vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus conuicijs nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna perterritus, *Vel iunge turpiter, cum Gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias in quib⁹ plebeię & priuatæ personæ fuerunt inductæ.
87 Virtute militari.
88 Eloquentia & re literaria.

89 Si vnusquisque poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet inuitum. 94 Non perfectissimè poliuit. Metaph. ducta à marmorarijs artificibus, qui vnguibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quàm artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ & Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput, quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quòd odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quàm ego, nisi me purgarem.

Nil

[8] *Nil tanti est.*[9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet,[10] *exors ipsa secandi:*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formétque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè,[16] *sapere est principium & fons,*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ:*
[19] *Verbaq́; prouisam rem non inuita sequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit [21] *conscripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit [22] *conuenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumq́; iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,*[25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,*[27] *moratáq; rectè*
Fabula,[28] *nullius Veneris,*[29] *sine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,*[31] *meliusq́; moratur,*
Quàm versus[32] *inopes rerum,*[33] *nugæq́; canoræ.*
[34] *Grayis ingenium, Grayis dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, si de* [41] *quincunce remota est*
Vncia, quid superat? poteras dixisse,[42] *triens.*[43] *eu,*
Rem poteris seruare tuam.[44] *redit vncia: quid fit?*

8 Nil tanti æstimo, vt adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine sorte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poetica.
13 Inuentio scilicet.
14 Quod informet & erudiat, *nempe eloquutio & reliqua partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
19 Elocutio præparatam inuentionem vltro sequitur: rerum enim copia verborũ copiam gignit. Cic. lib. [illegible] rat.
20 Qui scit in tribuendis officijs, delectum habere personarum; cognoscit ille quid deceat, estque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 τὰ πρέποντα, decora.

23 Idæam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel, vt alij legunt, iocis referta. 27 In qua mores personarum scitè exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validiùs. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leues, qui sunt nihil aliud quàm inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt. 35 Rotunde & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas diuidere. 40 Fœnatoris cuiusdam. 41 De quinque vncijs. 42 Quatuor vnciæ. 43 Bene. *Verba sunt patris vel populi responsum pueri probantis.* 44 Quincunci additur vncia.

[45] *Semis. ad hæc, animos* [46] *ærugo,&* [47] *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] *fingi*
Posse [49] *linenda cedro, & leui seruanda* [50] *cupresso?*
Aut prodesse [51] *volunt aut delectare poetæ,*
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto breuis: [52] *vt citò dicta*
Percipiant animi [53] *dociles, teneantq;* [54] *fideles.*
[55] *Omne superuacuum pleno de* [56] *pectore manat.*
Ficta voluptatis causa, [57] *sint proxima veris.*
Nec quodcunque volet, [58] *poscat sibi fabula credi:*
[59] *Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.*
[60] *Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,*
[61] *Celsi prætereunt austera poemata* [62] *Rhamnes.*
[63] *Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,*
Lectorem delectando, pariterq; monendo.
[64] *Hic meret æra liber* [65] *Sosiis: hic & mare* [66] *transit,*
Et longum noto scriptori [67] *prorogat æuum.*
[68] *Sunt delicta tamen quibus ignouisse* [69] *velimus.*
Nam neque [70] *chorda sonum reddit* [71] *quem vult manus & mens,*
[72] *Poscentiq; grauem persæpe* [73] *remittit acutum:*
Nec semper [74] *feriet quodcunque* [75] *minabitur arcus.*
Verùm vbi [76] *plura nitent in carmine, non ego paucis*
Offendar [77] *maculis: quas non* [78] *incuria fudit,*
[79] *Aut humana parum cauit natura.* [80] *quid ergo?*
Vt scriptor si peccat idem librarius [81] *vsque,*
[82] *Quamuis est monitus, venia caret: & citharœdus*
Ridetur, chorda qui semper [83] *oberrat eadem:*

45 Dimidia pars libræ, i. sex vnciæ.
46 Auaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta a metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò viuant *ea etenim quæ cert succo linuntur non putrescunt.*
50 In capsa ex cupresso, arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Vt animi dociles cito percipiant tua dicta.
53 *Quod est ingenij.*
54 *Quod est memoriæ.*
55 Quæ superuacua sunt, effluant e memoria necesse est.
56 *Pectus pro Memoria ponitur.*
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi, i. audeat spectatorum oculis atque auribus subijcere.
59 Neue fingat poeta Lamiam deuorasse infantem, atque eundem puerum aluo viuum fuisse exemptum. hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia *Alludit ad Centurias, in quas singula tribus erant diuisæ*
61 Iuuenes excelso animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & iuuenum suffragijs præstantissimus Poeta iudicatur, qui dulcis est in poemata & vtilis. 64 Istiusmodi poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librarijs. 66 Ad externas nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam poetę. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cauere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] *Chœrilus ille,*
[85] *Quem bis terque bonum, cum risu miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas est [89] *obrepere somnum.*
[90] *Vt pictura, poesis* [91] *erit, quæ, si propius stes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, si longiùs abstes.*
[93] *Hæc amat obscurum,* [94] *volet hæc sub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quamuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Rectè concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] *virtute diserti*
Messalæ, [4] *nec scit quantum Cassellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio est.* [6] *mediocribus esse poetis*
Non homines, non dij, non concessere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter mensas [8] *symphonia discors,*
[9] *Et crassum vnguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna sine istis:*
Sic animis natum inuentumq; poema iuuandis,
[12] *Si paulum à summa discessit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui nescit,* [15] *campestribus abstinet armis:*
Indoctúsque pilæ [16] *discive* [17] *trochive quiescit,*

84 Est similis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari soleo si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poetã lapsum esse animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita se habet, vt pictura. Nam pictura est poesis loquens. poesis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quo magis spectatur, eò magis placet. alia verò rudibus lineamentis tantùm constans laudari potest, sed procul spectata: sic poesis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at si sit deterior, leuiter tantùm & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel subtile ingenium Iudicis, i. lectoris. 96 Poesis mala semel, at bona decies repetita placebit. 97 O Piso qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmatis ad rectam poetices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus sum & memoria tene. 2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messalæ Coruini abest, i. Messalo diserto multo est inferior. 4 Non est tam doctus in iure ciuili, quàm Aulus Casellius. 5 Quamuis sit mediocris. 6 Verùm vt poetæ sint mediocres non homines, non &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulùm ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis fit, displicet, & vix vllo est numero. 14 Luctari, hastam iacere, currere, salire, & similia. 15 Abstinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 1. 17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus.

[18] *Ne spissæ risum tollant* [19] *impunè coronæ,*
[20] *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber & ingenuus, præsertim [22] *census equestrem*
Summam nummorum, [23] *vitioq́; remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *inuita dices facies've Minerua:*
Id tibi iudicium est, [26] *ea mens: si quid tamen* [27] *olim*
Scripseris, in [28] *Metij descendat iudicis aures,*
[29] *Et patris, & nostras:* [30] *nonumq́; prematur in annũ.*
[31] *Membranis intus positis, delere licebit*
Quod non edideris: nescit vox [32] *missa reuerti.*
[33] *Syluestres homines* [34] *sacer interpresq́; deorum*
[35] *Cædibus & victu fœdo deterruit* [36] *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosq́; leones.
Dictus & [37] *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere [38] *sono testudinis, &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet. [40] *fuit hæc sapientia quondam,*
Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare iura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: post hos insignis Homerus,
Tyrteusq́; [45] *mares animos in Martia bella*
Versibus [46] *exacuit. dictæ per carmina* [47] *sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & [48] *gratia regum*
[49] *Pierijs tentata modis:* [50] *ludusq́; repertus,*
[51] *Et longorum operum finis:* [52] *ne fortè pudori*
Sit tibi Musa lyræ [53] *solers, & cantor* [54] *Apollo.*

18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in Campum Martium spectatum venerunt & corona constiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 Verba sunt Poetæ indocti Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piso,
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Metij Tarpæ, critici, de quo Sat. 10 lib. 1.
29 Patris tui,
30 In multos annos supprimatur, vt acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi contineas, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates diuinus. 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iouis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat, vt Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis, vt docerent publica à priuatis separare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quàm fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonij castitatem inuiolatam seruare. 43 Vrbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, cinctisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, &c. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Et requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versu & lyra relaxant.* 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poetam esse. 53 Perita. 54 Apollo inuentor citharæ, qui Musis præest.

Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæsitum est: ego nec* [56] *studium sine diuite vena,*
Nec [57] *rude quid prosit video ingenium.* [58] *alterius sic*
Altera poscit opem res, & [59] *coniurat amicè.*
Qui studet optatam [60] *cursu contingere metam,*
Multa tulit fecitq́; [61] *puer:* [62] *sudauit & alsit:*
Abstinuit Venere & [63] *vino.* [64] *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuitq́; magistrum.
[65] *Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata* [66] *pango.*
[67] *Occupet extremum scabies: mihi turpe* [68] *relinqui est,*
[69] *Et, quod non didici, sanè nescire fateri.*
Vt præco ad merces turbam qui [70] *cogit emendas,*
[71] *Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
[72] *Si verò est vnctum qui rectè ponere possit,*
[73] *Et spondere leui pro paupere, & eripere* [74] *atris*
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] *inter-*
noscere mendacem verúmque [76] *beatus amicum.*
[77] *Tu seu donaris, seu quid donare velis* [78] *cui,*
Nolito ad versus [79] *tibi factos* [80] *ducere plenum*
Lætitiæ, clamabit enim, [81] *Pulchrè, benè, rectè.*
Pallescet [82] *super his: etiam* [83] *stillabit amicis*
Ex oculis rorem: saliet, [84] *tundet pede terram.*
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] *ex animo: sic*
[86] *Derisor vero plus laudatore* [87] *mouetur.*
Reges dicuntur multis vrgere [88] *culullis,*

55 In controuersia vocatur, vtrùm Poeta nascatur an fiat.
56 Ars sine fœcundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν, cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, inquit malus poeta.
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuò ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus, & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sanè turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta locuples assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficijs prouocat. 72 Si sit Poeta, qui vnctum i. conuiuium lautum dare posit. 73 Et se vadem constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, vt ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores posint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua fictè approbantis. 82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gandio saltabit. 85 τῆς καρδίας, verè, sine fuco. 86 Assentator. 87 Mouetur fictè non ex animo. 88 Poculis explorate.

Et[89] *torquere mero, quem perſpexiſſe laborent*
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant[90] *animi ſub vulpe latentes*
[91] *Quintilio ſiquid recitares, corrige, ſodes,*
Hoc (aiebat) & hoc.[92] *melius te poſſe negares,*
Bis térque expertum fruſtra:[93] *deicre iubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere verſus.*
Si defendere delictum quàm[95] *vertere malles,*
[96] *Nullum vltra verbum, aut operam ſumebat inanem,*
Quin[97] *ſine riuali téque & tua ſolus amares.*
Vir bonus & prudens verſus reprehendet[98] *inertes:*
Culpabit[99] *duros: incomptis*[1] *allinet atrum*
Tranſuerſo calamo ſignum:[2] *ambitioſa recidet*
Ornamenta.[3] *parum claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutanda*[5] *notabit:*
Fiet[6] *Ariſtarchus.*[7] *nec dicit, Cur ego amicum*
Offendam[8] *in nugis?*[9] *hæ nugæ ſeria ducent*
In mala, deriſum ſemel,[10] *exceptumq́ ſiniſtrè.*
[11] *Vt, mala quem ſcabies aut*[12] *morbus regius vrget,*
Aut[13] *fanaticus error, & iracunda*[14] *Diana,*
[15] *Veſanum tetigiſſe timent fugiuntq́ poetam,*
Qui ſapiunt:[16] *agitant pueri,*[17] *incautiq́ ſequuntur.*
[18] *Hic dum ſublimes verſus*[19] *ructatur,*[20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum, foueámve:[22] *licet, ſuccurrite, longum*
Clamet, Iô ciues, non ſit qui[23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre &[24] *demittere funem,*

89 Vinum, ingeniorum leue eſt tormentum.
90 Animi doloſi, vafri, inſidioſi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonenſi. Hic fuit alienorum ſcriptorum ſincerus & incorruptus iudex de hoc Quintilio vide Od. 18. & Od. 19. lib. 1.
92 Si negares te melius poſſe id præſtare, poſtquam bis vel ter, i. ſæpius tentaſſes.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certè diſcindere, ne carmina legerentur.
94 Et verſus non ſatis rotundos. i. malè perpolitos emendare. *Duæ ſunt Metaph. à fabris lignarijs & fabris ferrarijs ducta.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Verſus arte carentes.
99 Malè ſonantes.
1 Tranſuerſo calamo notabit & lituram inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.

3 Parum apertis. 4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet caſtigator ſeuerus, qualis Ariſtarchus Grammaticus clariſsimus, qui in Homeri verſibus ſelegendis germanis, & in nothis reiiciendis iudex fuit acerrimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas eſſe ducis, poetam ſemel ab aſſentatore deceptum, in mala ſeria deducent, ita vt optimum ſe poetam eſſe ſibi perſuaſerit. 10 Male deluſum ab amico adulatore. 11 Qui ſapiunt non ſecus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum quem ſcabies, &c. 12 Icteritia qua facies tota hominum ſit crocea. 13 Morbus fanaticus, quo laborant furijs correpti. 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non ſtudio & doctrina cum ingenio coniuncta excitatum. 16 Perſequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum ſibi tribuens. 19 Dum putidos verſus quaſi ructus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, vt auceps qui merulis auibus inſidias ſtruit, in foueam (i. in perſpicuos errores) incidit. 22 Quamuis longum, i. diu clamet Io, ciues ſuccurrite, ſuccurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui scis an [25] prudens huc se deiecerit? atque
[26] Seruari nolit? dicam, [27] Siculiq; poetæ
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] frigidus Ætnam
Insiluit. sit ius liceatq; perire [29] Poetis.
Inuitum qui seruat, [30] idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit, nec [31] si retractus erit, iam
[32] Fiet homo, [33] & ponet famosæ mortis amorem.
[34] Nec satis apparet cur versus factitet: vtrùm
Minxerit [35] in patrios cineres, an triste [36] bidental
Mouerit [37] incestus. certè furit, ac velut vrsus,
Obiectos caueæ [38] valuit si frangere [39] clathros,
Indoctum doctumq; fugat [40] recitator acerbus.
[41] Quem verò arripuit, tenet, occiditq; legendo,
[42] Nec missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

25 An sciens & de industria. 26 Seruari non vult ne emendetur. 27 Empedoclis Agrigentini. 28 Frigidus presentis mortis horrore, vel, frigidus, i. atra bile affectus. *Est enim Melancholia frigidissima.* 29 Poetis, qui se nolunt corrigi. 30 Idem facit acsi occideret. *Idem pro simile* 31 Ab AEtnæ incendio. 32 Fiet rationis particeps & sanus. *insanus enim homo non est.* 33 Nec deponet amorem, i. curam non abijciet famosæ mortis, i. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.* 34 Non satis perspicuum est, vtrius sceleris pœnam luat malus poeta dum versus factitet, sepulchrine violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Lacum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quòd hostijs bidentibus & arâ extructâ à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, in sororem, sacerdotem, vel affinem commisso. 38 Si fortè potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.

Sum e Libris Thomæ Sales de [illegible]
Comitat. Herefordiæ.
1674